

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Ο ΣΤΑΘΜΑΡΧΗΣ ΤΗΣ CIA

Περίοδος Β', τεύχος 110, Σάββατο 21 'Οκτώβρη 1978

Δρχ. 20

ΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ
ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΣΑΠΜΑΝ

Χρυσός
'Οδηγός
για τόν
ΩΚΕΑΝΟ «ΣΤΑΓΟΝΙΔΙΩΝ»..

Ο 2 ΣΕΠ. 2005

ΡΥΛΑΡΙΝΟΣ

**Ειδικός
στα
νομίσματα
και
μοναδικός
στα
χαρτονομίσματα**

STAMPS and COINS
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 5, ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ.: 32 10 577 - 32 10 384

GAST HELLAS

**Φοιτητές ταξιδέψτε
μαζί μας**

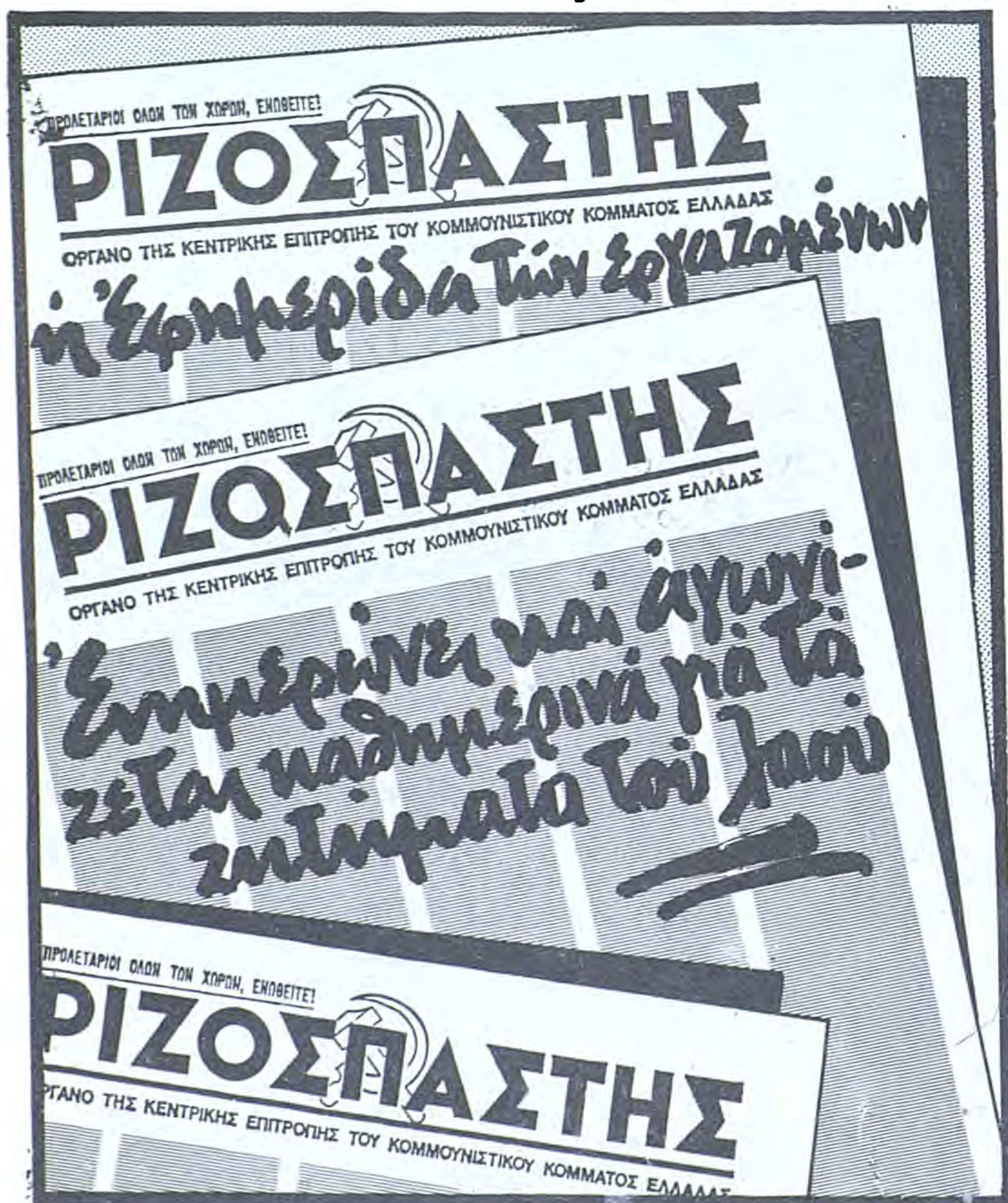
- ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΠΤΗΣΕΙΣ
- ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ
- ΦΘΗΝΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ σέ
αεροπλάνα
πλοία
τραίνα
- EXPRESS ΠΟΥΛΜΑΝ ΓΙΑ ΛΟΝΔΙΝΟ
- ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΟΔΗΓΟ
δωρεάν από τά γραφεία μας
- Έκδίδουμε τή
ΔΙΕΘΝΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

GAST HELLAS

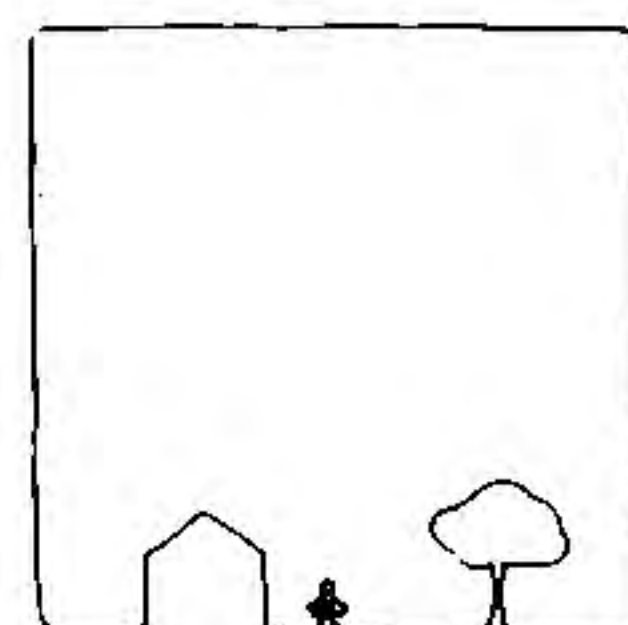
- ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 2 ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
Β' όροφος. Τηλ. 3600.233 3604.777
- ΣΟΛΩΝΟΣ 68, ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗ
ΝΟΜΙΚΗ ΤΗΛ. 3613.087 3629.095

IDEODROME

greek bi-monthly non-aligned magazine of political action and culture

**Άρχιτεκτονική
Πολεοδομία και Χωροταξία
Παραδοσιακοί Οίκισμοι
Άρχιτεκτονική Έσωτερικῶν Χώρων
Βιομηχανικὸ Σχέδιο
Οικοδομική Τεχνολογία...**

**ανθρωπος
+
χωρος**

ΔΙΜΗΝΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Περίοδος Β'
Χρόνος 5ος
Τεύχος 110

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Δημοχάρους 60,
Αθήνα 601. Τηλ. 732-713 - 732-819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ Δεκαπενθήμερο	4
ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ καί ΚΛΗΡΙΔΗΣ ...	5
ΑΝΤΙ - Θέσεις	6
Ο ΣΤΑΘΜΑΡΧΗΣ ΤΗΣ CIA στην Ελλάδα	8
Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ πλέει σέ ωκεανό «σταγονιδίων»	9
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: 'Η υπόθεση Τσάπμαν	13
.....	
ΑΓΙ ΣΤΙΝΑ: Προδρομικές κατα- κτήσεις στην τοπική αυτοδιοί- κηση	16
ΑΝΤ. ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ: 'Ο πρόεδρος της ΓΣΕΕ καί διευρυμένη συνεί- δηση	18
Γ. ΚΑΤΗΦΟΡΗ: Τό πανεπιστήμιο καί ό νέος νόμος	20
ΒΟΥ ΤΣΙΓΚ ΒΑΝ: Ταϋλάνδη: 'Η σφαγή του 1976	25

ΣΥΛΒΙΑ ΚΑΤΟΡΙ: Τό αντίρρηση της Ταϋλάνδης	30
Γ. ΛΙΟΝΑΚΗ - Δ. ΡΑΦΤΟΠΟΥ- ΛΟΥ: Για τό βιβλίο του Γ. Μα- νούσκα	34
Λ. ΑΛΤΟΥΣΕΡ: Για τό Μάρξ	38
Α. ΚΥΡΑΝΗ: Πολιτιστικό κίνημα καί νέοι	42
ΝΤ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ - ΡΟΓΚΑΝ: Συνέντευξη μέ τόν Ρ. Μπερζέ ...	44
ΑΝΝΥΣ ΚΟΛΤΣΙΔΟΠΟΥΛΟΥ: Θέατρο	45
Β. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ - Π. ΛΑΜΨΑ: Βιβλιοκριτική	46
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	48

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΤΑΓΕΣ

ΑΝ ΘΑ πρέπει κάποιος νά βγάλει μερικά σίγουρα συμπεράσματα από τίς δημοτικές εκλογές πού όλοκληρώνονται αύριο μέ τό δεύτερο γύρο, θά πρέπει νά περιλάβει ανάμεσα σ'αυτά καί τά παρακάτω:

Η διατυμπανισθεΐσα δ ι ε υ ρ υ ν σ η από την όποια ή νεοδημοκρατική κυβέρνηση, περίμενε πολλά προσδοκούσε περίπου αναβάπτισή της στη λαϊκή έμπιστοσύνη - απέτυχε παταγωδώς αν μετρήσουμε μέ πολιτικά κριτήρια τά αποτελέσματα στους δήμους καί τίς κοινότητες.

ΟΙ ΧΟΥΝΤΙΚΟΙ πραγματοποίησαν μιá επίδειξη δύναμης. Έβγαλαν δήμαρχο στο Ρέθυμνο καί διεν-δικοῦν αύριο τόν Πειραιά, τόν τρίτο δήμο της χώρας. Μεγάλη δύναμη παρουσίασαν ακόμα στην Πάτρα, όπου ό υποψήφιος τους ήρθε δεύτερος, στη Δακωνία καί στη Μεσσήνη.

ΑΠΟΤΥΧΟ τῶν δύο αὐτῶν, κοινά αποδεκτῶν, διαπιστώσεων εΐναι μιá ὀξυνση της διαμάχης στο έσωτερικό της Ν.Δ. καί μιá ανοιχτή υποστήριξη της Ε.Π στη Ν.Δ. Οί κίνδυνοι πού έλλοχεύουν για μιá πιδδεξιά στροφή της έπίσημης κυβερνητικής πολιτικής δέ θά πρέπει νά υποτιμηθοῦν. Τόσο ή άποτυχία της διεύρυνσης, όσο καί ή συμπaráταξη χουντικών μέ μερίδα της Ν.Δ. σημαίνουν ότι ή βάση της δεξιάς αντί νά επεκταθεΐ, συρρικνώνεται ή μένει περιορισμένη στα κλασσικά εκλογικά στρώματα του συντηρητικού χώρου.

ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ εκλογές έξ άλλου ήταν μιá " άφορμή " για νά προτείνουν οί δημοκρατικές δυνάμεις μιá βιώσιμη, έναλλακτική λύση. Σε τούτη την " άφορμή " δέν ανταποκρίθηκαν μέ την απαιτούμενη άποτελεσματικότητα. Όπως γράψαμε καί στο τελευταίο μας τεύχος, διαλέξανε λάθος πεδίο για μάχη. Καί σά συνέπεια αὐτοῦ τοῦ λάθους, δέ μπόρεσαν νά έξειδικεύσουν στο πεδίο της Τ.Α. τίς γενικές πολιτικές τους επιλογές.

ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ Κυριακή, ή δημοκρατική αντιπολίτευση - ένωμένη έστω την τελευταία στιγμή - πρέπει νά έξαντλήσει καί τά τελευταία όρια της κινητοποίησης, ώστε νά άκυρώσει την απειλούμενη άκροδεξιά παρέκκλιση του πολιτικού άξονα της χώρας καί, νικήτρια στο εκλογικό πεδίο, νά αρχίσει σοβαρά την επεξεργασία μιáς άλλης πολιτικής μέσα από την Τ.Α.

Ἡ αὐριανή μάχη τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν καί μερικά συμπεράσματα ἀπό τόν α' γύρο

Ἡ ΜΑΧΗ γιά τήν τοπική αὐτοδιοίκηση ὁλοκληρώνεται αὐ-
ριο, μέ τό δεύτερο γύρο τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν. Ὡστόσο, δέν
χωρεῖ ἀμφιβολία πῶς τά ἀποτελέσματα τοῦ πρώτου γύρου,
στοιχειοθετοῦν ἤδη μιά πρώτη μεγέθους νίκη τῶν δημοκρατι-
κῶν δυνάμεων κατά τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς, τόσο στό
χώρο τῶν δήμων καί κοινοτήτων, ὅσο καί στούς ἄλλους τομεῖς
τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Καί τό πρώτο αὐτό συμπέρασμα, καμιά κυ-
βερνητική ταχυδακτυλουργία («οἱ ψηφοφόροι ψήφισαν ἀξιο-
κρατικά καί ὄχι πολιτικά», «ἡ κυβέρνηση δέν κομματικοποίησε
τίς ἐκλογές», κλπ), δέν μπορεῖ νά ἀποκρύψει ἢ νά κλονίσει.

Ἡ νίκη τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων προβάλλει ιδιαίτερα
ἐντονή, ἐκεῖ ὅπου πραγματοποιήθηκε ἡ εὐρύτατη δυνατή συν-
εργασία, ἐκεῖ, δηλαδή, ὅπου τό ΠΑΣΟΚ, τό ΚΚΕ, τό ΚΚΕ
Ἑσωτερικοῦ, ἡ ΕΔΑ ἀκόμη καί ἡ ΕΔΗΚ, δούλεψαν γιά τήν
ὑποστήριξη κοινῶν ὑποψηφίων. Καί δέν εἶναι τυχαῖο, βέβαια,
ὅτι, στή Θεσσαλονίκη, στήν Πάτρα, στό Ἡράκλειο, στό Βόλο,
στή Μυτιλήνη, στήν Καρδίτσα, στήν Ἄρτα, στό Λαύριο, κλπ,
οἱ ὑποψήφιοι τῆς εὐρύτατης δημοκρατικῆς πλειοψηφίας, ἐκλέ-
χτηκαν μέ τήν πρώτη ψηφοφορία. Ἐξαίρεση στόν κανόνα αὐ-
τόν, ἀποτελέσει ἡ περίπτωση τοῦ χουντικοῦ Σκυλίτση(στόν
Πειραιᾶ), πού συγκέντρωσε, τήν περασμένη Κυριακή, τό 48,75
τῶν ψήφων, ἀπέναντι στό 45,67 τοῦ κοινοῦ ὑποψηφίου τῶν
δημοκρατικῶν δυνάμεων Γ. Κυριακάκου.

Ἀντίθετα, στόν πρώτο δῆμο τῆς χώρας, στήν Ἀθήνα, ὅπου
οἱ δημοκρατικές δυνάμεις κατέδθηκαν διασπασμένες, τό ἀποτέ-
λεσμα ἦταν τό ἀναμενόμενο: Ὁ κυβερνητικός ὑποψήφιος (Γ.
Πλυτᾶς), συγκέντρωσε τό 42,2 τῶν ψήφων, ἀπέναντι στό 40,6
πού συγκέντρωσε ὁ Δ. Μπέης καί 16,33 πού συγκέντρωσε ὁ
Μίκης Θεοδωράκης. Ἀλλά ἤδη, ὕστερα ἀπό τήν ἀνακοίνωση
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΕ («ὅπου τό ΚΚΕ δέν συμμετέχει στόν δεύτερο
γύρο, θά ὑποστηρίξει τούς ὑποψηφίους τῶν κομμάτων τῆς δη-
μοκρατικῆς ἀντιπολίτευσης») καί ἀνάλογη δήλωση τοῦ Μίκης
Θεοδωράκη, ἡ νίκη τοῦ συνδυασμοῦ Μπέη προμηνύεται περι-
φανής: Τό ἐνιαῖο 56,9 (40,6+16,3) θά συντρίψει τό 42,2 τοῦ
κυβερνητικοῦ ὑποψηφίου, ὅσο καί ἂν ὁ κ. Γ. Πλυτᾶς, ἔντρο-
μος, ἀνακαλύπτει πῶς ὁ Δῆμος Ἀθηναίων «δέν πρέπει νά
ἀλωθεῖ ἀπό τό Λαϊκό Μέτωπο»!

Ἡ βέβαιη αὐτή νίκη, στό δῆμο Ἀθηναίων, θά ἔχει τήν
προέκτασή της καί στούς δήμους ἐκείνους, ὅπου συνεχίζεται ἡ
μάχη, ἔστω καί ἂν οἱ δημοκρατικές δυνάμεις κατέδθηκαν, στόν
πρώτο γύρο, διασπασμένες. Ἐνδεικτική, ἀπό τήν πλευρά αὐτή,
εἶναι ἡ ἀνακοίνωση τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Γραφείου τῆς Κ.Ε. τοῦ
ΚΚΕ Ἑσωτερικοῦ, πού καλεῖ ὅλες τίς δημοκρατικές δυνάμεις,
«μέ βάση τήν ἀγραφή ἀρχή τῆς δημοκρατικῆς πειθαρχίας, χω-
ρίς παζάρια, μέ ἀμοιβαιότητα καί ἀνεξάρτητα ἀπό τί ὑποστή-
ριξαν στόν α' γύρο, «νά ὑποστηρίξουν τό δημοκρατικό ψηφο-
δέλτιο πού προκρίθηκε, γιά τή συνέχιση τῆς μάχης».

Ἡ χρεοκοπία τῆς «διεύρυνσης»

Ἐνα ἄλλο συμπέρασμα πού ἀναδύεται ἀπό τήν ἀναμέτρηση
τῆς περασμένης Κυριακῆς, εἶναι ἡ χρεοκοπία τῆς περιβόητης
«διεύρυνσης», πού παρέμεινε στήν κορυφή, χωρίς ἀνταπόκριση
στή βάση. Οἱ ὁπαδοί τοῦ «παραδοσιακοῦ κέντρου» δέν παγι-
δεύτηκαν ἀπό τήν κυβερνητική φιλοσοφία ὅτι ἡ «Νέα Δημο-
κρατία», ἐκσυγχρονισμένη καί ἐξευρωπαϊσμένη, εἶναι πιά σέ
θέση νά καλύψει καί τό δικό τους χώρο... Ἀποτέλεσμα: Νά

ψηφίσουν, στή συντριπτική τους πλειοψηφία, τούς συνδυα-
σμούς τῶν κομμάτων τῆς δημοκρατικῆς ἀντιπολίτευσης. Χτυ-
πητά παραδείγματα εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ «κεντρώας καταγω-
γῆς», ὑποψηφίου δήμαρχου Θεσσαλονίκης Κ. Τσίρου, πού
ἦλθε δεύτερος καί μόλις συγκέντρωσε τό 47,85 τῶν ψήφων,
ἀπέναντι στό 47,5 πού εἶχε πάρει ἡ «Ν.Δ.» στίς βουλευτικές
ἐκλογές, σύν 4,4 τῆς «Ἐθνικῆς Παράταξης», ἡ ἡ περίπτωση τῆς
Κρήτης, ὅπου οἱ ὑποστηριζόμενοι ἀπό τόν κ. Μητσοτάκη συν-
δυασμοί στό Ἡράκλειο καί στά Χανιά, ἀπότυχαν. Ἀκόμα πιό
χαρακτηριστικό παράδειγμα εἶναι ἡ Πάτρα, ὅπου ὁ «κεντρώας
καταγωγῆς» ὑποψήφιος δήμαρχος Παπαγιαβῆς, συγκέντρωσε
τό 20,22 τῶν ψήφων ἀπέναντι στό 36,22 τῆς «Ν.Δ.» στίς τελευ-
ταῖες βουλευτικές ἐκλογές. (Στήν πραγματικότητα, οἱ φῆφοι
τῆς «Ν.Δ.» διχάστηκαν ἀνάμεσα στόν Παπαγιαβῆ καί τόν δή-
μαρχο ἐπὶ δικτατορίας Γκολφινόπουλο).

Τά ἀποτελέσματα αὐτά, ἦταν φυσικό νά ρίξουν σέ «περισυλ-
λογή» τόν ἀρχηγό τῆς «Ν.Δ.» πού, τή νύχτα τῆς περασμένης
Κυριακῆς, δέν ἀπέκρυπτε ἀπό τούς στενοὺς συνεργάτες του
τόν ἐντονο ἐκνευρισμό του: «Ὅλα τοῦ ἔφταιαν τοῦ Καραμανλῆ
τήν Κυριακή τό βράδυ» – ἔλεγε βουλευτῆς τῆς «Ν.Δ.» σέ στενό
κύκλο φίλων του. «Τοῦ ἔφταιε ὁ Πλυτᾶς, ὁ Στράτος, ἡ ΕΡΤ, οἱ
πάντες»!

Εἶναι πρόωρο, βέβαια, νά ὑποστηρίξει κανεὶς ὅτι ὁ κ. Καρα-
μανλῆς ἐγκατέλειψε τά σχέδιά του γιά τή μεταμόρφωση τῆς
«Ν.Δ.» σ' ἓνα «εὐρωπαϊκοῦ τύπου» κεντροδεξιό κόμμα, κατὰ
τό πρότυπο ἴσως τῆς ἰταλικῆς Democrazia Cristiana, μέ «ρεύ-
ματα», ἐναλασσόμενους πρωθυπουργούς ἀπό τό ἴδιο κόμμα,
κλπ. Ἀπό τήν ἄλλη ὁμως, δέν εἶναι δυνατόν ὁ ἀρχηγός τῆς
«Ν.Δ.» νά μὴν ἀντλήσει κάποια συμπεράσματα ἀπό τά ἀποτε-
λέσματα τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν, πού ἦλθαν, ἀπό τήν πλευρά
τους, νά ἐπιβεβαιώσουν τήν κάμψη τοῦ κυβερνητικοῦ κόμμα-
τος. Τά ἀποτελέσματα αὐτά, ἐπιχειροῦν ἤδη ν' ἀξιοποιήσουν
τά ἀκροδεξιὰ στοιχεῖα τῆς «Νέας Δημοκρατίας», πού ὑποβάλ-
λουν στόν ἀρχηγό τους τήν ἀνάγκη μεγαλύτερης στροφῆς πρὸς
τά δεξιὰ, διότι, λένε, οἱ λέξεις «χούντα», «χουντικός», κλπ, εἶ-
ναι ἔννοιες ξεπερασμένες καί – συνεπῶς – ἡ αἰχμή τῆς «διεύ-
ρυνσης» θά πρέπει νά εἶναι ὄχι οἱ «ἐσαοὶ ταλαντευόμενοι κεν-
τρώοι», ἀλλά τά μέλη καί στελέχη τῆς «Ἐθνικῆς Παράταξης»,

πού μπορούν – και πρέπει – ν' απορροφηθούν από τη «Νέα Δημοκρατία»!.

Τήν άποψη αυτή των άκροδεξιών, άποκρούει ή «πολιτισμένη» (ή «φωτισμένη») πτέρυγα της «Ν.Δ.» πού ύποστηρίζει, αντίθετα, ότι τό κυβερνητικό κόμμα δέν μπορεί νά έκσυγχρονισθεί καί νά έξευρωπαϊσθεί, όσο θά ταυτίζεται μέ τούς «Μαμελούκους» της άκροδεξιάς ή τούς νεοχουντικούς της «Έθνικής Παράταξης».

Κόμματα καί έκτιμήσεις

Παρά τό ότι ή μάχη των δημοτικών έκλογών συνεχίζεται καί αυτή τήν Κυριακή, τά κόμματα της δημοκρατικής αντιπολίτευσης, δέν παρέλειψαν νά καταγράψουν μερικές πρώτες έκτιμήσεις, ως προς τή δύναμη καί τήν έπιρροή τους, μέ βάση τήν άναμέτρηση του πρώτου γύρου.

Έτσι, γιά τό ΠΑΣΟΚ, τά μέχρι τώρα άποτελέσματα των δημοτικών έκλογών, άπλως έπιβεβαιώνουν τή «δύναμη καί άκτινοβολία» του κινήματος – δύναμη πού «θρυμματίζει τήν κυβερνητική θεωρία περί «περιστασιακής ψήφου», κλπ., ή όποία δήθεν άνέδειξε τό ΠΑΣΟΚ στή θέση της άξιωματικής αντιπολίτευσης». Άλλοι, ώστόσο, σχολιαστές (έκτός ΠΑΣΟΚ) έπισημαίνουν κάποια «άνάσχεση στήν άνοδική πορεία του κόμματος», τήν όπεία αποδίδουν είτε σέ οργανωτικές άδυναμίες, είτε στό γεγονός ότι, στίς έκλογές αυτές, δέν έλαβε ένεργό μέρος – καί έλειψε, ως εκ τούτου, ό τόνος καί παλμός – ό πρόεδρος του κινήματος Άνδρέας Παπανδρέου.

Γιά τό ΚΚΕ, τά άποτελέσματα των έκλογών έπιβεβαίωσαν τήν αύξηση της έπιρροής του. Αυτό άκριβώς τονίζει ή άνακοίνωση της Κεντρικής Έπιτροπής του, ή όποία έπικαλείται σχετικά τόσο τόν άριθμό ψήφων πού συγκέντρωσαν οί ύποψήφιοι δήμαρχοι, μέλη του ΚΚΕ, σέ διάφορες περιοχές της χώρας, όσο καί τό άποτέλεσμα της Άθήνας, όπου ό συνδυασμός του Μίκη Θεοδωράκη «συγκέντρωσε 50% παραπάνω ψήφους από εκείνους του ΚΚΕ στίς βουλευτικές έκλογές». Όστόσο, καί ειδικά γιά τήν περίπτωση της Άθήνας, δέν είναι λίγοι εκείνοι πού ύπενθυμίζουν ότι ένα μεγάλο μέρος από τίς ψήφους πού συγκέντρωσε ό συνδυασμός «Άθήνα – Δημοκρατική Άλλαγή», όφείλεται στήν πανελλήνια έμβέλεια της προσωπικότητας του Μίκη Θεοδωράκη.

Στήν άνακοίνωση του Έκτελεστικού του Γραφείου, τό ΚΚΕ Έσωτερικού άπόφυγε νά προβεί σέ έκτιμήσεις ως προς τή δύναμη καί έπιρροή του, άναμένοντας, προφανώς, τά άποτελέσματα του 6' γύρου. Η «Αύγή», ώστόσο, δέν παρέλειψε νά σημειώσει ότι σέ όρισμένες περιοχές, όπου τό ΚΚΕ Έσωτερικού κατέβηκε έντελώς μόνο του, τό κόμμα διπλασίασε τίς ψήφους του. (Καισαριανή: 25% των ψήφων, άπέναντι στό 10% πού είχε συγκεντρώσει ή «Συμμαχία» – Νέο Ηράκλειο: 19%, άπέναντι στό 7% της «Συμμαχίας», κλπ.). Όστόσο, καί στίς περιπτώσεις αυτές, θά πρέπει νά παίρνεται ύπόψη ή προσωπικότητα του ύποψήφιου δημάρχου, πού παίζει, όπωσδήποτε, τό ρόλο της.

Παρ' όλα τά «σύν» καί «πλήν» πού καταγράφηκαν, μέχρι τώρα, στίς συνεννοήσεις των δημοκρατικών κομμάτων, έν όψει του πρώτου γύρου των έκλογών, διάχυτη είναι ή βεβαιότητα άνάμεσα στό δημοκρατικό κόσμο της χώρας, ότι ή μάχη γιά τό 6' γύρο θά δοθεί, τώρα πιά, μέ ένιαίες τίς δυνάμεις των δημοκρατικών κομμάτων της αντιπολίτευσης. Γιά νά κλείσει, πριν άπ' όλα, ό δρόμος στους χουντικούς ύποψήφιους. Καί γιά νά κερδηθούν, ύστερα, δήμοι όπως ή Άθήνα, ό Πειραιάς, ή Νέα Σμύρνη, τά Χανιά.

Μέ τήν αύριανή μάχη, άναμένεται νά ολοκληρωθεί ή κατάδικη της κυβερνητικής πολιτικής. Καί νά διαδηλωθεί, στήν πληρότητά της, ή θέληση του λαού ν' άνυψώσει τό θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης σέ πραγματικό κέντρο δημοκρατικής έξουσίας.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

ΠΡΟΣΚΑΛΕΣΜΕΝΟΣ του κ. Μητσοτάκη ήρθε πριν δεκαπέντε μέρες καί έμεινε μία βδομάδα στήν Άθήνα, χωρίς τήν παραμικρή δημοσιότητα, ό άρχηγός της κυπριακής δεξιάς κ. Γλαύκος Κληρίδης. Διέμενε διακριτικά στή Μεγάλη Βρετανία καί είχε μερικές άξιοσημείωτες έπαφές.

- Συναντήθηκε δυό φορές μέ τόν κ. Μητσοτάκη μία καί ήταν ό «οικοδεσπότης».
- Είδε καί συνομίλησε μέ τόν άκροδεξιό βουλευτή της Ν.Δ. κ. Παπαδάκη ό όποιος σύμφωνα μέ τίς πρόσφατες καταγγελίες του κυπρίου προέδρου κ. Κυπριανού ήταν άναμιγμένος στή συνωμοσία του δυτικογερμανού, πρώην ύπαλλήλου της πρεσβείας της χώρας του, στή Λευκωσία.
- Είχε συναντήσεις μέ κυπριακούς δεξιούς παράγοντες της Άθήνας περιλαμβανομένου καί του διοικητικού συμβουλίου της Έθνικής Φοιτητικής Ένωσης Κυπρίων Έλλάδας πού έλέγχεται, όπως είναι γνωστό, από αντιδραστικά στοιχεία. Μέ πρόσκληση έξ άλλου της ΕΦΕΚ ό κ. Κληρίδης θρσκόταν πριν ένα μήνα ξανά στήν Άθήνα γιά νά δώσει μία «διάλεξη» γιά τίς τελευταίες έξελίξεις του Κυπριακού. Η διάλεξή του εκείνη δημοσιεύθηκε «κατ' άποκλειστικότητα» στό «Κίνημα» του Γεωργαλά.

ΜΕΧΡΙ έδω σταματούν οί πληροφορίες. Κι' άρχίζουν τά έρωτηματικά:

- Ήταν ή πρόσκληση του κ. Μητσοτάκη μία προσωπική πρωτοβουλία, μία φιλική χειρονομία γνωριμίας μέ τόν άρχηγό της κυπριακής δεξιάς, φιλοπραξικοπηματικής καί μή; Ή οί συνομιλίες Μητσοτάκη – Κληρίδη άφορούσαν τίς πολιτικές έξελίξεις του Κυπριακού καί έγιναν έν γνώσει της Έλληνικής κυβέρνησης; Στήν περίπτωση όμως πού συντρέχει τό δεύτερο, τότε γεννιέται ένα καινούριο έρώτημα: Γιατί κρατήθηκαν οί συνομιλίες αυτές μυστικές;

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ μπαίνει ξανά, όπως έπιβεβαιώνουν όλες οί ένδείξεις, σέ μία καινούρια φάση κρίσης, καθώς παντού από τή δύση «ύποδεικνύεται» τόσο στήν Άθήνα όσο καί στή Λευκωσία ότι πρέπει νά έξευρεθεί «στά γρήγορα» μία λύση καί μέσα από διαδικασίες πιδ άποτελεσματικές από εκείνες του Ο.Η.Ε. Καί τέτοιες προκρίνονται από τούς ύπερατλαντικούς καί μή κηδεμόνες, οί διμερείς συνομιλίες του τύπου Κάμπ – Νταϊθιντ μέ τήν δική τους βέβαια έπιδιαιτησία καί μεσολάθηση.

ΟΜΩΣ οί συναντήσεις του είδους Μητσοτάκη – Κληρίδη, άν δέν προσδιορίζεται έπίσημα ή φύση τους, θυμίζουν τόν «παλιό καλό καιρό» της Άποστασίας, όταν ή έλληνική κυβέρνηση έπαιζε μέ πολλαπλές γραμμές. Καί δέν μπορούν παρά νά ίσχυροποιούν τίς άμφισβολίες καί τίς πληροφορίες πού έπιμένουν ότι μόνο φραστικά συμφωνεί ή κυβέρνηση στή γραμμή του Ο.Η.Ε. στήν όποία ή κυπριακή κυβέρνηση εμφανίζεται νά έπιμένει. Η καταβαλόμενη από τίς γνωστές έστίες προσπάθεια γιά τήν ματαίωση της κυπριακής προσφυγής στό Συμβούλιο Άσφαλείας του Ο.Η.Ε., φαίνεται ότι βρίσκει κάποια θετική άνταπόκριση στήν Άθήνα άφου οί μελλοντικοί μας έταίροι της Ε.Ο.Κ. άγωνιούν γιά τήν άνάληψη του έλέγχου – μακριά από τόν Ο.Η.Ε. – των έξελίξεων πού συνδέονται καί θά μπορούσαν νά οδηγήσουν σέ μία «ταχεία λύση» στό «εύρωπαϊκό» – τ ώ ρ α – ζήτημα της Κύπρου.

ΔΗΜΟΝΙΚΟΣ

Η «ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ»

Τά πολιτικά συμπεράσματα απ' τα αποτελέσματα της πρώτης Κυριακής δεν απασχόλησαν όλους τους κομματικούς οργανισμούς σ' ότι αφορά την εκτίμηση που κάνουν για τον δικό τους ξεχωριστό χώρο. Αυτό δε σημαίνει θέβαια ότι δεν έχουν ένα γενικό πολιτικό νόημα, έτσι όμως διατυπώθηκε απ' τη δημοκρατική αντιπολίτευση (άλλα και από την Κυβέρνηση, μιας και πρώτη κυβερνητική αντίδραση που έσπευσε να αναιρέσει τον πολιτικό χαρακτήρα των αποτελεσμάτων, αναιρέθηκε με τη σειρά της από τον κ. Πλυτά, ο οποίος αποτείνεται στη «σιωπηλή πλειοψηφία» και επιχειρηματολογεί με όρους «λαϊκού μετώπου» που απειλεί τις λαϊκές ελευθερίες» κλπ.). Η διαπίστωση του αντίκυβερνητικού νοήματος της ψήφου ακολουθείται από ειδικότερα εξαγόμενα. Όπως π.χ. ότι η διεύρυνση απέτυχε, καταδικάστηκε και ότι ενισχύθηκε ο ακροδεξιός ή και ο χουντικός χώρος της πολιτικής σκηνής. Τό ότι η διεύρυνση απέτυχε είναι ένα επιχείρημα που χρησιμοποιείται εκατέρωθεν. Οι ακροδεξιές δυνάμεις όμως, τό χρησιμοποιούν δι' «ιδιον λογαριασμόν». Από μία σειρά δήμους όπου η Δεξιά συντάχθηκε ανοιχτά και υποστήριξε χουντικό υποψήφιο που συγκέντρωσε ψηλό ποσοστό ψήφων, θγάζουν γενικότερα συμπεράσματα για διεύρυνση του ακροατηρίου τους και τουτο τό χρησιμοποιούν σά μέσο πίεσης για να παρεμποδίσουν την κυβερνητική «ολίσθηση» (ή ανοίγμα στο Κέντρο) και να πετύχουν μία αντιρρόπηση στη διεύρυνση με μία μελλοντική προοπτική για υπερίσχυση στη Ν.Δ. των ακροδεξιών στοιχείων. Την πίεσή τους αυτή όμως τη στηρίζουν και με τη διαπίστωση ότι η ενίσχυση της ακροδεξιάς απορρέει από την καταδίκη του ανοίγματος από τους κλασικούς δεξιούς ψηφοφόρους. Σ' αυτό τό σημείο τά πράγματα δεν είναι καθαρά. Γιατί μία άλλη μερίδα της δεξιάς αποδίδει π.χ. την άποχή ή την αρνητική ψήφο στον κ. Πλυτά στους δυσανεσθημένους, λόγω των φορολογικών μέτρων, όπαδούς του κόμματος της Ν.Δ.

Πιστεύουμε ότι τό πρόβλημα πρέπει να τοποθετηθεί σέ άλλη βάση. Στη βάση που λειτουργούσανε και λειτουργούν οι έμπνευστές του «ανοίγματος». Αυτοί δεν αποθλέπανε σέ μία συγκατάθεση των «οϊκείων». (Έχουν σάν ενδεχόμενο μίαν αποσκήρτηση και ξεχωριστή μορφοποίηση ενός πίο δεξιού κόμματος). Αποθλέπανε στά δημοκρατικά στρώματα των εκλογέων. Και σ' α ύ τ ή θ ά σ η μπορούμε να πούμε ότι τό ανοίγμα δεν ακολουθήθηκε απ' τό προσδωκόμενο ακροατήριο αυτού του χώρου.

ΚΑΘΑΡΜΑΤΑ
ΧΟΥΝΤΙΚΟΙ!
ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΑΠΕΙΛΕΤΕ ΤΗΝ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΚΑΙ ΣΤΗΝ
ΑΘΗΝΑ ΤΗΝ
ΑΦΕΙΝΕΤΑΙ
ΝΑ ΜΑΣ ΠΑΡΕΙ
ΤΗΝ ΔΗΜΑΡΧΙΑ!

Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΚΡΟΔΕΞΙΑΣ

Η ενίσχυση αυτή θα πρέπει να τοποθετηθεί όχι μόνο στη βάση του ότι δούλεψε ξεκάθαρα μέρος του μηχανισμού της Νέας Δημοκρατίας για λογαριασμό της ακραίας πτέρυγας του κόμματος και των χουντικών. Πρέπει να πάρουμε υπόψη μας τις ειδικές συνθήκες του δήμου ή της κοινότητας, όπου ο χουντικός ή ο ακροδεξιός υποψήφιος σημείωσε μία ξεκάθαρη άνοδο. Και αυτές οι ειδικές συνθήκες παραπέμπουν στην προσωποποίηση των πολιτικών διαδικασιών στο τοπικό επίπεδο, καθώς και στην όξυνση του φαινομένου των πελατειακών σχέσεων στις δημοτικές εκλογές. Οι ειδικές συνθήκες δε μπορούν να θεμελιώσουν τη συλλογιστική των ακροδεξιών. Κι' αυτό γιατί δεν καταγράφουν την πολιτική ταυτότητα των ψηφοφόρων του ακροδεξιού ή χουντικού υποψηφίου με τρόπο που να νομιμοποιείται και τό πολιτικό άλλοθι της ακροδεξιάς ομάδας της Ν.Δ. Αν αυτή η ομάδα εξακολουθεί να επιχειρηματολογεί σ' αυτή τη βάση, θα πετύχει ένα πράγμα: Να καταδείξει την ευθύνη της Ν.Δ. για τό αντιφατικό της άνοιγμα και να επιταχύνει τις διαδικασίες ξεκαθαρίσματος του δεξιού χώρου στην Ελλάδα.

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΩΝ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΩΝ

Σαρανταοκτώ ώρες περίπου πριν τη «δημοκρατική και πολιτισμένη προσέλευση» των ψηφοφόρων στις κάλπες, κάποιοι δε φέθηκαν ούτε δημοκρατικά ούτε πολιτισμένα. Πέρα από την κυβερνητική αστυνόμευση των προεκλογικών διαδικασιών σέ διάφορες περιοχές της χώρας, παρατηρήθηκε και μία «τρομοκρατική παρέκκλιση» από τον άκομμάτιστο χαρακτήρα της συμπεριφοράς που διεκδικούσε για λογαριασμό της ή δεξιά στον προεκλογικό αγώνα. Η παρέκκλιση θέβαια, ήταν χτυπητή και δεν άφηνε περιθώρια άμφι-

Ταπεινοί λειτουργοί, μεγαλόσχημοι μανδρίνοι

ΤΙΣ τελευταίες μέρες, η εκπαιδευτική μας γραφειοκρατία καταφεύγει για τρίτη φορά σέ πειθαρχική δίωξη έναντι σ' έναν καθηγητή γυμνασίου. Πρόκειται για την παραπομπή του φιλόλογου Αντώνη Πρεκατέ, καθηγητή σέ γυμνάσιο των Τρικάλων με την κατηγορία: άρθρογραφία σέ έφημερίδα και διαδοχικές άπαντήσεις και άνταπαντήσεις σέ άρθρα καθηγητή της Ανώτατης εκπαίδευσης. Κατά τό προηγούμενο σχολικό έτος ο Α. Π. είχε παραπεμφθεί και πάλι στο πειθαρχικό. Τη μία φορά με κατηγορία ότι δημοσιογράφησε με ψευδώνυμο και την άλλη λόγω των θεμάτων που έβαλε στο μάθημα της εκθεσης. Ένδεικτικά: «Ένας νέος μέ σωστή συνείδηση», «Η επέτειος του Πολυτεχνείου», «Πάλεψα μέ τά λιοντάρια, νίκησα τις τίγρεις, αλλά μέ φάγαν οι κοριοί». Τελικά και στις δύο περιπτώσεις άθώωθηκε.

ΕΙΝΑΙ εύνόητο ότι η δίωξη δε γίνεται για τό τυπικό της άρθρογράφησης. Πάμπολλες φορές καθηγητές των Τρικάλων έχουν

γράψει σέ έφημερίδες έπώνυμα ή μή και δεν κινήθηκε καμία διαδικασία σέ βάρος τους. Στόχος δε γίνονται κοντυλοφόροι που εκφράζουν την έπίσημη άποψη περί εκπαίδευσης ή βρίσκουν μερικά άόριστα «στραβά» αλλά και πώς πολλά «έχουν διορθωθεί» και τελικά μέσα από παραπλανητικούς, αισιόδοξους αριθμούς, καταλήγουν στο «καλώς έχειν» για την πολιτική των ισόβιων - ή μή - μανδρινών της όδου Μητροπόλεως.

ΩΣΤΟΣΟ ή άρθρογραφία του Α. Π. δεν έμοιαζε μέ τις παραπάνω. Στις 2 Ιουλίου 1978 μέ τίλο «οι έξετάσεις σφαγείο» τό κείμενό του μιλάει για την σφαγή των μαθητών στις έξετάσεις του Λυκείου, όπου ο νομός Τρικάλων παρουσίασε τό μεγαλύτερο ποσοστό άποτυχίας: Για τό γενικό Λύκειο κόβονται 489 στους 1000, για τό τεχνικό 300 στους 800. Και θέβαια χειροκροτούμενες άφέλειες (ή σκοπιμότητες) όπως τεμπελιά, άλητεία, κλπ. σάν κυρίαρχα αίτια, δεν κοσμούν την έρμηνευτική του Α. Π.

Στόχος του γίνεται τό εκπαιδευτικό σύστημα χωρίς γενικολογίες ή διάθεση πολεμικής (που σημαίνει ότι ευθύνες ζητούνται και από τους καθηγητές) και ιδιαίτερα ή έγγενής πλέον παρα - παιδεία, ή μάλιστα των φροντιστηρίων που επιβάλλουν τελικά έναν διαχωρισμό πρό των πυλών σέ ευνοούμενους και μή, μέ κριτήρια πλέον οικονομικά. Τά παιδιά από τά γύρω χωριά των Τρικάλων κυριολεκτικά αποκλείστηκαν από τό Λύκειο. Δεν υπήρχαν οικονομικές δυνατότητες για φροντιστήριο ή ιδιαίτερα, ή κρατική παιδεία άνεπαρκέστατη έπειδή ακριβώς έχει μάθει να στηρίζεται στά δεκανίκια της παρα - παιδείας. Και εκτός απ' αυτά: οι έξετάσεις σφαγείο, ή κοινωνία έχθρική για όσους «δέ τέλειωσαν». Καμία μέριμνα για τους άπόβλητους, φυσικό σύμπωμα για μία χώρα του έλεύθερου κόσμου, της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και του άχαλίνωτου άνταγωνισμού.

ΤΟ άρθρο δεν είναι άκαδημαϊκό. Παίρνει υπεύθυνη θέση και προτείνει δωρεάν μα-

θολίας. Στο Χαϊδάρι υπήρξε μιά συγκέντρωση των κατοίκων που ζητούσαν να γίνει υπέργεια διάβαση πεζών σε σημείο της λεωφόρου Καθάλας, όπου την προηγούμενη είχαν σκοτωθεί δύο άτομα λόγω της έλλειψης σηματοδότησης σε μεγάλο διάστημα της λεωφόρου, λόγω πλάτους του σημείου αυτού κλπ. Τη συγκέντρωση διοργάνωσε ο υποψήφιος δήμαρχος Σκαμπάς. Οι «Μονάδες Αποκαταστάσεως Τάξεως» έσπευσαν και διάλυσαν βίαια τους συγκεντρωμένους, με εντολή δέ του εισαγγελέα συλλάβανε τον κ. Σκαμπά και άλλους υποψήφιους και τους πήγανε στην Ασφάλεια. Θά πείτε ίσως ότι τούτο είναι κάτι συνηθισμένο. Όπωςδήποτε. Είναι όμως κάπως ασυνήθιστο σε προεκλογικό κλίμα. Κατά τα άλλα ή «πολιτισμένη προσέλευσις» στις κάλπες μεταφράζεται μερικές φορές σε «έν τάξει διενέργεια συγκεντρώσεων» (και εκλογών). Οι έννοιες του πολιτισμού και της τάξης στο χώρο της Δεξιάς, στην Ελλάδα, δεν έχουν πιστοποιητικά δημοκρατικού ήθους. Και δεν κερδίζονται με την ενσάρκωση της έννοιας «τάξης» στα «Μ.Α.Τ.».

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΑΓΗ ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΜΦΙΛΟΓΙΑ

Στην αρχή «κυκλοφόρησε φήμη». Παράξενη, αδικαιολόγητη, που 'φερνε άμνηνία. Γι' αυτούς που λειτουργούν με τους κλασικούς κανόνες της υποχρεωτικότητας των συνταγματικών κανόνων (έστω κι από συνήθεια) ή φήμη ήτανε... «άνηκουστη». Άλλους όμως (τους αδιάφορους) τους θόλεψε: 'Η ψηφοφορία δεν είναι υποχρεωτική. 'Η αντιμετώπιση της φήμης ήτανε συνάρτηση του βαθμού «πολιτικοποίησης» των άκροατών της. Γεγονός είναι ότι δεν «έγινε θέμα». 'Η φήμη κυκλοφορούσε και τό μή υποχρεωτικό της ψηφοφορίας έμπεδώνονταν στην συνείδηση των πολιτών.

'Η κυβέρνηση σιωπούσε. Όπωςδήποτε ή φήμη πρόσκρουε στην πολιτικοποίηση των εκλογών και στη συνακόλουθη στράτευση μεγάλων μερίδων του εκλογικού σώματος. Παρ' όλ' αυτά, μιά κλασική αποχή, μπορεί με μιά φήμη να ξεπεράσει τό όριακό της μέγεθος και να δημιουργήσει προηγούμενα στη συμπεριφορά του εκλογέα. 'Η ψήφος είναι «δικαίωμα». Λειτουργεί όμως και στη σφαίρα της «υποχρέωσης». Έξ ου και οι κυρώσεις σε περίπτωση παράλειψης άσκησης του δικαιώματος. Έτσι λοιπόν, όταν ένας ψηφοφόρος είναι συνηθισμένος στον καταναγκασμό της ψηφοφορίας, συμπεριφέρεται αντίστροφα όταν ό όποιος κ. Στράτος δέ διασκεδάει φήμες σάν κι' αυτή. Καί ό κ. Στράτος θγαίνει «παρά πέντε» και υπενθυμίζει – χωρίς να άναφερθεί στη «φήμη» – τό «υποχρεωτικόν» της ψήφου. Έμείς άναρωτιόμαστε από πού ξεκίνησε ή φήμη και τί έξυπηρετούσε ή παράταση της κυκλοφορίας της... Κοντά στις άλλες εκδοχές για την άποχή – πού ήτανε ιδιαίτερα έντονη σε πολλούς Δήμους – πιστεύουμε ότι ένας άπ' τους λόγους της ήτανε κι ή φήμη πού

άργησε να άνατραπεί. Δείχνοντας μαζί με τ' άλλα και μιά άντιφασική άντίληψη της κυρίαρχης πολιτικής τάξης για τόν άνώτατο νόμο, τό Σύνταγμα.

Η ΕΠΕΡΩΤΗΣΗ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑ

Δέν ήταν πρώτη φορά πού ό βουλευτής κ. Κ. Μπαντουβάς προσκόμισε στην αίθουσα της Βουλής στοιχεία πού έκαναν τόν κ. Π. Κανελλόπουλο να πει ότι δέν πρέπει να έφησυχάζει κανείς με τίς κινήσεις των «σταγονιδίων». 'Ο κ. Μπαντουβάς έφερε στην έπιφάνεια, κατά την πρόσφατη συζήτηση στη Βουλή, στοιχεία πού άφορούν και την «έκθεση Γεωργαλά»: Ένα κείμενο από 2.500 σελίδες πού κατά τόν βουλευτή της ΕΔΗΚ, προβλέπει και τό όνομα του πρωθυπουργού ό όποιος θα άναλάβει τή ... διακυβέρνηση της χώρας σε προσεχή έθνοκτόνο παρέμβαση των χουντικών κύκλων του στρατού. Έφερε στην έπιφάνεια κατάλογο χουντικών άξιωματικών (βλ. σχετικό μας δημοσίευμα σ' αυτό τό τεύχος) πού κατέχουν κεντρικές θέσεις στο στρατεύμα σε κρίσιμες περιοχές της χώρας. 'Ο κ. 'Αβέρωφ τούτη τή φορά δέν άρκέστηκε στη λακωνική άπάντηση, όπως συνηθίζει. Έπιβεβαίωσε στοιχεία πού άφορούν έπαφές του με έπώνυμους χουντικούς. Υποστήριξε γνωστά όνόματα στρατοκρατών σάν «έξαιρετους άξιωματικούς». Έμείς δέν έχουμε να προσθέσουμε τίποτε άλλο, εκτός από την υπόμνηση του γεφυροποιητικού ρόλου του κ. 'Αβέρωφ. 'Η τεκμηριωμένη κατάθεση του κ. Μπαντουβά άποτελεί τό καλύτερο στοιχείο για την έγρήγορη της συνείδησης των δημοκρατικών πολιτών.

Ο ΟΡΥΚΤΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

Πολύς λόγος τελευταία για τόν όρυκτό πλούτο της χώρας. Στόν τύπο, αλλά και στη Βουλή γίνεται συχνά άναφορά στο θέμα. Έντυπιακές άναγγελίες γίνονται για την άνακάλυψη μεταλλευτικών κοιτασμάτων και ένεργειακών ύλιν. Για να ακολουθήσει άμέσως μετά ή συσκότιση και ή άποσιώπηση. Σάν να πρόκειται για κάτι μυστηριακό. Στην πραγματικότητα θέβαια, αυτές οι έξαγγελίες δέν άπέχουν πολύ από την αλήθεια. Γιατί είναι γνωστό πως ή Ελλάδα είναι πλούσια σε όρυκτό πλούτο. Όμως, ή έλλειψη συστηματικών γεωλογικών έρευνών και ή ύπαρξη μιās νομοθεσίας πού έξυπηρετεί τά μονοπώλια των μεγάλων μεταλλευτικών εταιρειών, έχουν σάν άποτέλεσμα την καθυστέρηση στην άνάπτυξη βασικού τομέα της οικονομίας. Θά μάς πείτε: Τόσα χρόνια περίμενε άνεκμετάλλετος ό όρυκτός πλούτος της χώρας. Άς περιμένει λίγο άκόμα ώσπου να είσβάλλουν τά ξένα μονοπώλια άνεξέλεγκτα – τώρα πού θα μπορούμε και στην ΕΟΚ – και να τόν άξιοποιήσουν.

και ή άθλιότητα της παιδείας μας.

θήματα όργανωμένα από την ΕΛΜΕΤ (τοπική ΟΛΜΕ) στα παιδιά πού «κόπηκαν», ιδιαίτερα στα χωριά των Τρικάλων.

Οι συζητήσεις όμως για την παιδεία τόν τελευταίο καιρό είναι στην ήμερήσια διάταξη. 'Ο καθηγητής άνωτάτου ιδρύματος της Θεσσαλονίκης Ξηροτύρης, γράφει άρθρο σε έφημερίδες υπεραμυνόμενος του εκπαιδευτικού συστήματος, όπου άναφέρονται διάφορα περί τεμπελιάς κλπ. σά να 'ταν αυτή ή αίτία της εκπαιδευτικής μας κακοδαιμονίας και της συνακόλουθης ήμιμάθειας. 'Ο Α. Πρεκατές άπαντά στο άρθρο σε τόνο ήσσονα, αλλά ή άνταπάντηση του κ. Ξηροτύρη είναι γεμάτη χαρακτηρισμούς και άλαζονεία. Άποκαλεί άνάμεσα στ' άλλα τόν Α. Π. «άνώριμο και άπειρο των προβλημάτων της παιδείας», αυτός ό από καθέδρας, πού όμως συνεχίζει να δίνει συμβουλές για τό «πώς πρέπει να μάθουμε τους νέους να εργάζονται».

ΔΕΝ είναι στόχος μας να έξετάσουμε τά επιχειρήματα των άντεγκλήσεων άνάμεσα

στον άρχιερέα της γνώσης και τόν ταπεινό καθηγητή της έπαρχίας. Άν όχι τίποτ' άλλο, ή κοινή γνώμη ξέρει πολύ καλά, τί φταίει στην παιδεία μας κι' άπόδειξη ή όλοκληρωμένη συμπαράσταση των γονέων στα Τρίκαλα προς τόν διωκόμενο καθηγητή. 'Ωστόσο ή πρακτική του Α. Π. έχει φαίνεται ένοχλήσει διάφορους φασίστες, αλλά και μερικούς ντόπιους εκκλησιαστικούς κύκλους, καθώς και την τοπική ΟΝΝΕΔ. 'Ο Γενικός της γραμματέας μάλιστα, άφου έκανε στον Α. Π. δύο άνώνυμες έπιθέσεις από έφημερίδα, την τρίτη φορά την κάνει έπώνυμα. Καθηγητής και ό ίδιος (καταδικασμένος όμως από τό έφετείο 'Αθήνας για ποινικό άδίκημα) φαίνεται ότι εκτός των άλλων έχει ιδιαίτερα ένοχληθεί από την άνελέγητη και συνεχή έπίθεση του Πρεκατέ ένάντια στα φροντιστήρια και τά «ιδιαίτερα» με τίς άστρονομικές άμοιβές (500 – 700 δρχ την ώρα στα Τρίκαλα!) και την άσυμβίβαστη προσωπική του στάση στο θέμα. Καί δέν είναι ό μόνος. Φασίστες

και 'Οννεδίτες της περιοχής έχουν επανειλημμένα θρίσει τόν Α. Π. στο δρόμο, ενώ τά άπειλητικά τηλεφωνήματα δέ σταματάνε, μέρα νύχτα.

ΟΣΟΙ έχουν τό σθένος ν' αντιμετώπισουν την όργή της γραφειοκρατίας και τή χυδαιότητα των φασιστικών συμμοριών, δέν πρέπει ν' άφήνονται στην τύχη τους. Άν οι ιδέες πού προβάλλουν είναι ταυτόχρονα και ιδέες πολλών άλλων (ό Πρεκατές στην ουσία δέν κάνει άλλο από τό να έφαρμόζει και να προπαγανδίζει τίς έπίσημες θέσεις της ΟΛΜΕ), τότε ένας λόγος παραπάνω να τους δοθεί ή άνάλογη συμπαράσταση από φορείς όπως τό σύλλογο ιδιωτικών εκπαιδευτικών και την ΟΛΜΕ. Συμπαράσταση όμως έμπρακτη και όχι τυπική, άλλιώς οι διώχτες άποθραύνονται και θ' άποθραύνονται άκόμη περισσότερο, όσο όξύνονται τά ήδη όξυμένα προβλήματα της άκρωτηριασμένης μας εκπαίδευσης.

ο σημερινός "σταθμάρχης" της CIA στην 'Αθήνα είναι ο CLAIR ELROY GEORGE...

Τό ANTI φέρνει σήμερα στη δημοσιότητα την ταυτότητα του «σταθμάρχη» της CIA στην 'Αθήνα. Πρόκειται για τόν:

CLAIR ELROY GEORGE

Ήρθε στην 'Αθήνα από τη Βηρυτό τον 'Ιούνιο του 1976 και υπηρετεί σαν πρώτος γραμματέας της αμερικανικής πρεσβείας στη χώρα μας. Κένει στο Ψυχικό, στην οδό Γκύζη αρ. 24 και το τηλέφωνό του είναι 67.12.831. Τό προσωπικό του τηλέφωνο - από προχθές - στην αμερικανική πρεσβεία είναι 64.34.710. Πρόθυμος διά πάσαν εξυπηρέτησιν...

Ο Clair Elroy George γεννήθηκε στην Πενσυλβανία, στις 3 Αυγούστου 1930 και αποφοίτησε από τό τοπικό Πανεπιστήμιο τό 1952. Στο διάστημα τών χρόνων 1952-55 υπηρετεί στο Στρατό τών ΗΠΑ και στέλνεται στο εξωτερικό. Τόν Αύγουστο του 1956 μπαίνει στην υπηρεσία του Σταίητ Ντηπάρτμεντ και υπηρετεί στο Γενικό Προξενείο τών ΗΠΑ στο Χόγκ-Κόγκ. Τόν 'Ιούλιο του 1958 προάγεται και τό 1960 επιστρέφει στην Ουάσιγκτον. Τόν 'Απρίλιο του 1961 τοποθετείται στην πρεσβεία τών ΗΠΑ στο Παρίσι σαν πολιτικός σύμβουλος. Τό 1964 δρίσκεται στο Μπαμάκο της Δημοκρατίας του Μαλί στην Κεντρική 'Αφρική, στην εκεί αμερικανική πρεσβεία, σαν ακόλουθος και οικονομικός σύμβουλος. Τόν Αύγουστο του ίδιου χρόνου προάγεται σε δεύτερο γραμματέα. Παραμένει εκεί μέχρι τό Φεβρουάριο του 1966, όποτε επιστρέφει στο Λάγκλεϋ της Βιρτζίνια. Τόν 'Ιούνιο του 1967 τοποθετείται στην Πρεσβεία τών ΗΠΑ στο Νέο Δελχί τών 'Ινδιών, όπου εμφανίζεται σαν πολιτικός και οικονομικός σύμβουλος. 'Επιστρέφει στις ΗΠΑ τόν Αύγουστο του 1971 και εντάσσεται στο τμήμα της 'Εγγύς 'Ανατολής και Νότιας 'Ασίας. Τόν 'Ιούνιο του 1975 στη διάρκεια της μεγάλης κρίσης δρίσκεται στο Λίβανο μέ μυστική αποστολή. Παρόλο πού επίσημα εμφανίζεται σαν υπάλληλος της Πρεσβείας στη Βηρυτό, εν

Ο Φίλιπ Αϊητζη

Ο Λούις Βόλφ

τούτοις πουθενά δέν αναφέρεται ή οργανική θέση του. Από τη Βηρυτό ο Clair E. George έρχεται, όπως αναφέρθηκε, στην 'Αθήνα σαν πρώτος γραμματέας. Είναι παντρεμένος μέ την Mary Atkinson.

Στην ούσία, ο C.E. George κάλυψε τό κενό πού είχε αφήσει ό θάνατος, κάτω από τίς γνωστές συνθήκες, του Ρ. Γουέλτς. Από τό Δεκέμβρη του '75 μέχρι την άφιξη του George χρέη προσωρινού «σταθμάρχη» έκτελούσε ένας από τούς τρεις άξιωματούχους του πολιτικού τμήματος της πρεσβείας, G.M. Barbis, William S. Lofgren και James Mac Williams.

Τό όνομα του C.E. George αναφέρεται, μαζί μέ τά όνόματα άλλων 233 πρακτόρων της CIA πού υπηρέτησαν πρόσφατα ή υπηρετούν στην 'Αθήνα, στο βιβλίο τών Φίλιπ Αϊητζη και Λούις Βόλφ «Βρώμικη δουλειά - Η CIA στη Δυτική Ευρώπη» πού μόλις κυκλοφόρησε στα άγγλικά. Στο βιβλίο αυτό περιλαμβάνεται και τό άρθρο του Φίλιπ Αϊητζη «Ο αμερικανικός παράγοντας στην 'Ελλάδα-Παλιός και νέος» πού για πρώτη φορά δημοσιεύθηκε στο ANTI τόν 'Ιούνη του 1977 (τχ.73) μαζί μέ ένα κατάλογο 64 πρακτόρων της CIA πού δρούσαν τότε-πολλοί από αυτούς συνεχίζουν και σήμερα - στην 'Αθήνα.

ΕΙΝΑΙ χαρακτηριστικό τό γεγονός ότι ό σημερινός «σταθμάρχης» της CIA στην 'Αθήνα C.E. George παρασημοφορήθηκε τόν περασμένο 'Οκτώβριο για τή «μακρά και ευδόκιμη υπηρεσία» του. Οί πληροφορίες λένε ότι κανονικά θά έπρεπε νά είχε αναχωρήσει από τη χώρα μας τόν ίδιο μήνα, αλλά ό George παραμένει και σήμερα στη θέση του. Φαίνεται ότι οι υπηρεσίες του εκτιμούνται ιδιαίτερα...

Ο Φ. Αϊητζη και ό Λ. Βόλφ σε συνέντευξη τύπου παρουσιάζουν τό βιβλίο τους

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΠΛΕΕΙ ΣΕ ΩΚΕΑΝΟ «ΣΤΑΓΟΝΙΔΙΩΝ»

«Μιά φορά κι έναν καιρό στά δικά μας ωραία χρόνια, πού ή 'Ιδέα κι ο Έρωτας κυβερνοῦσαν τόν κόσμο, ένα δυνατό γεράκι έρωτεύτηκε μιάν όμορφη λευκή περιστέρα.

Πώς καί γιατί τήν έρωτεύτηκε δέν μπορώ νά σοῦ τό πῶ. Δέν τό ξέρω. Πώς γεννιέται καί γιατί γεννιέται ένας έρωτας οὔτε κι' εγώ ακόμα δέν κατόρθωσα νά τό μάθω. Μιά φορά, έρωτας τρελός φώλιασε στήν καρδιά τοῦ περήφανου γερακιού...

Κι άρχισε τό γεράκι νά τριγυρίζει τή λευκή περιστέρα. Μόλις τήν έβλεπε έξω κατέβαινε χαμηλά, τής έδειχνε όλη τήν αξιοσύνη τών άτσαλένιων φτερών του, τής φώναζε από μακριά γλυκόλογα... Έκανε τελοσπάντων ότι μπορούσε γιά νά δείξει τόν έρωτά τοῦ.

Στήν άρχή εκείνη φοβότανε καί κρυβόταν. Νόμιζε πώς τό γεράκι ήθελε νά τήν άρπάξει στά γαμπά του νύχια καί νά τήν κατασπαράξει. Μά σάν είδε ότι πολλές φορές είχε τόν καιρό νά χυμήξει άπάνω της καί δέν τόκαμε, σάν είδε τήν έπιμονή του κι άκουσε τά όμορφα λόγια του κατάλαβε. Κατάλαβε καί μαγεύτηκε...»

(Ευάγγελου Άθέρωφ-Τοσίτσα «Περιστέρια γιά μικρούς καί μεγάλους» — Άλληγορίες, έκδ. Βιβλιοπωλείο τής Έστίας, Άθήνα 1968)

ΜΠΟΡΕΙ θέβαια τό ειδύλλιο τοῦ κ. Άθέρωφ μέ τά σταγονίδια νά εἶναι «μαγευτικό» γιά τόν ίδιο καί εὐνοϊκό γιά τίς πολιτικές του φιλοδοξίες — έννοοῦμε τήν Ισχυροποίηση τής θέσης του στήν από καιρό διεξαγόμενη μάχη τών επιγόνων. Εἶναι όμως αρκετά άνησυχητικό καί επικίνδυνο γιά τή νεαρή έλληνική δημοκρατία. Γιατί ή πολιτική Άθέρωφ στό Στρατό, διατηρεῖ καί συντηρεῖ ένα πληθος χουντικῶν στελεχῶν καί εκτρέφει μιά καινούρια ήγετική ομάδα στίς Ένοπλες Δυνάμεις τής χώρας, τοῦς «Άθέρωφ-χουντοπροσκυνημένους» άξιωματικούς.

ΕΙΝΑΙ κοινό μυστικό σ' όλο τό φάσμα τών πολιτικῶν δυνάμεων τής χώρας (κυβέρνηση καί αντιπολίτευση) πώς τέσσερα χρόνια από τή πτώση τής δικτατορίας οί χουντικοί μηχανισμοί υπάρχουν, λειτουργοῦν καί δραστηριοποιοῦν στίς Ένοπλες Δυνάμεις, τά Σώματα Άσφαλείας καί τήν κρατική μηχανή. Δηλώνουν σαφέστατα τήν αντίθεσή τους μέ όλόκληρο τόν πολιτικό κόσμο καί αναλαμβάνουν σέ πολλές περιπτώσεις, ιδιαίτερα σέ θέματα πού άφοροῦν τό Στρατό, ρόλο «ομάδας πίεσης». Κι' άν σήμερα ή παρέμβαση τους περιορίζεται σέ θέματα προαγωγῶν, άποστρατειῶν καί μεταθέσεων, κανένας δέν μπορεῖ νά έγγυθηῖ ότι αύριο δέν μπορεῖ νά διευρυνθεῖ...

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ μόνο τό «πραξικόπημα τής πιτζάμας» τό 1975 καί ή κίνηση Γεωργαλά τό 1976 (700 σελίδες καταλαμβάνει τό «σχέδιο δράσεως» καί άλλες 2.500 τά συμπληρωματικά κείμενα) οὔτε μόνο οί πάσης φύσεως θλιθεροί Διαμαντήδες, τά συμπτώματα καί οί ένδείξεις τοῦ άθερωφικού κλίματος στό Στρατό. Κάτω από τό πρόσχημα «νά μή τραυματίζομεν τās Ένόπλους Δυνάμεις» ό κ. Άθέρωφ απέφυγε μέχρι σήμερα νά δώσει όποιοσδήποτε ουσιαστικές άπαντήσεις σέ όσα πολλά καταγγέλλονται κατά καιρούς στή Βουλή, καί πρόσφατα ακόμα στίς άποκαλύψεις τοῦ βουλευτῆ τής ΕΔΗΚ κ. Κ. ΜΠΑΝΤΟΥΒΑ. Μερικές από τίς καταγγελίες αυτές αποτελοῦν θαρύτατες κατηγορίες γιά τόν κ. ύπουργό, άν υποθέσουμε δηλαδή ότι αισθάνεται υπεύ-

θυνος άπέναντι στήν έθνική αντιπροσωπεία.

ΑΠΟΡΡΙΠΤΟΝΤΑΣ μέ φοβερή εύκολία κάθε καταγγελία γιά τοῦς χουντικούς άξιωματικούς ό κ. Άθέρωφ συνηθίζει νά τοῦς χαρακτηρίζει «καμάρια τοῦ στρατοῦ» καί νά τονίζει ότι εἶναι «ύπερήφανος γι' αὐτούς». Τόση μάλιστα εἶναι ή εκτίμηση τοῦ κ. ύπουργοῦ, ώστε καλλιεργεῖ μαζί τους καί... κοινωνικές σχέσεις.

● Τελευταία ό κ. Άθέρωφ οργανώνει μυστικές συναντήσεις σέ σπίτια συνεργατῶν καί φίλων του ή ύποτιθεμένων φίλων του μέ προσκαλεσμένους άξιωματικούς τοῦ λεκανοπεδίου Άττικής, αλλά καί άμετανοήτους χουντικούς μέ τή βοήθεια τοῦ κορυφαίου στελέχους τής δικτατορίας Πηλιχοῦ.

ΣΤΙΣ συναντήσεις αυτές ό κ. ύπουργός λέει ότι δέν θά επιτρέψει «περαιτέρω διωγμούς» καί ότι δέν επιτρέπει νά άγγίξει κανείς τίς Ένοπλες Δυνάμεις. Έμφανίζεται σάν προστάτης τους καί τοῦς ύπόσχεται ότι καί μετά τήν έξοδό τους από τό στράτευμα θά τοῦς άποκαταστήσει επαγγελματικά σέ θέσεις μέ παχυλές άμοιβές τών 30-50 χιλιάδων δρχ. σέ όρισμένες προνομιακές πολυεθνικές καί άλλες άμαρτωλές εταιρείες, αλλά ακόμα καί σέ δημόσιες επιχειρήσεις, όπως εἶναι ή Όλυμπιακή. Οί προσκλήσεις γιά τίς συναντήσεις αυτές τοῦ κ. Άθέρωφ γίνονται τηλεφωνικῶς ή μέ προσωπικές έπαφές. Σέ μερικές περιπτώσεις συμμετέχουν καί άξιωματικοί εκτός λεκανοπεδίου Άττικής όπως π.χ. οί ταγματάρχες ΠΕΤΡΟΥ καί ΜΑΝΔΡΑΠΗΛΙΑΣ πού ύπηρετοῦν στή Σχολή Πεζικοῦ τής Χαλκίδας.

ΠΕΡΑ όμως από τίς συναντήσεις, ό κ. Άθέρωφ αφήνει έν γνώσει του άνέπαφο τό χουντικό δίκτυο έπηρεασμοῦ τών μεταθέσεων καί κρίσεων πού λειτουργεῖ στό Άρχηγείο Στρατοῦ. Έτσι, στό τέλος τοῦ περασμένου χρόνου, τό λεκανοπέδιο Άττικής «κατελήφθη αἰφνίδια» από χουντικούς. Τό ίδιο ή Θεσσαλονίκη καί οί διοικήσεις σοβαρῶν μαχίμων μονάδων. Στήν Άθήνα μετατέθηκαν οί: ταξίαρχος ΓΚΟΛΦΗΣ Ι., ό συνταγματάρχης ΣΙΔΕΡΗΣ ΧΑΡ., οί αντι-

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ! ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑΣ ΛΟΧΙΑΣ ΝΑ ΜΑΣ ΒΙΑΣΕΙ;...

συνταγματάρχες ΚΑΝΕΛΕΑΣ, ΔΟΝΤΑΣ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΣΟΦ., ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ., ΧΡΥΣΟΧΟΟΥ Ν., και ο συνταγματάρχης ΠΛΑΚΟΥΤΣΗΣ Γ. Στη Θεσσαλονίκη οι: ταξίαρχοι ΖΑΡΚΑΔΑΣ ΚΩΝ., ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΣ ΠΡΩΤ., αντισυνταγματάρχες ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚ. και ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ. Σέ μάχιμες μονάδες οι: αντισυνταγματάρχες ΛΑΔΑΣ Γ., ΚΥΡΙΑΖΗΣ Γ., ΔΑΡΙΩΤΗΣ ΙΩ., ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ Γ., ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΑΘ., ΜΑΛΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΑΝ., ΜΑΡΑΒΕΛΙΑΣ Θ., ΚΑΡΚΑΛΗΣ ΜΙΧ., ΠΟΛΙΤΗΣ ΧΡ.

ΣΤΙΣ κρίσεις του Ιουλίου του 1977 εξ άλλου:

- Διατηρήθηκαν οι αντιστράτηγοι ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ και ΚΩΣΤΑΚΗΣ. Ο πρώτος ήταν αρχηγός της Ιωαννινικής ΚΥΠ και είναι ο ίδιος που όταν τα τουρκικά αποβατικά ξεκίνησαν για την Κύπρο (τόν Ιούλιο 1974) έλεγε ότι «πάνε για άσκηση και δεν υπάρχει λόγος ανησυχίας». Ένω ή απόβαση άρχισε στις 5 π.μ. ο συναγερμός κηρύχθηκε στις 9 π.μ. Ο ΚΩΣΤΑΚΗΣ ήταν κι αυτός στενός φίλος του Ιωαννίδη και επιπλέον:

- Ήταν συναρχηγός του Γεωργαλά στην κίνηση εν ενεργεία αξιωματικών για την ανατροπή του καθεστώτος.

Αυτοί οι δύο αποστρατεύθηκαν αφού διατήρησαν για τρία ολόκληρα χρόνια δημοκρατικής διακυβέρνησης της χώρας διακεκριμένες θέσεις στο στράτευμα, στά τέλη του 1977. Παρέμειναν επίσης οι: υποστράτηγος ΜΠΟΥΡΛΟΣ ΝΙΚ., γνωστός φιλοαπριλιανός, ΣΕΡΕΤΗΣ ΓΕΩΡΓ., έμπιστος του Παπαδόπουλου, του Ζαγοριανάκου, και του Λέκκα στο 2ο Ε.Γ. και αργότερα διοικητής στο ΚΕΝ Κορίνθου με αποστολή την άμεση επέμβαση στην πρωτεύουσα, ο ταξίαρχος ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝ. επίτροπος της Χούντας στον Όλυμπιακό, οι ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΟΣ Γ., ΠΑΣΟΥΔΗΣ Α., ΚΕΡΕΜΕΖΗΣ Δ., ΣΙΩΝΤΑΣ Γ. και ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΣ Α.

Στις ίδιες κρίσεις και μεταθέσεις προήχθησαν:

- Ο ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ Ι. σέ υποστράτηγο, διακεκριμένο στέλεχος τόσο του πραξικοπή-

ματος της 21ης, όσο και εκείνου του Ιωαννίδη.

- ο ΔΙΚΑΙΑΚΟΣ ΒΑΣ. σέ υποστράτηγο, σήμερα διοικητής της Σχολής Ευελπίδων. Επίσης οι ΑΝΤΩΝΑΚΕΑΣ Ι. έμπιστος του Ιωαννίδη, ΚΑΡΑΔΗΜΑΣ ΑΘΑΝ., ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΕΥΑΓ.

- Σέ ταξίαρχους προήχθησαν οι: ΒΕΚΡΑΚΟΣ ΧΡ., ΑΙΛΙΑΝΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ, ΓΚΟΛΦΗΣ Ι., ΑΥΛΑΚΙΩΤΗΣ ΠΑΝ., ΖΑΡΚΑΔΑΣ ΚΩΝ., ΜΑΛΑΜΑΣ ΚΩΝ., ΚΕΦΑΛΑΣ ΝΙΚ., ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΘ., ΠΟΛΥΜΕΡΟΠΟΥΛΟΣ Π.

- Σέ συνταγματάρχες οι: ΠΕΤΡΟΒΑΣ ΑΝ., ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ Θ., ΚΑΛΕΝΤΕΡΙΔΗΣ Α., ΛΕΚΚΑΣ Ν., ΔΡΑΚΟΣ ΣΤΥΛ., ΠΟΘΟΣ ΠΑΝ., ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΣΠ.

- Σέ αντισυνταγματάρχες οι: ΡΩΜΑΝΟΣ Γ., ΡΟΥΣΣΟΣ ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ, ΚΙΤΣΙΝΕΛΗΣ Ι., ΛΟΥΚΟΥΤΟΣ ΔΗΜ., ΜΟΥΡΛΑΣ ΓΕΩΡΓ. (Είχε συλλάβει τόν Αύγερη).

- «Κατ' απόλυτον εκλογήν» προήχθησαν οι: ΧΡΗΣΤΑΚΟΣ ΗΛΙΑΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΑΓ., ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡ., ΛΑΜΠΟΥΣΗΣ Χ., ΣΤΡΑΤΟΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΝΙΚ., ΒΟΥΓΙΟΥΚΑΣ ΣΠ., ΦΙΟΡΟΣ Α., ΚΟΥΝΤΟΥΡΗΣ ΓΡΗΓ., ΤΑΣΙΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣ., ΓΙΑΝΝΑΚΑΣ ΓΕΩΡΓ., ΦΑΡΑΝΤΑΤΟΣ ΧΡ., ΓΚΙΚΑΣ ΕΥΑΓ., ΣΙΛΙΩΤΗΣ ΣΤΥΛ, ΣΤΑΜΟΥΡΗΣ Σ., ΜΑΔΗΣ ΑΝΤ., ΜΙΧΑΗΛΑΚΗΣ ΔΗΜ., ΛΥΡΟΥΔΗΣ, ΜΑΥΡΕΑΣ ΠΑΝ., ΜΑΝΙΣΑΛΗΣ ΜΑΡ., ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΑΡ., (μέ μονάδα των ΛΟΚ είχε επέμβει στο Πολυτεχνείο) ΝΤΕΚΕΛΕΣ Γ. (είχε καταλάβει στο πραξικόπημα τη Διεύθυνση Αστυνομίας Πόλεων), ΤΣΟΜΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚ., ΠΟΛΥΜΕΝΕΑΣ ΠΑΝ., ΝΤΟΤΑΣ ΠΑΝ., ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓ. «Κατ' απόλυτον εκλογήν» προήχθη επίσης ο ΣΚΟΥΡΤΗΣ ΔΗΜ., ο οποίος:

- Κατά την κίνηση του Ναυτικού είχε εισηγηθεί έκτελέσεις (ο κ. Αθέρωφ ήταν ένας από τους συλληφθέντες).

ΚΡΑΥΓΑΛΕΑ περίπτωση είναι εκείνη του βασανιστή του ΕΤΑ/ΕΣΑ ταγματάρχη ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ που προάχθηκε σέ συν-

ταγματάρχη. Ο Γεωργακόπουλος είχε βασανίσει ανάμεσα στους άλλους και τους σημερινούς βουλευτές Ξ. Πελοποννήσιο και Ν. Βγενόπουλο και είχε καταδικαστεί τελεσίδικα σέ πολύμηνη φυλάκιση για βασανισμούς.

ΑΝΤΙΘΕΤΑ αποστρατεύθηκαν:

- Ο υποστράτηγος ΓΚΙΚΑΣ ΣΩΤ. που είχε εκδιωχθεί από τη Χούντα και ο οποίος επανήλθε μετά τη μεταπολίτευση.

- Ο υποστράτηγος ΧΡΥΣΟΓΕΛΟΣ ΑΠ. απόλυτα νομιμόφρων αξιωματικός.

Οι γνωστοί αντιχουντικοί ταξίαρχοι ΜΑΝΟΣ ΑΝΑΣΤ., ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΔΗΜ., ΧΛΙΟΥ-ΝΑΚΗΣ ΕΜΜ.

Οι συνταγματάρχες ΜΑΜΟΥΝΑΚΗΣ ΑΝΤ. και ΒΟΛΟΥΤΙΑΔΗΣ που ήταν στρατοδίκες στη δίκη των βασανιστών.

Αξίζει νά σημειωθεί ότι ενώ ο κ. Αθέρωφ δεν «ένοχλήθηκε» καθόλου από τις αποστρατείες αυτών των δημοκρατικών αξιωματικών έσπευσε νά προσβάλει τις αποφάσεις των Συμβουλίων με τις οποίες αποστατεύονταν οι δυό γνωστοί χουντικοί αξιωματικοί: ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΚΩΝ. (δικαιώθηκε και υπηρετεί τώρα στο ΓΕΕΘΑ) και ταξίαρχος ΤΟΓΚΟΥΣΙΔΗΣ ΔΗΜ., ο οποίος στην έπταετία ήταν Διευθυντής προπαγάνδας και διαφώτισης του Αρχηγείου Στρατού και στη συνέχεια στο ΝΑΤΟ. Ο ίδιος διόρισε τόν αδερφό του νομάρχη Έλευθερούπολης.

- Προσέβαλε επίσης ο κ. Αθέρωφ την αποστρατεία του συνταγματάρχη ΣΟΥΡΒΙΝΟΥ ΓΕΩΡΓ., ο οποίος στις 13 Δεκ. 1967 σάν υποδιοικητής του τάγματος Πετάνη στην περιοχή Κομοτινής, άνοιξε πυρ μετά τη σύλληψη του Πετάνη από τόν Έσσερμαν με αποτέλεσμα νά σκοτωθούν δυό στρατιώτες...

ΟΙ ΦΕΤΙΝΕΣ κρίσεις των στρατιωτικών Συμβουλίων συμπλήρωσαν κυριολεκτικά τά «κενά» που είχαν αφήσει εκείνες του Ιουλίου του '77. Εκτός από τις θέσεις διοικητών μεγάλων μονάδων, βασικών γραφείων και τομέων του Επιτελείου, διοικήσεως των Παραγωγικών Σχολών, χουντικοί αξιωματικοί πλήρως εκτεθειμένοι κατά την έπταετία έχουν ήδη αλώσει όλα τά Β' Επιτελικά Γραφεία της Περιοχής Αττικής και του Γ' Σώματος Στρατού, δηλαδή της περιοχής Θεσσαλονίκης. Έχουν επίσης καταλάβει τις διοικήσεις μικρομεσαίων μαχίμων μονάδων, μονάδων που αν τό θελήσουν, μπορούν νά ασκήσουν αποφασιστική παρέμβαση.

ΤΡΙΑ από τά σταγονίδια τά όποια ο κ. Αθέρωφ υπεράσπισε τελευταία στη Βουλή όμολογουμένως μέ πολλή θέρμη είναι ο υποστράτηγος ΔΙΚΑΙΑΚΟΣ Βασίλειος, ο υποστράτηγος ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ και ο υποστράτηγος ΠΡΑΣΙΝΟΣ Δημήτριος. Καί τούς τρεις ο κ. ύπουργός χαρακτήρισε εξαίρετους αξιωματικούς και απόλυτα νομιμόφρονες. Ποιοί όμως είναι αυτοί οι τρεις;

- Ο ΔΙΚΑΙΑΚΟΣ είναι σήμερα διοικητής της Σχολής Ευελπίδων και τακτικό μέλος του Συμβουλίου Κρίσεων και Προαγωγών του Στρατού Ξηράς τό όποιο κρίνει από ταγματάρχη μέχρι και συνταγματάρχη. Υπήρξε μάρτυρας κατηγορίας στην υπόθεση «ΑΣΠΙΔΑ». Είναι φίλος και προστατευόμενος του κ. Αθέρωφ. Στη Θεσσαλο-

νίκη ο Δικαιώκος είχε έπαφές με τόν έπι-
κεφαλής της τοπικής βάσης της CIA
Μπόνς. Είναι ο συντάκτης του πορίσματος
της συνωμοσίας του Φεβρουαρίου του
1975. Σύμφωνα με τὰ ὅσα κατατέθηκαν στή
Βουλή «έβγαλε τούς κυριώτερους υπεύ-
θυνους απέξω». Όταν τό Μάρτιο του 1976,
σύμφωνα με καταγγελίες του βουλευτή Κ.
Μπαντουβά, ἀποκαλύφθηκε συνωμοσία
στό στρατό - ἀπό τόν ἴδιο τόν κ. 'Αθέρωφ
πού τό ανέφερε στήν ΚΥΠ - γιά τή δολο-
φονία πολιτικών προσώπων καί ἐνῶ γίνον-
ταν σκέψεις γιά τήν ἀντιμετώπιση του θέ-
ματος ὁ Δικαιώκος συγκάλεσε, χωρίς νά εἶ-
ναι ἀρμόδιος, σύσκεψη ὥστε νά πληροφο-
ρηθοῦν τὰ πάντα οἱ συνωμότες. Ὑπηρε-
τησε στήν Κύπρο καί θεωρεῖται ὁ υπεύθυ-
νος γιά τήν ἀποκάλυψη τῶν τσεχοσλοβακι-
κῶν ὅπλων πού εἶχε τότε ἀγοράσει καί φέ-
ρει στήν Κύπρο ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακά-
ριος(1971).

● Ὁ ΠΡΑΣΙΝΟΣ προάχθηκε τελευταία
«κατ' ἀπόλυτον ἐκλογήν» στό βαθμό του
ὑποστράτηγου. Βρίσκεται σήμερα ἐπι-
κεφαλής μεγάλης μονάδας καί ἐξακολουθεῖ
νά ἐκφράζεται ὑπέρ του Ζαγοριανάκου του
ὁποίου ὑπῆρξε πιστός ἄνθρωπος. Μαζί μέ
τόν Δικαιώκο εἶναι οἱ δύο πού «κατέδωσαν»
στόν κ. 'Αθέρωφ τήν ἀπόπειρα του Φε-
βρουαρίου του '75.

● Τόν ὑποστράτηγο ΙΩΑΝΝΙΔΗ θεωρεῖ ὁ
κ. 'Αθέρωφ σάν ἓνα ἀπό τούς ἱκανότερους
ἀξιωματικούς καί γι' αὐτό του ἐμπιστεύ-
θηκε τή διοίκηση μιᾶς μεγάλης καί σημαν-
τικῆς μονάδας στόν Ἑβρο. Ὁ ἴδιος ὁ κ.
ὑπουργός παραδέχτηκε στή Βουλή, ὅτι ὁ
Ἰωαννίδης ἦταν πράγματι χουντικός.
Ὅμως «ἄλλαξε» καί σήμερα εἶναι «100%
νομιμόφρων»...

ΟΙ ΤΡΕΙΣ τους φαίνεται νά ἀποτελοῦν
τήν ἡγετική ὁμάδα τῆς τάσης τῶν «'Αθέρ-
ωφ-χουντοπροσκυνημένων» ἀξιωματικῶν.
Ὁ νεολογισμός δέν εἶναι δικός μας, ἀλλά
κυκλοφορεῖ εὐρύτατα τόν τελευταῖο καιρό
στό στράτευμα. Ἀδιάψευστο τεκμήριο τῶν
ἀποτελεσμάτων τῆς πολιτικῆς του κ. 'Αθέρ-
ωφ γιά τήν... «ἐνότητα καί ὁμόνοια στίς
Ἑνοπλες Δυνάμεις».

ΣΤΗΝ κορυφή ὑπάρχουν ἐπίσης καί ἄλλα
σημαντικά σταγονίδια ὅπως εἶναι ὁ ἀντι-
στράτηγος ΧΑΛΚΙΑΣ, ἐπικεφαλής του Α'
Κλάδου. Ἀπό τό 1970 μέχρι τήν μεταπολί-
τευση ὁ Χαλκιάς ὑπηρετήσε στήν ΚΥΠ καί
τό ΝΑΤΟ. Σέ σημαντική θέση βρίσκεται καί
ὁ γνωστός ἀπό τήν Ἑνορκη Διοικητική Ἐξ-
έταση (ΕΔΕ) ἐναντίον του στρατηγού Πολι-
τάκη, ὑποστράτηγος ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

Εἶναι ἀκόμα:

● Ὁ ὑποστράτηγος ΣΕΡΕΤΗΣ, διοικητής
σήμερα τῆς 8ης Μεραρχίας. Ὑπηρετοῦσε
στήν ΑΣΔΕΝ καί πρωτοστάτησε καί στά δύο
πραξικοπήματα.

● Ὁ ὑποστράτηγος ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
εἶναι σήμερα διοικητής τῆς 9ης Μεραρχίας.
Τό 1972 εἶχε προετοιμάσει τήν «κίνηση
πρός πραξικόπημα» γιά τήν ἀνατροπή του
προέδρου Μακαρίου στήν Κύπρο. Γιά τό
σκοπό αὐτό παρέμεινε στή θέση του 6 μή-
νες μετά τή λήξη τῆς θητείας του.

Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ πού ἀκολουθεῖ ἀποτελεῖ
κατά κάποιο τρόπο τόν «χρυσό ὁδηγό τῶν
σταγονιδίων». Ἄν ὁ κ. 'Αθέρωφ δυσκο-
λεύεται νά τὰ ἐντοπίσει δέν ἔχει, παρά νά
τόν ἀνοίξει. Κι' εὐχόμαστε νά μήν ἀποδει-
χθεῖ προφητικός...

Χρυσός Ὁδηγός γιά τόν ΩΚΕΑΝΟ

«ΣΤΑΓΟΝΙΔΙΩΝ»

● Ὁ ταξίαρχος **ΠΟΛΥΜΕΡΟΠΟΥΛΟΣ**, διοι-
κητής σήμερα στό Χαϊδάρη. Διακεκριμένο
στέλεχος τῆς Χούντας. Ὁ ἀδερφός του
ὑπῆρξε στήν ἐπταετία νομάρχης Κυκλά-
δων.

● Ὁ ταξίαρχος **ΣΟΥΡΒΙΝΟΣ**, ὑπηρετεῖ σή-
μερα στό Γενικό Ἐπιτελεῖο καί εἶναι Διευ-
θυντής Ἐπιστρατεύσεως τῆς Χώρας. Πα-
ρών στό πραξικόπημα τῆς Κύπρου. Στή
δίκη του βασανιστή Θεοφιλογιαννάκου
κατάθεσε σάν μάρτυρας ὑπεράσπισης τόν
ὁποῖο μάλιστα ἀσπάσθηκε μέσα στήν αἴ-
θουσα του δικαστηρίου. Εἶχε ἀποστρατευ-
θεῖ καί τόν ἐπανεφέρε ὁ κ. 'Αθέρωφ.

● Ὁ ταξίαρχος **ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ**, ὑπῆρξε
διευθυντής του πολιτικοῦ γραφείου του
δικτάτορα Παπαδόπουλου.

● Ὁ ταξίαρχος **ΑΥΛΑΚΙΩΤΗΣ ΝΙΚΟ-
ΛΑΟΣ**, εἶναι σήμερα διοικητής του Κέντρου
Ἐκπαιδεύσεως Πυροβολικοῦ Θηβῶν. Ὑπε-
ρετοῦσε στήν Κύπρο καί ἀνακλήθηκε ἀφού
τιμωρήθηκε γιά «ὑπηρεσίες στήν ΕΟΚΑ Β'»
καί στόν ἀπότακτο ταξίαρχο Πηλίτση.

● Ὁ ταξίαρχος **ΖΑΡΚΑΔΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝ-
ΤΙΝΟΣ**, εἶναι σήμερα ὑποδιοικητής τῆς 6ης
Μεραρχίας. Πῆρε ἐνεργό μέρος στό πραξι-
κόπημα στήν Κύπρο. Διοικητής τῆς 1ης
Ἀνωτέρας Τακτικῆς Διοικήσεως μέ ἔδρα τήν
Ἀμμόχωστο διαπραγματεύθηκε μέ τόν φι-
λοπραξικοπηματία ἀστυνομικό, διευθυντή
του ἀστυνομικοῦ σταθμοῦ. Λίγο μετά τήν
παράδοση του σταθμοῦ καί τή σύλληψη
τῶν ἀστυνομικῶν καί μερικῶν πολιτῶν ὁ
Ζαρκάδας διέταξε τή μεταφορά τους στό
ΚΨΜ ὅπου ἐβγαλε «δεκάρικο» ὑπέρ τῆς
«ἐπελθούσης ἐπαναστατικῆς ἀλλαγῆς». Ὁ
ἴδιος εἰσέβαλε καί κατέλαβε βίαια τό σπίτι

καί τήν κλινική του γιатρου Παναγιώτη
Κουλία, ὅπου ἐγκατέστησε τό διοικητήριό
του. Ἀπό τό σπίτι του γιатρου κλάπηκαν
χρήματα καί τιμαλφή.

● Ὁ ταξίαρχος **ΜΑΜΑΡΕΛΗΣ**, εἶναι σή-
μερα Ἐπιτελάρχης του Α' Σώματος Στρα-
τοῦ. Στήν ἐπταετία ὑπηρετήσε σάν Δ/ντῆς
του Β' Ἐπιτελικοῦ Γραφείου τῆς Στρατιάς.

● Ὁ ταξίαρχος **ΜΑΝΑΡΑΣ**, εἶναι σήμερα
Ἐπιτελάρχης του Γ' Σώματος Στρατοῦ. Φα-
νατικός χουντικός καί κουμπάρος του Πα-
παδόπουλου.

● Ὁ ταξίαρχος **ΓΚΟΛΦΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**.

● Ὁ ταξίαρχος **ΣΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ** σή-
μερα διοικητής Τεθωρακισμένων στήν Αὐ-
λώνα.

● Ὁ ταξίαρχος **ΜΑΛΑΜΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝ-
ΤΙΝΟΣ**, κουμπάρος καί στενός φίλος του
Παπαδόπουλου εἶναι σήμερα Ἐπιτελάρχης
του Γ' Σώματος Στρατοῦ.

● Ὁ ταξίαρχος **ΛΙΑΓΚΟΥΡΑΣ Κ.**, ὑπε-
ρεῖ σήμερα στό ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Ἀμύ-
νης.

● Ὁ ταξίαρχος **ΔΡΑΚΑΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛ**, εἶ-
ναι σήμερα διοικητής τῆς 22ης Τεθωρακι-
σμένης Ταξιαρχίας. Ἐπαιξε σημαντικό
ρόλο στό πραξικόπημα του Ἰωαννίδη στίς
25 Νοεμβρίου 1973.

● Ὁ συνταγματάρχης **ΛΟΥΚΟΥΤΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**, εἶναι σήμερα Δ/ντῆς του Α'
Ἐπιτελικοῦ Γραφείου τῆς Στρατιάς. Ἦταν
ὑπασιστής του Παπαληγούρα τότε
ὑπουργοῦ Ἀμύνης καί κατόρθωσε νά πε-
ράσει ἓναν κατάλογο φίλων του πού μετα-
κινήθηκαν στό λεκανοπέδιο Ἀττικῆς καί
πού ὅλοι τους χρησιμοποιήθηκαν κατά τό
πραξικόπημα τῆς 21ης. Στό πραξικόπημα

Ιωαννίδη κατέλαβε τήν ΥΕΝΕΔ.

● Ο συνταγματάρχης **ΞΗΡΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ**, είναι σήμερα βοηθός Έπιτελάρχη στο Α' Σώμα Στρατού. Ήταν αδιάλλακτος πραξικοπηματίας και πρωτοστάτησε στην καταστολή του βασιλικού κινήματος της 13ης Δεκεμβρίου. Διατέλεσε διοικητής του 505 Τάγματος Πεζοναυτών και συμμετείχε στη σφαγή του Πολυτεχνείου.

● Ο συνταγματάρχης **ΔΡΑΚΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ**, είναι σήμερα διοικητής του 2ου Συντάγματος Πεζικού. Ήταν στην ΚΥΠ Θεσσαλονίκης κατά την έπταετία.

● Ο συνταγματάρχης **ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ**, υπηρέτησε στην ΚΥΠ Θεσσαλονίκης. Έπικεφαλής του Τμήματος Συλλήψεων κατά την 21.4.67. Έγινε στη συνέχεια βοηθός στρατιωτικού ακόλουθου στην Ουάσιγκτον.

● Ο συνταγματάρχης **ΡΟΥΚΑΣ ΧΡ.** Τήν 21.4.67 υπηρέτοῦσε στην Τρίπολη και έφυγε από τη μονάδα του χωρίς άδεια για να έρθει στην Αθήνα και να πάρει μέρος στα συνεργεία συλλήψεων.

● Ο συνταγματάρχης **ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝ**.

● Ο συνταγματάρχης **ΚΑΡΑΔΗΜΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ**, υπηρετεί σήμερα σε έξαιρετική θέση στη Μόσχα. Στην έπταετία ήταν στο δεύτερο Έπιτελικό Γραφείο της 11ης Μεραρχίας.

● Ο συνταγματάρχης **ΔΑΚΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ**, είναι σήμερα Έπιτελάρχη της 15ης Μεραρχίας. Στην έπταετία υπηρέτησε στην ΚΥΠ της Θεσσαλονίκης.

● Ο συνταγματάρχης **ΣΕΡΕΜΕΤΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ**, επί χούντας κυβερνητικός έπιτροπος στο ύπουργείο Γεωργίας.

● Ο συνταγματάρχης **ΛΕΚΚΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**, έπικεφαλής της ασφάλειας του Πατίλη.

● Ο συνταγματάρχης **ΝΕΖΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**, είναι σήμερα υποδιοικητής του ΚΕΝ Κορίνθου. Ύπηρέτησε κατά τη διάρκεια ολόκληρης της έπταετίας στην ΚΥΠ.

● Ο συνταγματάρχης **ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**, είναι σήμερα στο Γενικό Έπιτελείο σε διακεκριμένη θέση που είχε και επί Χούντας. Από εκεί ρυθμίζει τις σχέσεις του ύπουργείου με τους βουλευτές.

● Ο συνταγματάρχης **ΦΡΑΓΚΟΓΙΑΝΝΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ**, είναι σήμερα στο Έπιτελείο. Χρημάτισε ύπασπιστής ύφυπουργού. Ύπηρέτησε στην Κύπρο. Η δραστηριότητά του ήταν τέτοια, ώστε ο Μακάριος αναγκάστηκε να ζητήσει την ανάκλησή του.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΜΥΓΔΑΛΗΣ ΒΑΪΟΣ**, είναι σήμερα στρατιωτικός ακόλουθος στο Κάιρο. Ύπηρέτησε επί Χούντας στην ΚΥΠ.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΓΟΥΛΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ** υπηρετεί σήμερα στο ΝΑΤΟ. Ήταν επί Χούντας στέλεχος της ΚΥΠ και στη συνέχεια βοηθός στρατιωτικού ακόλουθου στο Λονδίνο.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ** είναι σήμερα διοικητής διευθυντής του 2ου Έπιτελικού Γραφείου της ΑΣΔΕΝ. Κατά τη δικτατορία ήταν διευθυντής του 2ου Έπιτελικού Γραφείου στο 37ο Σύνταγμα Πεζικού.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ Γ.**, υπηρετεί σήμερα στο ΝΑΤΟ (Βρυξέλες). Ήταν διευθυντής του 2ου Έπιτελικού Γραφείου στο ΓΕΕΦ της Κύπρου.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΠΑΠΑΜΕΛΕΤΙΟΥ** είναι σήμερα στη Διεύθυνση Κατα-

δρομών. Στο πραξικόπημα είχε συλλάβει τον στρατηγό Ιορδανίδη.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ**, είναι σήμερα Διοικητής του 569 Τάγματος Πεζικού. Ήταν στο Αρχηγείο Στρατού και υπηρέτησε με φανατισμό και τα δύο πραξικοπήματα.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΣΟΦΟΚΛΗΣ**, είναι ο μόνος αξιωματικός που υπηρετεί έπίσημα στην ΥΠΕΑ. Μετά από τις συζητήσεις για τις Ένοπλες Δυνάμεις που γίνονται στη Βουλή ο Παπαδόπουλος περιέρχεται τις μονάδες και σφυγμομετρά τις έντυπώσεις για να αναφέρει στον κ. Αθέρωφ. Στη δικτατορία ήταν διευθυντής του 2ου Ε.Γ. της Σχολής Πεζικού και υπηρέτησε στη Σχολή Πληροφοριών και στο Τάγμα Αρχηγείου Στρατού.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ**, υπηρετεί σήμερα στο 2ο Ε.Γ. της 16ης Μεραρχίας με διοικητή τον Ιωαννίδη.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΤΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ**, που σύμφωνα με καταγγελίες έπισκέπτεται συχνά με «αναρρωτική άδεια» την Αθήνα και έχει «έπικίνδυνες» διασυνδέσεις.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ Γ.**, είναι τώρα στο Γενικό Έπιτελείο. Επί Χούντας στέλεχος της ΚΥΠ.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΤΖΟΥΛΙΑΣ ΗΛΙΑΣ**, είναι στο Μεγάλο Πεύκο. Πήρε μέρος και στα δύο πραξικοπήματα της Χούντας και στη σφαγή του Πολυτεχνείου.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΜΙΡΚΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ**, υπηρετεί σήμερα στο ΓΕΕΘΑ.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΠΑΠΑΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ Α.** είναι στο ΓΕΣ.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΔΟΝΤΑΣ ΝΙΚ.** υπηρετεί σήμερα στη Δ/νση Πεζικού του ΓΕΣ. Επί Χούντας υπηρέτησε στην ΚΥΠ.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΞΗΡΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛ**, είναι τώρα στο ΓΕΕΘΑ. Επί Χούντας στην ΚΥΠ Χανίων.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΧΡΥΣΟΧΟΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ** τώρα στη δεύτερη ΜΕΟ του ΓΕΕΘΑ, πήρε μέρος και στα δύο χουντικά πραξικοπήματα.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΜΠΟΥΡΔΑΚΟΣ ΜΙΧΑΗΛ**, τώρα στη Σχολή Μηχανικών του Λουτρακίου, ήταν επί Χούντας στέλεχος της ΕΣΑ στον Πειραιά.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΤ.**, υπηρετεί σήμερα στη Διεύθυνση Καταδρομών του ΓΕΣ. Έπαιξε ρόλο στο πραξικόπημα της 21.4.67.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ**, σημερινός διοικητής του ΕΑΤ/ΕΣΑ ήταν επί Ιωαννίδη διοικητής της ΚΥΠ Καβάλας.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ**, σήμερα διοικητής του 628 Τάγματος Πεζικού υπήρξε σημαντικό στέλεχος και στα δύο πραξικοπήματα. Είναι εκείνος που συνέλαβε τον Π.Κανελλόπουλο.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΓΙΑΝΝΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ**, είναι τώρα στο 740 Μικτό Τάγμα Πεζικού. Είχε πάρει μέρος στις συλλήψεις της 21.4.67 και υπηρέτησε στο γραφείο του Σπαντιδάκη.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΓΚΙΚΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ** είναι σήμερα διοικητής του 605 Τ.Π. Ήταν ο άνθρωπος του Περδίκη, υπεύθυνος για τις μεταθέσεις.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΝΤΟΤΑΣ ΠΑΝ.**, είναι σήμερα στο 565 Τ.Π. Συμμε-

τείχε και στα δύο πραξικοπήματα. Μηνύθηκε και τιμωρήθηκε με 4μηνη άργία την οποία όμως του «έχαρισε» ο κ. Αθέρωφ.

● Ο αντιστράτηγος **ΤΖΟΜΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΠΕΤΡΟΣ**, υπηρετεί σήμερα στη Διεύθυνση Πεζικού του Αρχηγείου Στρατού.

● Ο αντισυνταγματάρχης **ΚΑΝΔΑΡΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ**, υπηρετεί σήμερα στην ΑΣΔΕΝ. Είναι στενός φίλος του Χατζηζήση.

● Ο ταγματάρχης **ΖΗΚΟΣ ΑΛ.**, είναι τώρα στην Αμερική. Στέλεχος της Χούντας είναι ανηψιός του Τσουμάνη, ύπουργού Δημοσίας Τάξεως επί Ιωαννίδη.

● Ο ταγματάρχης **ΠΡΟΪΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**, υπηρετεί για 4η φορά στην Κύπρο. Στην έπταετία στέλεχος της ΚΥΠ.

● Ο ταγματάρχης **ΒΑΣΣΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ**, υπηρετεί σήμερα στο πεδίο θολής Κρήτης. Η Χούντα τον είχε στείλει στη Σμύρνη στο στρατηγείο του ΝΑΤΟ.

● Ο ταγματάρχης **ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜ.**, υπηρετεί σήμερα στο Γενικό Έπιτελείο.

● Ο ταγματάρχης **ΧΑΝΙΩΤΗΣ**, υπηρετεί σήμερα στη Διεύθυνση Καταδρομών του Γενικού Έπιτελείου. Τήν 13ην Δεκεμβρίου συνέλαβε και μετέφερε στην Αθήνα το Διοικητή της Στρατιάς στρατηγό Κόλλια.

● Ο ταγματάρχης **ΚΑΤΣΙΜΕΝΤΕΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ** είναι σήμερα Διοικητής της Γ' Μοίρας Καταδρομών. Μαζί με τον Δαδιώτη συνέλαβαν τον Γεώργιο Παπανδρέου.

● Ο ταγματάρχης **ΜΠΙΘΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ**, είναι σήμερα στο 1ο Ε.Γ. του ΓΕΣ, αρμόδιος για τις μεταθέσεις. Επί χούντας Διευθυντής του 2ου Ε.Γ. του 9ου Συντάγματος.

● Ο ταγματάρχης **ΤΣΟΥΤΣΕΑΣ ΗΛΙΑΣ**, είναι σήμερα βοηθός στο 2ο Ε.Γ. της 88ης ΣΔΥ. Στην έπταετία ήταν ύπασπιστής του Άγγελη.

● Ο ταγματάρχης **ΚΟΝΤΑΞΗΣ ΑΘ.**, υπηρετεί σήμερα στο 3ο Ε.Γ. του ΓΕΣ. Συμμετείχε στη σύλληψη των Περίδη-Έσσερμαν-Βιδάλη.

● Ο ταγματάρχης **ΚΟΥΤΡΑΚΟΣ**, τώρα στο 2ο Ε.Γ. «κατέδωσε» το Μουστακλή στην Κύπρο.

● Ο ταγματάρχης **ΠΡΑΚΟΥΣΤΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ**, τώρα στην ΑΣΔΕΝ είχε αποστρατευθεί τό 1975 σάν έπικίνδυνος χουντικός και έπανήλθε.

● Ο ταγματάρχης **ΒΑΣΑΛΟΣ ΑΝΤ.**, διευθυντής σήμερα του 2ου Ε.Γ. της 2ης Μεραρχίας.

● Ο ταγματάρχης **ΚΑΛΥΒΑΣ ΗΛ.**, υπηρετεί σήμερα στο 2ο Ε.Γ. του 33ου Συντ. Πεζικού.

● Ο ταγματάρχης **ΣΟΛΑΣ ΚΩΝ.**, είναι σήμερα στο 2ο Ε.Γ. της 6ης Μεραρχίας. Επί χούντας στη Διεύθυνση Πεζικού του Αρχηγείου Στρατού.

● Ο ταγματάρχης **ΤΖΑΤΖΙΜΑΚΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ**, επί χούντας στην ΕΣΑ υπηρετεί σήμερα στο 2ο Ε.Γ. του 3ου Συντ. Πεζικού.

● Ο ταγματάρχης **ΤΣΑΡΟΥΧΑΣ ΔΗΜ.**, σήμερα στην ΚΥΠ ήταν επί Χούντας στο 2ο Ε.Γ. της Σχολής Εύελπίδων.

● Ο ταγματάρχης **ΜΕΛΑΣ ΦΩΤΙΟΣ** είναι στο 2ο Ε.Γ. Συντ. Πεζικού. Ήταν ο αντικαταστάτης του Άριστείδη Παλαϊνή στη Σμύρνη.

● Ο ταγματάρχης **ΑΓΓΕΛΕΤΟΣ**, υπηρετεί σήμερα στην ΚΥΠ Δράμας. Προσταυόμενος του Ζουλίνου και ανηψιός του Καρύδα. Είχε κόψει, στο πραξικόπημα, τα τηλέφωνα της Λαμίας.

ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΣΑΠΜΑΝ

«Κληθείς
εἰς τήν
Ἀσφάλειαν Πειραιῶς
πρός εξέτασιν διά τήν
ἀνεύρεσιν τοῦ δράστη
σημειωθείσης κλοπῆς,

αὐθορμήτως ὡμολόγησεν τό ἔγκλημα...»

ΓΙΑ ΤΗΝ κοινή συνείδηση – πού στη-
ρίζει τόσες καί τόσες πραγματείες γύρω
ἀπό τό περί δικαίου αἶσθημα τῆς κοινῆς
γνώμης – ἡ δολοφονία τῆς Ἀνν Τσάπμαν
στίς 15 Ὀκτωβρίου τοῦ 1971 ἔγινε
«ὑπόθεση Μουντῆ». Ὁ Μουντῆς μετα-
τράπηκε στό ἐπίδικο ἀντικείμενο τῆς δο-
λοφονίας τῆς Ἀγγλίδας δημοσιογράφου.
Ἡ ἐλληνική δικαιοσύνη καταχώρησε στά
ἀρχεῖα τῆς ἄλλῃ μιά ὑπόθεση πού τήν
περιτριγυρίζουν ἀμφιβολίες...

ΤΟΤΕ οἱ καιροί ἦταν δύσκολοι. Καί
τά στεγανά στούς διάφορους μηχανι-
σμούς πιά τονισμένα. Ἡ φημολογία –
κύρια γύρω ἀπό τό ποιός ἦταν ὁ Μουν-
τῆς καί γιατί «τή σκότωσε» – τροφοδο-
τοῦσε τίς ἀπόπειρες γιά διερεύνηση.
Ἀπό τίς 8-4-1973, μέ τή γνωστή δικονο-
μική κατάληξη τῆς ὑπόθεσης, ὁ Μουντῆς
ἐκτίει τήν ἰσόδια ποινή του. Ὁ φάκελος
ὅμως ἀνασκαλεύεται. Κι' ὁ Μουντῆς ἔχει
ἤδη κάνει δηλώσεις πρὶν τήν καταδίκη
του καί στίς 8-9-72, ὅτι δέν ἔχει σχέση μέ
τήν ὅλη ὑπόθεση. Ἡ ἀναταραχή πού θά
μποροῦσε νά δημιουργηθεῖ ἐξοικονομεῖ-
ται πιθανῶς μέ τό «ἀνώμαλον» τοῦ χα-
ρακτήρος τοῦ δράστη. Ὁ καιρός
περνάει. Ὁ ἰσοδίτης στό κελί του κι' ὁ
πατέρας τῆς Τσάπμαν ψάχνει τήν ὑπό-
θεση. Ἐχει δηλώσει ὅτι δέν ἔχει πεισθεῖ
γιά τό ὅτι ὁ Μουντῆς εἶναι ἐνοχος. Στίς
28-4-1975 ὁ Μουντῆς καταθέτει στόν

Ἐπτά χρόνια μετά τή δολοφονία τῆς ἀγγλίδας δημοσιογράφου Ἀνν
Τσάπμαν, ὁ Ἄρειος Πάγος μέ τήν ἀπόφασή του τῆς 20ης Μαΐου, 1978, ἔκ-
λεισε τήν ὑπόθεση γιά πάντα. Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ Νίκος Μουντῆς εἶναι ὁ
«ὀριστικός» δολοφόνος καί θά ζήσει τό ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς του στή φυλακή
ἐκτίοντας τήν ποινή τῆς ἰσόδιας κάθειρξης.

Δέν εἶναι ὅμως, μόνο ὁ πατέρας τῆς Τσάπμαν (αὐτές τίς μέρες βρίσκεται
καί πάλι στή χώρα μας ψάχνοντας γιά τοὺς δολοφόνους τῆς κόρης του) πού
πιστεύει ὅτι ὁ Μουντῆς εἶναι ἀθῶος. Μέσα στοὺς κόλπους τοῦ ἀνώτατου
ποινικοῦ δικαστηρίου τῆς χώρας πού μέ τήν ἀπόφασή του ἀπέρριψε τήν
ἐπανάληψη τῆς διαδικασίας, ὑπῆρξε καί μιά «μειοψηφοῦσα ἄποψις» πού
δέχεται ὅτι ἡ κατά τήν προδικασία ὁμολογία τοῦ Ν. Μουντῆ ἢ ὁποία
«ὑπῆρξεν ἀποκλειστικόν ἔρεισμα τῆς κρίσεως τοῦ δικαστηρίου περί ἐνοχῆς
του...» παρουσιάζει «δυσαναπλήρωτα λογικά κενά». Αὐτή τή διαφορετική
ἐκτίμηση παρουσιάζει σήμερα τό ΑΝΤΙ.

Ἄρειο Πάγο αἴτηση γιά νά ἐπαναληφθεῖ
ἡ διαδικασία «λόγω ἀθωότητος» του.

Ἡ ΚΟΙΝΗ γνώμη μέ τή σειρά τῆς ἔχει
διατηρήσει τίς ἀμφιβολίες τῆς, προσανα-
τολίζοντάς τις, ἔστω, στό πρόσωπο τοῦ
Μουντῆ... Στίς 6-11-75 ὁ Μουντῆς κατη-
γορεῖ τόν ἀδελφό τοῦ δικτάτορα Παπα-
δόπουλου, τό Χαράλαμπο Παπαδό-
πουλο, ὅτι εἶναι ἄμεσα μπλεγμένος στή
δολοφονία, ἀφοῦ κατά τόν ἰσχυρισμό
του «τόν εἶδε» μαζί μέ δύο ἄλλους νά
μεταφέρουν τό πτώμα τῆς Τσάπμαν στό
οἰκόπεδο πού «βρέθηκε» τό ἄλλο πρωί.
Στίς 13-11-75 ἡ ἐγγλέζικη τηλεόραση, σέ

εἰδικό πόγραμμά της γιά τήν Ἀνν Τσάπ-
μαν, ὑποστηρίζει τόν πολιτικό χαρα-
κτήρα τῆς δολοφονίας, ἐνῶ στήν ἴδια ἐκ-
πομπή ὁ καθηγητής τῆς ἱατροδικαστικῆς
τοῦ Λονδίνου δρ. Μπόουεν, ὑποστήριξε
ὅτι ὑπάρχει ἀντίφαση ἀνάμεσα στά ὅσα
ὑποστήριξε ὁ Μουντῆς καί στήν ἱατροδι-
καστική ἐκθεση πού συντάχθηκε ἀπό τόν
κ. Καψάσκη. Στίς 20-11-75 ὁ κ. Καψά-
σκης ὑποστηρίζει δημόσια ὅτι «ἔχει
ἀμφιβολίες» γιά τήν ἐνοχή τοῦ Μουντῆ
καί ἐπισημαίνει ἀντιφάσεις ἀνάμεσα
στήν ἐκθεσή του (πού σπεύδει νά πεί ὅτι
τήν ἔκανε μαζί μέ τόν κ. Ἀγιουτάντη)

Η Άνν Τσάπμαν

καί στίς καταθέσεις του Μουντῆ.

ΠΙΟ ΠΡΙΝ, τέλη 1974, ὁ πατέρας τῆς Τσάπμαν, πιστεύει ὅτι ἡ κόρη του, ἐξοντώθηκε ἀπό τήν Ἀσφάλεια κατά τή διάρκεια ἀνάκρισης, ἐνῶ «ἐξετάζει τήν ἐκδοχή» ὅτι ἡ κόρη του «ἐπρόκειτο νά συναντήσει κάποιον καί νά πάρει κάτι». Καί ἔρχονται στή δημοσιότητα κάποια χαρτιά πού ἡ Τσάπμαν εἶχε παραδόσει σ' ἓνα φίλο της, ὥστε, σέ περίπτωση «ἀτυχήματός» της, νά τά παραδώσει στόν πρόεδρο τῆς Βρετανικῆς Ἑνώσης Δημοσιογράφων. Τά ἔγγραφα ἀφοροῦν ἀπόρρητα τοῦ ὑπουργείου Ἀμύνης τῶν ΗΠΑ... Ὁ ἄγνωστος παραλήπτης ἐξακολουθεῖ νά παραμένει ἄγνωστος... Σχετικά μ' αὐτό ὑπάρχει κάποιος Ρόναλντ Γκράουν, ἰδιωτικός ντέντεκτιβ, πού ἐργάζεται ἀπό τό 1971 πάνω σέ πολιτικά θέματα ἀναφερόμενα στήν Ἑλλάδα, γιά λογαριασμό Ἀμερικανῶν καί Ἀμερικανικῶν συμφερόντων. Τό πρόσωπο αὐτό δημοσιεύει στίς 4-12-1973 στούς «Τάιμς» τοῦ Λονδίνου μιά ἀγγελία, μετά ἀπό αἴτηση πού τοῦ ἀπευθύνουν «πελάτες» του γιά νά ἐρευνήσει κατά πόσο ὑπάρχουν πολιτικά κίνητρα στή δολοφονία τῆς Τσάπμαν. Καί ὅπως ἰσχυρίζεται σέ κατάθεσή του στίς 15-11-76 στήν Ἀγγλική Ἀστυνομία τοῦ Λονδίνου, δέχεται μετά τή δημοσίευση στούς «Τάιμς», ἐπιστολή ἀπειλητική πού στάλθηκε (ἀπό ποιούς;) στίς 7-12-75 ἀπό τό Λονδίνο.

Ο ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Μήνης ἐξ ἄλλου κάνει κατάθεση στίς 9-6-75 στόν εἰσαγγελέα Δ. Παπαγεωργίου (εἶναι ὁ εἰσαγγελέας πού τοῦ ἔχει ἀνατεθεῖ ἀπό τόν Ἀρειο Πάγο ἡ ἀναψηλάφηση τῆς δίκης μετά τήν αἴτηση ἐπανάληψης τῆς διαδικασίας) στήν ὁποία ἀναφέρει ὅτι ὁ Μανιατέας τοῦ Ε.Α.Τ./Ε.Σ.Α. τοῦ εἶχε «ἀποκαλύψει» ὅτι ὑπῆρχε «φάκελος Τσάπμαν» πράγμα πού ὁ Μανιατέας ἔχει καταθέσει στίς δίκες γιά τήν ἐξαφάνιση

τῶν ἀρχείων τοῦ Ε.Α.Τ., ἐνῶ εἶναι γνωστό ὅτι οἱ φάκελοι πού καταστράφηκαν ἦταν μόνον οἱ «ἐμπιστευτικῆς φύσεως». Ὁ «ἄγνωστος» στόν ὁποῖο ἡ Τσάπμαν κατέθεσε τό φάκελο σέ περίπτωση πού θά πάθαινε «ἀτύχημα», στέλνει ἐπιστολή στό δικηγόρο Κασελάκη καί τόν πληροφορεῖ ὅτι τά ἔγγραφα τοῦ φακέλου ἀναφέρονται στίς σχέσεις Η.Π.Α.-Τουρκίας καί τοῦ κάνει γνωστούς τούς φόβους πού τοῦ εἶχε ἐκφράσει ἡ Τσάπμαν ὅτι «παρηκολουθεῖτο ὑπό δύο τύπων»...

ΣΥΝΗΓΟΡΟΥΜΕ λοιπόν ὅτι πρόκειται περί πολιτικοῦ ἐγκλήματος; Δέν προκαταλαμβάνουμε τήν κοινή συνείδηση. Οὔτε καί πρόκειται νά διασκεδάσουμε τίς ὑπόνοιες πού τή διατρέχουν. Τό σίγουρο εἶναι ὅτι ἡ ὑπόθεση Τσάπμαν ἐκλείσει ἀμετάκλητα μέ τήν ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἀρείου Πάγου στίς 20 τοῦ Μάη τοῦ 1978, μέ τήν ὁποία ἀπορρίφθηκε ἡ αἴτηση ἐπανάληψης διαδικασίας τοῦ Μουντῆ.

ΣΤΟ Συμβούλιο τοῦ Ἀρείου Πάγου ὅμως, ὑπῆρξε καί μία «μειοψηφοῦσα ἀποψή», πού, μέσα ἀπό τή δικονομική της γλώσσα, μεταφέρει στό δικαστικό μηχανισμό τίς ἀνησυχίες καί τίς ἀμφιβολίες τῆς κοινῆς γλώσσας. Καί τό θεωροῦμε σημαντικό. Μπροστά στή στεγανοποίηση πού ἐδῶ καί 7 χρόνια σφραγίζει τήν ὅλη ἀντιμετώπιση τῆς ὑπόθεσης ἀπό πλευρᾶς τῶν πάσης φύσεως «ἀρμοδίων», τοῦτη ἡ ἀποψη δίνει τήν εὐκαιρία γιά μιά περαιτέρω ἐρευνα. Καί ἡ εὐκαιρία δίνεται «ἐκ τῶν ἑνδον». Ἐμεῖς θά περιοριστοῦμε σέ μιά ἐπιλεγμένη συνθετική παρουσίαση τῆς ἀποψῆς αὐτῆς. Σέ κάποια στοιχεῖα της πού σηματοδοτοῦν καί ἐνισχύουν τήν ἀμφιβολία... Ἴσως εἶναι καί ἡ μόνη δυνατή συμβολή μας σέ μιά ὑπόθεση πού φυλάγεται τόσο ἐρημητικά κλειστή...

ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ πού παραθέτουμε ἀφοροῦν τά πραγματικά περιστατικά πού στοιχειοθέτησαν τήν καταδίκη τοῦ Μουντῆ καί ἐνισχύουν τώρα τήν ἀμφιβολία τῆς μειοψηφίας τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἡ ἀποψη τῆς μειοψηφίας ἐπισημαίνει ἀρχικά ὅτι «ἀποκλειστικόν ἔρεισμα τῆς κρίσεως τοῦ Δικαστηρίου περί ἐνοχῆς τοῦ Μουντῆ καί ... καταδίκης αὐτοῦ εἰς τήν ποινήν τῆς ἰσοδίου καθειρέξεως ὑπῆρξεν ἡ κατά τήν προδικασίαν ὁμολογία αὐτοῦ...». (Ἡ κατάθεση τοῦ Μουντῆ στίς 28-8-72, πού ἔγινε καί μπροστά στόν Ἀντιεισαγγελέα Πειραιῶς, Ν. Σπυρόπουλο, εἶναι κάτι πού λείπει ἀπ' τό φάκελο τῆς δικογραφίας!). Ὑπάρχει ὅμως κι' ἓνα πρόβλημα... Ἐνῶ τό «μοναδικό ἔρεισμα» γιά τήν ἀσκηση διώξης κατά τοῦ Μουντῆ εἶναι μιά κατάθεση τῆς θείας του Κ. Κολλιού πού στίς 22-8-72 δίνει μιά περίεργα λεπτομερειακή κατάθεση μετά ἀπό 10 ... μήνες γιά νά ἐνοχοποιήσει τό Μουντῆ μέ κίνητρό της ἓναν... οἰκογενειακό καυγά. Ἐνῶ λοιπόν αὐτή ἡ κατάθεση ἔβαλε σέ κίνηση τόν μηχανισμό διώξης, ἐμφανίζεται ὁ Μουντῆς σέ μιά

συμπληρωματική κατάθεση στίς 29-8-72, ὅπου κοντά σέ ἄλλα πού λέει ὅτι ξέχασε «λόγω ταραχῆς» νά καταθέσει στίς 28-8-72, ἀναφέρει καί τό ἐξῆς: «κληθεῖς εἰς τήν Ἀσφάλεια τοῦ Πειραιῶς πρός ἐξέτασιν διὰ τήν ἀνεύρεσιν τοῦ δράστη σημειωθείσης κλοπῆς» (...) ἐκεῖ τοῦ ἦρθε «αὐθορμήτως» νά βγάλει αὐτό τό «δάρος»... Τί γίνεται λοιπόν; Ὁ Μουντῆς στό κελί ὁμολογεῖ ὅτι σκότωσε τήν Τσάπμαν. Στίς 28-8-72 δέν ἀναφέρει τίποτα τέτοιο. Στίς 29-8-72 τό θυμάται, ὅπως καί πολλά ἄλλα λεπτομερειακά ζητήματα πού τοῦ ἦρθαν στό μυαλό μέσα σέ λίγες ὥρες... ἐνῶ ἀπ' τήν ἄλλη ἡ θεία του ἔχει καταγγεῖλει τόν Μουντῆ σά δολοφόνο. Ὁ Μουντῆς λοιπόν «ὑπό ἀνάκρισιν» γιά κλοπή, ὁμολογεῖ ἀνθρωποκτονία, ἐνῶ δέν τοῦ εἶχανε πει τίποτα γιά τήν κατάθεση τῆς θείας του, οὔτε κι' ὁ ἴδιος ξέρει τίποτα. Μιά ὁμολογία λοιπόν πού ἐξαφανίζεται ἀπό τό φάκελο τῆς δικογραφίας. Μετά ἀπ' ὅλη τή λεπτομερειακή (καί βριθούσα ἀπό ἀντιφάσεις) κατάθεσή του καί ἀφοῦ μεταφέρεται στήν Αἴγινα μέ ἐντολή τοῦ ἀνακριτῆ στό διευθυντή τῶν φυλακῶν τῆς Αἱγίνης νά μήν ὑπάρξει καμιά ἐπικοινωνία τοῦ Μουντῆ μέ συνήγορο, κάτι ἀλλάζει στό σκηνικό. Ἀσκεῖται «περαιτέρω διώξεις» μέ τήν κατηγορία τῆς «ἀπόπειρας διασμοῦ» καί ὁ Μουντῆς ἔχοντας μεταφερθεῖ στίς 6-9-72 στίς φυλακές Κορυδαλλοῦ, διορίζει, τή μέρα ἀπολογίας του (8/9/72) πληρεξούσιο δικηγόρο καί «ἀρνεῖται διαρρήδην οἰανδήποτε ἐνοχή ἢ καί ἀπλήν ἀνάμειξιν του εἰς τήν ὑπόθεσιν ταύτην». Ἀναφέρει τίς ἀπειλές πού δέχτηκε στήν Ἀσφάλεια ἀπό τόν Ἰ. Γιαννούλη (κεντρικό πρόσωπο τῶν ἀνακρίσεων) μιλάει γιά «ἀπειλή ἐκπαραθύρωσής του» καί γιά ὑποσχέσεις, διευκολύνσεις κλπ. πού τοῦ ἔταξε ὁ κ. Γιαννούλης ἐναντι ἐνοχοποίησης. Καί ὅταν ζητάει τήν ἐπανάληψη τῆς διαδικασίας, χρόνια μετά, «ὑπενθυμίζει καί υπογραμμίζει... τό γεγονός ὅτι ὁ Κλόκας ὁμολόγησεν εἰς τήν Γεν. Ἀσφάλειαν Πειραιῶς (πάλι ἡ Ἀσφάλεια Πειραιῶς...) ὅτι αὐτός εἶναι ὁ δράστης τῆς... «δολοφονίας τοῦ ἐφοπλιστῆ Σιφναίου, ἦν ὅμως, ὡς πλήρως ἀπεδείχθη κατόπιν ὑπό τῆς Γεν. Ἀσφαλείας Ἀθηνῶν, διέπραξεν ὁ Μπινίκος». Κάτι ξέρει κι' ὁ κ. Καραθανάσης γι' αὐτό.

ΟΤΑΝ βέβαια ὁ Μουντῆς λέει στίς 8/9/72 ὅτι δέν ἔχει σχέση μέ τήν ὑπόθεση, τοῦ παρουσιάζουν «ἐνισχυτικά στοιχεῖα τῆς ὁμολογίας» του. Ἐνα ἀπ' αὐτά εἶναι ἡ κατάθεση στό ἀκροατήριο ἀπό τόν ὑπαστυνόμο Λιουνέα πού εἶναι κι' αὐτός κεντρικό πρόσωπο τῆς ὑπόθεσης ὅτι ὁ Μουντῆς, ὅταν ἦταν στήν Αἴγινα εἶπε σέ 3 ἄλλους συγκρατούμενους ὅτι αὐτός σκότωσε τήν Τσάπμαν, πράγμα πού πρέπει νά συσχετιστεῖ μέ τά ἐξῆς: α) ὁ Λιουνέας δέν ἀναφέρει τό γεγονός σέ καμιά προδικαστική κατάθεσή του. β) ὁ Μουντῆς εἶναι σέ αὐστηρή ἀπομόνωση στίς φυλακές τῆς Αἱγίνης καί γ) ὁ Γ.

Τράγκας, δημοσιογράφος, στις 19/11/76 καταθέτει στον εισαγγελέα Ί. Θεοφανόπουλο, ότι στο γραφείο του Ί. Θεοδώρου (δικηγόρου του Μουντή), οι Δημ. Μακράκης και Ευάγ. Μπαλέρμας, δηλώνουν παρουσία του ότι όσα είπε ο Λιουνέας, στο ακροατήριο περί όμολογίας του Μουντή προς αυτούς για τό ότι είναι ό δολοφόνος της Τσάπμαν, δέν εϋσταθούν.

Η ΑΠΟΨΗ της μειοψηφίας, έκφράζει τις επιφυλάξεις της πού ίσχύουν γενικά στό δικονομικό δίκαιο γύρω από την αποδεικτική αξία της όμολογίας, αναφέρει ότι τά στοιχεία της όμολογίας του Μουντή: «χωρίς νά ύπάρχει δικαιολογία τις, περί των αϊτίων δι' ά έκτίθενται και του σκοπού εις όν άποβλέπουν», «άποδεικνύονται ψευδής και έντοπίζει «δυσαναπλήρωτα λογικά κενά». Και τά κυριότερα πού μάς άφορούν είναι ικανά νά τινάξουν στόν άέρα τό σκεπτικό της καταδικαστικής πρωτόδικης άπόφασης, ή τουλάχιστον άφού «οϋδόλως ήρευνήθησαν ύπό του δικαστηρίου» και «έφ' όσον ή καταδικαστική άπόφασις τά ήγγόνησεν... καιτοι προϋπάρχοντα αϋτής θεωρούνται κατ' άρθρ. 525 §1 αριθμ. 2 Κ.Π.Δ. ως νέα γεγονότα ή άποδείξεις ... δικαιολογούντα την επανάληψιν της διαδικασίας προς άρσιν πάσης άμφιβολίας περί ένοχής αϋτου».

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ στή συνέχεια ότι πρέπει νά αποκλεισθεί ή έκδοχή του Μουντή — σύμφωνα μέ την όμολογία την όποία μετά άνεκάλεσε — ότι ή Τσάπμαν ήθελε αϊφνιδίως έρωτική περιπέτεια μαζί του, τόσο γιατί διαζόταν — έπειδή έπρεπε στίς 9 τό βράδυ της ήμέρας του (άναφερόμενου) θανάτου της νά είναι στό ξενοδοχείο Ήλέκτρα για δείπνο, όσο και γιατί βρισκότανε «σέ περίοδο έμμήνου ρήσεως». Από την άλλη τηρούσε μέ έπιμέλεια στάση άπομόνωσης από τό γκρούπ μέ τό όποιο ήρθε στην Έλλάδα και γενικότερα μέ τους ανθρώπους πού έρχόταν σέ κοινωνική έπαφή. Άλλο ένα στοιχείο πού άνοίγει ρωγή στό πραγματικά περιστατικά της άτόπειρας διασμού — βάση της κατηγορίας έναντιόν του Μουντή. Ό στηθόδεσμος και ή σκελέα της Τσάπμαν βρέθηκαν άθικτα. Ένώ άπ' την άλλη της έδγαζε (ή της έσκισε; έδω ύπάρχει αντίφαση μιās και ό Μουντής λέει ότι «έδγαλε έκουσίως») τό παντελόνι της. Κι' άν «έδγαλε τό παντελόνι της» δέν έξηγει (ό Μουντής) πώς, πότε και διά ποιον λόγο έτεμάχισε αϋτό εις τρία μέρη...

ΕΞΕΤΑΖΟΝΤΑΣ λοιπόν την περιπτωση του διασμού, ή μειοψηφία του Α.Π. άναρωτιέται πώς ό Μουντής μόρεσε νά σύρει 106 μέτρα μιá γυναίκα πού έχει ύψος 1.70, είναι εϋσωμη, «άνθισταμένη ζωηρώς και κραυγάζουσα γοερώς», κοντά σέ μιá στάση λεωφορείου (ύπενθυμίζουμε ότι κατά έκδοχή έπίσημη τό έγκλημα έλαβε χώρα μετά τις 8 παρά 10 τό βράδυ, ώρα πού και ό ψυ-

χραιμότερος δολοφόνος δέ θά ένιωθε και τόσο άνετα...) μέσα σ' ένα οικόπεδο περιφραγμένο μέ συρματοπλεγμα και μαντρότοιχο από τή δυτική και βόρεια πλευρά του αντίστοιχα; Σημειώνεται έξ άλλου ότι: «...ύπήρχε πυκνή κίνησις παντός είδους τροχοφόρων προς δέ ήτο λίαν πιθανή ή προσέλευσις έπιδατών εις τό λεωφορείον, ως και ή αποδίδασις τοιούτων εκ της άπέναντι στάσεως...»

ΠΕΡΑ άπ' τό πρόβλημα πού προκύπτει σχετικά μέ τά πραγματικά στοιχεία πού στοιχειοθετούν ή όχι τό χαρακτηρισμό της πράξης σά διασμού και τή συνάκολουθη ποινικοποίησή της, ή άποψη της μειοψηφίας έντοπίζει και άλλα «λογικά κενά» και «ψευδή στοιχεία» στην όμολογία Μουντή. Π.χ. ό Μουντής διαπιστώνει τόν «άπροσδόκητον θάνατον της Τσάπμαν» και «δέν έτράπη, ως ήτο φυσικόν, εις φυγήν, αλλά παρέμεινεν επί τόπου...». Ό Μουντής λοιπόν μένει στό χωράφι μαζεύει τά αντικείμενα πού 'χανε σκορπισθεί από την τσάντα της Τσάπμαν («πώς την διέκρινε έν ώρα σκότους, 20.45 περίπου, και δή εις άποστασιν πολλών μέτρων από της θέσεως του πτώματος...», διατί μάζεψε τά μικροαντικείμενα πού είχαν χυθεί έξω κατά την πτώσιν της», και διατί τέλος άφού έψαξε, τή βρήκε και μάζεψε τά μικροαντικείμενα, την «άφησε επί τόπου και μάλιστα μέ τά σανδάλια του θύματος περασμένα στό λουρί της» ρωτάει ή άποψη της μειοψηφίας). Ωραίος τρόπος για ένα... νοικοκυρεμένο έγκλημα, αλλά όχι για άπόκρυψη των στοιχείων του από τό δράστη! Είχε λοιπόν «πλήρη άνεσιν χρόνου» ό δράστης και «αΐσθημα άσφαλείας» (άπό πού τό άντλούσε άραγε;).

Πιό κάτω ή άποψη της μειοψηφίας άποφαίνεται:

● συνάγεται τό συμπέρασμα ότι ή Τσάπμαν έστραγγαλίσθη ύπό προσώπου ή μ άλλον προσώπων άποβλεπόντων εϋθέως και άμέσως εις τόν θάνατόν της ό πως δ ή ποτε οϋχι δέ ύπό προσώπου έχοντος ως σκοπόν την μετ' αϋτής συνουσίαν.

Γιατί ύπάρχουν και άλλα στοιχεία... Έκφράζεται ή έκτίμηση ότι ένα κομμάτι από τό σύρμα πού βρέθηκε δεμένη χει-

ροπόδαρα ή Τσάπμαν έχει «κοπεϊ μέ κοπτικό εργαλειό». Και πέρα άπ' αϋτό ή σύγκριση των κομματιών του σύρματος μέ τά σύρματα του φράκτη μέ τά όποια ό Μουντής κατά την έπίσημη έκδοχή έδωσε την Τσάπμαν «...δέν συμπίπτουν κατά τά μορφολογικά συστατικά των έπιφανειών θραύσεως».

ΟΠΟΤΕ:

α) τί τό ήθελε τό κοπτικό εργαλειό ό Μουντής; β) άν δέν συμπίπτουν, από πού είναι τό σύρμα;

ΚΑΙ ΚΑΤΙ άλλο: Ό κ. Καψάσκης βγάξει δεξιόχειρα τό «στραγγαλιστή». Ό Μουντής είναι άριστερόχειρας σύμφωνα μέ την κατάθεση της Κ. Κολλιού στό ακροατήριο. Ψευδή έπίσης κατά την άποψη της μειοψηφίας είναι τά όσα λέει ό Μουντής για «γρατζουνιές» πού του προκάλεσε ή Τσάπμαν στην άμυνά της. Ή γυναίκα του Μουντή διαβεβαιώνει και επαναλαμβάνει κατηγορηματικά (καταθέσεις 27/8/72, 7/9/72, 12/9/72) ότι δέν παρατήρησε γρατζουνιές. Ένώ άπ' την άλλη «ψευδή είναι και τά λεγόμενα του Μουντή ότι σκίστηκε τό φανελλάκι του και τό πέταξε μαζί μέ τό πουκάμισό του στό σκουπίδια...» άφού ή γυναίκα του δεβαιώνει (κατάθεση 7/9/72) ότι ...μέχρι τό Πάσχα τουλάχιστον φορούσε τό πουκάμισο».

ΚΑΙ ΚΑΤΙ πού άφορά την ώρα θανάτου της Τσάπμαν:

● Ή Τσάπμαν βρέθηκε μέ τροφή στό στομάχι της. Όμως δέν μπορεί νά έφαγε μιάν ώρα πριν την ώρα του έγκλήματος (20.30-20.45) δηλ. 19.30, γιατί στίς 19.50 είπε στον Ν. Κλάρσον, όταν έφευγε άπ' τό ξενοδοχείο, «πεινάω και δέ βλέπω την ώρα νά πάω στό γεϋμα». Τό έγκλημα συνεπώς έγινε αργότερα.

● Ό Άγγλος ιατροδικαστής Μποουεν σέ κατ' αντιπαράσταση εξέταση μέ τό Δημ. Καψάσκη (6/5/76) ύποστηρίζει ότι τό πτώμα της Τσάπμαν μετεφέρθη 2-6 ώρες μετά τόν θάνατό της στό τόπο πού βρέθηκε...

Η ΥΠΟΘΕΣΗ όμως εκλεισε μέ τή γνωστή άπόφαση του Άρείου Πάγου. Έμεις άπλά και μόνο φέραμε στην έπιφάνεια τά στοιχεία του «δικονομικού μέρους» του προβλήματος. Έτσι για πληροφόρηση...

κυκλοφόρησε

ΝΙΚΟΣ ΜΟΥΖΕΛΗΣ:

Έλλάδα: όψεις ύπανάπτυξης

●
εξάντας

Προδρομικές κατακτήσεις στην τοπική αυτοδιοίκηση

Του "Αγι Στίνα

ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ εκλογές αποτέλεσαν πάντοτε τό πεδίο μιᾶς πολιτικής αναμέτρησης. Τό εργατικό κίνημα της χώρας μας από πολύ νωρίς συμμετείχε στον αγώνα για μιᾶ τοπική αυτοδιοίκηση στά χέρια τῶν λαϊκῶν δυνάμεων γιατί, ἡ συμμετοχή στά ὄργανα τῆς Τ.Α. ἔδινε τήν δυνατότητα για τήν ὑλοποίηση μιᾶς «διαφορετικῆς πρότασης» στήν ὁργάνωση τῆς κοινωνικῆς ζωῆς σέ τοπικό ἐπίπεδο καί για τό ἄπλωμα τῆς διαφωτιστικῆς δουλειᾶς, τῶν δυνάμεων πού διεκδικοῦσαν τήν πρωτοπορεία τῶν κοινωνικῶν αγῶνων.

Ἡ ΠΙΟ «σημαδιακή» περίπτωση, πού εἶχε καί πανελλήνια ἀπήχηση ἦταν ἡ ἐκλογή τοῦ Μήτσου Παρτσαλίδη σάν δήμαρχου στήν Καβάλα, τό Φλεβάρη τοῦ 1934. Σέ ἓνα ἀπό τά προσεχῆ τεύχη τοῦ περιοδικοῦ θά δημοσιευτεῖ τό χρονικό ἐκείνης τῆς ἐκλογῆς.

ΣΗΜΕΡΑ δημοσιεύουμε τήν ἀφήγηση τοῦ ΑΓΙ ΣΤΙΝΑ πού, τήν ἴδια χρονιά, εἶχε ἐκλεγεί πρόεδρος τῆς κοινότητος σέ ἓνα χωριό τῆς Κέρκυρας.

ΜΕΤΑ τήν ἀποχώρησή μου ἀπό τό Κόμμα καί πρὶν διαγραφῶ (τέλη τοῦ 1932) εἶχα ἔλθει σέ ἐπαφή μέ τόν Μιχάλη Ράπτη, τόν κατοπινό «Πάμπλο», τό κύριο ἡγετικό στέλεχος τῶν φραξιονιστῶν. Ὑστερα ἀπό ἀρκετές συζητήσεις μέ τούς φραξιονιστές, πού ἀρνήθηκαν νά προσχωρήσουν στό ΚΚΕ ἢ σὸν Πουλιόπουλο κάναμε μιᾶ συγκέντρωση καί αποφασίσαμε νά συγκροτήσουμε ἰδιαίτερη ὁμάδα μέ τόν τίτλο «Λενινιστική Ἀντιπολίτευση τοῦ ΚΚΕ» (ΛΑΚΚΕ). Ἐκλέχτηκε ἀπ' αὐτήν τήν ἱδρυτική συγκέντρωση μιᾶ τριμελής ἐπιτροπή ἀπὸ τόν Μιχάλη Ράπτη, τόν Ἐργίνο καί ἐμένα καί ἀμέσως ἀρχίσαμε νά ἐκδίδουμε «τὴ Σημαία τοῦ Κομμουνισμοῦ» ἑβδομαδιαῖο ὄργανο τῆς ὁμάδας καί τὴ «Διαρκὴ Ἐπανάσταση» θεωρητικό περιοδικό. Γενικά ἡ ὁμάδα ἦταν τοποθετημένη σὸν Τροτσκισμό.

ΣΤΙΣ 6 Μαρτίου 1933, ὁ Χίντεμπουργκ ἀναθέτει σὸν Χίτλερ τὸν σχηματισμό Κυβέρνησης, ὁ φασισμός γίνεται ἐπίσημο καθεστῶς στή Γερμανία, χωρὶς τήν παραμικρὴ ἀντίδραση ἀπ' τό μέρος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὅλο τό τεράστιο καί πανίσχυρο (ὅπως νομίζαμε) οἰκοδόμημα τῶν ἐργατικῶν ὁργανώσεων, καταρρέει καί γίνεται σκόνη. Τήν ἴδια ἡμέρα εἶχαν γίνει ἐκλογές καί στήν Ἑλλάδα καί τό Λαϊκό Κόμμα, δηλαδή ἡ δεξιά, πλειοψηφεῖ καί ξαναπαίρνει τὰ ἡνία. Στό ἀμέσως ἐπόμενο φύλλο τῆς «Σημαίας τοῦ Κομμουνισμοῦ» δημοσιεύεται ἓνα ἄρθρο δικό μου, ὅπου ὑποστήριζα πῶς τά τμήματα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς ἀπὸ ὄργανα πάλης ἔχουν μετατραπῇ σέ ἐμπόδιο καί ἐχθροὺς τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῶν ἐργαζομένων. Ὅτι κάθε προσπάθεια για μεταρρύθμισή τους εἶναι χαμένος κόπος

καί χρόνος καί ὅτι τό πιό ἄμεσο καί τό πιό ἐπείγον καθήκον τῶν ἐπαναστατῶν σ' ὅλο τὸν κόσμο, εἶναι ἡ ἀποχώρηση ἀπὸ τήν Κομμουνιστικὴ Διεθνή καί ἡ ἐναντίον της συγκρότηση σέ νέα ἐπαναστατικά κόμματα. Τό ἄρθρο στή «Σημαία» προκαλεῖ μιᾶ κρίση καί ὀξύτατη συζήτηση στό ἐσωτερικό τῆς ΛΑΚΚΕ. Ἐπικεφαλῆς τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς ἦταν ὁ Ράπτης. Ἡ πλειοψηφία τῶν μελῶν τάχτηκε ἐναντίον τῶν ἀπόψεών μου καί μοῦ θέτουν ζήτημα πειθαρχίας, δηλαδή νά ὑπερασπίζω δημόσια τίς ἀπόψεις τους. Ἀρνήθηκα καί ἔφυγα για τήν Κέρκυρα. Μαζί μέ κάτι ἄλλα προσωπικά προβλήματα πού μοῦ εἶχαν τύχει, ἡ διαμονή μου για ἓνα διάστημα στό νησί, μοῦ ἦταν ἀρκετά ἀπαραίτητη.

ΕΤΣΙ, στά τέλη τοῦ 1933 πῆγα για ἓνα διάστημα στό χωριό μου, στή Σπαρτίλλα. Ἐμεναν ἐκεῖ οἱ συγγενεῖς μου, (ἀδελφία, ἀδελφές) καί μοῦ ἀνοιξαν ἓνα μικρό μπακάλικο για νά ζήσω. Σ' αὐτό τό διάστημα μαζί μέ ἄλλους συντρόφους συγκροτήσαμε μιᾶ ὁμάδα ἐργατῶν μέσα στή πόλη τῆς Κέρκυρας καί μιᾶ στή Σπαρτίλλα.

ΣΤΙΣ κοινοτικές ἐκλογές καταρτίσαμε ψηφοδέλτιο μέ καθαρά κομμουνιστικό χρῶμα καί ἐκθέσαμε ὑποψηφιότητα για τό συμβούλιο τῆς κοινότητος. Ὁ προηγούμενος πρόεδρος ἦταν περασμένος στά χρόνια καί τό χωριό μας εἶχε πάντα δημοκρατικές καί αγωνιστικές παραδόσεις. Τό ψηφοδέλτιό μας ἐπεκράτησε μέ μεγάλη πλειοψηφία — κάπου 90% — καί στήν πρώτη του συνεδρίαση τό Κοινοτικό Συμβούλιο μέ ἐξέλεξε πρόεδρο. Ἦμουν ὁ πρῶτος τροτσκιστὴς πρόεδρος κοινότητος στήν Ἑλλάδα. Δου-

λεύαμε ἄμισθοι ὅλοι, γιατί τά οἰκονομικά τῆς κοινότητος ἦταν μηδαμινά καί ὁ τόπος εἶχε πολλές ἀνάγκες.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ μας, δίχως ὑπερβολή, εἶναι τό μόνο κοινοτικό συμβούλιο στήν Ἑλλάδα πού ἔχει νά ἐπιδείξει μιᾶ πραγματικά γνήσια ἐπαναστατικὴ δράση. Τήν καθιέρωση τῆς λαϊκῆς αυτοδιοίκησης. Καθιερώσαμε τακτικές δημόσιες συνεδριάσεις τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου, ὥστε ξεκάθαρα μπροστά στό λαό νά λέμε τήν γνώμη μας καί νά παίρνουμε τίς εὐθύνες. Ἡ ἡμερήσια διάταξη γινόταν ἀπὸ πρὶν γνωστή μέ ἀνακοίνωση στήν πλατεία τῆς Σπαρτίλλας καί οἱ κάτοικοι καλοῦνταν ὄχι μόνο νά παρακολουθήσουν, ἀλλὰ καί νά πάρουν μέρος στή συζήτηση. Οἱ ἀποφάσεις παίρνονταν ἀπὸ κοινού μέ τά μέλη τῆς Κοινότητος καί τά ἴδια τά μέλη ἀνελάμβαναν ὑπεύθυνο μέρος στήν ἐκτέλεσή τους. Για παράδειγμα:

ΠΡΙΝ ἀπὸ τήν δική μας θητεία εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ κάποιον ἐργολάβο ἡ ἀνέγερση τῆς ἐκκλησίας Ἁγίου Σπυρίδωνος, τό συζητήσαμε καί αποφασίσαμε νά δουλεύουν οἱ ἐργάτες ὀκτάωρο καί ὄχι παραπάνω. Ὅρισμένοι κάτοικοι εἶχαν ἀναλάβει τήν τήρηση αὐτῆς τῆς ἀποφάσεώς μας. Τό ἴδιο ἔγινε μέ τά ἔργα τῶν ὑπονόμων.

ΦΥΣΙΚΑ, τά θέματα πού συζητούσαμε δίνανε τήν ἀφορμή για εὐρύτερες πολιτικές συζητήσεις καί ὁ καθένας ἐκφράζε τήν γνώμη του ἐλεύθερα καί μπροστά στό λαό. Μέ τήν συζήτηση αὐτή, οἱ ἀμύητοι συνειδητοποιοῦσαν τό πολιτικό πρόβλημα καί τίς βαθιές αἰτίες του, οἰκονομικές καί κοινωνικές. Συνειδητοποιοῦσαν τήν ἀνάγκη τῆς ἐνότητος τήν κοινὴ δράση καί τήν ἀνάγκη για ἐπαναστατικές ἀλλαγές. Βέβαια δέν ἦταν λίγες οἱ δυσκολίες, ἀλλὰ ὄχι πάντα ἀξεπέραστες. Δέν στεκόμαστε μόνο στίς συζητήσεις καί στήν διαφώτιση τοῦ λαοῦ. Ἀπὸ κοινού δημοτικό συμβούλιο καί κάτοικοι προγραμματίσαμε μιᾶ σειρά ἀπὸ ἔργα, ἀρχίζοντας ἀπὸ τά πιό ἀναγκαῖα. Ὑπόνομοι, αὐλάκια στοὺς δρόμους, ὕδρευση. Για τά ἔξοδα πού χρειάζονταν ἐπιβάλαμε βαριά φορολογία, ἀλλὰ μόνο στοὺς πλούσιους καί στοὺς μεγάλους γαιοκτήμονες. Οἱ ἀκτήμονες καί οἱ ἐργάτες χωρικοί, χάρις στήν ἐνότητα, εἶχαν ξεπεράσει φοβίες καί δισταγμούς.

ΟΛΟΙ αὐτοὶ οἱ γαιοκτήμονες τοῦ τόπου κάνανε ἐνστάσεις στό εἰρηνοδικεῖο, μέ κύριο δικαιολογητικό ὅτι αὐτοὶ εἶναι κάτοικοι τῆς πόλης καί συνεπῶς δέν εἶχαν κανένα ὄφελος κι' οὔτε τοὺς ἐνδιέφεραν τά ἔργα πού θά ἐκτελοῦνταν στήν Κοινότητα. Αὐτὲς οἱ ἐνστάσεις μᾶς ἔδωσαν τήν ἀφορμή νά ἐξηγήσουμε στό δικαστήριό καί στίς συγκεντρώσεις τῶν κατοίκων τῆς κοινότητος τήν προέλευση τῶν τίτλων ἰδιοκτησίας τῶν πλούσιων καί τῶν γαιοκτημόνων. Ὅτι δηλαδή τά ἀπέραντα κτήματα πού κατεῖχαν ἦταν τά τιμάρια, πού οἱ Ἀνδραγαυοὶ καί Ἐνε-

τοί είχαν παραχωρήσει με τό δίκαιο του κατακτητή στους προπάππους των σημερινών γαιοκτημόνων. Έτσι, αυτά τα κτήματα είναι προϊόντα κλοπής και ληστείας από τον λαό, από τους προγόνους των σημερινών άκληρων και μικροϊδιοκτητών. Γίνανε πολύ ενδιαφέρουσες συζητήσεις πάνω σ' αυτό στο δικαστήριο, μυστά σ' ένα μεγάλο ακροατήριο, πού ήταν συνειδητοποιημένο και αποφασισμένο να μην υποχωρήσει απ' αυτή την ελάχιστη διεκδίκηση. Στο τέλος οι ενστάσεις των γαιοκτημόνων απορριφθήκανε και αναγνωρίστηκε στην Κοινότητα τό δικαίωμα να φορολογεί τους γαιοκτήμονες, παρ' όλο πού αυτοί ήταν μόνιμοι κάτοικοι της πόλης της Κέρκυρας.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ έργο πού κάναμε μ' αυτά τα χρήματα, ήταν ή κατασκευή ύπνόνων, μέ εργάτες από τό χωριό πού πληρώθηκαν γιά τήν δουλειά τους και μέ απαραίτητη βάση, τήν μεγάλη κατάκτηση της εργατικής τάξης, τό όκτάωρο. Μετά τό δικαστήριο, οι συζητήσεις γιά μοίρασμα των τσιφλικιών είχαν γίνει έντονες. Μερικές άλλες δραστηριότητες, ήταν οι διεκδικήσεις κοινοτικών κτημάτων και σέ λογγώδεις εκτάσεις, πού πρίν από πολλά χρόνια είχαν σφετεριστεί οι μεγάλοι κτηνοτρόφοι και απαγορεύανε στους κατοίκους να κόβουν ξύλα ή δάφνη ή να βόσκουν τά δικά τους λιγοστά γίδια και πρόβατα. Ξαναδόθηκαν στον λαό, στον όποιο πάντοτε ανήκαν. Δύο άλλες δραστηριότητες, πού κουβεντιάσαμε και συναποφασίσαμε μαζί μέ τους κατοίκους ήταν ή αποξήρανση μιās τοπικής λίμνης και τό πρόβλημα των γεωπόνων. Γιά τήν πρώτη περίπτωση φέραμε μηχανικό και άρχισε ή πρώτη φάση - ή μελέτη του έργου. Γιά τή δεύτερη, απαιτήσαμε και καθιερώθηκε τακτική επίσκεψη των γεωπόνων στή Σπαρτίλλα, όπου μιλούσαν πάνω σέ θέματα της άρμοδιότητάς τους, παρακολουθούσαν και βοηθούσαν τους άγρότες στην εργασία τους.

NOMIZΩ ότι είμαστε από τις ελάχιστες κοινότητες της Ελλάδας πού γιορτάσαμε τότε έπίσημα τήν Έργατική Πρωτομαγιά και τήν Άντιπολεμική Ημέρα. Έξηγήσαμε στους κατοίκους τό νόημά τους και τις θυσίες πού κρύβονται σ' αυτό. Μας συμπαράσάθηκαν, παρά τό κλίμα φοβίας. Άντίθετα άρνηθήκαμε να πάρουμε μέρος στον έπίσημο έορτασμό της 25ης Μαρτίου και στο χωριό και στή Πόλη, μέ τήν δήλωση ότι αυτές οι έθνικές γιορτές έχουν χάσει τό ιστορικό τους περιεχόμενο και χρησιμοποιούνται μόνο και μόνο γιά να καλλιεργείται ό σωβινισμός στις μάζες και να αποπροσανατολίζονται από τά πραγματικά προβλήματα και τους πραγματικούς τους έχθρους. Έξηγήσαμε ότι οι εργάτες και οι χωρικοί όλου του κόσμου έχουν δικές τους κοινές γιορτές και κοινή είναι ή πάλη τους έναντι στους έκμεταλλευτές πού είναι και οι πραγματικοί τους έχθροι. Στις συζητήσεις, όπου ή στάση

Άπό τις βουλευτικές εκλογές του Νοέμβρη του 1926, όταν ό Α. Στίνας ήταν ύποψήφιος του ΚΚΕ στο νομό Κερκύρας. Στή φωτογραφία από άριστερά προς τά δεξιά, καθισμένοι, οι: Σπύρος Νικοκάδουρας, Σταύρος Καραγκούννης, Φελλούς, Άλέξανδρος Σκλήρης και Έρρίκος Ρίκος. Όρθιοι: Θόδωρος Κώτης, Γιάννης Μεταλληνός, Σπύρος Πρίφτης ή Άγίς Στίνας, Λεωνίδας Χυτήρης και Καρπέτας. Οι Καραγκούννης, Φελλούς, Σκλήρης και Καρπέτας είχαν μόλις αποφυλακιστεί από τις φυλακές Κερκύρας. Και οι τέσσερις ήταν από τά Τρίκαλα, ενώ οι άλλοι έξι αποτελούσαν τό Γραφείο περιοχής του ΚΚΕ στην Κέρκυρα.

μας ήταν ξεκάθαρη μπροστά στο λαό τονίσαμε γιατί τά ιδεώδη και τά συμφέροντα των εργαζομένων μαζών της χώρας μας είναι τά ίδια μέ των εργαζομένων όλου του κόσμου (και της Τουρκίας μαζί) και σαφώς αντίθετα μέ τά συμφέροντα των έκμεταλλευτών τους στην ίδια τους τήν χώρα. Άκόμα μετά από συγκέντρωση όλων των κατοίκων θγάλαμε αντιπρόσωπο της κοινότητας τον τότε καθηγητή Γεώργιο Σκαφιδά γιά τό Άντιφασιστικό Συνέδριο πού συνερχόταν στην Άθήνα. Στήν άρχή, ό Σκαφιδάς δέν έγινε δεκτός στο Συνέδριο από τους σταλινικούς και προσπάθησαν να τον αποκλείσουν όταν έμαθαν ότι είναι εκπρόσωπος της Κοινότητας πού έχει πρόεδρο τον Στίνα.

ΜΙΑ ΑΛΛΗ μας πρωτοβουλία, πού δέν υλοποιήθηκε, ήταν ή πρόταση πού κάναμε σ' όλα τά κοινοτικά συμβούλια της Κέρκυρας να συγκληθεί ένα Συνέδριο των κοινοτικών συμβουλίων και να κουβεντιάσουμε τά προβλήματά μας. Η πρότασή μας και ή πρωτοβουλία μας από πολύ λίγα συμβούλια έγινε δεκτή. Τά περισσότερα τήν άπέρριψαν επειδή προερχόταν από κομμουνιστές και άλλα συμφώνησαν μέ τήν προϋπόθεση ότι θα έπρεπε να πάρουν τήν πρωτοβουλία άλλοι (δηλαδή του αστικού χώρου) και όχι έμεις. Όμως κανένας δέν συνέχισε, μιά και έμεις αντιμετώπισαμε τόσες αντιδράσεις. Φυσικά όχι μόνο από τά κοινοτικά συμβούλια. Γιατί χρειάζεται να πώ,

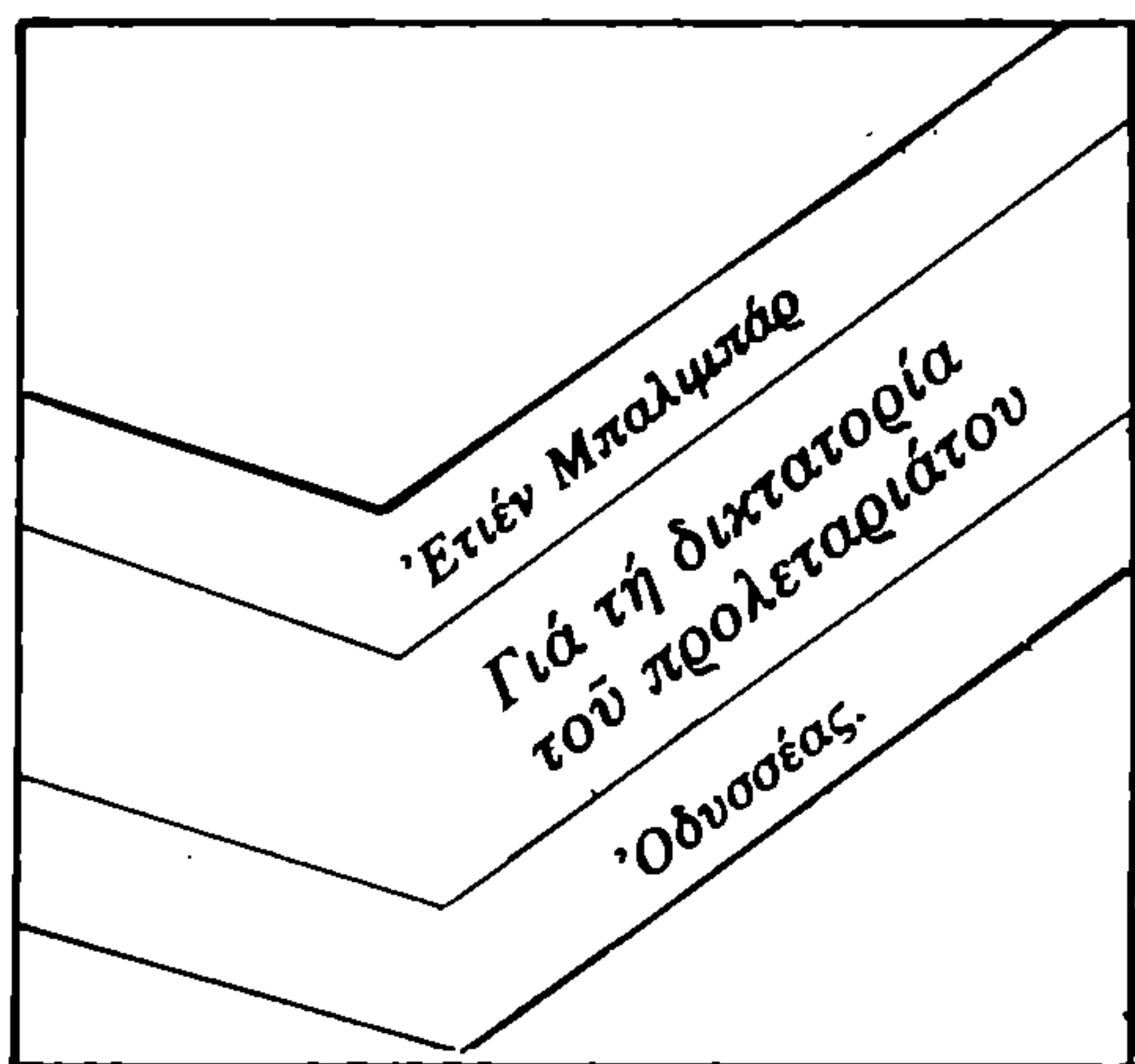
ότι από τότε πού εκλεγήκαμε είχαμε μεγάλο πόλεμο από τήν κρατική έξουσία και τους αντιδραστικούς.

Η ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ, έδρευε στο χωριό Ύψο, λίγο πιο πέρα από τήν Σπαρτίλλα. Διαρκώς προσπαθούσε ή αστυνομία να τρομοκρατήσει τους κατοίκους, μέ συνεχείς ανακρίσεις και μέ απειλές σχετικά μέ τήν δράση του κοινοτικού συμβουλίου· τί είπαμε στην προηγούμενη συζήτηση, να μην έλθουν στην έπόμενη κλπ. Δύο φορές ή αστυνομία πολióρκησε τό χωριό μας· τήν πρωτομαγιά και τήν αντιπολεμική ήμέρα. Ζητούσαν προφάσεις γιά έπεισόδια, αλλά δέν τους δώσαμε. Έμεις άπαντούσαμε μέ εκκλήσεις στους κατοίκους να μην επηρεαστούν από τις απειλές και τις ανακρίσεις, κάναμε συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας, και μιά όμαδική κάθοδο των κατοίκων στην πόλη της Κέρκυρας στην νομαρχία. Καταγγείλαμε αυτή τήν συμπεριφορά της Άστυνομίας, αλλά ή αντίδρασή της συνεχίστηκε. Μία διαμαρτυρία μας και μιά εκκλήση σ' όλα τά δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια της χώρας, δημοσιεύτηκε στην πρώτη σελίδα της «έφημερίδας Δήμων και Κοινοτήτων» μέ τον τίτλο «Η Αυτοδιοίκηση εν διωγμώ». Πήραμε κάποια μηνύματα συμπαράσάσεως και συνεχίσαμε άπτόητοι τον άγώνα μας. Η δράση του κοινοτικού συμβουλίου, του μοναδικού κομμουνιστικού στην Κέρκυρα, είχε γίνει αντικείμενο καθημερινών συζητήσεων σ' όλο τό νησί. Όπως ή

έκλογη και αργότερα ο εξαναγκασμός σε παραίτηση του παλιού μου φίλου και συντρόφου δήμαρχου Καβάλας Μήτσου Παρτσαλίδη. Αν και στείλαμε υπομνήματα, διαμαρτυρίες και επιστολές σάν κοινοτικό συμβούλιο στον «Ριζοσπάστη», δεν γράφτηκε ούτε μία λέξη. Παλαίψαμε μόνοι μας με μοναδικό βοηθό και συμπαραστάτη τον λαό, που είχε κάνει τά πάντα υπόθεση δική του. Όλα αυτά έγιναν μέσα στους δώδεκα περίπου μήνες που έμεινα πρόεδρος της γενέτειράς μου.

ΤΑ ΤΕΛΗ του 1934 διασπάται ο αρχαιομαρξισμός. Το τμήμα που αποσπάστηκε με επικεφαλής τον Βιτωρό, υπερασπίζει απόψεις για την Κομμουνιστική Διεθνή και τα νέα επαναστατικά κόμματα, όμοιες που υποστήριζα και εγώ. Νόμισα καθήκον μου να βρεθώ στην Αθήνα, μέσα στην ζύμωση αυτών των κινήσεων. Υπέβαλα την παραίτησή μου από πρόεδρος και μέλος του κοινοτικού συμβουλίου και διορίστηκε αντικαταστάτης μου, ένας αγωνιστής, ο Πέτρος Σέργος. Έβαλα στην τσέπη μου όσα χρήματα βρήκα στο συρτάρι από το μπακάλικο, που μου είχαν ανοίξει οι συγγενείς μου στο χωριό, τό κλείδωσα, κατέβηκα στο λιμάνι και πήρα το πρώτο ατμόπλοιο για τον Πειραιά.

ΝΟΜΙΖΩ ότι εκείνο, που έχει κάποια σημασία από τον νέο τρόπο δουλειάς που εφαρμόσαμε πρώτοι στο χωριό μου, σ' αυτό το μικρό κομμάτι της τοπικής Αυτοδιοίκησης, είναι η πλήρης εξάφηση των πολιτικών διαφορών και η συγκέντρωση όλων των εργατών και φτωχών και μεσαίων αγροτών, γύρω από το κοινοτικό τους συμβούλιο. Άρχισαν ήδη να παίρνουν συνείδηση των κοινών τους συμφερόντων και ακόμα της ικανότητάς τους να αυτοδιοικούνται. Αυτή ήταν η κύρια προσπάθειά μας και ειδικά πάνω σ' αυτό επιμέναμε στις συζητήσεις. Νομίζω πως κάτι καταφέραμε, με τα μέτρα εκείνου του μικρού τόπου και των δυσκολιών της εποχής, στη Σπαρτίλλα. Τρία χρόνια αργότερα, ήλθε η δικτατορία Μεταξά και διαγράφηκα από μέλος της Κοινότητας με απόφαση του διορισμένου Κοινοτικού Συμβουλίου με την κατηγορία του «αντεθνικού στοιχείου».

Τό εργατικό συνέδριο και οι διευρυμένες συνειδήσεις

Η ΧΟΥΝΤΟΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ «πλειοψηφία» της διοίκησης της ΓΣΕΕ – «πνευματικό τέκνο» του συνεργάτη της δικτατορίας και εισηγητή μέτρων για την «αναμόρφωση» του συνδικαλιστικού κινήματος ύπουργού Έργασίας κ. Λάσκαρη – προχωρεί μεθοδικά για τη διάσπαση του κινήματος.

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ αυτό – που σε τελευταία ανάλυση στοχεύει στην αποδυνάμωση των συνδικαλιστικών αγώνων και την υποταγή των εργαζομένων στην κυβερνητική και εργοδοτική ασυδοσία – είχε σε ανύποπτο χρόνο (30 Απριλίου 1977, τχ. 70) αποκαλύψει το «Αντί», όταν είχε πιά επισημοποιηθεί η απόλυτη «ένσωμάτωση» των στελεχών του συνδικαλιστικού χουντικού παρακράτους με τους ανθρώπους στους οποίους ο κ. Λάσκαρης είχε αναθέσει το προεδρείο της ΓΣΕΕ.

Του Άντ. Εργατικού

ΤΑ ΣΤΕΛΕΧΗ αυτά υπήρξαν οι πρωτοπόροι (!) της «διεύρυνσης», αφού από τό 1974 εγκατέλειψαν τον πολιτικό χώρο στον οποίο ανήκαν (Κέντρο) και προσκολήθηκαν στον ύπουργό Έργασίας ο οποίος τους ανταμείψε για τις υπηρεσίες που πρόσφεραν – και προσφέρουν – στην δεξιά και τα στηρίγματά της με την διατήρησή τους στους θώκους της συνμοσπονδίας, παρά τις συχνές επιθέσεις των «σκληροπυρηνικών» της δεξιάς, που προτιμούσαν να είναι αυτοί προεδρείο της ΓΣΕΕ, παρά οι κατ' ευφημισμό «Κεντρώοι» του τύπου Παπαγεωργίου, Καρακίτσου, Ίορδανίδη, Μαρμαρόπουλου κ.ά. «επιφανών» αστέρων του κυβερνητικού συνδικαλιστικού «πανθέου».

Η ΑΠΟΦΑΣΗ της κυβέρνησης και οι πιέσεις της εργοδοσίας για την ποδηγέτηση του συνδικαλιστικού κινήματος – μετά την παταγώδη αποτυχία της ΓΣΕΕ να ελέγξει και να αποπροσανατολίσει τους εργαζομένους – άρχισαν πιά να υλοποιούνται χωρίς δημοκρατικοφανή ή άλλα προσχήματα. Αντικειμενικό στόχο αποτελεί η διατήρηση και η επέκταση του ελέγχου της ΓΣΕΕ και ο εξαναγκασμός των δυνάμεων της αντιπολίτευσης, είτε σε υποταγή είτε στην ανάληψη «αυτόνομης» δράσης που θα αποτελέσει την βάση για την ουσιαστική διάσπαση του κινήματος.

Έτσι άρχισαν τα πραξικοπήματα για την αλλοίωση των δυνάμεων της αντιπολίτευσης, ώστε στο «συνέδριο» της Καλαμάτας να εξασφαλισθεί η άνετη επικράτηση των στελεχών του κυβερνητικού συνδικαλισμού και του συνδικαλιστικού παρακράτους.

Η ΑΝΑΛΥΣΗ που ακολουθεί για τις μεθόδους και τους στόχους του σχεδίου για την ποδηγέτηση και την αποδυνάμωση του κινήματος είναι πολύ χρήσιμη και αποκαλυπτική. Τό πιο ενδιαφέρον στοιχείο της συνίσταται στο ότι οι κρί-

σεις και οι αποκαλύψεις γίνονται από... τον πρόεδρο της ΓΣΕΕ! Πρόκειται για μία «ανθολογία» δηλώσεων του που έκανε τό 1966, όταν ακόμα ανήκε στον δημοκρατικό χώρο και έδινε μάχη έναντι του κυβερνητικού συνδικαλισμού και των καθοδηγητών του. Βέβαια, σήμερα βρίσκεται από την «άλλη όχθη του ποταμού», αφού εκφράζει τις δυνάμεις έναντι των οποίων κάποτε (στό «φαύλο παρελθόν» του, ίσως) μαχόταν. Οι μέθοδοι του συνδικαλιστικού παρακράτους που αποκαλύπτει ο κ. Παπαγεωργίου δεν άλλαξαν από τότε καθόλου. Σε αρκετές δε περιπτώσεις, δεν άλλαξαν ούτε και τα πρόσωπα...

ΟΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ του κ. Παπαγεωργίου δίνουν μιάν ευγλωττη εικόνα για τό τί θα συμβεί στην Καλαμάτα, όπου ο κυβερνητικός και χουντικός συνδικαλισμός με τυπικό «ήγέτη» τον κ. Παπαγεωργίου θα δώσει την μάχη έναντι των εργαζομένων και των δικαιωμάτων τους.

Άς δούμε όμως τί μās λέει ο κ. Παπαγεωργίου και άς κρίνουμε...

●... Τό συνδικαλιστικόν κίνημα της χώρας δέν ήδυνήθη νά ανδρωθῇ καί νά ανταποκριθῇ εἰς τās συγχρόνους ανάγκας τών εργαζομένων διότι πάντοτε ἐτέλει ὑπό καταπίεσιν, διάσπασιν καί ἐντεχνον διαβολή τῆς ἀποστολῆς του ἀπό τούς ἀντιδραστικούς πολιτικούς καί εργοδοτικούς κύκλους...

●... Ἡ σκέψις ὅτι θά ἦτο δυνατόν νά ἰσχυροποιηθῇ τό εργατικόν κίνημα της χώρας καί νά διεκδικήσῃ τὰ δικαιώματα τών εργαζομένων ἐδημιούργη ἐντόνους ἀντιδράσεις εἰς τούς εργοδοτικούς κύκλους...

●... Οἱ ἀντιδραστικοί πολιτικοί καί εργοδοτικοί κύκλοι χρησιμοποιοῦν ὅλα τὰ μέσα γιά νά ἀναχαιτίσουν τούς ἀγῶνες καί τήν προσπάθεια συνενώσεως τών εργατικῶν δυνάμεων...

●... Ἐτσι ἐπιδιώχθηκε καί ἐπιτεύχθηκε:

α) ή διαβολή και κατασυκοφάντησις τών συνδικαλιστῶν καὶ τῶν σκοπῶν τῶν ἐργατικῶν ἀγώνων, β) ή διά μεθόδων βίας, νοθείας, παρανόμων πράξεων, προώθησις εἰς τήν ἡγεσίαν τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανισμῶν προσώπων προσκειμένων ἀπολύτως εἰς τήν κυδέρνησιν καὶ τήν ἐργοδοσίαν καὶ ἐπιτελούντων διατεταγμένην ὑπηρεσίαν εἰς τόν συνδικαλιστικόν χῶρον, γ) ή διαφθορά καὶ ὑποδούλωσις, ὁ ἐκμαυλισμός τῶν στελεχῶν τοῦ κινήματος διά τῶν οἰκονομικῶν πιέσεων τῆς Ἑργατικῆς Ἑστίας, δ) ή κατασυκοφάντησις καὶ δῶξις παντός τιμίου συνδικαλιστικοῦ στελέχους, ή ἀσκησις ψυχολογικῆς βίας καὶ ή οἰκονομική καὶ ὑπηρεσιακή του ἐξόντωσις...

●... Μέ τήν ὑποστήριξιν ὅλων τῶν παραγόντων τῆς πολιτικῆς ἀνωμαλίας καὶ τῶν ἀντιδραστικῶν κύκλων καὶ τήν ἀφθονον χρηματοδότησιν ἀπό τούς κρουνοὺς τῆς Ἑργατικῆς Ἑστίας ἀρχίζει ή «μάχη»...

●... Αἱ ἀγωνιστικαὶ κινητοποιήσεις, αἱ προσπάθειαι ἐπιλύσεως τῶν διαφορῶν προβλημάτων τῶν ἐργαζομένων, ή προβολή καὶ ὑποστήριξις τῶν αἰτημάτων τῶν διαφορῶν κλάδων ἐργαζομένων καὶ γενικότερον ή μεγάλη προσπάθεια ἐξυψώσεως τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς θέσεως τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἔπρεπε νά κτυπηθοῦν ἀνηλεῶς... Καὶ ἀρχίζει ή μεγάλη καὶ πρωτοφανῆς περίοδος παρανομίας καὶ ἐξευτελισμοῦ τῶν συνδικαλιστικῶν θεσμῶν· περίοδος πού θά ἀποτελέσει στίγμα διά τό πολιτιστικόν ἐπίπεδον τῆς χώρας μας καὶ σκοτεινή σελίδα εἰς τήν ἱστορίαν τοῦ συνδικαλιστικοῦ μας κινήματος...

●... Ἡ διάστασις αὐτή κλιμακοῦται εἰς τά ἐξῆς στάδια ἀποσκοποῦντα εἰς τήν ἐξουδετέρωσιν τῶν γνησίων ἀντιπροσώπων τῶν ἐργαζομένων: α) ὑφίστανται παρανόμως διαγεγραμμένα σωματεῖα, β) γίνονται νέαι διαγραφαί, παράνομοι καὶ αὐθαίρετοι, γ) ἀποκλείονται ἀναιτιολογῆτως καὶ παρανόμως ἀντιπρόσωποι, δ) δέν ἐγγράφονται παρανόμως σωματεῖα, ε) λειτουργεῖ «διομηχανία» παραγωγῆς ἀντισυνδέσμων καὶ σωματείων-φαντασμάτων.

●... Οἱ γνωστοί κατ' ἐπάγγελμα ἐργατοκάπηλοι κατεπάτησαν σκαιῶς ὑπό τά ὅμματα τῆς ἀστυνομίας καὶ τήν ἀνεξήγητον ἀνοχή τοῦ δικαστικοῦ ἀντιπροσώπου πᾶσαν ἐννοίαν νομιμότητος, ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας καὶ ἠθικῆς...

●... Ὑπό τήν πίεσιν τῶν γνησίων ἐκπροσώπων τῶν ἐργαζομένων οἱ τρομοκράται

τοῦ συνδικαλισμοῦ ἀπέρριψαν τό πρωσωπεῖον καὶ τά προσχήματα καὶ παρενόμησαν εὐθέως, ἀδιστάκτως καὶ ἀναισχύντως...

●... Καταγγέλομεν εἰς τήν ἐργατικὴν τάξιν τῆς χώρας καὶ πάντα ἀρμόδιον τά πρωτοφανῆ ταῦτα γεγονότα... Ἐπεκράτησεν ὁ νόμος τῆς ζούγκλας... Ἀξιοπρεπεῖς ἐκπρόσωποι τῶν ἐργαζομένων ἐξεδιώκοντο ὑπό τῆς ἀστυνομίας καὶ ἐνῶ προσήρχοντο διά τήν ἐκπλήρωσιν τοῦ νομίμου καθήκοντός των δέν τούς ἐπετρέπετο ὄχι μόνον ή εἴσοδος, ἀλλά οὔτε ή προσέγγισις εἰς τό «φρούριον» τοῦ συνεδρίου.

●... Εἰς τούς ἄλλους τούς φίλα προσκειμένους ἐπετρέπετο ή διέλευσις ἀπό τήν ἀστυνομικὴν στρατιάν ἐπὶ τῆς ἐπιδείξεως ὑπόπτων σημειωμάτων ή καὶ καρτῶν αἱ ὁποῖαι ἐχορηγήθησαν κατὰ βούλησιν εἰς ὅσους αὐθαιρέτως καὶ παρανόμως ἐκρίθη ὅτι ἔπρεπε νά μετάσχουν τοῦ συνεδρίου-τέρατος πού κατεξευτέλισεν τούς συνδικαλιστικούς θεσμούς...

●... Τά ἀνωτέρω ἐκτιθέμενα γεγονότα διεπίστωσαν καὶ οἱ δημοσιογράφοι εἰς τούς ὁποίους δέν ἐπετρέπη παρά τās ρητάς ἐντολάς τοῦ εἰσαγγελέως νά διέλθουν ἀπό τήν ἐκτεταμένην ἀστυνομικὴν ζώνην διά νά ἐπιτελέσουν τό δημοσιογραφικὸν των καθήκον...

●... Τό παράνομον συνέδριον (...) ὑπῆρξεν στίγμα εἰς τήν ἱστορίαν τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος τῆς χώρας... Ἐπεκράτησεν ή βία, ή νοθεία, ὁ γκαγκστερισμός, ή κατάφορος καταπάτησις παντός νόμου καὶ πάσης ἐννοίας ἠθικῆς τάξεως...

●... Ἡ ποδοπάτησις τῶν νόμων καὶ ή καταρράκωσις τῶν συνδικαλιστικῶν θεσμῶν ἐγένετο ὑπό τά ὅμματα καὶ τήν προστασίαν τῆς ἀστυνομίας καὶ μέ τήν ἀνεξήγητον ἀνοχήν τοῦ δικαστικοῦ ἀντιπροσώπου ὅστις κυριολεκτικῶς ἐπέτρεψεν τήν δημιουργίαν τῆς ἀπαραδέκτου καταστάσεως.

●... Τό συνέδριο καὶ τά ἀποτελέσματα τῶν ἀρχαιρεσιῶν εἶναι νόθα... Δέν ἀνταποκρίνονται οὐδέ κατ' ἐλάχιστον εἰς τήν θέλησιν τῶν γνησίων ἀντιπροσώπων τῶν ἐργαζομένων. Εἶναι πρόκλησις πρὸς τήν ἀρχήν τῆς νομιμότητος. Εἶναι κατάλυσις τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν, τῶν νόμων καὶ τῆς ἠθικῆς τάξεως, εἶναι ἰταμή ἐπιχείρησις ἐξανδραποδισμοῦ τῶν Ἑλλήνων ἐργαζομένων. Τό καταγγέλομεν πρὸς πάντας καὶ θά τό καταγγέλομεν διαρκῶς ὡς

νόθον, ζητοῦμεν τήν ἀκύρωσιν του καὶ θά τήν ζητοῦμεν διαρκῶς μέχρις ὅτου ή δικαιοσύνη ἀναγνωρίσει τήν ἀκυρότητα κολάσει δι' αὐστηρῶν κυρώσεων τούς ἀδιστακτοὺς διαστάς τῶν νόμων...

●... Οἱ ἀριθμοὶ δίνουν τήν ἀναμφισβήτητον πλειοψηφίαν εἰς τās δημοκρατικὰς δυνάμεις... Αἱ εὐθύναι ὅμως τῶν πράξεων αὐτῶν βαρύνουν περισσότερο ἐκείνους πού καθοδηγοῦν τās ἐνεργείας καὶ συγκαλύπτουν διά τῆς ἀνοχῆς των τās παρανόμους πράξεις καὶ τήν ἀδίστακτον καταπάτησιν τῶν νόμων τῆς πολιτείας...

Οἱ Ἕλληνες ἐργαζόμενοι ... διερωτῶνται: ὑπάρχει πράγματι νόμος; Ὑφίσταται πράγματι κράτος δικαίου; Ὑφίσταται πράγματι συνταγματικά δικαιώματα καὶ συνδικαλιστικαὶ ἐλευθερίαι ὅταν ἓνας ὁποιοσδήποτε ἐργατοπατέρας ἔχει τήν δύναμιν νά ἐνεργεῖ καὶ νά ὑποτάσει εἰς τās ἀνόμους ἐπιδιώξεις του τόν μηχανισμόν ἀνασχέσεως τῶν παρανομιῶν;

●... Εἶναι ὀδυνηρὰ καὶ ἐπικίνδυνα αὐτά τά ἐρωτήματα καὶ φέρουν αὐτομάτως εἰς τά χεῖλη ὅλων τό τελικὸ ἐρώτημα: ποῖος εὐθύνεται διά τήν ἀπαραδέκτον αὐτὴν κατάστασιν;

●... Ἀναμένουν (οἱ ἐργαζόμενοι) ἀπὸ τήν κυδέρνησιν τῆς χώρας μίαν ὑπεύθυνον καὶ συγκεκριμένην ἀπάντησιν...

●... Αἱ διαπιστώσεις αὐταὶ μᾶς ὀδηγοῦν εἰς τήν ἀπόφασιν νά μὴν μετάσχωμεν εἰς τήν ψηφοφορίαν... Νά ἀφήσωμεν ἐλεύθερον ἔδαφος εἰς τās παρανομίας καὶ τās γκαγκστερικὰς διαθέσεις... Ἄς ἐκλεγοῦν ὅσοι θέλουν ἀπὸ τήν κουστωδιάν τῶν ροπαλοφόρων...

●... Ἄς παίξουν διά μίαν εἰσέτι φορὰν τόν τραγικόν ρόλον πού τούς ἐπεφύλαξεν ή μέχρι τοῦδε δραστηριότης των. Τόν ρόλον τῶν ἐλέω βίας, νοθείας καὶ γκαγκστερισμοῦ ἡγετῶν ἀνευ ὁπαδῶν... Οἱ ἐργαζόμενοι Ἕλληνες στρέφουν μέ περιφρόνησιν τά νῶτα καὶ προχωροῦν εἰς τούς ὠραίους καὶ σκληροὺς ἀγῶνας των διά τήν ἱκανοποίησιν τῶν δικαίων αἰτημάτων, τήν κοινωνικὴν ἐξύψωσιν τῆς θέσεώς των καὶ τήν κατάκτησιν ὅλων τῶν συνδικαλιστικῶν ἐλευθεριῶν καὶ δικαιωμάτων...

●... Οἱ ἐργαζόμενοι Ἕλληνες ὅμως, ἀνεξαρτήτως ὅλων τῶν θλιβερῶν αὐτῶν γεγονότων ἔχουν λάβει ἤδη ἀκλόνητον καὶ ἀμετακίνητον ἀπόφασιν νά προχωρήσουν ἐνωμένοι καὶ συσπειρωμένοι γιά τά δίκαια καὶ ἀναφαίρετα δικαιώματά τους...

●... Ἡ δικαία θέλησις των τελικὰ θά ἐπιβληθῇ ὅσα ἐμπόδια καὶ ἂν παρεμβάλλουν οἱ σκοτεινοὶ κύκλοι τῆς ἀντιδράσεως καὶ θά πραγματοποιήσουν ἓνα γνήσιον, δημοκρατικόν, ἐλεύθερον καὶ ἀντιπροσωπευτικόν συνέδριον διά τήν ἀνάδειξιν μιᾶς συνεποῦς δημοκρατικῆς διοικήσεως πού θά ἀνταποκρίνεται σίς προσδοκίαις τῶν ἐργαζομένων καὶ θά τεθῇ ἔτσι ἐπικεφαλῆς τῶν ἀγώνων των...

Οἱ δηλώσεις τοῦ κ. Παπαγεωργίου εἶναι τόσο «διδασκικές», ὥστε τά σχόλια μᾶλλον περιττεύουν...

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ

‘ ΣΤΟΝ τόπο μας δέν υπάρχει πανεπιστήμιο. Αυτό είναι μία πολύ δυσάρεστη διαπίστωση πού, όταν τήν έκανα για πρώτη φορά*, είχε για μένα τό νόημα ότι δέν υπάρχει πανεπιστήμιο – έρευνητικό κέντρο. Φαίνεται όμως ότι για τούς υπεύθυνους εκείνους πού τό διοικούν, δέν υπάρχει ούτε καν πανεπιστήμιο-εκπαιδευτικό ίδρυμα. Αυτή τήν πολύτιμη όμολογία τήν προσέφερε στήν πρόσφατη σύσκεψη τών πρυτάνεων καί τών κυβερνητικῶν εκπροσώπων πού συζήτησε τό νέο κυβερνητικό νόμο για τά ‘Ανώτατα ‘Εκπαιδευτικά ‘Ιδρύματα, ό κ. Ε. Γεωργαντόπουλος. Χωρίς νά μοιάζει νά αισθάνεται τί είδους ήθικό πρόβλημα δημιουργούσε καί για τόν ίδιο αυτή ή παραδοχή, έδήλωσε:

«Συμφωνῶ μέ τά μέτρα βελτιώσεως τῶν σπουδῶν καί τά ιδρύματα κάποτε νά γίνουν εκπαιδευτικά καί νά σταματήσουμε νά εἴμαστε εργοστάσια παραγωγῆς πτυχίων». («Έξόρμηση τῆς Κυριακῆς», 10 Σεπτέμβρη 1978, σ. 11. Οί υπογραμμίσεις προστέθηκαν από μένα).

ΟΥΤΕ καν εκπαιδευτικά ιδρύματα λοιπόν! Καί για νά διορθωθεί αυτή ή κατάσταση τί πρέπει νά γίνει; Μαστίγιο στους φοιτητές. Αυστηρότατες εξετάσεις καί διαγραφή τῶν φοιτητῶν «παρελθόντων ἐτῶν». ‘Ιδού τά «μέτρα βελτιώσεως τῶν σπουδῶν», πού θεσπίζει ό νέος νόμος καί ἀποδέχεται ό κ. Γεωργαντόπουλος.

Τοῦ Γιώργου Κατηφόρη

ΚΑΛΥΤΕΡΗ εἰσαγωγή ἀπ’ αὐτήν στό πνεῦμα τοῦ νέου νόμου δέ θά μπορούσε νά γίνει, ἂν ό μοναδικός μας σκοπός ἦταν νά τόν καταδικάσουμε. Δέ φτάνει όμως, αὐτό. ‘Απέναντι σέ μία κυβέρνηση πού τό μόνο πού σκέφτεται εἶναι πῶς νά «τηρήσει τήν τάξη» στά πανεπιστήμια, μέ αστυνομικοῦ τύπου μέτρα, καί σ’ ἓνα καθηγητικό σῶμα πού ἀγωνιᾷ μόνο για τήν τύχη τῶν προνομίων του, τό προοδευτικό κίνημα έχει ἐκτός ἀπό τό κριτικό καί ἓνα θετικό καθήκον. Πρέπει ἐμεῖς νά υποδεικνύουμε τί σημαίνει, πῶς μπορεί νά φτιαχτεῖ ἓνα ἀληθινό πανεπιστήμιο. Καί προβάλλοντας πάντα ἓνα τέτοιο πρόγραμμα νά κρίνουμε ἀπό τή σκοπιά του τούς νόμους πού κάθε φορά κατασκευάζονται. Γι’ αὐτό ἄς ἀρχίσουμε συνοψίζοντας ξανά μερικά κύρια προγραμματικά σοιχεῖα.

Ποίός εἶναι ό ρόλος τοῦ πανεπιστημίου

ΚΥΡΙΟΣ ρόλος τοῦ πανεπιστημίου, ἀπό τότε πού υπάρχει στή νεώτερη Εὐρώπη ό θεσμός, εἶναι νά ἀναζητᾷ καί νά παράγει καινούριες γνώσεις. ‘Επειδή, όμως, γνώσεις δέν παράγονται στό κενό, τό πανεπιστήμιο εἶναι ὑποχρεωμένο, μαζί μέ τίς ἀνακαλύψεις τῶν ἐρευνητῶν του νά παράγει κι’ αὐτούς τούς ἰδίους τούς ἐρευνητές. Δηλαδή οἱ καθηγητές ἐρευνητές ὑποτίθεται οἱ ἴδιοι, πρέπει νά βάζουν στό δρόμο τῆς ἐρευνας τούς νέους ἐπιστήμονες. Πανεπιστήμιο πού δέν παράγει, ούτε νέες γνώσεις, ούτε νέους ἐρευνητές, δηλαδή πού δέν ἀναπαράγει τή δραστηριότητά του σέ ἀνώτερα ἐπίπεδα, δέν εἶναι δυνατόν νά ἐπιζήσει. Τό ἑλληνικό πανεπιστήμιο, (ἐκτός ἀπό μερικές ἐξαιρέσεις κάπου κάπου, ὅπως οἱ τελευταῖες ἀνακαλύψεις στήν ἀρχαιολογία) βασίζεται καί για τή συγκέντρωση γνώσεων καί για τήν παραγωγή τοῦ διδακτικοῦ του προσωπικοῦ, στά μεγάλα πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης καί τῆς ‘Αμερικῆς. Μήν ἔχοντας αὐτόνομη λειτουργία παραγωγῆς καί ἀναπαραγωγῆς δέν μπορεί νά θεωρηθεῖ ζωντανό πανεπιστήμιο.

ΠΑΛΑΪ στόν πρωταρχικό του ρόλο τῆς ἐρευνας, τό πανεπιστήμιο έχει κι’ ἓναν δεύτερο: νά μεταδίδει γνώσεις παλιές καί νέες, σ’ ἓνα κύκλο εὐρύτερο, στους φοιτητές του. Νά μήν παράγει μόνον πανεπιστημιακούς, ἀλλά καί ἐξωπανεπιστημιακούς ἐπιστήμονες. Αὐτό τό ἔργο πού πραγματοποιεῖται, ἂν καί ὄχι πάντοτε τόσο λαμπρά, στήν ‘Ελλάδα, δέν ἀρκεῖ για νά χαρακτηρίσει τήν πανεπιστημιακή λειτουργία. ‘Απλή συντήρηση καί μετάδοση παλιῶν γνώσεων δίχως ἀνανέωση ἔχουν στήν ἱστορία

κάνει διάφοροι, κάθε ἄλλο παρά πανεπιστημιακοί ὀργανισμοί. ‘Η ‘Εκκλησία παραδείγματος χάριν, ό μέγας αὐτός συντηρητής ἀρχαίων ἑλληνικῶν χειρογράφων. ‘Ισως τό γεγονός ότι σέ τέτοιες ἐποχές ή συντήρηση μάλιστα, παρά ή ἐρευνα ἔπαιζε τόν κύριο ρόλο στήν παιδεία δέν εἶναι ἄσχετο με τό ότι σήμερα τίς ὀνομάζουμε «σκοτεινοῦς αἰῶνες».

ΤΙ ΕΜΠΟΔΙΖΕΙ τό πανεπιστήμιό μας νά παίξει τόν πρωταρχικό του ρόλο τῆς ἐρευνας; Τό πρῶτο πού θά σκεφτόταν κανείς θά ἦταν ή ἔλλειψη ὑλικῶν μέσων. ‘Υποθέτω ότι τέτοια ἔλλειψη υπάρχει, ἀλλά δέν εἶναι εὐκολο νά τήν ἀναλύσουμε μέ γενικότητες. Χρειάζονται συγκεκριμένοι προϋπολογισμοί καί συγκεκριμένα στοιχεῖα. Πάντως εἶναι ή μία κύρια πλευρά τοῦ προβλήματος. ‘Υπάρχει, όμως, καί ή ἄλλη, ή πλευρά τοῦ ἔμφυχου ὑλικοῦ ή μάλιστα τῶν θεσμῶν πού τό διαμορφώνουν. Αὐτή εἶναι καί ή πλευρά πού ἀντιμετωπίζει ό πρόσφατος νόμος.

ΤΙ ΔΕ λειτουργεῖ καλά στή διαμόρφωση τῶν πανεπιστημιακῶν μας δασκάλων; Τρία εἶναι τά κύρια σημεία:

‘Η ἀνυπαρξία ὀργανωμένων μεταπτυχιακῶν σπουδῶν.

‘Η ἀνυπαρξία μιᾶς κατάλληλης προκαθηγητικῆς ἐπιστημονικῆς θαμνίδας.

‘Η ἀνυπαρξία συστηματικῶν ἐπιστημονικῶν περιοδικῶν.

Οἱ τρεῖς αὐτές ἀλληλένδετες ἐλλείψεις δημιουργοῦν φραγμό, πού ἐμποδίζει, ἐκτός ἀπό ἐξαιρέσεις, φοιτητές μέ κλίση πρὸς τό πανεπιστημιακό ἐπάγγελμα, νά ἐξελιχθοῦν ὁμαλά καί δημιουργικά στόν τομέα τους, ἀνανεώνοντας καί προωθώντας τήν ἐπιστημονική ἐρευνα.

ΕΙΔΙΚΩΤΕΡΑ ή ἀνυπαρξία μεταπτυχιακῶν σπουδῶν ή διώχνει πρὸς ἄλλες ἐπαγγελματικές κατευθύνσεις τά νέα μας ἐπιστημονικά ταλέντα, ή στέλνει ἐκείνους πού ἐπιμένουν στήν προσπάθεια στά πανεπιστήμια τοῦ ἐξωτερικοῦ. ‘Εκεῖ ἀποκτοῦν, βέβαια, ὀρισμένες γνώσεις, ἀλλά ούτε στήν ἐξέλιξη τῆς ἐπιστήμης στόν τόπο μας συμβάλλουν, ούτε ἐπαφή ἀποκτοῦν μέ τούς ‘Ελληνες καθηγητές πού τελικά ἀποφασίζουν για τήν ἀξιοποίηση τῶν νέων ἐπισημόνων στόν τόπο μας. ‘Η ἔλλειψη ἐπαφῆς σημαίνει ἔλλειψη ἀμεσης γνώσης τῆς ἀξίας τῆς μεταπτυχιακῆς τους δουλειᾶς καί ἀνοίγει τό δρόμο καί σέ σφάλματα καί σέ αὐθαιρεσίες στή διαδικασία τῆς κρίσης τῶν νέων ἐπιστημόνων στήν ‘Ελλάδα.

ΑΣ ὑποθέσουμε, όμως, ότι αὐθαιρεσίες καί σφάλματα ξεπερνιοῦνται κάπως. ‘Υπάρχουν στό ἑλληνικό πανεπιστήμιο προ-

καθηγητικές θέσεις κατ'άλληλες να αξιοποιήσουν νέους επιστήμονες; Ή απάντηση, για λόγους που θα τους δοῦμε είναι ὅτι δὲν ὑπάρχουν. Ἔτσι, στὸ νέο ἐπιστήμονα πού θά 'θελε νά δουλέψει γιὰ τὸ πανεπιστήμιο, μπαίνει ἓνα ὦμό δίλημμα. Ἡ, ὕστερα ἀπὸ πολλά χρόνια προσπάθειας θά γίνει κάποτε καθηγητής – χωρίς στὸ μεταξύ νά ἔχει τὸν τρόπο νά δώσει σπουδαία πράγματα – ἢ, ἔχοντας ξοδέψει τὰ χρόνια του, θά μείνει στὸ τέλος δίχως τίποτα. Ἡ καθηγητής ἢ τίποτα. Αὐτὸ βέβαια δὲν εἶναι πανεπιστημιακὴ καριέρα. Καταντάει τυχερὸ παιγνίδι μέ πάρα πολὺ μεγάλα ρίσκα. Καί ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ καζίνου δὲν εἶναι ἀσφαλῶς ἢ πιὸ κατάλληλη γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας.

ΤΙΣ δύο αὐτὲς ἐλλείψεις τίς ὁλοκληρώνει καί τίς ἐπιδεινώνει ἡ ἀνυπαρξία, στίς περισσότερες ἐπιστήμες στὸν τόπο μας, συστηματικῶν ἐπιστημονικῶν περιοδικῶν. Ἡ σημασία τοῦ ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ στὰ ζητήματα πού μᾶς ἀπασχολοῦν χρειάζεται μιὰ κάπως ἰδιαίτερη ἀνάπτυξη.

Ὁ ρόλος τοῦ ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ

ΓΙΑ ΝΑ ἀναπτυχθεῖ ὁποιοσδήποτε ἐπιστημονικὸς κλάδος εἶναι ἀναγκαία ἡ ἐλεύθερη, ἀνάμεσα στοὺς ἐρευνητές του, συζήτηση καί ὁ συναδελφικὸς, ἀναμεταξύ τους, συναγωνισμός. Τὸ στίβο γιὰ τέτοιο συναγωνισμό, τὸ δημόσιο βῆμα γιὰ τὴ συζήτηση, τὰ προσφέρει τὸ ἐπιστημονικὸ περιοδικό. Ὅπου λειτουργεῖ αὐτὸς ὁ θεσμός, οἱ δημοσιεύσεις στὰ περιοδικά, περισσότερο καί ἀπὸ τὴ δημοσίευση συγγραμμάτων, κρίνουν καί καθορίζουν τὸ κύρος καί τὴν ἐπαγγελματικὴ ἐξέλιξη τῶν πανεπιστημιακῶν, ἐνῶ παράλληλα ἐνθαρρύνουν τὴν ἀναγκαία γιὰ τὴν πρόοδο ζύμωση τῶν ἰδεῶν. Δέ νοεῖται καθηγητὴς πού νά μὴν ἔχει διακριθεῖ σέ τέτοιου εἶδους δημοσιεύσεις, δὲν νοεῖται καθηγητὴς, μέ ἀξιώσεις νά τὸν σέβεται τὸ ἐπάγγελμα, πού νά μὴ συνεχίζει τίς δημοσιεύσεις, δὲν νοεῖται ἀνάδειξη νέου πανεπιστημιακοῦ, δίχως ἓνα ἐλάχιστο ἀριθμὸ δημοσιεύσεων. Ὅ,τι ἦταν ἡ Ἀγορά γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἀθηναίους ῥήτορες, εἶναι τὸ ἐπιστημονικὸ περιοδικό γιὰ τοὺς σύγχρονους πανεπιστημιακούς.

ΠΩΣ θά μπορούσε νά ἐπιδράσει στή λειτουργία τοῦ πανεπιστημίου μας ἡ συστηματικὴ καί ὑπεύθυνη ἔκδοση τέτοιων περιοδικῶν; Μὲ πολλοὺς τρόπους. Πρῶτα θά δραστηριοποιῶσε ὅσους τυχόν ἤδη καθηγητὲς ἔχουν στρογγυλοκαθήσει στίς ἑδρες τους, χωρίς νά προωθοῦν τὴν ἔρευνα, βάζοντάς τους μπροστὰ στὴν ἠθικὴ ὑποχρέωση καί στὴν καθημερινή πρόκληση νά τροφοδοτοῦν τὰ περιοδικά μέ πρωτότυπες ἐργασίες. Ὑστερα θά δημιουργοῦσε γιὰ τοὺς νέους πανεπιστημιακούς ἓνα ὄργανο πού θά μπορούσε νά τοὺς καθιερώνει μέ κάποια μεγαλύτερη ἀντικειμενικότητα ἀπ' ὅτι οἱ ἐπιτροπὲς γιὰ τὴν κρίση ὑποψηφίων καθηγητῶν.

Οἱ ἐπιτροπὲς αὐτὲς, καί μέ τίς καλύτερες ἀκόμη προθέσεις, (καί ὑπάρχουν πάντοτε, οἱ καλύτερες προθέσεις;) δὲν εἶναι δυνατὸν, ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν τρόπο τῆς θεδιασμένης διαδικασίας τους νά κρίνουν μέ ὅση χρειάζεται ἐνόραση τὸ ἔργο νέων ἐπιστημόνων. (Ἐξαιροῦνται, φυσικά, οἱ περιπτώσεις ἐξαιρετικὰ ταλαντούχων ἢ διασήμων ὑποψηφίων. Ἀλλά δὲν εἶναι γι' αὐτοὺς τὸ πρόβλημα). Ἐνῶ ἡ δημόσια, ἀντικειμενικὴ ἱεραρχία ἐπιστημονικῶν ἱκανοτήτων πού ἓνα περιοδικό μπορεῖ νά καθιερώσει, θά κλόνιζε καί τελικά θά σάρωνε ὁποιαδήποτε ἀμέλεια ἢ καί εὐνοιοκρατία, γιατί ἡ εὐνοια καί τὸ προνόμιο δὲν ἀντέχουν πολὺ στὸ φῶς τῆς δημοσιότητας, τουλάχιστον στὸν τομέα τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς. Δὲν ὑπάρχει δημοκρατία πιὸ ἀμείλικτη ἀπὸ τὴ δημοκρατία τοῦ τυπωμένου χαρτιοῦ.

ΦΥΣΙΚΑ, γιὰ νά λειτουργήσει ἔτσι ἓνα ἐπιστημονικὸ περιοδικό χρειάζεται μερικὲς ἐγγυήσεις ἐγκυρότητας στίς δημοσιεύσεις του. Οἱ ἐγγυήσεις ἐξασφαλίζονται μέ τὸ θεσμὸ τῶν διαιτητῶν. Αὐτοὶ εἶναι τρίτοι, ἄσχετοι μέ τὴν διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ, πανεπιστημιακοὶ πού γνωμοδοτοῦν γιὰ τὸ δημοσιεῖσιν ἢ μὴ ἐνός ἀρθροῦ. Ἡ συμφωνία δύο διαιτητῶν ἀρκεῖ γιὰ νά καλύψει μιὰ δημοσίευση, ἡ διαφωνία τους λύνεται ἀπὸ

ἓναν τρίτο ἐπιδιαιτητή. Οἱ ἐκθέσεις τους ἀνακοινώνονται στὸ συγγραφέα, μέ τὴν κάλυψη, βέβαια, τῆς ἀνωνυμίας.

ΣΤΗΝ περίπτωση πού θά ἀρχίζαν νά ἐκδίδονται τέτοιου εἶδους περιοδικά στὸν τόπο μας, οἱ ἐγγυήσεις γιὰ τὴν ἀντικειμενικότητα καί τὴν ποιότητά τους θά μπορούσαν, (ἂν τὸ θέλαμε, γιατί κανεὶς θεσμός δὲν ὑπάρχει πού νά ἐξασφαλίζεται αὐτόματα ἀπὸ τὴν καταδολίευση ἐκείνων πού τὸν ἐφαρμόζουν) νά εἶναι κυριολεκτικὰ κολοσσιαῖες. Χάρης στὴ γλωσσομάθεια τῶν Ἑλλήνων Πανεπιστημιακῶν, ἢ ἔστω μέ μιὰ στοιχειώδη μεταφραστικὴ ὑπηρεσία, οἱ ὑποψήφιες γιὰ δημοσίευση ἐργασίες θά μπορούσαν νά κρίνονται ἀπὸ τοὺς καλύτερους εἰδικούς κάθε κλάδου στὴν Εὐρώπη ἢ στὴν Ἀμερικὴ. Πόσο αὐτὸ θά ἀνέβαζε καί τὸ ἐπίπεδο καί τὸ αἶσθημα εὐθύνης, ἀλλά καί τὸ ἠθικὸ τῶν Ἑλλήνων πανεπιστημιακῶν εἶναι, νομίζω, περιττὸ νά τὸ τονίσουμε.

Ἡ θέση τῶν νέων ἐπιστημόνων

ΤΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ περιοδικό θά μπορούσε ἔτσι νά ἀποτελέσει ἓνα βῆμα δημόσιας καθιέρωσης νέων ἐπιστημόνων πού δέ θά ἦταν εὐκολο σέ ὁποιαδήποτε καθηγητικὴ ἱεραρχία νά ἀγνοήσει. Ἀς ἔρθουμε τώρα στὴν ἐπαγγελματικὴ τους κατοχύρωση. Αὐτὴ πρέπει νά χαρακτηρίζεται ἀπὸ δύο πράγματα: α) τὴ μονιμότητα, ὕστερα ἀπὸ σύντομη δοκιμαστικὴ θητεία καί β) τὸ οὐσιαστικὸ περιεχόμενο τῆς δουλειᾶς. Τέτοιο περιεχόμενο μπορεῖ νά ἐξασφαλισθεῖ μόνον μέ τὴν ἰσότητα καθηγητῶν καί προκαθηγητικοῦ προσωπικοῦ στὸ θέμα τῆς διδασκαλίας (γιὰ τὴν ἔρευνα, φυσικά, ἡ ἰσότητα εἶναι αὐτονόητη). Ἀλλά καί στὴ διδασκαλία ἐπιβάλλεται ἰσότητα. Ὁ πανεπιστημιακὸς δάσκαλος, πού δὲν εἶναι καθηγητὴς, ἔργο του δὲν ἔχει νά μεταφέρει στοὺς φοιτητὲς τὴ διδασκαλία κάποιου προϊστάμενου. Δὲν θά ὑπῆρχε τίποτα πιὸ ἀποβλακωτικὸ ἀπὸ τὸ μηχανικὸ καί ἐξαρτημένο αὐτὸ ρόλο. Στίς σχέσεις του μέ τοὺς φοιτητὲς, ὁ πανεπιστημιακὸς δάσκαλος τότε μόνον μπορεῖ νά δράσει σωστά, ὡφέλιμα καί γιὰ τὸ ἀκροατήριό του καί γιὰ τὸν ἴδιον, ὅταν εἶναι σέ θέση νά ἀναπτύξει δημιουργικὴ διδακτικὴ πρωτοβουλία, τόσο στὴν ἐπιλογή, ὅσο καί στὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἀντικείμενου τῶν διαλέξεών του. Στὸ ἔργο του αὐτὸ δὲν ἐπιτρέπεται κανένας ἔλεγχος προϊσταμένων, ὁ μόνος ἔλεγχος πού ἐπιβάλλεται εἶναι τῶν φοιτητῶν πού ἔχουν τὴν ἀξίωση κάτι νά μάθουν.

ΕἶΝΑΙ καιρὸς νά γκρεμιστεῖ στὰ πανεπιστήμιά μας τὸ ταμπὸ τῆς διδασκαλίας. Τὸ εὐκολώτερο ἀπ' ὅλα τὰ ἔργα ἐνός πανεπιστημιακοῦ δάσκαλου εἶναι νά κάνει διαλέξεις, νά ὁργανώνει φροντιστήρια καί ἐξετάσεις. Ἡ ἔρευνα, ἡ πρωτότυπη ἀνακάλυψη, ἡ συγγραφικὴ δουλειά, αὐτὰ εἶναι τὰ δύσκολα. Τὸ νά μελετήσῃ κανεὶς μιὰ σειρὰ συγγράμματα, νά κρατήσῃ συγκροτημένες σημειώσεις, νά τίς παρουσιάσῃ μέ μιὰ σειρὰ διαλέξεων στοὺς φοιτητὲς καί νά τοὺς ἐξετάσῃ, αὐτὸ εἶναι κάτι πού κι' ἓνας ἱκανὸς τελειόφοιτος ἢ μεταπτυχιακὸς σπουδαστής εἶναι σέ θέση νά κάνει. Στὰ ἀγγλικά πανεπιστήμια, τουλάχιστον, πού μοῦ εἶναι γνώριμα, στὴ διδασκαλία μπαίνουν, κυριαρχικά καί δίχως ὁποιοδήποτε ἔλεγχο προϊσταμένων καθηγητῶν, παιδιὰ ἀπὸ εἰκοσιτριῶν χρόνων, συχνά χωρίς νά 'χουν τελειώσει ὁποιοσδήποτε μεταπτυχιακὲς σπουδές. Χωρίς νά ἔχουν ἀκόμη διακριθεῖ στὴν ἔρευνα τόσο, ὅσο παλιότεροι συνάδελφοί τους, δὲν ἐμποδίζονται νά εἶναι ἰσότιμοι δάσκαλοι. Πράγμα πού καί τοὺς ἰδίους ἀνεβάξει, ἀλλά καί τὸ περιεχόμενο τῆς διδασκαλίας πολλές φορές ἀνανεώνει.

Ἡ θέση τῶν φοιτητῶν

ΙΣΩΣ ἡ θέση τῆς ἐπιμονῆς στὸ ἐρευνητικὸ ἔργο τοῦ πανεπιστημίου καί τῆς ποιότητος τοῦ προσωπικοῦ του νά μοιάζει ὑπερβολικά «ἐγωκεντρικὴ» ἢ ἐλιτίστικη. Νομίζω ὅτι στίς συγκεκριμένες ἐλληνικὲς συνθήκες εἶναι ἡ κοινωνικότερη, ἡ προοδευτικότερη πού θά μπορούσε κανεὶς νά προτείνει. Ἐχει ὑποστηρικθεῖ (ἀπὸ τὸν Πανεπιστημιακὸ Ὁμιλο, «Βῆμα», 19 Φε-

βρουαρίου 1977) ότι η καλλιέργεια της επιστήμης δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά πρέπει να υπηρετεί την πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Δέ θέλω να επεκταθώ στους κινδύνους αυτού του συσχετισμού – πόσο εύκολα, λόγω χάριν, ή υπηρεσία προς την οικονομική ανάπτυξη θα μπορούσε να παρερμηνευθεί σε υπηρεσία προς τό-μεγάλο, ιδιωτικό ή και δημόσιο, κεφάλαιο. "Ας συμφωνήσουμε σε ένα τουλάχιστον: ότι για να υπηρετήσει οποιοδήποτε καλό σκοπό, πέρα από την επιστήμη, (πού, βέβαια, έστω και μόνη αυτή είναι ένας αρκετά καλός σκοπός) τό πανεπιστήμιο πρέπει πρώτα πρώτα να έχει υπόσταση. Καί τέτοιαν απαντάει μόνον όταν αποδείξει πώς μπορεί να φτιάχνει καινούριες γνώσεις. "Αν δέ μπορεί να τό κάνει αυτό, τί έχει να προσφέρει στην κοινωνία; "Αν δέν εξασφαλίζει μιάν αξιοπρεπή θέση στό διεθνή καταμερισμό της πνευματικής δουλειάς, τί έχει να δώσει στην Ελλάδα; Καί ιδίως, τί έχει να διδάξει στους φοιτητές του;

Ο ΦΟΙΤΗΤΗΣ δέν έχει νόημα να διδάσκεται μόνον αποτελέσματα. Πρέπει να διδάσκεται τρόπο έρευνας. Να μαθαίνει, αν όχι να δημιουργεί, πρωτότυπες γνώσεις, τουλάχιστον να λύνει προβλήματα. "Απ' αυτή την άποψη ή θέση του και ό τρόπος επικοινωνίας του μέ ένα πανεπιστήμιο – έρευνητικό κέντρο, διαφέρει ριζικά απ' ότi σ' ένα εκπαιδευτήριο ρουτίνας. Σ' ένα δημιουργικό πανεπιστήμιο ό φοιτητής σπρώχνεται να αναπτύξει πρωτοβουλία για να αποκτήσει γνώσεις. Πρωτοβουλία στά έργαστήρια (πού είναι θέμα των φυσικών επιστημόνων να μάς εξηγήσουν πώς θα 'πρεπε να τά οργανώσουμε) και πρωτοβουλία στις βιβλιοθήκες.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη; Είναι ένας συνδυασμός βιβλιοθήκης – αναγνωστηρίου και βιβλιοθήκης – δανειστικής βιβλιοθήκης, πού λειτουργεί συνεχώς, από τίς έννιά το πρωί μέχρι τίς έννιά τό βράδυ, μέ ειδικευμένο προσωπικό και μέ τά βιβλία εύκολα προσιτά στον αναγνώστη. Είναι, ακόμη, μία βιβλιοθήκη πού καλύπτει έξαντλητικά ή βιβλιογραφία του κλάδου της και πού συνεχώς πλουτίζεται μέ όλες τίς νέες αξιολογες εκδόσεις βιβλίων και περιοδικών.

ΕΝΑ πανεπιστήμιο – έρευνητικό κέντρο είναι σε θέση να δάζει στη χρήση των φοιτητών του βιβλιοθήκες τέτοιου είδους. Αυτές οι βιβλιοθήκες εξασφαλίζουν την ύλική βάση στην κατάργηση του τρόπου εκείνου της διδασκαλίας πού στηρίζεται στην παπαγαλία του ενός συγγράμματος. Δέ μένει πιά για τό διδακτικό προσωπικό παρά να κατευθύνει, μέ κατάλληλες βιβλιογραφίες, τους φοιτητές να διαβάσουν μία συγκροτημένη σειρά από τμήματα βιβλίων ή άρθρων, αντί για τό ένα πάνσοφο και αποκλειστικό σύγγραμμα. "Ετσι αρχίζουν οι φοιτητές να εξοικειώνονται μέ τό γεγονός ότi για ένα ζήτημα υπάρχουν διάφορες απόψεις ή διάφοροι τρόποι αντιμετώπισης, και ότi μέρος της δουλειάς του επιστήμονα είναι να ψάχνει και να διαλέγει.

ΔΕΝ ξέρω κάτω από ποιούς οικονομικούς όρους μπορούν να φτιαχτούν στά πανεπιστήμιά μας τέτοιες βιβλιοθήκες. "Αλλά και χωρίς αυτές, πανεπιστήμιο δέν γίνεται. "Ο,τι κι' αν γράφουν οι νόμοι για σύγχρονη διδασκαλία και αψύπνιση του έρευνητικού πνεύματος στους φοιτητές, χωρίς τέτοιες βιβλιοθήκες, είναι καταδικασμένο να μένει νεκρό γράμμα. Φυσικά, ή ελληνική επιστημονική βιβλιογραφία δέ θα 'ταν αρκετή από μόνη της να εξοπλίσει μία σύγχρονη πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη. Θα χρειαζόταν ξενόγλωσσα βιβλία, πράγμα πού προϋποθέτει γλωσσομαθείς φοιτητές, γιατί βέβαια τά βιβλία δέν αγοράζονται για να αποθηκεύονται άχρησιμοποίητα στά ράφια. Χωρίς τέτοιους φοιτητές, σοδαρές σπουδές στη σημερινή έποχή δέν είναι πιά δυνατές.

ΕΤΣΙ, ή αλλαγή του πανεπιστημίου περνάει και από την αλλαγή των φοιτητών του. Κι' εδώ ανακύπτει τό ερώτημα. "Εχει οποιοσδήποτε δικαίωμα να υποδεικνύει πρόσθετα δάρη για τους φοιτητές, σε μία στιγμή μάλιστα πού ή νομοθεσία, έτσι κι' αλλιώς, κινείται προς την κατεύθυνση του να αυξήσει την πίεση των σπουδών επάνω τους; Τό ερώτημα αυτό μπορεί να απαντηθεί μόνο μέσα σ' ένα γενικότερο πλαίσιο: πότε έχει τό δικαίωμα ένα κράτος, μία κοινωνία, να αξιώνει από τους φοι-

τητές να φέρονται όπως οι επαγγελματίες; "Η απάντηση είναι, νομίζω, απλή. "Όταν τους άμοίβει όπως τους επαγγελματίες. Τό να είναι κανείς φοιτητής άποτελεί, από την πλευρά των προσπαθειών πού χρειάζονται όταν ή φοίτηση είναι συστηματική, ένα δύσκολο και άπαιτητικό έπάγγελμα. Πρέπει λοιπόν να άμοίβεται μέ φοιτητικό μισθό.

ΟΤΑΝ τό κράτος πληρώσει τέτοιους μισθούς, τότε έχει τό δικαίωμα να αξιώσει από τους φοιτητές και τίς σπουδές τους να τελειώνουν σε τακτές και σύντομες προθεσμίες και στίς εξετάσεις τους να είναι τακτικοί και καλά προετοιμασμένοι και να τίς περνούν σε μία περίοδο. Δέν έχει τέτοιο δικαίωμα όταν οι φοιτητές βρίσκονται από πλευρά εισοδήματος, σε μία κατάσταση μεταξύ μποέμ, άνεργου δίχως έπίδομα και οικογενειακού παράσιτου. "Η οικονομική τακτοποίηση των φοιτητών και ή διοργάνωση ενός άληθινού πανεπιστημίου είναι άλληλένδετα θέματα.

ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ του φοιτητικού μισθού είναι, κατά τη γνώμη μου, ώριμο να τεθεί από τό φοιτητικό κίνημα. Βέβαια, ή πρώτη αντίρρηση πού θα άντιταχθεί είναι πώς ή Ελλάδα δέν είναι πλούσια χώρα για να 'χει τέτοιες πολυτέλειες. "Αλλά ή Ελλάδα δέν είναι πιά ούτε φτωχή χώρα. Καί ή πρώτη έντύπωση πού σχηματίζει κανείς είναι ότi οι "Ελληνες πού μέ ιδιωτικές δαπάνες, μορφώνουν παιδιά, ξοδεύουν, σε φροντιστήρια ή σε έξοδα παραμονής και σπουδών στό έξωτερικό, ποσά τέτοια πού είναι ένδεχόμενο ότi θα ήταν άπολύτως έπαρκη, αν τους γινόταν μία αναδιανομή μέσα από ένα σωστό δημοσιονομικό μηχανισμό, για να καλύψουν τίς δαπάνες ενός φοιτητικού μισθού. Για να γίνει, όμως, αυτό δεκτό από τον κόσμο, προϋποτίθεται ότi θα αποκτήσουμε πανεπιστήμιο ικανό να έμπνέει σεβασμό στους πολίτες.

ΖΗΤΗΜΑ των ίδιων των φοιτητών είναι να αποφασίσουν αν θέλουν να διεκδικήσουν τέτοιου είδους θεσμούς. "Όπως και δικό τους πάλι ζήτημα είναι αν θέλουν, έστω και πριν πετύχουν εύνοϊκές γι' αυτούς μεταρρυθμίσεις, να κάνουν τίς πρόσ-

ΚΑΘΕ ΠΡΟΙ

αφραζε

Διαβαζε

διαδιδε

την ΑΥΓΗ

τη δίκη 68

ΦΩΝΗ

θετες προσπάθειες πού χρειάζονται για να άνεβάσουν οί ίδιοι τήν ποιότητα τών σπουδών τους, βάζοντας έτσι και τούς δασκάλους τους και τό κράτος μπροστά στη συνεχή πίεση να φτιάξουν ένα πανεπιστήμιο άντάξιο πρὸς τό φοιτητικό του ὕλικο. Τό φοιτητικό κίνημα μπορεί, αν θελήσει, να γίνει μιά, ή κύρια ἴσως, δύναμη, για να ὑπάρξει στήν Ἑλλάδα πανεπιστήμιο.

Ὁ τελευταῖος κυδερνητικός νόμος.

ΑΝτώρα κρίνουμε, μέ βάση τίς παραπάνω απόψεις, τόν τελευταῖο νόμο για τά Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα, τό μόνο πού μπορούμε να πούμε εἶναι πὼς ἀποτελεῖ μέτρο ἀντιδραστικό και βήμα πρὸς τά πίσω.

ΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ τοῦ νόμου, στήν εἰσαγωγική ἔκθεση, ἰσχυρίζονται ὅτι τό κείμενό τους ἀποτελεῖ τμήμα ἑνός συγκροτημένου κυδερνητικοῦ προγράμματος για τήν Ἀνώτατη Παιδεία. Τέτοιο πρόγραμμα δέν ἔχει, μέχρι σήμερα, δημοσιευθεῖ. Ἀντίθετα, και στά δύο κύρια ἀντικείμενα πού ὁ νόμος ρυθμίζει – τό θέμα τοῦ ἐπιστημονικοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ και τών ἐξετάσεων και διάρκειας σπουδών ἔχουν δημιουργηθεῖ μέσα στόν πανεπιστημιακό χώρο ἀπειλητικές καταστάσεις, πού σ' αὐτές και ὄχι σέ κανένα συστηματικό πρόγραμμα, ἀντιδρᾷ ή κυδερνιση.

ΣΕ ΟΤΙ ἀφορᾷ τή διάρκεια τών σπουδών και τίς ἐξετάσεις ἰσχύουν, νομίζω, οί παρατηρήσεις πού διατυπώθηκαν στό προηγούμενο κεφάλαιο τοῦ ἄρθρου ὥστε δέ χρειάζεται να ἐπανελέθουμε εἰδικά. Πρέπει, ὅμως να δοῦμε μέ κάποια μεγαλύτερη προσοχή τίς σχετικές μέ τό «ἐπικουρικό διδακτικό προσωπικό» διατάξεις. («Ἐπικουρικό» και ὄχι «βοηθητικό» γιατί, ὅπως ἐξηγεῖ ή εἰσηγητική ἔκθεση τό «βοηθητικός» προσβάλλει, ἐνῶ ή ἴδια λέξη, μεταφρασμένη στήν καθαρεύουσα τοῦ «ἐπικουρικός» εἶναι, φαίνεται, τιμητική. Σ' αὐτό τό ἐπίπεδο σοβαρότητας κινούνται οί συντάκτες τοῦ νόμου).

ΤΙ ΕἶΔΟΣ δουλειά καθορίζει στους «ἐπικουρικούς» πανεπιστημιακούς δάσκαλους ὁ νόμος; Ἐνα εἶναι τό χαρακτηριστικό της: ή πνευματική ὑποτέλεια. Ἡ ἀφαίρεση τῆς πρωτοβουλίας και ή ἐξάρτηση. Τό ἄρθρο 9 τοῦ νόμου (τά καθήκοντα τών ἐπιμελητῶν) μιλάει μόνο του:

«Ἔργον τῶν ἐπιμελητῶν, ἐκτός τῆς μή διδακτικῆς ἐργασίας των, εἶναι ή ὑποθήκη σεις τό διδακτικόν, ἐξεταστικόν και ἐρευνητικόν ἔργον τῶν καθηγητῶν, ἐντός τῶν ὑπό τοῦ τομέως καθοριζομένων ὁρίων, ἰδίως διά τῆς ἀσκήσεως τῶν φοιτητῶν καθ' ὁμάδας, διά τῆς διεξαγωγῆς φροντιστηρίων και διά τῆς συμμετοχῆς εἰς τάς ὑπό τῶν καθηγητῶν διεξαγομένας ἐρεῦνας. Οἱ ἐπιμεληταί δικαιούνται και εἰς τήν διεξαγωγήν ἰδίων ἐρευνῶν, καθὼς και εἰς πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν ή ὁποία ἀποδλέπει εἰς τήν περαιτέρω ἐπιστημονικήν των ἐξέλιξιν, χρησιμοποιῶντες τά ἀναγκαῖα τεχνικά μέσα τοῦ Α.Ε.Ι., ἐφ' ὅσον τοῦτο δέν παραβιάπτει τό κατά τό προηγούμενον ἐδάφιον ἔργο αὐτῶν». (οἱ ὑπογραμμίσεις εἶναι δικές μου).

ΚΥΡΙΟ λοιπόν, ἔργο τῶν ἐπιμελητῶν, πού ὕστερα ἀπό τά δραστικά (και ὀρθά) μέτρα τοῦ νόμου για τήν προώθηση τῶν ἐντεταλμένων ὑφηγητῶν, θά ἀποτελοῦν τή μόνη μή καθηγητική ἐπαγγελματική βαθμίδα, εἶναι ὄχι τό να ἀναπτύξουν μέ πρωτοβουλία τήν ἐπιστημονική τους δουλειά, ἀλλά να καταδικαστοῦν σέ βοηθητικό ρόλο. Τό δεύτερο ἐδάφιο τοῦ ἄρθρου 9 ἀποτελεῖ κυριολεκτικά ράπισμα στήν αὐτόνομη ἐπιστημονική προσωπικότητα τῶν νέων πανεπιστημιακῶν. Τόσο μόνον τούς ἐπιτρέπει να ἀναπτυχθοῦν, ὅσο δέν παραβιάπτεται ὁ ὑποτελής τους ρόλος! Θά ὤφτανε και μόνη της αὐτή ή διατύπωση για να ἀποκαλύψει πόσο ἐχθρικά διατεθειμένο ἀπέναντι σέ ὁποιαδήποτε ἀνοιγμα εἶναι τό πανεπιστημιακό μας καθεστῶς.

ΕΧΕΙ, βέβαια, ἀκουστεῖ τό ἐπιχείρημα ὅτι ή ἐξάρτηση τῶν ἐπιμελητῶν ἀπό τούς καθηγητές δέν ἀποτελεῖ πνευματική ὑποτέλεια, ἀλλά βοήθεια τῶν «ὠρίμων ἐπιστημόνων» στους λιγότερο ὠριμους. Αὐτή ή βοήθεια περίμενε ἀραγε τήν τελευταία νομοθεσία για να ἐκδηλωθεῖ; Δέ θά ὤφτανε να εἶχε λειτουργή-

σει και δώσει καρπούς ὅλα τά μέχρι σήμερα χρόνια πού ἐπιμελητές και βοηθοί δέν ἐπαψαν να βρίσκονται σέ σχέση ἐξάρτησης πρὸς τούς καθηγητές; Εἶχαμε και καλά ἀποτελέσματα; Ἡ εἰσηγητική ἔκθεση τοῦ νόμου δέ μιλάει καθόλου κολακευτικά γι' αὐτά: «Ἡ κατάσταση» γράφει, «πού ἐπικρατεῖ σήμερα στά Α.Ε.Ι. ἀπό ἀπόψεως ἐπιμελητῶν και ἰδίως βοηθῶν δέν δύναται να θεωρηθεῖ ἀπόλυτα ἱκανοποιητική. Ἐπὶ 1072 ἐπιμελητῶν, οἱ ὁποῖοι ὑπηρετοῦν σήμερα στά Α.Ε.Ι. μόνον οἱ 801 εἶναι διδάκτορες, και ἐπὶ 3.375 βοηθῶν μόνον οἱ 409. Συνεπῶς, ὑπάρχουν σήμερα στά Α.Ε.Ι. 271 ἐπιμελητές και 2.966 βοηθοί, πολλοί ἀπό τούς ὁποίους ἔχουν συνολική διάρκεια ὑπηρεσίας μεγαλύτερη ἀπό 10 ἔτη και οἱ ὁποῖοι δέν ἔχουν ἀποκτήσει ἀκόμη διδακτορικό δίπλωμα, πού εἶναι ἀπαραίτητο για τή συνέχιση τῆς ἀκαδημαϊκῆς τους σταδιοδρομίας».

ΔΕΚΑ χρόνια ὑπηρεσία και οὔτε τῆς διδακτορίας τό βήμα δέν κατόρθωσαν να κάνουν, (για ἀνεξάρτητες ἐπιστημονικές δημοσιεύσεις, φυσικά, δέ νομίζω ὅτι μπορεί να γίνεται οὔτε λόγος). Σέ τί τούς χρησίμευσε ή «βοήθεια» τῶν ὠρίμων καθηγητῶν τους; Μήπως θά ὤταν σωστό να πούμε ὅτι τούς ἐξουθένωσε ή ἐξαρτημένη τους θέση; Μήπως θά ὤπρεπε μᾶλλον να συμπεράνουμε ὅτι ή στεριότητα, πού τόσο πανηγυρικά διαπιστώνει ή ἔκθεση, δέν ἀναφέρεται μόνο στους βοηθούς και τούς ἐπιμελητές, ἀλλά και στους καθηγητές – σ' αὐτούς πρὸ πάντων. Ὅτι βοηθοί, ἐπιμελητές, ἀλλά κι αὐτοί οἱ ίδιοι οἱ καθηγητές εἶναι θύματα ἑνός συστήματος πού ἐμποδίζει τούς νέους ἐπιστήμονες να ζωογονοῦν, μέ τή δραστηριότητά τους, τίς νέες ιδέες τους, ἀλλά και μέ τό συναγωνισμό τους πρὸς ὅλες τίς κατευθύνσεις, πρὸς τήν κατεύθυνση και τῶν καθηγητῶν τους, να ζωογονοῦν τήν πανεπιστημιακή ἀτμόσφαιρα; Και τί κάνει για να σπάσει τό ἀδιέξοδο ὁ νόμος; Ἀντί να ἀνοίξει τό δρόμο τῆς πρωτοβουλίας τῶν νέων πανεπιστημιακῶν, σπεύδει ἄλλη μιά φορά να τούς τόν κλείσει.

Ο ΝΟΜΟΣ δίνει, ἀπό τήν ἄλλη μεριά, τήν ἐντύπωση ὅτι λύνει τουλάχιστον τό ζήτημα τῆς μονιμότητας σέ προκαθηγητική βαθμίδα. Πρόκειται ὅμως, για ὀφθαλμαπάτη. Γιατί ή μονιμότητα τῶν ἐπιμελητῶν, στό βαθμό πού θεσπίζεται, εἶναι μέτρο μεταβατικό και ὄχι θεσμικό. Μονιμοποιοῦνται δηλαδή ὅσοι ἐπιμελητές και βοηθοί ὑπηρετοῦν σήμερα και ἔχουν διδακτορικά διπλώματα. Ὅσον καιρό συνεχίζουν να εἶναι, αὐτοί οἱ ίδιοι, ἐπιμελητές, συνεχίζεται και ή μονιμότητά τους. Ἀλλά για τούς νέους πού θά διορισθοῦν ή για ὅσες ἀπό τίς σημερινές θέσεις ἐπιμελητῶν ἀδειάσουν, ή μονιμότητα δέν ἰσχύει. Ἀντίθετα ἰσχύει τριετής θητεία, ἀνανεώσιμη για ἄλλα τρία χρόνια. Ἄν σ' αὐτό προσθέσει κανεῖς ὅτι, οὔτε τῶν ἐντεταλμένων ὑφηγητῶν, οὔτε τῶν ἐκτάκτων καθηγητῶν οἱ θέσεις εἶναι μόνιμες, καταλήγουμε στό συμπέρασμα ὅτι ὁ νόμος, ὄχι μόνον τήν πνευματική ὑποτέλεια τοῦ μή καθηγητικοῦ προσωπικοῦ, θεσπίζει, ἀλλά και τήν ἐπαγγελματική του ἀνασφάλεια. Εὐκολα μπορεί ὁποιοσδήποτε να καταλάβει μέ πόση ψυχική ἡρεμία μπορεί να ἀφιερωθεῖ στήν ἐπιστήμη ὁ νέος πανεπιστημιακός, ὅταν κρέμεται πάνω ἀπό τό κεφάλι του ή δαμόκλεια σπάθη τῆς ἀπόλυσης τουλάχιστον για δύο τριετίες. Και ἂν ἄνθρωπος κάτω ἀπό τέτοια ἀπειλή εἶναι δυνατόν να κρατήσει κριτική στάση ἀπέναντι στους προϊσταμένους του, πού θά ἀποφασίσουν για τήν τύχη του. Ὅποιαδήποτε ἐλπίδα ὅτι θά μπορούσε να δημιουργηθεῖ ἀπό νέους πανεπιστημιακούς ἑνα ἀντίβαρο πρὸς τούς σημερινούς καθηγητές και ἑνα φυτώριο για καθηγητές μέ νέο πνεῦμα, βγαλμένους ἀπό νέες, ὑγιέστερες διαδικασίες, χαντακώνεται ἀπό τόν τελευταῖο νόμο. Και τό μόνο πού γίνεται εἶναι να ἐξαγορασθεῖ ή σιωπή ὅσων ὑπηρετοῦν, μέ τό μέτρο τῆς μονιμοποίησης πού ἰσχύει μόνο γι' αὐτούς. Μονιμοποίηση, δηλαδή, για τούς ἄνθρώπους πού μπορεί ἴσως να εἶναι θαυμάσιοι ἐπιστήμονες, ἀλλά πάντως ἔχουν ὑποστεί ἐπὶ δεκαετίες τίς σν-ἐπειες ἑνός ἀσφυκτικοῦ πνευματικοῦ κλίματος στό σημερινό πανεπιστήμιο. Ἀνασφάλεια ἐπαγγελματική, ἀπό τήν ἄλλη μεριά, για ὅσους τυχόν νέους ἐπιστήμονες θά μπορούσε κανεῖς να περιμένει να ἀνανεώσουν τό πανεπιστήμιο, ὥστε να τό κάνουν κάποτε να ὑπάρξει. Ἐνας νόμος τόσο βαθιὰ ποτισμένος ἀπό τό πνεῦμα τῆς πνευματικῆς ὑποτέλειας για τούς ἐπιστήμονες δέ

θά μπορούσε νά 'ναι καλύτερος στό θέμα τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν σπουδῶν. Ἐξαίροντας φραστικά τήν ἀνάγκη σύγχρονης διδασκαλίας, ὁ νόμος φροντίζει νά παίρνει καί τά μέτρα του: Τό ἀρθρο 1586 ὁρίζει:

«Ἐντός ἑξ μηνῶν ἀπό τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τοῦ παρόντος ὅλαι αἱ Σχολαί τῶν Α.Ε.Ι. ὑποχρεοῦνται νά ὑποβάλουν π ρ ό ς ἔ γ κ ρ ι σ ι ν εἰς τό ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων καί δημοσίευσιν εἰς τήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως προτάσεις διά νέα ἐκσυγχρονισμένα προγράμματα σπουδῶν. Τά προγράμματα τοῦτα δύνανται νά τροποποιῶνται κατά τήν αὐτήν διαδικασίαν».

ΚΙ' ΕΤΣΙ κλείνει ὁ κύκλος τῆς πνευματικῆς ἐξάρτησης. Ὑποταγή τῆς προκαθηγητικῆς βαθμίδας στούς καθηγητές, ἀλλά καί τῶν καθηγητῶν ὑποταγή στό ὑπουργεῖο ἐθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων. Καί βέβαια τό ὑπουργεῖο θά κρίνει τά θέματα τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ σύμφωνα μέ τό λαμπρό ἐκεῖνο πνεῦμα, πού δείγμα του ἔδωσε παρεμποδίζοντας νά χρησιμοποιηθεῖ στή διδασκαλία τῆς ἱστορίας τό βιβλίο τοῦ Σβορώνου. Πῶς εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξει πανεπιστήμιο ὅταν χρειάζεται, ἀκόμη καί γιά τό διδακτικό του πρόγραμμα, ἀκόμη καί γιά τά βιβλία του, τήν ἔγκριση τῆς πνευματικῆς χωροφυλακῆς τοῦ ὑπουργείου Παιδείας;

Ἔδρα, τομέας καί προοδευτικό κίνημα.

ΤΕΛΟΣ, ὁ νόμος ρυθμίζει καί τό πολυθρόλυτο θέμα τῆς ἔδρας ἐναντι τοῦ τομέα. Τό ρυθμίζει διατηρώντας τίς ἔδρες καί ἐντάσσοντάς τις σέ τομεῖς, πράγμα πού ἀφαιρεῖ ἀπό τήν ἰδέα τοῦ τομέα ὁποιαδήποτε μεταρρυθμιστική δύναμη. Τή δύναμη ὅμως αὐτή, ἔστω καί στήν ἀρχική μορφή τοῦ τομέα, δέ θά πρέπει νά τήν ὑπερβάλουμε. Ἄν θελήσουμε νά δοῦμε ρεαλιστικά τό πρόβλημα, θά πρέπει νά διαπιστώσουμε ὅτι ὁ τομέας, ἀπό μόνος του, δέν καταργοῦσε τό καθηγητικό μονοπώλιο στή δουλειά του πανεπιστημίου. Εἶναι, ἴσως, γεγονός ὅτι, ὅπως τόν εἶχαν ἀρχικά συλλάβει οἱ ἐμπνευστές του ἐπὶ ὑφυπουργίας Δημήτρη Τσάτσου, πρόβλεπε μιάν εὐρύτερη ἐκπροσώπηση τοῦ ἐπιστημονικοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ στή λήψη τῶν πανεπιστημιακῶν ἀποφάσεων. Ἀλλά ἕνα ἐπιστημονικό διδακτικό προσωπικό βαρυνμένο μέ τίς δουλειές τῆς ἐπαγγελματικῆς ἀνασφάλειας καί τῆς πνευματικῆς ὑποτέλειας, πού τό μέτρο τοῦ τομέα αὐτό καί μόνο δέν ἀρκοῦσε νά καταργήσει, πῶς θά μπορούσε νά ἀντιταχθεῖ στίς ὑπαγορεύσεις τῶν προϊσταμένων του καθηγητῶν, μέσα στίς κοινές συνεδριάσεις; Τό καλύτερο πού ἔχει κανεῖς νά πεῖ γιά τόν τομέα εἶναι πῶς θά ἦταν ἕνα καλό μέτρο, ἂν εἶχε προηγηθεῖ μιά οὐσιαστική μεταρρύθμιση στούς πανεπιστημιακοὺς θεσμούς, καί ἰδίως στή θέση τοῦ ἐπιστημονικοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ. Δέν μπορούσε ὅμως, κατά κανένα τρόπο, νά ὑποκαταστήσει μιά τέτοια μεταρρύθμιση. Θά ἦταν σά ν' ἄρχιζε κανεῖς νά χτίζει ἀπό τά κεραμίδια.

ΕΙΝΑΙ, ὡστόσο, γεγονός ὅτι ὁ τομέας ἔδωσε, γιά ἕνα διάστημα, τήν ἐντύπωση πῶς θά λειτουργοῦσε σάν πανάκεια. Θά συνδύαζε τόν ἐκσυγχρονισμό, τόν ἐκδημοκρατισμό καί τή συνδιοίκηση, ἔχοντας τό πρόσθετο προσόν ὅτι δέν ἀνέτρεπε τήν οὐσιαστική δύναμη τῶν καθηγητῶν, ὥστε νά προκαλέσει τόν πόλεμό τους. Ἦταν μιά μαγική συνταγή πού θά μᾶς ἔκανε νά ἀλλάξουμε, μένοντας οἱ ἴδιοι. Εἶχε, δηλαδή, ὅλα τά χαρακτηριστικά τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς μανούδρας. Τόσο πού ἄρεσε, τελικά καί στήν κυβέρνηση καί, μέ κάποια νερωμένη μορφή, υἱοθετήθηκε ἀπό τό νόμο.

ΝΟΜΙΖΩ ὅτι ἔφτασε πιά ἡ στιγμή νά τεθεῖ στούς προοδευτικούς πανεπιστημιακοὺς, ἰδιαίτερα στό Δημήτρη Τσάτσο καί τό Δημήτρη Φατούρο, πού στίς μέρες τῆς πρώτης μεταχουντικῆς κυβέρνησης εἶχαν τήν πολιτική εὐθύνη τῆς Ἀνώτατης Παιδείας στό Ὑπουργεῖο Παιδείας – ἄξιζε τόν κόπο νά εἶναι ἡ ἰδέα τοῦ τομέα τό μόνο σύνθημα πού ἀπόμενε ἀπό τό πέρασμά τους ἀπό τήν τότε κυβέρνηση; Δέ θά 'ταν ἴσως προτιμώτερο νά μήν εἶχαν ἐξαντλήσει τήν ἐπινοητικότητά τους στό νά βροῦν μιά μορφή πανεπιστημιακῆς μεταρρύθμισης συνδιαλλακτικῆς

καί ἄμεσα ἐφαρμόσιμης – καί γι' αὐτό ρηχῆς; Δέ θά 'ταν προτιμώτερο νά εἶχαν χρησιμοποιήσει τήν κυβερνητική τους θέση ὥστε νά προβάλλουν, γιά μακροπρόθεσμους ἀγῶνες, ἕνα πρόγραμμα – ὄραμα ἀληθινῆς ἀλλαγῆς, δηλαδή δημιουργίας πανεπιστημίου;

ΤΟ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟ κίνημα εἶχε καί ἔχει, νομίζω, ἀκόμη τή δύναμη νά διεκδικήσει καί νά ἐπιβάλλει στό πανεπιστήμιο ἀληθινή καί οὐσιαστική ἀλλαγή. Ἄν σήμερα, μέ τό νέο νόμο, δέχεται μιάν ἀκόμη ἥττα, ὁ λόγος δέν βρίσκεται σέ ἀντικειμενικές ἀδυναμίες. Ἀντίθετα, στόν τομέα τοῦ πανεπιστημίου, ἀντικειμενικά τό κίνημα εἶναι ἰσχυρό. Ὑποκειμενικά πάσχει. Δέν ἔχει κατορθώσει νά προσδιορίσει ἕνα στόχο, ἀρκετά πλατύ, ὥστε νά ἐνοποιήσει ὅλες τίς ὁμάδες πού ζητοῦν τήν ἀλλαγή, ἀρκετά ριζοσπαστικό, ὥστε νά ἐμπνέει μαχητικότητα καί ἀρκετά ὑψηλόν, ὥστε νά ἐπιβάλλεται ἠθικά, ἀκόμη καί στούς ἀντίπαλους μας.

ΤΕΤΟΙΟΣ στόχος ὑπάρχει. Δέν πρέπει νά γίνει ἀποκλειστικός γιά τό φοιτητικό κίνημα, ἀξίζει ὅμως νά εἶναι ἕνας ἀπό τούς κύριους στόχους του. Ὁ στόχος εἶναι ἡ δημιουργία πανεπιστημίου στήν Ἑλλάδα. Πανεπιστημίου μέ σύγχρονες διδλιοθηκες, μέ σύγχρονα ἐργαστήρια, μέ γλωσσομαθεῖς φοιτητές, μέ φοιτητικό μισθό, μέ δικό του ἐκδοτικό οἶκο, μέ τά ἐπιστημονικά του περιοδικά, μέ νέους ἐπιστήμονες σέ μόνιμες καί οὐσιαστικές θέσεις. Μέ ζωντανό διάλογο, μέ ἴσο συναγωνισμό ὅλων τῶν πανεπιστημιακῶν στόν πνευματικό στίβο, μέ δημιουργική ἐπιστημονική ζωή, καί μέ ἀληθινή αὐτονομία ἀπέναντι σέ ὅλες τίς κυβερνήσεις. Αὐτά μπορούμε νά τά πετύχουμε, γιατί τέτοιες ἐπιδιώξεις μποροῦν νά ἐμπνεύσουν μεγάλους ἀγῶνες. Λιγότερα δέν μπορούμε νά πετύχουμε, γιατί μέ τά λιγότερα οἱ δυνάμεις μας φθείρονται σ' ἕνα μικρόψυχο, μίζερο συνδικαλισμό. Ἄς μήν ξεχνᾶμε τό σύνθημα τοῦ Μάη τοῦ '68: Γίνετε ἐπιτέλους ρεαλιστές. Ζητεῖστε τό ἀδύνατο.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΗ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»

Ζωοδόχου Πηγής 16, Ἀθήνα τηλ. 3620.835 – 3623.649

ΤΑΥΛΑΝΔΗ

ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ φέτος δύο χρόνια από τό αίματηρό στρατιωτικό πραξικόπημα του 'Οκτώβρη του 1976 στην Ταϋλάνδη, τό ὄγδοο κατά σειρά στην πρόσφατη ἱστορία τῆς χώρας. Τό πραξικόπημα ἤρθε νά διαλύσει τίς ἐλπίδες πού γεννήθηκαν τόν 'Οκτώβρη του 1973, ὕστερα ἀπό τήν ἡρωϊκή ἐξέγερση τῶν φοιτητῶν πού ὁδήγησε στή πτώση τῆς δικτατορικῆς τριανδρίας τῶν Θανόμ - Πραπάς - Ναρόγκ καί τήν ἀποκατάσταση τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν.

ΟΙ ΑΠΟΗΧΟΙ τῆς σημαντικῆς ἐκείνης πολιτικῆς παρέμβασης τῶν φοιτητῶν στή μακρινή αὐτή χώρα τῆς νοτιανατολικῆς Ἀσίας ἔφθασαν τότε μέχρι τήν Ἑλλάδα. Ὅσοι ἔζησαν τίς δραματικές στιγμές του Πολυτεχνείου, τό Νοέμβρη του 1973, ἓνα μήνα δηλαδή μετά τήν ἐξέγερση τῶν φοιτητῶν στή Μπανγκόκ, θά θυμούνται πώς ἓνα ἀπό τά συνθήματα πού ἀκούγονταν στην Ἀθήνα τίς μέρες τῆς κατάληψης ἦταν καί τό «Ἀπόψε θά γίνει Ταϋλάνδη».

ΟΜΩΣ οἱ δημοκρατικές ἐλευθερίες του λαοῦ τῆς Ταϋλάνδης ξαναμπήκαν ἀπό τόν 'Οκτώβρη του 1976 καί βρίσκονται ἀπό τότε στό ψυγεῖο... Μιά νέα ἀμερικανοκίνητη στρατιωτική δικτατορία ἔθεσε τέρμα στό ἐλπιδοφόρο ἄνοιγμα ἀνάμεσα στά 1973 καί 1976. Ἡ ἀντίσταση στό δικτατορικό καθεστῶς πῆρε γρήγορα τή μορφή του ἀντάρτικου καθώς δημοκράτες ἀντιφασίστες του Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, του Ἐθνικοῦ Ἀντιφασιστικοῦ Μετώπου καί του κινήματος τῆς 14ης 'Οκτώβρη ἀνέβηκαν στά βουνά καί μπῆκαν στήν παρανομία.

Τό ANTI δημοσιεύει σήμερα δύο χαρακτηριστικά κείμενα γιά τίς ἐξελίξεις στην Ταϋλάνδη:

- Ἐνα ζωντανό ρεπορτάζ τῆς Σύλβια Κατόρι γιά τό ἀντάρτικο του Κ.Κ. γραμμένο γιά τή γαλλική ἐφημερίδα «Humanite Rouge». Εἶναι ἡ πρώτη φορά πού τό Κ.Κ. Ταϋλάνδης ἐπέτρεψε σ' ἓναν ξένο ἀνταποκριτή νά διεισδύσει στίς γραμμές του ἀντάρτικου καί νά κάνει μιά περιγραφή καί μιά πολιτική ἀποτίμηση τῆς ἀντίστασης.
- Ἐνα λεπτομερειακό ρεπορτάζ του Βού Τσίγκ Βάν πού καταγράφει μέρα μέ τή μέρα τίς πολιτικές ἐξελίξεις πού ὁδήγησαν στό πραξικόπημα τῆς 6ης 'Οκτώβρη του 1976.

Ἡ σφαγή του 1976

του Βού Τσίγκ Βαν

Ἡ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ τῆς 14ης 'Οκτώβρη 1973, δέν μπόρεσε νά γιορτάσει τήν τρίτη ἐπέτειό της. Ἡ εὐθραστη ἐλευθερία του λαοῦ τῆς Ταϋλάνδης ξαναμπήκε στό ψυγεῖο ὕστερα ἀπό ἀκόμα ἓνα, - τό ὄγδοο στή σειρά - στρατιωτικό πραξικόπημα. Ἦταν Τετάρτη 6 'Οκτωβρίου, 1976. Ὑστερα ἀπό μιά πρωτοφανή σφαγή, πού κράτησε ὥρες στό πανεπιστήμιο «Thamassat» τῆς Μπανγκόκ ἀνάμεσα σέ ἑνοπλους ἀστυνομικούς καί ἀκροδεξιούς φοιτητές ἀπό τή μιά καί σέ ἀριστερούς φοιτητές ἀπό τήν ἄλλη, οἱ στρατιωτικοί ξαναπῆραν τήν ἐξουσία. Ὁ «μικρός» ἀπολογισμός: Τριάντα ἀριστεροί φοιτητές νεκροί καί χιλιάδες πληγωμένοι. Ἡ αἵματοχυσία σημάδεψε τό βαρόμετρο τῆς πολιτικῆς κρίσης πού προκλήθηκε ἀπό τήν ἐπιστροφή στην Ταϋλάνδη του πρώην δικτάτορα στρατηγού Θανόμ Κιτικαχόρν...

ΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ ἀνέλαβαν τήν ἐξουσία στίς 6 τό ἀπόγευμα σ' ὄνομα τῆς Διοικητικῆς Μεταρρυθμιστικῆς Ἐπιτροπῆς (ARC). Ἡ χώρα μπῆκε κάτω ἀπό στρατιωτικό νόμο, τό σύνταγμα ἀναστάληκε, τά πολιτικά κόμματα ἀπαγορεύτηκαν καί ἐπιβλήθηκε λογοκρισία. Ἡ ARC μέ ἀλλεπάλληλα διαγγέλματα καί ἀνακοινωθέντα ἀπό τό ραδιόφωνο «ἀνάγγειλε» τήν ἴδια μέρα ὅτι ἡ κοινοβουλευτική δημοκρατία χρεοκόπησε στην

Ταϋλάνδη καί ὅτι τό πραξικόπημα ἦταν ἀναγκαῖο γιά νά ἐπιβάλλει τό «νόμο καί τήν τάξη», νά ἰσχυροποιήσει τήν ἐθνική ἀσφάλεια καί νά ἐμποδίσει μιά κομμουνιστική συνωμοσία νά ἀναλάβει τήν ἐξουσία στή χώρα.

ΚΑΛΑ βέβαια ὅλα αὐτά. Ἦταν οἱ συνηθισμένες βαρύγδουπες δικαιολογίες. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἤχουσε κάπως παράξενα σ' αὐτιά τῶν Ταϋλανδέζων ἦταν μιά ἀνακοίνωση πού ἔλεγε ὅτι μιά ὁμάδα «καταφερόταν καί ἐβριζε τή μοναρχία μέ σκοπό νά τήν καταστρέψει». Ἡ ἀνακοίνωση πρόσθετε πώς τό πραξικόπημα ἔγινε γιά νά διατηρήσει τήν μοναρχία «γιά πάντα» καί νά προστατέψει τό βασιλιά καί τήν βασιλική οἰκογένεια.

ΤΗΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ αὐτή ὑπέγραφε ὁ 60χρονος ναύαρχος Σανγκάτ Τσαλορί, πρώην ἀρχηγός τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. Μιά μόνο μέρα προηγουμένως ὁ Σανγκάτ εἶχε ὀρκιστεῖ ὑπουργός Ἀμυνας στήν καινούρια κυβέρνηση συνασπισμοῦ του Σενί. Αὐτός ἦταν τώρα ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς Α.Ρ.Κ. πού τήν ἀποτελοῦσαν ἀνώτεροι ἀξιωματικοί τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. Ὁ ἀναπληρωτής του Σανγκάτ ἦταν ὁ ἀρχηγός τῆς ἀεροπορίας πτέραρχος Καμόλ Θεξατούγκα πού μιά βδομάδα πρὶν τό πραξικόπημα διαδέχθηκε τόν Σανγκάτ στήν ἀρχηγία τῶν Ἐνόπλων

Μετά τη σφαγή στο πανεπιστήμιο Thamassai

Δυνάμεων. Ο Καμόλ ανέλαβε την ευθύνη για την εθνική ασφάλεια. Ο στρατηγός Κριάνγκσακ Τσαμάναντ έγινε γραμματέας της Α.Ρ.Σ. Συμμετείχαν επίσης ο αρχηγός του ναυτικού, ναύαρχος Άμόρν Σιρικάγια, ο αρχηγός του στρατού στρατηγός Σέρμ Ναναχόρν και ο αρχηγός της Αστυνομίας Σρίζονκ Μαχίν Θοραθέπ.

ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΤΗΣ ΜΑΓΙΣΣΑΣ

ΤΟ ΠΡΩΙ της επομένης μέρας η αστυνομία εξαπόλυσε ένα τεράστιο ανθρωποκυνηγητό σ' ολόκληρη την Μπανγκόκ. Ένοπλοι αστυφύλακες σταματούσαν τά λεωφορεία στους δρόμους για να κάνουν έλεγχο ταυτοτήτων. Πολλοί φοιτητές συνελήφθησαν ακόμα και στίς πιο απόμακρες συνοικίες. Παρ' όλα αυτά, τά καταστήματα λειτούργησαν κανονικά, όπως κάθε μέρα και μέχρι τό απόγευμα δέν υπήρχε ούτε ένα στρατιωτικό απόσπασμα στους δρόμους. Τά έξι τάνκς πού είχαν τοποθετηθεί κοντά σέ σημαντικά κυβερνητικά κτίρια διατάχθηκαν νά αποχωρήσουν. Όλα έδειχναν ότι ήταν κάτω από έλεγχο...

ΜΙΑ ΑΠΟΠΕΙΡΑ αντι-πραξικοπήματος όμως, μέ ήγέτη τόν ύπαρχηγό του Στρατού Τσαλάρτ Χιρανιαζερί, δημιούργησε πολλές αμφιβολίες για την ένότητα του Στρατού και την υποστήριξη του στή Χούντα. Ο στρατηγός Τσαλάρτ εκδιώχθηκε βέβαια άμέσως από τίς τάξεις του στρατού μετά την άποτυχία του αντι-πραξικοπήματος.

ΠΑΝΩ από 3 χιλιάδες άτομα, οί περισσότεροι σπουδαστές, συνελήφθησαν μέσα σέ μία βδομάδα από τό πραξικόπημα. Η Έκτελεστική Έπιτροπή της Ένωσης Φοιτητών της Ταϋλάνδης (NSCT) παραπέμφθηκε στίς 12 Οκτωβρίου σέ δίκη γιατί σέ μία συγκέντρωση «γελοιοποίησαν τόν Πρίγκιπα αναρτώντας ένα όμοιώμά του». Έκατοντάδες άλλοι φοιτητές πέρασαν στην παρανομία οί περισσότεροι από τούς όποιους προσπάθησαν νά πιάσουν «έπαφή» μέ τό κομμουνιστικό κόμμα της Ταϋλάνδης. Οί πληροφορίες μιλούν για χιλιάδες συλλήψεις «ύπονομευτών» περιλαμβανομένων δασκάλων, φοιτητών, δημοσιογράφων, στίς άμέσως επόμενες ήμέρες από την άποτυχημένη άποπειρα αντι-πραξικοπήματος. Μέ τό διάταγμα 22 πού εκδόθηκε στίς 14 Οκτωβρίου θεσπίζονταν «έκτακτα μέτρα άσφαλείας» περιλαμβανομένης και της ίδρυσης «κόκκινων ζωνών» και τή σύλληψη «όποιουδήποτε ό όποιος ύποκινεί άναταραχές».

ΓΡΗΓΟΡΗ ΚΙΝΗΣΗ ΧΟΥΝΤΑΣ

Η ΧΟΥΝΤΑ κινήθηκε πολύ γρήγορα για νά εξασφαλίσει την υποστήριξη του βασιλιά πρós τό νέο καθεστώς. Την Πέμπτη 7 Οκτωβρίου ό βασιλιάς Μπουμιπόλ Άντουλιαντέξ έδωσε τίς εύλογίες του στή νέα «ήγερτική ομάδα». Η Α.Ρ.Σ. διορίσε τότε τρείς συμβουλευτικές έπιτροπές από 18 τεχνοκράτες. Ήταν ένας έξυπνος έλιγμός πού άποσκοπούσε νά δώσει και πολιτικό

χαρακτήρα σέ μία καθαρά στρατιωτική επιχείρηση και νά πλατύνει τή βάση υποστήριξης πρós τό νέο καθεστώς. Άνάμεσα στους πολίτες «συμβούλους» της Χούντας περιλαμβάνονταν και μερικά «άξιόλογα» όνόματα, όπως ό δρ. Θανάτ Χομάν, ύπουργός Έξωτερικών από τό 1959 μέχρι τό 1971, ό Σανθόρν Χανγκλαντερόν, παλιός γενικός γραμματέας του ΣΕΑΤΟ κ.ά.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ Μπουμιπόλ άποδέχθηκε τόν πρωθυπουργό πού του πρότεινε ή Α.Ρ.Σ. και όρκισε τόν Θανίν Κραϊβιτσιέν, πρόεδρο μέχρι τότε του Άνωτάτου Δικαστηρίου, επικεφαλής της νέας κυβέρνησης της χώρας. Μέ μήνυμά του, τά μεσάνυχτα από τό ραδιόφωνο και την τηλεόραση, ό Θανίν άνακοίνωνε τό σχηματισμό πολιτικής κυβέρνησης μέσα σέ δύο βδομάδες. Προειδοποίησε επίσης ότι ή μεταβατική περίοδος από την «καθοδηγούμενη δημοκρατία» σ' ένα κοινοβουλευτικό σύστημα μέ εκλογές, θά απαιτήσει «τουλάχιστον 16 χρόνια»... Η άμεση προσφυγή στή βοήθεια και υποστήριξη πολιτικών προσώπων φανερώνει, ίσως, ότι ή νέα χούντα αντιμετώπιζε δυσκολίες μέ τό στρατό.

ΟΙ ΑΚΡΙΒΕΙΣ κινήσεις και «άντικινήσεις» των διαφόρων ομάδων έξουσίας τό 24ωρο πρίν ακριβώς από τό πραξικόπημα μέσα στο στρατό είναι άγνωστες και ίσως δέν θά αποκαλυφθούν ποτέ. Η μαρτυρία όμως της πολιτικής κρίσης πού ξέσπασε μέ την έπιστροφή του Θανόμ Κιτικαχόρν και πού άποκορυφώθηκε μέ την άντεπαναστατική στρατιωτική παρέμβαση κάθε άλλο παρά οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ή στρατιωτική συνωμοσία δούλεψε σαν όρχήστρα.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΟΜ

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ του πρώην δικτάτορα Θανόμ στίς 19 Σεπτεμβρίου 1978 λειτούργησε σαν θρυαλλίδα πού πυροδότησε μία τεράστια πολιτική κρίση. Ο Θανόμ Κιτικαχόρν, ό γυιός του Ναρόγκ και ό στρατηγός Πραπάς είχαν εγκαταλείψει τή χώρα (τόν Οκτώβριο του 1973) όταν ή στρατιωτική δικτατορία τους άνατράπηκε από την επανάσταση πού ξεσήκωσαν οί φοιτητές και κατέφυγαν (τούς δόθηκε πολιτικό άσυλο) στή Φορμόζα, τή Σιγκαπούρη και τή Δυτική Γερμανία. Από τότε οί δύο γηραιοί δικτάτορες προσπάθησαν επανειλημμένα νά γυρίσουν στην Ταϋλάνδη, αλλά κάθε φορά πού άχουγόταν κάτι τέτοιο ξεσηκώνονταν διαμαρτυρίες, διαδηλώσεις και τελικά πολιτική κρίση στην εύθραστη δημοκρατία.

ΣΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ Ντόν Μουάγκ της Μπανγκόκ «ύποδέχθηκαν» τόν Θανόμ κυβερνητικοί έπίσημοι και δημοσιογράφοι. Οδηγήθηκε μυστικά και άπομονώθηκε στο μοναστήρι Μπαβορνίδες. Ο Θανόμ δήλωσε ότι δέν πρόκειται νά φύγει ξανά από την Ταϋλάνδη και ότι είναι πρόθυμος νά αντιμετώπισει τίς νόμιμες κατηγορίες. Δήλωσε ακόμα για νά κερδίσει τή συμπάθεια του λαού και της βουδιστικής ιεραρχίας ότι θά γίνει μοναχός!...

ΟΙ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΙΣ των φοιτητών έναντίον της παρουσίας του Θανόν δέν άργησαν νά ξεσπάσουν. Στίς 29 Σεπτεμβρίου, 10 χιλιάδες φοιτητές μαζεύτηκαν στο πάρκο Σανάμ Λουάγκ της Μπανγκόκ και παρέμειναν μέχρι άργά τό βράδυ χωρίς νά σημειωθεί οποιαδήποτε σύγκρουση, παρ' όλο πού μία τέτοια εξέλιξη ήταν σχεδόν σίγουρη. Μερικοί ταραξίες μόνο προκάλεσαν μικροκαυγάδες και μία προσπάθεια «κάποιων» νά πετάξουν μέσα στο πλήθος φαρμακερά φίδια, άπέτυχε. Στην έπαρχία Νακχόν όμως, δύο διαδηλωτές πού κολλούσαν άφίσες έναντίον του Θανόμ στραγγαλίστηκαν, ενώ μία δόμδα ρίχτηκε σέ λεωφορείο μέ φοιτητές πού επέστρεφαν από την έπαρχία Θονμπούρι. Στην Μπανγκόκ, μία ομάδα φοιτητών πού τοιχοκολλούσε άφίσες, έυλοκοπήθηκε άγρια.

ΑΡΓΟΤΕΡΑ ή έφημερίδα Thaireth, τά γραφεία της οποίας λεηλατήθηκαν από «άγνώστους» στίς 4 Οκτωβρίου, κατέγγειλε ότι σόν στραγγαλισμό των δύο διαδηλωτών «είχε βάλει τό χέρι της ή αστυνομία». Τόσο ό πρωθυπουργός Σενί, όσο και ό γενικός διοικητής της Αστυνομίας, δέχθηκαν την μαρτυρία πού αναμίγνυε την αστυνομία στίς δολοφονίες...

Η ΠΑΡΟΧΗ, από τό μοναστήρι Μπαβορνίδες, φιλοξενίας

στόν Θανόμ. Έκανε πολλούς πολίτες νά διερωτώνται μέχρι πού φθάνει ή κάλυψη του πρώην δικτάτορα από τή βουδιστική εκκλησία τή στιγμή πού όφειλε νά κρατήσει μιá ούδέτερη στάση σ' αὐτή τή διαμάχη πού ανέβαζε τό θερμόμετρο τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ἀλλά καί μέσα στους κόλπους τῆς βουδιστικῆς εκκλησίας, ή προστασία πού παρείχε ό ήγούμενος του Μπαβορνίδες στό Θανόμ, είχε προκαλέσει διαφωνίες.

ΣΕ ΜΙΑ κυβέρνηση συνασπισμοῦ, ὅπως ἦταν ή κυβέρνηση του Σενί, τό θέμα του Θανόμ προκάλεσε πολλές καί ὀξείες διαφωνίες, πράγμα πού ἔδειχνε καθαρά τήν πολύ λεπτή ἰσορροπία δυνάμεων στήν ὁποία στηριζόταν. Ἀκόμα καί μέσα στό Δημοκρατικό Κόμμα ή παρουσία του Θανόμ ἔσπασε τήν ἐνότητα. Οἱ δημοκρατικοί ὑπουργοί Νταμρόγκ Λαθιπιπάτ καί Σουρίν Μαστίτ, θά ἄφηναν ἐλεύθερο τόν Θανόμ νά ἐγκαταλείψει τή χώρα γιά νά πάει νά ἐγκατασταθεῖ σ' ἓνα Ταϋλάνδεζικο βουδιστικό μοναστήρι στήν Ἰνδία μέ τό σκεπτικό τῆς «διατήρησης τῆς εἰρήνης» τῆς χώρας. Τελικά ὁ δημοκρατικός πρωθυπουργός Σενί ἀναγνώρισε δημόσια «τό δικαίωμα του Θανόμ σάν πολίτη τῆς Ταϋλάνδης, νά παραμείνει στό ἔδαφος τῆς χώρας, δικαίωμα πού προστατεύεται ἀπό τό ἴδιο τό Σύνταγμα». Ἀντίθετα, ὁ πρόεδρος του Συλλόγου τῶν δικηγόρων, Μαρούτ Μπουνάκ, κάλεσε τήν κυβέρνηση στίς 20 Σεπτεμβρίου νά διατάξει ἀνακρίσεις γιά νά ἀποδειχθεῖ ή ἐνοχή ή μή του Θανόμ στήν κατηγορία ὅτι σκότωσε πάνω ἀπό 70 φοιτητές κατά τή διάκριση τῆς ἐπανάστασης του Ὁκτωβρίου, 1973. Ὁ πρόεδρος τῆς Ἐνωσης Πολιτικῶν Ἐλευθεριῶν τάχθηκε ἐπίσης ὑπέρ τῆς ἀποψῆς τῆς διεξαγωγῆς ἀνακρίσεων σέ βάρος του Θανόμ ἀντί τῆς ἐξορίας του. Στίς 22 Σεπτεμβρίου ή Βουλή τῶν Ἀντιπροσώπων ἀνακοίνωσε ὅτι θά πιέσει τήν κυβέρνηση νά ἀπελάσει τόν Θανόμ καί νά ἐμποδίσει τήν ἐπιστροφή τῶν Ναρόγκ καί Πραπας.

Η ΑΚΡΑ ΔΕΞΙΑ ΣΕ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟ

ΤΟ ΑΚΡΟΔΕΞΙΟ μέτωπο βρισκόταν τήν ἴδια ὥρα σέ συναγερμό. Οἱ ἡγέτες του κινήματος Ναθαπόλ δέν είχαν καμιá ἀναστολή καί διατυμπάνιζαν δημόσια τή θέση τους. Ὅλοι τους ἐπισκέφθηκαν τό Μπαβορνίδες γιά νά «ὑποβάλουν τά σέβη τους» στόν Θανόμ καί τόν ήγούμενο. Τά μέλη μιᾶς ἀκροδεξιᾶς φοιτητικῆς ὁργάνωσης φύλαγαν μέ τή σειρά σκοπιές γιά τήν ἀσφάλεια του Θανόμ. Ἐνα γεγονός πού γέμισε τή Μπανγκόκ μέ ψιθύρους καί διάφορες πολιτικές ἐρμηνεῖες ἦταν οἱ ἐπισκέψεις του βασιλιά καί του διαδόχου στό Μπαβορνίδες. Καί οἱ δύο τους ὁμως ἔσπευσαν νά διαψεύσουν ἐπίσημα τίς φήμες ὅτι συναντήθηκαν μέ τό Θανόμ.

Οἱ ΦΟΙΤΗΤΕΣ στό μεταξύ, ἔθεσαν τελεσιγραφικά τίς 2 Ὁκτωβρίου σάν τελευταία μέρα ἀπέλασης του Θανόμ καί ἀνήγγειλαν μιᾶ μεγάλη διαδήλωση γιά τήν ἴδια μέρα. Ἡ δια-

δήλωση ἀπέτυχε ἐξ αἰτίας μιᾶς φοβερῆς καταιγίδας πού ἐνέσκηψε καί ὀρίστηκε νέα τήν ἐπομένη τό ἀπόγευμα. Ἡ Ἐνωση Φοιτητῶν (NSCT) ἐγκαινιάζοντας μιᾶ πιά δυναμική γραμμή ἀνακοίνωσε ὅτι ἐπιμένει στό τελεσίγραφό της καί ὅτι θά συντονίσει τή δράση της μαζί μέ τό Ἐθνικό Ἐργατικό Συμβούλιο γιά μιᾶ «πανεθνική διαμαρτυρία» πού περιλαμβάνει ἀπεργία, ἀποχή ἀπό τά μαθήματα καί διαδηλώσεις μέχρι ὁ Θανόμ νά ἐγκαταλείψει τή χώρα. Ἡ ἀλλαγὴ τῆς τακτικῆς ἦταν τό ὥριμο ἀποτέλεσμα τῆς ἐκτίμησης πῶς αὐτή ή ἱστορία του Θανόμ δέν θά ἔδρισκε γρήγορα καί ἀνωδυνα λύση.

ΚΑΘΩΣ κανένα σημάδι δέν ἔδειχνε τό διέξοδο κάποιας λύσης, ἀλλά ἀντίθετα οἱ ἐνδείξεις συνηγοροῦσαν ὅτι τά πράγματα θά ἔφταναν σέ ἀνοικτή ἀναμέτρηση τῶν ἀριστερῶν φοιτητῶν καί τῶν δυνάμεων πού ὑποστήριζαν τό Θανόμ, ὁ πρωθυπουργός Σενί παραιτήθηκε στίς 24 Σεπτεμβρίου ὕστερα ἀπό 160 μέρες ἐξουσίας. Δυό μέρες ἀργότερα, ὁ Σενί ξαναπῆρε τήν ἐντολή ἀπό τό βασιλιά καί οἱ ἡγέτες τῶν κομμάτων του προηγούμενου συνασπισμοῦ ὑπέγραψαν μιᾶ κοινή συμφωνία νά συνεργαστοῦν μαζί του.

ΤΟ Κ.Κ. ΤΑΥΛΑΝΑΙΣ

Τό Κ.Κ.Τ. ιδρύθηκε ἐπίσημα τό 1941 καί ἔζησε σχεδόν πάντα στήν παρανομία. Ἀρχικά ἀνπτύσσεται στους ἐργάτες τῆς πόλης καί προοδευτικά ὠθεῖται στίς ἐπαρχίες ἀπό μιᾶ καταπίεση πού ὑποστηρίχθηκε ἀπό τίς Η.Π.Α. Καλεῖ στό 2ο συνέδριό του τό 1952, γιά τή δημιουργία ἐνός «ἐνιαίου δημοκρατικοῦ Μετώπου γιά τήν πάλι ἐνάντια στόν ἀμερικάνικο ἱμπεριαλισμό». Μετά ἀπό μιᾶ μακροχρόνια ἐσωκομματική συζήτηση, τό Κ.Κ.Τ. διαλέγει ὀριστικά τόν ἐνοπλο ἀγώνα – σύμφωνα μέ τή μαοϊκή στρατηγική τῆς περικύκλωσης τῶν πόλεων ἀπό τίς ἐπαρχίες – στό 3ο του συνέδριο τό 1961. Τόν ἐπόμενο

χρόνο ἐγκαθιστᾷ ἓναν παράνομο ραδιοσταθμό πού κάνει πέντε ἐκπομπές τήν ἡμέρα.

Τό ἀντάρτικο ἄρχισε ταυτόχρονα σχεδόν τό 1965 στό νοτιανατολικό καί νότιο τμήμα τῆς χώρας καί ἐκτείνεται στό Βορρά ἀπό τό 1967. Τό 1969 τό Κόμμα δημιουργεῖ τόν Λαϊκό Ἀπελευθερωτικό Στρατό, διαθέτοντας ἤδη πολλές σίγουρες βάσεις καί τίς πρῶτες του «ἀπελευθερωμένες ζῶνες». Ἡ κυβέρνηση θεωρεῖ ὅτι ἤδη ἀπ' αὐτόν τόν χρόνο περισσότερες ἀπό τίς μισές ἀπό τίς 71 ἐπαρχίες εἶναι κάτω ἀπό τήν ἐπιρροή τῶν κομμουνιστῶν. Σύμφωνα μέ διάφορες ἐκτιμήσεις τό δυναμικό τῶν ἀνταρτῶν

θά κυμαίνονταν σήμερα μεταξύ 12.000 καί 18.000 ἀνδρῶν.

Τό Κ.Κ.Τ. ἀπό τή μεριά του δέν κάνει ἀσφαλῶς κανένα σχόλιο σ' αὐτό τό ζήτημα... Ἡ ἔκταση τῆς λαϊκῆς ὑποστήριξης μετράει ἐξ ἴσου, ἀν ὄχι περισσότερο, ἀπό τόν ἀριθμό τῶν ἐνοπλων μαχητῶν.

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ ή κρίση κλιμακώθηκε από τής διαδοχικές διαδηλώσεις υπέρ και κατά του Θανόμ που σημειώθηκαν την Κυριακή, τη Δευτέρα και την Τρίτη στη Μπανγκόκ. Τό Σάββατο τό απόγευμα ή Ναβαπόλ συγκρότησε διαδήλωση και τό βράδυ ή NSCT άρχισε μία όλονύκτια διαμαρτυρία στό Πανεπιστήμιο Thamassat. Τή Δευτέρα γύρω στους 10.000 ύποστηρικτές του Θανόμ διαδήλωσαν έξω από γραφείο του πρωθυπουργού, ύστερα από τόν αποκλεισμό από τήν νέα κυβέρνηση του Σενί δυό σημαντικών δεξιών προσωπικοτήτων που περιλαμβάνονταν στην προηγούμενη κυβέρνηση. Άπό τήν άλλη, όκτώ πανεπιστήμια έκλεισαν σέ ένδειξη συμπαράστασης προς τήν NSCT που συνέχιζε τή διαμαρτυρία της στό Thamassat. Τή δεύτερη νύχτα οί φοιτητές αυτοσχεδιάζοντας και για νά ρεζιλέψουν τόν Θανόμ κρέμασαν τό σκιάχτρο ενός φοιτητή από μιάν άγχόνη.

ΤΗ ΕΠΟΜΕΝΗ μέρα ό ραδιοσταθμός των Ένόπλων δυνάμεων και δεξιοί προδοκάτορες διέδωσαν ότι τό «θύμα» δέν ήταν άλλος παρά ό διάδοχος και ότι τό έγκλημα της «έξύδρισης μέλους της βασιλικής οίκογένειας» είχε συντελεσθεί. Δεξιά στελέχη υπέβαλαν μήνυση και ζήτησαν τή σύλληψη όλόκληρης της Έκτελεστικής Έπιτροπής της NSCT για νά δικαστεί μέ τήν κατηγορία του «έγκλήματος καθοσιώσεως»...

ΑΡΓΟΤΕΡΑ τήν ίδια μέρα δεξιοί διαδηλωτές μαζεύτηκαν σέ απόσταση 600 μέτρων από τό Πανεπιστήμιο και έστησαν μιάν εξέδρα. Έκτός από ένα τροχονόμο και ένα αυτοκίνητο της «άμέσου δράσεως» καμιά αστυνομική δύναμη δέν ύπήρχε στην περιοχή. Τό βράδυ δεξιοί φοιτητές και άλλοι άρχισαν νά μαζεύονται έξω από τό πανεπιστήμιο. Σύμφωνα μέ εκτιμήσεις παρατηρητών ύπήρχαν τόσοι δεξιοί έξω, όσοι και άριστεροί φοιτητές μέσα στό Πανεπιστήμιο.

ΤΗΝ ΑΥΓΗ ξέσπασε μιά φοδερή μάχη ανάμεσα στους άριστερους και δεξιούς φοιτητές και τήν αστυνομία, καθώς δεξιοί προσπαθούσαν νά ανοίξουν δρόμο για νά μπουν μέσα στό Πανεπιστήμιο. Όταν άρχισαν οί συμπλοκές, δυνάμεις της Αστυνομίας μαζί μέ ειδικά τμήματα του «στρατού των συνόρων» πήραν τό μέρος των δεξιών και γάζωσαν κυριολεκτικά, μέ ένα καταιγισμό πυρών αυτομάτων όπλων και άντιαρματικών μπαζούκας, τό Πανεπιστήμιο. Τριάντα άριστεροί φοιτητές έπεσαν νεκροί και 200 τραυματίστηκαν.

ΜΙΑ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ανακοίνωση που εκδόθηκε μετά προσπαθούσε νά εξηγήσει τήν αιφνίδια εμφάνιση της αστυνομίας. Οί αστυνομικές δυνάμεις, έλεγε ή ανακοίνωση, πήγαιναν νά συλλάβουν (τήν αυγή!) τούς ήγέτες των φοιτητών όταν έπεσαν πάνω στίς συγκρούσεις που προκάλεσαν οί άριστεροί φοιτητές. Πρίν πάντως από τή σφαγή μιά ραδιοφωνική ανακοίνωση καλούσε τούς γονιούς νά πείσουν τά παιδιά τους νά εγκαταλείψουν τό κτίριο του Πανεπιστημίου γιατί «μπορούσαν νά βρεθούν ξαφνικά μπλεγμένα σέ φασαρίες»...

ΜΑΡΤΥΡΕΣ που βρίσκονταν στό σημείο της σφαγής δέν βρίσκουν λόγια νά περιγράψουν τήν κτηνώδη δία των δεξιών φοιτητών, όταν ή αστυνομία μέ τά αυτόματα όπλα «έβγαλε τό φίδι από τήν τρύπα». Οί άριστεροί φοιτητές που έπεφταν στά χέρια των δεξιών αντιπάλων τους αντιμετώπιζαν μιά κυριολεκτικά φρικιαστική μεταχείριση: λυντσαρισμένοι, μέ στριμμένα λαρύγγια, τά μάτια έξω από τό φόβο. Στά κορμιά τους ήταν εμφανείς οί πληγές από σιδερένιες ράβδους. Έμοιαζαν νά απορούν για όλα αυτά. Δέν ήταν λίγοι οί άριστεροί που άφου τούς περιέλουσαν μέ πετρέλαιο τούς έβαλαν φωτιά σέ ανοικτό χώρο για νά τούς βλέπει τό πλήθος των συγκεντρωμένων που γρήγορα έφτασε τής 20 χιλιάδες.

ΧΙΛΙΟΙ τρακόσιοι περίπου άριστεροί φοιτητές συνελήφθησαν κατά τή διάρκεια και μετά τή σφαγή που μεταφέρθηκαν μέ λεωφορεία τά όποια πετροβολούσαν οί δεξιοί έξω από τό χώρο του Πανεπιστημίου. Δέκα χιλιάδες δεξιοί κατευθύνθηκαν άργότερα στό κυβερνητικό μέγαρο και άπαίτησαν από τό Σενί τήν απόλυση τριών διακεκριμένων άριστερών ύπουργών από τήν κυβέρνηση και τήν ύπουργοποίηση δυό δεξιών προσωπικοτήτων.

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ μιλώντας στό πλήθος από τό καπό

Οί ήγέτες του πραξικοπήματος της 6ης Οκτώβρη Καμόλ και Σανγκάτ μέ τόν πρωθυπουργό Σενί

Πραπάς.

Πανεπιστήμιο Thamassat, 6 Οκτώβρη του 1976.

ένός αυτοκινήτου ύποσχέθηκε ότι θά παραιτηθεί, άν δέν ικανοποιηθεί τό αίτημα των διαδηλωτών. Τό πλήθος διαλύθηκε μόνο ύστερα από τήν ξαφνική εμφάνιση του διαδόχου του θρόνου πρίγκιπα Βαχιραλοκόρν, ό όποιος ήταν ντυμένος μέ στολή λοχαγού. Ό πρίγκιπας άφου έπαίνεσε τήν άνδρεία των διαδηλωτών τούς ζήτησε νά διαλυθούν, πράγμα που έγινε.

ΔΥΟ ώρες άργότερα οί στρατιωτικοί ανέλαμβαναν τήν έξουσία και ή Ταϋλάνδη έμπαινε ξανά κάτω από μιά στρατιωτική δικτατορία, ύστερα από τρία μόνο χρόνια εύθραστης δημοκρατίας.

Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑΤΟΣ

ΠΟΙΟ ήταν τό κλίμα στη Μπανγκόκ τής μέρες πρίν από τό πραξικόπημα; Πώς έβλεπαν τήν «κρίση Θανόμ» οί δημοκρατικές ομάδες πίεσης και οί φιλελεύθεροι πολιτικοί κύκλοι; Ό Θανόμ δέν θά μπορούσε βέβαια νά επιστρέψει, άν δέν ήθελαν τήν επιστροφή του σημαντικές ομάδες του στρατού. Πολύ εύστοχα παρατηρήθηκε ότι ό πρώτος διοικητής του Στρατού ύποστράτηγος Γιό, ένα «παιδί» των Θανόμ-Πραπάς, δεύτερος στην ιεραρχία μετά τόν ύπουργό Άμυνας, συνόδευσε προσωπικά, τόσο τόν Θανόμ, όσο και τόν Πραπάς κατά τήν άφιξη τους στό άεροδρόμιο Ντάν Μουάγκ.

Η ΑΠΟΨΗ πώς ό Θανόμ γύρισε για νά ήγηθεί ενός στρατιωτικού πραξικοπήματος έχανε έδαφος στους κύκλους της Μπανγκόκ, γιατί τή θεωρούσαν υπεραπλουστευμένη. Θα μπορούσε κανένας νά δεχτεί ότι ό Θανόμ βρισκόταν στην Μπανγκόκ έπειδή άπλως ήθελε νά γυρίσει στην πατρίδα. Άν όμως ό Θανόμ κατάφερε νά διασφαλίσει τό δικαίωμα παραμονής του, τότε, είναι βέβαιο πώς ό Πραπάς και ό Ναρόγκ θά γύριζαν πίσω. Τό έρώτημα που πολιτικοί κύκλοι στη Μπανγκόκ έδαζαν ήταν τούτο: Πόσο θά επιτάχυνε τήν προοπτική ενός πραξικοπήματος ή ταυτόχρονη παρουσία του δικτατορικού αυτού τριό στην Ταϋλάνδη;

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ότι μερικοί στρατιωτικοί κύκλοι δέν ήταν καθόλου εύχαριστημένοι μέ τήν νέα κατάσταση της δημοκρατίας ήταν κοινό μυστικό. Οί κύκλοι αυτοί συντόνιζαν τής προσπάθειές τους για νά δημιουργήσουν μιά κατάσταση σύγ-

χυσης και πόλωσης στην πολιτική ζωή της χώρας και κάτι τέτοιο εξυπηρετούσε πολύ καλά ή επιστροφή του Θανόμ. Οί κυριότερες ομάδες μέσα στο στρατό ήταν ή ομάδα του Κρίς Σιδάρα (πεθαμένου πιά), ή παλιά ομάδα των Θανόμ-Πραπάς και ή ομάδα του πρώην ύπουργού Άμυνας Πραμάρν Άντιρεκσάν. Πολλοί πολιτικοί παρατηρητές σημείωναν ότι ή επιστροφή του Θανόμ είχε δξύνει σέ μεγάλο βαθμό τίς σχέσεις τους.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ άναμενόταν ότι ή επιστροφή του Θανόμ θά ξεσήκωνε θύελλα διαμαρτυριών άνάμεσα στο άριστερό φοιτητικό κίνημα πού δέν μπορούσε νά ξεχάσει πώς ήταν ό Θανόμ, ό Πραπάς και ό Ναρόγκ πού διέταξαν τό στρατό νά αρχίσει πυρά έναντίον των διαδηλωτών τόν Όκτώβρη 1973. Καλά πληροφορημένοι κύκλοι έλεγαν ότι οί φοιτητές θά έβρισκαν δυνατούς συμμάχους άνάμεσα στους άριστερούς δημοκράτες και στους άξιωματικούς του στρατού πού έκαναν καριέρα μετά την αποπομπή της κλίκας των Θανόμ-Πραπάς.

ΟΙ ΔΕΞΙΕΣ πολιτικές δυνάμεις περιλαμβανομένου και του κόμματος Κοινωνικής Δικαιοσύνης, όπως και οί συντηρητικοί δημοκράτες,δρίσκονταν σέ δίλημμα παρ'όλοπού είχαν στενούς δεσμούς μέ άξιωματικούς πού συνδέονταν μέ τή σειρά τους μέ προσωπικότητες του καθεστώτος Θανόμ-Πραπάς. Άπό τή μιά, ή ομάδα Πραμάρν έπρεπε νά πιέσει την κυβέρνηση νά τηρήσει μιά μαλακή στάση στο θέμα Θανόμ, σάν αντίδωρο στην πίεση των φοιτητών και των άριστερών δημοκρατών πού άπαιτούσαν την άπέλασή του. Κι' αυτό γιά νά διατηρήσει τή συμμαχία της μέ όλες τίς δυνάμεις πού ήταν έναντίον της ομάδας Κρίς Σιδάρα στο στρατό. Ό Πραμάρν, ύπουργός Άμυνας στην κυβέρνηση Κουκρίτ είχε χάσει την μάχη της εξουσίας άπό τόν άρχηγό των Ένόπλων Δυνάμεων — τότε — Κρίς Σιδάρα, ό όποιος κατάφερε νά περάσει τό δικό του κατάλογο προαγωγών στο στρατό. Άπό την άλλη,οί δεξιοί πολιτικοί δέν μπορούσαν νά κρατήσουν πολύ σκληρή γραμμή. Αυτό μπορούσε νά οδηγήσει σέ παραίτηση του Σενί ή σέ μιά πολιτική κρίση άπό την όποία οί άριστεροί δημοκρατικοί είχαν πολλές πιθανότητες νά θγούν κερδισμένοι. Όπως άκριβώς έγινε και στην περίπτωση της παραίτησης του ήγετικού στελέχους της δεξιάς Τατίτς άπό τή θέση του ύπουργού Άμυνας στη προηγούμενη κυβέρνηση συνασπισμού του Σενί.

ΑΛΛΑ και τό γεγονός ότι οί δεξιοί ήγέτες υπέγραψαν συμφωνία συνεργασίας γιά μιά νέα κυβέρνηση συνασπισμού μέ τό Σενί, έδειχνε τό φόβο τους γιά τόν αυξανόμενο ρόλο των άριστερών δημοκρατών και του κόμματος της Νέας Δύναμης. Φοβόντουσαν δηλαδή, μήπως μείνουν έξω άπό την νέα κυβέρνηση συνασπισμού. Η γενική αίσθηση πάντως στους μή στρατιωτικούς κύκλους ήταν ότι οί στρατιωτικές ομάδες και οί ύποστηρικτές τους είχαν νά κερδίσουν πολλά άπό την σύγχυση και την άποσταθεροποίηση της πολιτικής ζωής. Γιατί αυτό οδηγούσε στην άναξιοπιστία της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και άνοιγε τό δρόμο γιά την επιστροφή της στρατιωτικής δικτατορίας.

ΑΣΤΑΘΕΣ ΤΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

ΤΟ ΘΕΜΑ της επιστροφής του Θανόμ και ή χρησιμοποίηση άπό τή δεξιά του γηραιού δικτάτορα σάν άποσταθεροποιητικού παράγοντα,πήρε έθνικές διαστάσεις. Η διαμόρφωση των έξελίξεων μέσα στο στρατό τοποθέτησε την NSCT και τούς άριστερούς δημοκράτες στην ίδια όχθη μέ την ομάδα του Κρίς πού ζητούσε την άπέλαση του Θανόμ πριν νά συμβεί ό,τιδήποτε πού θά άνέτρεπε τίς προσβάσεις πού είχε άποκτήσει ή ομάδα αυτή μετά τό 1973 στο στρατό. Στην άλλη όχθη ήταν οί παλιοί άξιωματικοί, όπως ό ύποστράτηγος Γιότ, οί συντηρητικοί δημοκράτες, τό άκροδεξιό κίνημα Ναβαπόλ και άλλες τέτοιες οργανώσεις, ή Άστυνομία και τά βουδιστικά μοναστήρια.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ κύκλοι στη Μπανγκόκ πίστευαν ότι ή πολιτική δυναμική πού είχε άναπτυχθεί μέ την επιστροφή του Θανόμ άπειλούσε μερικές ισχυρές προσωπικότητες της ομάδας του Κρίς Σιδάρα. Τέτοιες προσωπικότητες ήταν ό στρατηγός Σέρμ Ναναχόρν, ό στρατηγός Πραχόδ Σουνταραγκούλ και ό Καμόλ

Θεζατούγκα και άλλοι. Η συλλογιστική αυτή τεκμηριώνεται μέ τό έπιχείρημα ότι ή άλλη πλευρά ήθελε νά πάρει τή ρεβάνς άπό τόν «προδότη» Κρίς ό όποιος τόν Όκτώβρη του 1973 εύθυγραμμίστηκε μέ εκείνους πού έπεδίωκαν την πτώση του καθεστώτος Θανόμ-Πραπάς, άφού διέταξε τά στρατεύματά του νά μήν πυροβολήσουν τούς διαδηλωτές.

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ πού φυσικά γεννιέται είναι: Ποιά άπ' όλες αυτές τίς στρατιωτικές κλίκες κατέλαβε την εξουσία; Ό Άρχηγός της Άεροπορίας Καμόλ Θεζατούγκα, ό ύποδιωκτητής των Ένόπλων Δυνάμεων στρατηγός Κριάνγκσασκ Τσαμάναντ και ό άρχηγός του στρατού στρατηγός Σέρμ Ναναχόρν, διευθυντικοί παράγοντες μέσα στην Α.Ρ.Σ., θεωρούνται στη Μπανγκόκ ότι άποτελούν έξέχοντα στελέχη της ομάδας Κρίς Σιδάρα. Αυτό φαίνεται νά δείχνει πώς τό πραξικόπημα ήταν δουλειά της ομάδας αυτής. Μπορεί άκόμα κανείς νά ύποθέσει ότι ό βασιλιάς θά εύλογούσε πολύ πιο εύκολα μιά πρωτοβουλία της ομάδας Κρίς, παρά της κλίκας Θανόμ-Πραπάς. Πολύ περισσότερο πού ό ίδιος ό βασιλιάς ήταν εκείνος πού τό 1973 πίεσε τό Θανόμ και τόν Πραπάς νά παραιτηθούν. Ό Κρίς Σιδάρα έκανε τότε τίς άναγκαίες «διευθετήσεις» γιά την έξορία τους.

ΤΟ ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΟ άντι-πραξικόπημα του στρατηγού Τσαλάρτ Χιρανιαζιρί ρίχνει περισσότερο φώς στη συνωμοσία. Ό Τσαλάρτ και όπως άποκαλύφθηκε άργότερα, ό στρατηγός Βιτούν Γιαζαβατί, ήρθαν σέ αντίθεση μέ τό νέο καθεστώς γιατί «οί νέοι άξιωματικοί είχαν άγνοηθεί στη συγκρότηση της Α.Ρ.Σ.». Πρέπει όμως νά σημειωθούν έδώ οί διασυνδέσεις άνάμεσα στους νέους άξιωματικούς περιλαμβανομένων και των Τσαλάρτ, Βιτούν και του στρατηγού Τσαρτιχάι μέ τό δεξιό Συνταγματικό κόμμα πού συμμετείχε στην κυβέρνηση συνασπισμού.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ Τσαλάρτ ύπηρετούσε σάν βοηθός άρχηγού στρατού στο Έπιτελείο. Δυό μέρες πριν άπό τίς εκλογές της 4ης Άπριλίου πήρε προαγωγή άπό τόν Πραμάρν, ύπουργό Άμυνας τότε στην κυβέρνηση Κουκρίτ και τοποθετήθηκε ύπαρχηγός του Στρατού. Ό μέχρι τότε ύπαρχηγός του στρατού στρατηγός Τσότ τοποθετήθηκε στη θέση του Γενικού Έπιθεωρητή του Στρατού. Τή θέση του ύπαρχηγού θά κατελάμβανε σύμφωνα μέ την ιεραρχία ό στρατηγός Σέρμ Ναναχόρν, ένας άνθρωπος του Κρίς Σιδάρα, τή μέρα άκριβώς (30 Σεπτεμβρίου) πού θά άποστρατευόταν ό στρατηγός Τσότ. Σ' όλα αυτά ό Πραμάρν είχε δάλει τό χέρι του χωρίς νά πληροφορήσει καθόλου την ιεραρχία. Την επομένη του διορισμού του Τσαλάρτ ό στρατηγός Τσότ και ό στρατηγός Κριανγκσάκ Τσαμάναντ, ένας άξιωματικός μέ καριέρα 30 χρόνων πήραν στο χέρι τίς «παρακλήσεις τους».

Ο ΠΡΑΜΑΡΝ προχώρησε σ' αυτές τίς έκκαθαρίσεις γιατί ήταν σίγουρος πώς μιά νίκη των Δημοκρατών θά του άφαιρούσε μεγάλο ποσοστό άπό τή δύναμή του. Είχε επίσης «άνιχνεύσει» τό χέρι των ανθρώπων του Κρίς πίσω άπό την πτώση της κυβέρνησης Κουκρίτ. Ό στρατηγός Κρίς Σιδάρα άρρώστησε βαριά και μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο όπου πέθανε τό πρωί της 23 Άπριλίου, όταν κάποιοι ξήλωσαν τό λαστιχένιο σώληνάκι άπό τή συσκευή του όρου πού τόν κρατούσε στη ζωή...

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ των ανθρώπων του Κρίς Σιδάρα σήμερα στη νέα χούντα φοβίζει εκείνους τούς άξιωματικούς πού έχουν στενές προσωπικές και πολιτικές σχέσεις μέ τόν Πραμάρν. Παρ'όλο πού πολλοί ξένοι παρατηρητές περιγράφουν τό πραξικόπημα της 6ης Όκτωβρίου σάν ένα «παιγνίδι των στρατηγών» τό άντι-πραξικόπημα του Τσαλάρτ δίνει και μιά άλλη διάσταση: Ότι δηλαδή ήταν ένα αίματηρό έπεισόδιο στη συνεχιζόμενη,μέσα στο στρατό,πάλη γιά την εξουσία. Η όλοφάνερη συνέπεια, αλλά και κατά κάποιο τρόπο άπόδειξη της άποψης αυτής είναι ή άπομόνωση όλων των αντιπάλων στρατιωτικών ομάδων.

Η ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ προσπάθεια της Χούντας νά δημιουργήσει ένα πολιτικό μέτωπο γιά τό καθεστώς εκφράζει τή σπουδή της νά εξασφαλίσει μεγαλύτερη άκτίνα ύποστήριξης και νά νομιμοποιήσει μιά καθαρά συνωμοτική έπιχείρηση.

Μέ πυρομαχικά κι ένα αντιαερματικό μπαζούκας στους δρόμους της Μπανγκόκ.

Τό αντάρτικο στή Ταϋλάνδη δυναμώνει...

της Σύλβιας Κατόρι

ΓΙΑ πολλά χρόνια η Ταϋλάνδη αντιμετώπιστηκε μόνο μέσα από τό παραμορφωτικό πρίσμα μιάς σειράς από μύθους που συντηρούνται μέ φροντίδα: χώρα του χαμόγελου, χώρα της πολιτικής παθητικότητας και του νωχελικού βουδισμού, χώρα των ικανοποιημένων μικροϊδιοκτητών. Για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, η καταπίεση της αγροτιάς, οι αυξανόμενες κοινωνικές εντάσεις και οι πρόοδοι του αγροτικού αντάρτικου του Κομμουνιστικού Κόμματος αγνοούνται σέ πολύ μεγάλο βαθμό, κρυμμένα από αυτό τό φανταστικό κατασκεύασμα.

ΣΤΗΝ πραγματικότητα, η Ταϋλάνδη, δέ διαφέρει από τίς άλλες χώρες της Άσίας, σ' ότι αφορά τίς τεράστιες αντιθέσεις και τίς κοινωνικές ανισορροπίες που έχουν συσσωρευτεί εδώ και πολύ καιρό. Ή εποχή της «γραφειοκρατικής πολιτικής», που καθοδηγούνταν από μιά περιορισμένη «έλιτ» πέρασε οριστικά και η χώρα μπήκε ανεμπόδιστα στην εποχή των ταξικών αγώνων της σύγχρονης εποχής. Τόν Οκτώβριο του 1976, οι στρατιωτικοί κατόρθωσαν θέβαια νά ξαναπάρουν την εξουσία που τούς είχε φύγει από τά χέρια τους τό 1973, μέ τί αντίτιμο όμως;

ΣΚΟΤΩΝΟΝΤΑΣ εκατοντάδες φοιτητές που ήταν συγκεντρωμένοι στό «κάμπους» του Πανεπιστημίου Thamassat, συλλαμβάνοντας χιλιάδες άλλους, έκμηδένισαν τίς ελπίδες αυτών που εξακολουθούσαν νά πιστεύουν σέ μιά δυνατότητα ειρηνικής εξέλιξης της ταϋλανδέζικης κοινωνίας μέ τόν κοινοβουλευτικό δρόμο και δικαίωσαν οριστικά τούς οπαδούς του ένοπλου αγώνα. Έτσι από τή μιά μέρα στην άλλη, χιλιάδες φοιτητές ξέφευγαν από την καταπίεση για νά συνδεθούν μέ τό αντάρτικο που καθοδηγούνταν από τό Κ.Κ.Τ. στην ύπαιθρο. Χιλιάδες άλλων που ήταν λιγότερο έκτεθειμένοι, έμειναν στην πόλη αποφασισμένοι νά συνεχίσουν τόν αγώνα τους μέσα από την παρανομία.

ΟΙ ΗΓΕΤΕΣ του Σοσιαλιστικού Κόμματος συντάσσονται κι' αυτοί επίσης μέ τόν ένοπλο αγώνα. Γύρισε μιά σελίδα. Οι στρατιωτικοί ήρθαν νά δώσουν μιά, χωρίς προη-

γούμενο ώθηση, στον ένοπλο αγώνα. Από τότε η κυβέρνηση του Μπανγκόκ δέν σιμάτησε νά θυθίζεται σέ στρατιωτικές επιχειρήσεις μεγάλης έμβλειας, χωρίς πραγματική επίδραση πάνω σ' ένα μετακινούμενο στρατό που οι δραστηριότητές του βρίσκονται σέ συνεχή ανάπτυξη και έκτείνονται σέ τρία μέτωπα, μέ μιά μεταβαλλόμενη ένταση, σέ πάνω από τίς μισές από τίς 71 έπαρχιες της χώρας: στά θόρεια, τά βορειοανατολικά και στά νότια. Όντας πολύ λίγο γνωστό για μεγάλο χρονικό διάστημα, τό Κ.Κ.Τ. άρχισε νά ανοίγεται προς τά έξω από τότε που έγινε τό αίματηρό στρατιωτικό πραξικόπημα της 6ης Οκτωβρίου 1976. Έκανε ένα βήμα δίνοντάς μας πρόσφατα τή δυνατότητα νά περάσουμε δυό βδομάδες σέ μιά βάση των έπαναστατών στά νότια της χώρας, στή καρδιά του αντάρτικου. Σ' αυτή την περιοχή, ένέδρες που στήνονται από τούς αντάρτες, άντεπαναστατικές επιχειρήσεις της κυβέρνησης, μέ βομβαρδισμούς, συσκοτίσεις, μετακινήσεις πληθυσμών, είναι σήμερα μιά καθημερινή πραγματικότητα που εξακολουθεί νά διαφεύγει απ' την προσοχή — τελείως φυσικά — των βιαστικών τουριστικών όρδων που τό βλέμμα τους περιορίζεται στους μολυσμένους δρόμους του Μπανγκόκ, στις «αΐθουσες του μασάζ» ή στις ηλιόλουστες πλαζ της Pattaya. Οι έπαρχιες Surat, Tani, Nakhon, Sri Tamarrat, Trang και Pattabung κατοικούνται βασικά από τούς Thai. Κατά συνέπεια δέν υπάρχει στις περιοχές αυτές πρόβλημα μειονοτήτων, αυτό όμως δέν σημαίνει ότι τίς άγγιζε λιγότερο ή εξέγερση. Πιο νότια, στά μαλαισιανά σύνορα, στις έπαρχιες Satun, Songkla, Yala, Narativat και Pattani, συγκεντρώνεται μιά μουσουλμανική μειονότητα από τή μαλαισιανή έθνότητα, ισχυρή, μ' ένα εκατομμύριο κατοίκους, καταπιεσμένη πάντα από την κεντρική εξουσία του Μπανγκόκ. Σ' αυτή την περιοχή, παράλληλα μέ τούς αντάρτες του Κ.Κ.Τ., κάνουν επιχειρήσεις οι αντάρτες του μαλαισιανού κομμουνιστικού κόμματος, που άπωθήθηκαν στην Ταϋλάνδη από την καταπίεση έναντίον τους και διάφορες μουσουλμανικές αυτονομιστικές ή άπελευθερωτικές ομά-

δες. Ή όροσειρά του Banthad που διακλαδώνεται σ' όλες αυτές τίς έπαρχιες, μέ τίς πηγές του πόσιμου νερού και τό άνώμαλο έδαφος της, καλυμμένο από μιά πολύ πυκνή θλάση, παρουσιάζει εύνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη του αντάρτικου. Ο βασιλικός στρατός, ύποστηριζόμενος στό κάτω νότιο τμήμα της χώρας, από τό μαλαισιανό στρατό, άρχισε από τό Δεκέμβριο του 1976 τίς πιο σημαντικές άντεπαναστατικές του επιχειρήσεις που πληρώθηκαν πολύ άκριβά από τόν άμαχο πληθυσμό. Τεράστιες ποσότητες βομβών χρησιμοποιήθηκαν χωρίς μεγάλη έπιτυχία.

Μέ τό Λαϊκό Άπελευθερωτικό Στρατό

ΓΙΑ νά φθάσουμε στή βάση των άνταρτών, περπατάγαμε πολλές μέρες από τό ξημέρωμα ως τό θράδυ, σ' ένα έδαφος απόκρημνο, δύσβατο, μέσα σέ μιά άφόρητη ζέστη. Φυτείες ανανά και καφέ και μετά ή ζούγκλα. Μερικές φορές ακούγαμε από μακριά τό θόμβο της μηχανής ενός άναγνωριστικού αεροπλάνου. Οι φοιτητές κλείνουν την πορεία φέρνοντας στωικά στην πλάτη τους όπως όλοι, 30 κιλά βάρος. Σ' όλη την διαδρομή, ποτέ δέ θά έχουμε ένα πραγματικό συναίσθημα ανασφάλειας. Παντού ό πληθυσμός μάς περιβάλλει μ' έναν προστατευτικό ιστό. Ή λαϊκή ύποστήριξη, αυτή είναι ή πραγματική δύναμη του Λ.Α.Σ. (Λαϊκός Άπελευθερωτικός Στρατός). Παντού, ή φάλαγγα πληροφορείται από πριν για τίς κινήσεις του έχθρου από άνώνυμους χωρικούς...

ΠΑΝΤΟΥ στά χωριά που διασχίζουμε, ό πληθυσμός γνέφει συμπαθητικά στους μαχητές του Λ.Α.Σ. τούς «Tor Por Tor» όπως τούς λένε συνήθως. Αυτό τό αίσθημα ασφάλειας είναι έντυπωσιακό και έξηγησιμο ταυτόχρονα. Όλα τά χρόνια στά βουνά αυτά, οι άγρότες αυτοί ήταν αναγ-

κασμένοι να βγάζουν με κόπο απ' τη γη ό,τι χρειάζονταν για να ζήσουν. Δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου δρόμοι, καθόλου ηλεκτρικό, καθόλου γιατροί σ' αυτά τα διασπαρτα χωριά όπου η κεντρική εξουσία ούδέποτε είχε άλλο μέλημα από τό να στέλνει τούς υπαλλήλους της κατά περι-οδικά διαστήματα, για να αποσπάσουν φό-ρους. Σέ πολλές περιοχές έξ' άλλου, γνώ-ρισε τήν εξαπόλυση «έκκαθαριστικῶν» επι-χειρήσεων με τίς συνακόλουθες φρικαλεό-τητες: θιασμοί, βασανιστήρια καί έκτέλεση υπόπτων. Έτσι, όταν τό κομμουνιστικό κόμμα άρχισε να αναπτύσσει τό μακρό-χρονο έργο τής πολιτικής διαπαιδαγώγη-σης, άπευθύνονταν ήδη σέ ανθρώπους ήδη πεισμένους. Παράλληλα μπόρεσε να ανα-πτύξει μιά πολύτιμη τεχνική καί λατρική βοήθεια, πού θελτίωνε σημαντικά τήν κατάσταση υγείας καί τίς αποδόσεις τών αγροτικῶν καλλιεργειῶν.

Ἡ ζούγκλα οδηγεί τά χωριά

«Στά περισσότερα απ' αυτά τά χωριά, μοῦ ἐξηγοῦν, έχουμε τώρα αυτό πού αποκα-λοῦμε χωρικούς στρατιῶτες. Είναι αγρότες πού ἐνώθηκαν μαζί μας, ζοῦνε στά χωριά καί χρησιμοποιοῦν τά όπλα τους σέ όρι-σμένες περιπτώσεις».

ΕΙΝΑΙ τελικά ἡ τελευταία βαθμίδα τοῦ Λ.Α.Σ. τό όποιο περιλαμβάνει άλλες δύο: τίς «τοπικές δυνάμεις» ἡ «αντάρτικες δυ-νάμεις» πού δροῦν στήν περιοχή τής ἐπαρχίας καί ζοῦν στή ζούγκλα. Τέλος οἱ «κύριες δυνάμεις» πού αποτελοῦνται από στοιχεῖα στρατολογούμενα από τίς τάξεις τών τοπικῶν δυνάμεων: τά πιό γερά στοι-χεῖα από φυσική καί πολιτική άποψη.

Ὁ Chovan, λαμπρός διανοούμενος καί ὀργανωτής, πρίν από τίς 6 Ὀκτώβρη, στά πανεπιστήμια, ἐξηγεῖ: «Στήν πραγματικό-τητα, ἄν δεῖς τή διαδικασία τής δουλειᾶς μας, οἱ τοπικές δυνάμεις έχουν μιά πολύ μεγάλη σπουδαιότητα. Είναι αὐτές πού πᾶνε στά χωριά για να καθοδηγήσουν τήν πολιτική δουλειά καί να ξυπνήσουν τήν συνείδηση τών ανθρώπων, καί ὀργανώνουν τούς χωρικούς στρατιῶτες, όταν ἡ κατά-σταση είναι ὠριμη».

Ὁ Chovan συνεχίζει: «Αγριότητες πού διαπράττονται από τόν ἐχθρό μποροῦν να δημιουργήσουν τίς προϋποθέσεις μέσα στίς ὁποῖες ἡ δουλειά τής πολιτικής ἐρμη-νείας είναι εὐκολη. Σέ άλλες περιοχές ἡ δουλειά αὐτή μπορεῖ να είναι πιό δύσκολη. Πρέπει να πᾶς να ζήσεις στό χωριό χωρίς να σέ ανακαλύψουν, να βοηθήσεις τούς ανθρώπους να λύσουνε τά προβλήματά τους για να κερδίσεις τήν ἐμπιστοσύνη τους».

ΑΠΟ τίς 6 Ὀκτώβρη ὅμως, αναπτύχθηκε μιά καινούρια μορφή ἐπαφῆς. Οἱ αντάρτες μπαίνουν ἐνοπλοῖ στά χωριά καί σέ πολυά-ριθμες ὁμάδες για να μιλήσουν στούς χω-ρικούς. Στήν πάλη πού καθοδηγεῖται τώρα από τόν Λ.Α.Σ., ἡ πολιτική δουλειά είναι ἀπόλυτα οὐσιαστική. Ἀπό τήν ἀνάπτυξη τής ἐξαρτάται τόσο ἡ βαθμιαία διαφορο-ποίηση τής στρατιωτικῆς δομῆς, ὅσο καί ἡ πρόοδος μέσα από τρία στρατηγικά στάδια πού διακρίνει τό κόμμα: ἄμυνα, ἀντιπαρά-θεση καί ἐπίθεση.

ΠΡΑΓΜΑΤΙ, στίς ἀρχικές φάσεις τής δου-λειᾶς σέ μιά περιοχή, στό στάδιο τής ἄμυ-νας, είναι οἱ τοπικές δυνάμεις αὐτές πού τοποθετημένες κάτω από τίς ἄμεσες δια-ταγές τοῦ κόμματος, ἐξασφαλίζουν ἀπό μόνες τους τά τρία καθήκοντα τοῦ Λ.Α.Σ.,

Ένα ἀπόσπασμα τοῦ στρατοῦ ψάχνει για αντάρτες μέσα σέ πυκνό δάσος.

δηλαδή τή μαζική (πολιτική) δουλειά, τή δουλειά στήν παραγωγή καί τήν ἐνοπλη πάλη. Προοδευτικά, πραγματοποιεῖται ἕνας καταμερισμός τών καθηκόντων. Ἡ μάζα τών συμπαθούντων καί οἱ χωρικοί στρατιῶ-τες ἐξασφαλίζουν τή δουλειά στήν παρα-γωγή. Οἱ τοπικές δυνάμεις συνεχίζουν καί ἐπεκτείνουν τή «μαζική δουλειά». Οἱ κύ-ριες δυνάμεις, ὀργανώνονται σέ συντά-γματα ἡ σέ τάγματα για τή μάχη. Μ' αὐτόν τόν τρόπο, ἡ στρατηγική τοῦ Κ.Κ.Τ. μπορεῖ να ἰδωθεῖ σά μιά προσαρμογή τής μασίχης θεωρίας τής περικύκλωσης τών πόλεων από τίς ἐπρχίες, ἐνῶ τό πρωτότυπο σημείο στήν προκειμένη περίπτωση είναι ὁ οὐσια-στικός ρόλος τών θάσεων πού είναι ἐγκα-τεστημένες στή ζούγκλα. «Ἡ ζούγκλα ὀδη-γεῖ τά χωριά», αὐτός είναι ὁ κανόνας.

Ἡ βάση τοῦ αντάρτικου

Ἡ ΒΑΣΗ στεγάζει αντάρτικες δυνάμεις ἐδῶ καί ἐφτά χρόνια. Σημεῖο σύνδεσης τών μονάδων πού είναι ὑπεύθυνες για τήν πο-λιτική δουλειά στήν ἐπαρχία, δέχεται ἐξ ἴσου καί ὁμάδες πού έχουν περισσότερο πολεμική ἀποστολή, οἱ ὁποῖες κάνουν ἐπι-θέσεις στούς ἀστυνομικούς σταθμούς τοῦ ἐχθροῦ καί τοῦ στήνουν παγίδες. Κατά συνέπεια, τό δυναμικό τής βάσης μετα-βάλλεται συνεχῶς, ἀλλά διπλασιάστηκε ἀπό τόν ἐρχομό τών κατοίκων τών πόλεων ἀπό τόν Ὀκτώβρη τοῦ 1976.

ΣΕ κάθε τομέα δουλειᾶς, τό κόμμα προσπαθεῖ να «ἀναμίξει» αγρότες, ἐργάτες καί φοιτητές. Ὡστόσο βρίσκει κανείς πε-ρισσότερους αγρότες στούς ἀγρούς ἡ στίς ὁμάδες μάχης, ἐνῶ οἱ φοιτητές είναι περισσότεροι στίς μονάδες τών ντοκου-μέντων καί τής προπαγάνδας.

Ἡ ΖΩΗ είναι πολύ ἀπλή, ἀλλά δέν λείπει τίποτα. Ἰκανοποιοῦνται οἱ βασικές ἀνάγκες τροφῆς καί τό κόμμα προσφέρει τά βασικά: τσιγάρα, σαποῦνι, παπούτσια, ὀδοντόπα-στα, στολές κλπ.

Ἡ ΒΑΣΗ είναι πάντα ἐνεργητική, ἀλλά ἡ ἀτμόσφαιρα δέν είναι τεταμένη καί δέν ὑπάρχει ἄκαμπτη πειθαρχία, οὔτε καί φα-νερή ἱεραρχία. Ἡ ἐκτέλεση τών καθηκόντων βασίζεται σέ μιά αὐτοπειθαρχία πού ὁ κα-θένας τήν ἀποδέχεται ἐλεύθερα.

ΑΥΤΟ ἴσως πού μέ ἐντυπωσίασε περισ-σότερο, είναι ἡ ἀδελφοσύνη καί ἡ ζεστασιά

τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους. Ὅμως, αὐτό πού είναι δυνατό στήν κλί-μακα μιάς κοινότητας ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι ἐνώνονται μεταξύ τους ἀπό ἕνα ἴδιο ἰδα-νικό, μπορεῖ να ἐπεκταθεῖ στό σύνολο τής κοινωνίας; ἐδῶ θρίσκεται πράγματι ὅλο τό πρόβλημα.

ΕΝ ΠΑΣΕΙ περιπτώσει οἱ μαχητές τοῦ Λ.Α.Σ. είναι εὐλικρινά πεισμένοι γι αὐτό. «Ἀρχίσαμε να χτίζουμε τίς θάσεις τής και-νούριας κοινωνίας» μοῦ λένε. Ὅταν θίγω τό ζήτημα τών συγκρούσεων ἡ τών τιμωριῶν σέ περίπτωση παραβίασης τών κανόνων τοῦ κόμματος, μοῦ ἀπαντοῦν. «Ὅταν ἐμ-φανίζονται αὐτά τά ζητήματα, ρυθμίζονται μέ τήν εὐκαιρία τής συνεδρίας για αὐτοκρι-τική πού γίνεται κάθε βδομάδα».

Ἡ ΠΟΛΙΤΙΚΗ διαπαιδαγώγηση περιλαμβάνει τή μελέτη τοῦ Κομμουνιστικοῦ Μανι-φέστου, κυρίως ὅμως ἐκλεκτά ἔργα τοῦ Μάο ἡ κείμενα τοῦ κόμματος πού ἐμ-πνέονται ἀπό τή σκέψη τοῦ Μάο. Αὐτή ἡ πολιτική διαπαιδαγώγηση ἔχει προτεραιό-τητα σέ σχέση μέ τή στρατιωτική διαπαιδα-γώγηση. Πρέπει να ἀποτρέπει κάθε τάση μιλιταρισμοῦ καί οἱ μαχητές πρέπει να τή θάλουν σέ ἐφαρμογή στίς σχέσεις πού δια-τηροῦν μεταξύ τους καί μέ τό λαό: «Πρέπει να ξέρουν πολύ καθαρά, γιατί πήραμε τά όπλα καί ὅτι ἡ ἐπανάσταση θά ὠφελήσει τούς φτωχοῦς αγρότες καί τούς ἐργάτες».

Ποῖος δρόμος οδηγεί στό αντάρτικο;

ΠΩΣ ἀποφάσισαν αὐτοῖ πού είναι ἐδῶ να συναντήσουν μιά μέρα τό αντάρτικο; Ποιά ἦταν ἡ τροχιά τους; Ἀς πάρουμε μερικές περιπτώσεις πού ἀπεικονίζουν ἐξ ἴσου καί τή διαφορετικότητα τής κοινωνικῆς κατα-γωγῆς. Ὁ Chaṛt ἕνα ἀπό τά στελέχη τής βάσης, ἦταν ἕνας εὐπορος ἔμπορος καί ἐντυπωσιάστηκε ἀπό τήν κινέζικη ἐπανά-σταση. Συνδέεται μέ τό Κ.Κ.Τ. ἀπό τό 1958. Τά μέτρα καταπίεσης πού ἔβαλε σέ ἐνέρ-γεια ὁ στρατάρχης Sarit τόν ὑποχρεώνουν να φύγει στό θουνό ἐκείνη τήν ἐποχή. Δύσβατα χρόνια ἀπό στερήσεις, φυγή, μέ-χρι τήν ἐποχή πού ἄρχισε ἡ ἐνοπλη πάλη τό 1965. Ἐχοντας σκοιωθεῖ δύο ἀπό τά παιδιά του, ἡ γυναίκα του καί ἄλλα ἐξι παι-δια του συνδέθηκαν μέ τόν Λ.Α.Σ.

Ο Saeng είναι 40 χρονών. Φτωχός αγρότης. Εργάζεται 18 ώρες τη μέρα και μόλις τὰ φέρνει θόλτα νὰ θρέψει τὴν οικογένειά του. Μὴ βλέποντας διέξοδο στὴ μιζέρια του συνδέεται μὲ τὸ ἀντάρτικο τὸ 1972. Ἡ ἀστυνομία ἔχοντας πληροφορηθεῖ γι' αὐτὸν σκοτώνει 8 συγγενικά του ἄτομα. «Δὲν ἔχω πιά τίποτα νὰ χάσω, μοῦ λέει ἥρεμα, θὰ γυρίσω σπῖτι μου μόνο μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση».

Ἡ Deng, 22 χρονῶν, ἔχοντας μπεῖ στὴ φυλακὴ μετὰ τὴν ἀπεργία Mata – κάτι σὰν ταῦλανδέζικη ἐκδοχὴ τῆς γαλλικῆς Lip – συνδέεται μὲ τὸ ἀντάρτικο ἀπ' τὴ στιγμὴ τῆς ἀποφυλάκισής της. «Ζῶ καλύτερα ἐδῶ ἀπ' ὅτι σὸ ἐργοστάσιο· θὰ πολεμήσω μέχρι τέλους ἐνάντια στὴν ἐκμετάλλευση», δηλώνει. Καί σίγουρα ὑπάρχουν πάρα πολλοὶ φοιτητές πού ἔκαναν τὸ ἀποφασιστικό βῆμα μετὰ τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1976. Οἱ πορεῖες τους μοιάζουν.

Διανοούμενοι στὴ ζούγκλα

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ τοῦ πραξικοπήματος τοῦ 1976 σὸ ἀντάρτικο ἦταν σημαντική. Συρροή ἀπὸ φοιτητές καὶ διανοούμενους στὴν ἀρχή, πού εἶχαν παλέψει σὸ χῶρο τῆς πόλης καὶ πού τώρα ἡ μαζικὴ παρουσία τους στὴ ζούγκλα, ἀποτελοῦν ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά τοῦ ταῦλανδέζικου ἀντάρτικου. Ποιὲς θὰ 'ναι οἱ συνέπειες ἀπ' αὐτὸ τὸ φαινόμενο; Ἐν πάσει περιπτώσει ἴσως θὰ 'ναι ποικίλες, μακροπρόθεσμα. Ὅρισμένες ἀπ' αὐτές εἶναι ἤδη φανερές. Ἡ βελτίωση τῶν δικτύων σύνδεσης μὲ τίς πόλεις πού διακλαδώνονται τώρα σὲ μιά μάζα συμπαθούντων οἱ ὁποῖοι παρέμειναν σὸ χῶρο τῆς πόλης, ἤδη ἔχει προκαλέσει μιά αἰσθητὴ βελτίωση τῶν ὑλικῶν συνθηκῶν ὑπαρξῆς τοῦ ἀντάρτικου. Μιά ἄλλη ἄμεση συνέπεια εἶναι ἡ βελτίωση καὶ ἡ ἐπέκταση τῆς προπαγάνδας τοῦ Κ.Κ.Τ. σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα. Στὸ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο ἐξ ἴσου τὰ ἀποτελέσματα εἶναι φανερά: φτιάχτηκαν καινούρια θεατρικὰ ἔργα, ζωντανά, ὄχι δογματικά, βασισμένα στὰ διάφορα ἐπεισόδια τῆς πάλης τοῦ φοιτητικοῦ καὶ ἐργατικοῦ κινήματος στὴ διάρκεια τῶν τελευταίων πέντε χρόνων. Ἡ ἐπίπτωση πάνω σὸ ἴδιο τὸ κόμμα εἶναι δύσκολο νὰ μετρηθεῖ. Ὅπως δὴποτε ὑπάρχουν ἤδη ὁρισμένα καθαρὰ δείγματα: μπροστὰ σὲ μιά μάζα ἀπὸ καινουριοφερμένους πού πρέπει νὰ ἐνταχθοῦν, ὀδηγημένο νὰ δίνει ἀπαντήσεις σὲ μιά πληθώρα ἀπὸ ἐρωτήματα, τὸ κόμμα προτρέπει τὰ πιὸ ὠριμα στελέχη του νὰ ἀναπτύξουν τίς θεωρητικές τους γνώσεις. Ὑπάρχουν ὅμως συζητήσεις πάνω στὴν πολιτικὴ γραμμὴ; Ὑπάρχουν συγκρούσεις ἀπόψεων; Φαινομενικά δὲν ὑπάρχουν. Δὲν ὑπάρχουν ἐκεῖ πού θρῖσκώμαστε. Ὑπάρχουν πολλοὶ λόγοι γι' αὐτό. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς στρατευμένους διανοούμενους εἶχαν ἤδη κερδηθεῖ ἀπὸ τὴν πολιτικὴ γραμμὴ τοῦ Κ.Κ.Τ. ἀπ' τὰ πρῖν. Ἡ κύρια συζήτηση στοὺς κόλπους τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος ἀναφέρονταν σὸ κατά πόσο θὰ συνέφερε ἡ ἐνοπλὴ πάλη, ἓνα ζήτημα πού τώρα ἔχει ξεπεραστεῖ. Τώρα, εἶναι τὰ προβλήματα προσαρμογῆς σὲ μιά καινούρια ζωὴ, ἰδωμένη μέσα ἀπ' τὴν προοπτικὴ τοῦ κόμματος σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ ρόλο τῶν διανοούμενων. Ὁ Thon, καθηγητῆς, παρατηρεῖ: «Χρειάζεται καιρὸ γιὰ νὰ ἀλλάξεις. Ἐδῶ ἄρχισα μιά καινούρια ζωὴ... Ἔβαλα κατὰ μέρος τὸ παρελθόν μου... Τὸ κόμμα μοῦ ἀνάθεσε τὸ καθῆκον νὰ διδάξω τὸν

μαρξισμό... Ὅταν βλέπω τὸν Chart καὶ τὸν Dun πού θυσίασαν τὴν ζωὴ τους, πού ποτὲ δὲν εἶχανε ὅλα αὐτὰ πού ἐγὼ εἶχα στὴν πόλη, αὐτὸ μὲ βοηθάει νὰ ἀλλάξω...»

Σημαντικὰ ἐνισχυμένος ἀπὸ τίς καινούριες δυνάμεις πού ἐντάχθηκαν ἀπὸ τὸ 1976, ὁ Λ.Α.Σ. θεωρεῖ σήμερα ὅτι θρῖσκεται ἀκόμα σὸ στάδιο τῆς ἄμυνας· σὸ στάδιο αὐτὸ ὁ ἔλεγχος τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ λαϊκὴ ὑποστήριξη εἶναι τὰ συστατικά τῆς ἐπιτυχίας στίς περισσότερες περιοχές. Ὁ κανόνας εἶναι ὅτι δὲν θρῖσκώμαστε ἐκεῖ ὅπου ἐπιτίθεται ὁ ἐχθρός. Ὅπως δὴποτε, μπορεῖ νὰ θλάψει σὸ μάξιμουμ μόνο τίς τοπικὲς δυνάμεις, ἀλλὰ οἱ κύριες δυνάμεις μας δὲν μποροῦν νὰ θιχτοῦν. Ὁ ἐχθρὸς ξέρει καλὰ πού θρῖσκονται τὰ «φρούριά μας». Αὐτές ὅμως εἶναι ζῶνες πού δὲν τολμᾷ νὰ διακινδυνέψει. Εἶχε μιά πολὺ ἄσχημ.ῃ ἐμπειρία σὸ Kao Khor στὰ νοτιοανατολικά τῆς χώρας, τὸ 1976. Ἐχασε πολλὰ τάγματα στρατιωτῶν πού περικυκλώθηκαν καὶ δὲν μπορούσαν πιά νὰ ξεφύγουν. Μιά ἰδιαίτερη σημασία ἔχει δοθεῖ στὴ δουλειὰ πολιτικῆς προπαγάνδας πρὸς τοὺς κυβερνητικούς στρατιώτες. «Ὅταν κάνουμε ἐπίθεση σὲ στρατιωτικὲς θέσεις κρατᾶμε τοὺς ἀφοπλισμένους στρατιῶτες γιὰ νὰ τοὺς ἐξηγήσουμε τὸ νόημα τοῦ ἀγώνα μας καὶ νὰ τοὺς ποῦμε, ὅτι ἂν σὸ μέλλον μᾶς παραδοθοῦν δὲν θὰ τοὺς κάνουμε κανένα κακό. Μετὰ τοὺς ἀφήνουμε. Ἄν ὑπάρχουν τραυματίες, τοὺς φροντίζουμε καὶ ζητᾶμε ἀπὸ τοὺς χωρικούς νὰ τοὺς πᾶνε σὸ νοσοκομεῖο. Τώρα, ὑπάρχουν περιπτώσεις πού μονάδες ὁλόκληρες μᾶς παραδίδονται χωρὶς νὰ πολεμήσουν ἢ καὶ συνδέονται μαζί μας ἀκόμα».

ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΑ ἡ πολιτικὴ σημασία τῶν στρατιωτικῶν ἐνεργειῶν πάντα λαμβάνεται ὑπ' ὄψη πρὶν ἀπὸ κάθε τι ἄλλο. Ἄν μιά ἐπίθεση κινδυνεύει νὰ ἐννοηθεῖ λαθεμένα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἢ νὰ προκαλέσει τὴν καταπίεση σ' ἓνα χωριὸ ὅπου ὁ Λ.Α.Σ. δὲν ἔχει μπορέσει ἀκόμα νὰ ὀργανώσει τὴν αὐτοάμυνα, τότε ἡ ἐπίθεση αὐτὴ δὲν θὰ γίνει.

Μειονότητες

ΜΙΑ ἄλλη πλευρὰ πού τονίζει ἰδιαίτερα τὸ Κ.Κ.Τ. ἀπὸ πολιτικὴ ἀποψη εἶναι τὸ ζήτημα τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων – καμιά τριανταριά – πού πάντα τους καταπιέζονταν ἀπὸ τὴν κεντρικὴ ἐξουσία, ὅπως οἱ Mong, οἱ Meos σὸ θόρειο τμήμα τῆς χώρας καὶ οἱ μουσουλμάνοι σὸ νότο, κλπ. Στὸ πρόγραμμα του ἀπὸ 10 σημεία, τὸ 1976, τὸ Κ.Κ.Τ. ὀρίζει ὅτι οἱ μειονότητες ἔχουν πλήρες δικαίωμα στὴ διατήρηση τῆς γλώσσας τους, τῆς κουλτούρας τους καὶ στὴν ἐπιλογὴ τῶν δικῶν τους ἀρχῶν διακυβέρνησης.

«Ὅρισμένα μέλη καὶ στελέχη τοῦ Κ.Κ.Τ. ἐργάζονται ἐνεργητικὰ στὴ θάση αὐτῆς τῆς πολιτικῆς, μᾶς διευκρινίζει ὁ Chouan καὶ αὐτὴ ἡ ἐργασία σὸ ἐσωτερικὸ τῶν μειονοτήτων εἶναι πολὺ σημαντικὴ. Παίρνει ἀρκετὸ καιρὸ γιὰ νὰ τοὺς πάρουμε μὲ τὸ μέρος μας, ἀλλὰ ἤδη ἔχουμε σημαντικὲς ἐπιτυχίες. Ἡ ἀρχὴ εἶναι δύσκολη, τὰ πράγματα ὅμως προχωροῦν γοργὰ ἀπ' τὴ στιγμὴ πού σὲ κάθε μειονότητα ὑπάρχουν συνειδητοὶ ἄνθρωποι πού τοὺς ἔχουμε μαζί μας».

Τι ἐλπίζουν γιὰ τὸ μέλλον, αὐτοὶ οἱ αγρότες, οἱ διανοούμενοι καὶ οἱ ἐργαζόμενοι πού πήραν τὰ ὅπλα; Νὰ ἀποτινάξουν τὴν καταπίεση πού μὲ τὴν μιά ἢ τὴν ἄλλη

μορφὴ τοὺς ἐσπρωξε σὸ ἀντάρτικο.

ΤΟ Κ.Κ.Τ. διακρίνει 3 πολιτικὰ στάδια: ἐγκαθίδρυση μιᾶς «ἐθνικῆς δημοκρατίας» ἀρχικά, κατόπιν σοσιαλιστικός μετασχηματισμός τῆς κοινωνίας καὶ τέλος παράλληλα μὲ τὸ μαρasmus τοῦ Κράτους, ἐγκαθίδρυση τοῦ κομμουνισμοῦ.

ΤΟ ἐνιαῖο Μέτωπο, πού θρῖσκεται τώρα σὲ μιά φάση διεύρυνσης μὲ τὴ συμμετοχὴ τῶν σοσιαλιστῶν ἡγετῶν καὶ ἄλλων λαϊκῶν ὀργανώσεων, οἱ ὁποῖες τάχθηκαν μὲ τὸν ἐνοπλο ἀγῶνα ἀπὸ τότε πού ἐγινε τὸ πραξικόπημα, ἔχει σὰ λειτουργία του νὰ συγκεντρώσει τίς εὐρύτερες δυνάμεις πού εἶναι ἐπιδεκτικὲς σὸ νὰ συμπαραταχθοῦν μὲ τοὺς δύο κύριους στόχους τῆς πρώτης φάσης: ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία καὶ λαϊκὴ κυριαρχία.

«Πρόκειται, λέει ὁ Chouan, γιὰ τὴν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸν ἱμπεριαλισμὸ καὶ τὸν ἡμιφεουδαρχισμό. Οἱ ὀργανώσεις τοῦ Μετώπου θὰ ταχθοῦν ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ Κ.Κ.Τ., χωρὶς νὰ συγχωνεύονται μαζί του. Ἡ πολιτικὴ συμμαχιῶν τοῦ κόμματος δὲ θίγει τὴν αὐτονομία τῶν διαφόρων ὀργανώσεων πού δέχονται ὁρισμένες ἀρχές οἱ ὁποῖες ἔχουν τεθεῖ ἀπὸ τὸ Κ.Κ.Τ. Ἡδη, μοῦ ἐξήγησαν, πραγματοποιοῦνται τώρα ἀλλαγές στὴν ἀγροτικὴ δομὴ, παράλληλα μὲ τὸν ἐνοπλο ἀγῶνα. Ἡ εὐρύτητα αὐτῶν τῶν ἀλλαγῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τίς τοπικὲς συνθήκες καὶ ἀπὸ τὴ στάση τῶν ἰδιοκτητῶν: καταλήψεις γαιῶν ἢ ἀπλὴ μείωση τῶν τόκων ἀγρομίσθωσης: «Οἱ καταλήψεις γῆς, ὅταν λαβαίνουν χώρα, γίνονται ἀπὸ τίς μάζες πού κινητοποιοῦνται ἀπὸ τὴν ἰδεολογία μας».

ΣΤΗΝ περίπτωση αὐτὴ οἱ ἴδιες οἱ μάζες μοιράζονται τὴ γῆ μετὰξὺ τους, ἐνῶ τὸ κόμμα ἀσκεῖ μιά ἐποπτεία. Σ' ὅλες τίς ἀπελευθερωμένες ζῶνες, ἡ ἐξουσία ἀσκεῖται ἀπὸ τίς μάζες μὲ τὴ μορφὴ μικρῶν διοικητικῶν μονάδων πού ὀνομάζονται «τοπικὴ ἐξουσία» κάτω ἀπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ κόμματος. Στὴν πραγματικότητα συγκροτοῦνται ἀπὸ πολιτοφυλακὲς χωρικῶν πού ἐκπροσωποῦν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ τόπου. Τὴ στιγμὴ τῆς ἀπελευθέρωσης, οἱ διάφορες αὐτές τοπικὲς ἐξουσίες θὰ συγκροτήσουν τὴν κρατικὴ ἐξουσία.

Η ΚΙΝΑ βοηθάει τὸ Κ.Κ.Τ. στὴν προσπάθειά του; Μοῦ ἀπαντοῦν: «Ἡ Κίνα βοήθησε τὸ κόμμα μας σὸ παρελθόν. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ὅμως πού τὸ κινεζικὸ κράτος ἀποκατέστησε διπλωματικές σχέσεις μὲ τὴν Ταῦλάνδη, τὸ 1975, ἔκοψε αὐτὴ τὴ βοήθεια. Στὸ ἐπίπεδο ὅμως τοῦ κινεζικοῦ κόμματος ἡ βοήθεια αὐτὴ ἐξακολούθησε. Ἡ κύρια συμπάρασταση δὲν εἶναι χρηματικὴ ἢ ὑλική, ἀλλὰ ἠθικὴ καὶ ἰδεολογικὴ. Στὸ ἐπίπεδο τοῦ κράτους πού θὰ ὀικοδομηθεῖ θὰ δεχτοῦμε τὴ βοήθεια διαφόρων κρατῶν, ἀρκεῖ νὰ εἶναι χωρὶς προϋποθέσεις. Μποροῦμε νὰ δεχτοῦμε σχέσεις μόνο μὲ κόμματα πού ἔχουν μιά μαρξιστικὴ – λενινιστικὴ γραμμὴ. Πρέπει νὰ ὑπογραμμιστεῖ καθαρὰ ὅτι, ἂν τὸ Κ.Κ.Τ. ἔχει ἀπόψεις πού ἔχουν τὴν ἴδια κατεύθυνση μὲ τὸ Κ.Κ.Κ. δὲν εἶναι διόλου ὑποταγμένο σ' αὐτό. Τὰ διδάγματα ἀπὸ τὴν κινεζικὴ ἐπανάσταση εἶναι ἰδεολογικά...»

ΒΛΕΠΟΝΤΑΣ τὴν αὐξανόμενη πίεση τῆς λαϊκῆς ἀντίστασης στὴν καταπίεση τοῦ στρατιωτικοῦ καθεστώτος τῆς Ταῦλάνδης, ὑπάρχει κάθε λόγος νὰ σκεφτόμαστε ὅτι ἡ μακρὰ πορεία τοῦ Κ.Κ.Τ. θὰ συνεχιστεῖ τώρα μὲ ἓνα ρυθμὸ πού ὅλο καὶ περισσότερο ἐπιταχύνεται. ■

ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΕΛΕΠΕ ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΜΗΤΣΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΡΩΣΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(Από τόν 11ον αιώνα
μέχρι την επανάσταση
του 1917)

Α' τόμος:

Αφιέρωμα στη μεσαι-
ωνική περίοδο και στη λο-
γοτεχνία του 18ου αιώνα.

Β' τόμος:

Εξετάζεται η κλασσική
λογοτεχνία του 19ου αιώ-
να. (Πούσκιν, Γκόγκολ,
Λέρμοντωφ, Τουργκένιεφ,
Ντοστογιέφσκι, Τολστόν,
Τσέχωφ, κ.ά.).

Γ' τόμος:

Οι δύο-τρεις δεκαετίες
πρίν από την επανάσταση
του 1917. Στά χρόνια αυτά
έμφανίζονται μερικά βαρυ-
σήμαντα ονόματα στη λο-
γοτεχνία (Γκόρκι, Μπλόκ,
Μπέλι, Μερεζκόφσκι,
Μπριούσωφ, Μπούνιν,
Αντρέγιεφ, Άννενσκι, Άχ-
μάτοβα, Μαγιακόφσκι
κ.ά.) και στη θεωρητική
σκέψη (Πλεχάνωφ, Σεστώφ,
Μπερντιάγιεφ, Λένιν, Λου-
νατσάρεβ κλπ.).

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ
Πανεπιστημίου 44 - Τηλ. 3615.783

Ένα βιβλίο και μιά εποχή

Ο Γιάννης Λιονάκης γράφει:

«Νά είμαι σ'ότι θά γράψω δικαίος. Νά μήν έχω πάθος στην κρίση μου, όταν κρίνω ανθρώπους και καταστάσεις...»

ΔΙΑΣΤΗΜΙΚΗ είναι ή απόσταση πού χωρίζει τούτα τά λόγια του Γ. Μανούσακα από την πράξη του. Έχοντας επίγνωση του έργου πού βάλθηκε νά πραγματοποιήσει προσπαθεί μ' αυτά του τά λόγια – νά προδιαθέσει τόν αναγνώστη. Όστόσο τόν Γ. Μ. δέν είναι και τόσο δύσκολο νά τόν καταλάβει κανείς, όταν γνωρίζει φυσικά λίγο τή ζωή του. Πολύ πιο δύσκολο είναι νά έννοήσουμε τούς ύμνητές του, όπως, ό κ. Δ. Ραφτόπουλος. (Βλέπε άρθρο του στό περιοδικό «ΑΝΤΙ» τχ. 93). Μένει ακατατανόητο τό πώς μπόρεσε ό κ. Δ. Ρ. νά πείσει τόν έαυτό του γιά τήν ορθότητα των γραφομένων του Γ.Μ. – χωρίς νά έχει καμιά απολύτως γνώση τής πραγματικότητας – ώστε νά είναι σέ θέση νά στρέφεται μέ τόση βεβαιότητα έναντίον εκείνων, πού, άνεξάρτητα από αδυναμία, έλλειψεις και λάθη, έγιναν ολοκαύτωμα στόν επαναστατικό δημοκρατικό εκείνο αγώνα,

ΑΣ ΔΟΥΜΕ όμως, τί γράφει ό ίδιος ό κ. Δ.Ρ.: «Τό ζήτημα δέν είναι θαρρώ – γράφει – νά ποῦμε αν ό Γ.Μ. ιστορικά «έχει δικιο». Τό δικιο του είναι σαν τά Λευκά Όρη όπου ξεψύχισε τό καταποδομένο αντίρτικο τής Κρήτης...».

Ο ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ βλέπει έδω πόσο σίγουρος είναι ό Δ.Ρ. γιά τό δικιο του Γ.Μ. και γιά τήν προδοσία του αντίρτικου τής Κρήτης! Μάλιστα ό Δ.Ρ. τό όνομάζει όχι προδομένο, αλλά καταπροδομένο, πού σημαίνει κάτι παραπάνω από προδομένο! Και ό Δ.Ρ. συνεχίζει: «Προπαντός όμως τό έργο τουτο είναι ένα έπος και μία έλεγεία, μνημείο ενός αγώνα». Και τό ύμνολόγημα του Δ.Ρ. συνεχίζεται ακράτητο: «Τό βλέπω – γράφει – σά μία μεγάλη τοιχογραφία όπου προβάλλουν φωτεινές και σκοτεινές μορφές...».

NOMIZΩ πώς έδω ό Δ.Ρ. γιά νά είναι πιο κατανοητός στους αναγνώστες του, έπρεπε νά γράψει, πώς προβάλλουν σκοτεινές μορφές σαν του Μπελογιάννη και φωτεινές σαν του Γ. Μανούσακα και τή

Γιά τό βιβλίο του Γιάννη Μανουσάκα «Ο έμφύλιος» στή σκιά τής 'Ακροναυπλίας), εκδόσεις ΔΩΡΙΚΟΣ, 1978) έχουμε επανειλημμένα αναφερθεί. Στό τεύχος 73 είχαμε δημοσιεύσει αποσπάσματα λίγο πριν την έκδοσή του. Στή συνέχεια, στό τεύχος 89 ό Κ. Παπαγεωργίου παρουσίασε κριτικά τό βιβλίο μετά την κυκλοφορία του. Στό τεύχος 93 δημοσιεύσαμε τήν έκτενή παρουσίαση του βιβλίου από τόν Δημ. Ραφτόπουλο.

Ο παλιός αγωνιστής ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΙΟΝΑΚΗΣ παίρνοντας άφορμή από τήν τελευταία αυτή παρουσίαση μās έστειλε τό γράμμα πού ακολουθεί. Στή συνέχεια, δημοσιεύουμε σχόλιο του συνεργάτη μας ΔΗΜ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ, στον οποίο θέσαμε υπόψη τό γράμμα του Γιάννη Λιονάκη.

δική του! Γενικά πρέπει νά ποῦμε, πώς μέ τόν τρόπο πού γράφει ό Δ.Ρ. γίνεται συνένοχος στή διαβολή και λασπολογία των αγωνιστών πού έχει βάλει στόχο του ό Γ.Μ. Ο Δ.Ρ. έχει πειστεί, σέ τέτοιο βαθμό (πώς;) γιά τό αλήθές του λόγου του Γ.Μ., ώστε του είναι αχρείαστη και περιττή όποιαδήποτε άλλη πηγή πληροφορησης. Τό περιεχόμενο του «Έμφύλιου» του Γ.Μ. τό θεωρεί απόλυτη αλήθεια και όλες τίς άλλες πιθανές πηγές τίς αποκαλεί αργιστικά στερεωμένες και δηλητηριασμένες:

«Αν ήθελε νά αναζητήσει κανείς – γράφει ό Δ.Ρ – μία δικαίωση του κειμένου αυτού έξω από τό ίδιο (!), δέν θά χρειαζόταν καν νά τό παραβάλλει μέ τίς ιστορικές πηγές – ποιές πηγές; τίς στερεωμένες ή τίς δηλητηριασμένες;». Προξενεί κατάπληξη ή στάση αυτή ενός «είδικου». Και δέν υπάρχει άλλος τρόπος νά κρίνει κανείς, όχι πιά τόν Γ.Μ. και τό έργο του, αλλά τόν ίδιο τόν κριτικό του, τόν Δ.Ρ. δηλαδή, παρά αν του πει, πώς στερεωμένη και δηλητηριασμένη σύγγραφα πρέπει νά είναι ή σκέψη και ή κρίση ή δική του! Γιατί πέρνει θέση έναντίον αγωνιστών και βρίζει τή μνήμη τους στηριζόμενος στή μαρτυρία ενός ανθρώπου πού όχι μόνο εγκατάλειψε από τήν αρχή αυτόν τόν αγώνα, αλλά υπάρχουν στοιχεία πού λένε πώς τάχτηκε κάποτε και έναντίον του.

Ο Δ.Ρ. όμως δέν σταματά έδω, είναι τόσο ακράδαντα πεπεισμένος στήν αλήθεια του Γ.Μ., ώστε δέν άνέχεται καμιά απολύτως αντίρρηση. Κατακρίνει τόν Κ. Παπαγεωργίου πού τόλμησε – σέ άρθρο του στό περιοδικό «ΑΝΤΙ» (τχ. 89) νά εκφράσει και τήν ελάχιστη αμφιβολία στήν αντικειμενικότητα των γραφομένων του Γ.Μ., αν και οί απόψεις και του Κ.Π. είναι ενός άλλου είδους ύμνολογία στον Γ.Μ. και τόν «Έμφύλιο» του. «Τό «ψεύτικες» ή «λογάδικες» – γράφει ό Δ.Ρ., θά έπρεπε νά βαρύνει πολύ στήν πένα του (έννοεί τόν Κ.Π) πριν γραφτεί. Γράφτηκε και προσθέτει ακόμα μάν αντίφαση μέσα στήν αντίφαση και μία κηλίδα».

Ο Δ.Ρ., όπως υλέπει ό αναγνώστης,

διακρίνει πολύ εύκολα τίς αντιφάσεις και τίς κηλίδες στό κείμενο του Κ.Π. αδυνατεί όμως νά διακρίνει τούς κουβάδες τή λάσπη πού ρίχνει ό Γ.Μ. στους νεκρούς αγωνιστές. Σημάδι κι' αυτό αλάθητο τής κρίσης του. Ο αναγνώστης πού θά περνε ακριτα τά λόγια του Γ. Μανούσακα, τά λιβανίσματα και τούς διθύραμβους κριτικών όπως ό Δ.Ρ., στήν καλύτερη περίπτωση θά δημιουργούσε μία εικόνα πού θά ήταν διαμετρικά αντίθετη από τήν πραγματική.

Ο Γ. ΜΑΝΟΥΣΑΚΑΣ, στον «Έμφύλιο» του, είναι ικανός νά υποστηρίξει ότι είναι ένας Έρακλής, μάλλον ότι υπήρξε ό σύγχρονος Έρακλής πού κράτησε όλη τή γή στήν πλάτη του και τήν στριφογύριζε κατά πού ήθελε κι' αν του ξεφύγε και του 'πесе είναι γιατί σκόνταψε σ' ένα χαλίκι πού βρέθηκε μπροστά στά πόδια του! Μέ έναν έγωκεντρισμό πρωτόφαντο, πού τόν ανακαλύπτει ό αναγνώστης και στό βιβλικό στυλ του κειμένου του, ό Γ.Μ. ούτε λίγο ούτε πολύ θέλει νά πει ότι υπήρξε ό όμφαλός τής γής και κείνος πού του τό άμφισβήτησε έγινε ό αίτιος τής καταστροφής του Νώε.

ΚΡΙΣΕΙΣ, σκέψεις και συμπεράσματα αγωνιστών και του λαού, πού χρονικά ανήκουν σέ κατοπινότερη εποχή, τά ιδιοποιείται, τά παρουσιάζει σαν δικές του, τάχα, απόψεις εκείνου του καιρού και τά αντιπαραθέτει (πού νομίζετε;) όχι στή στρατηγική και ταχτική τής τοτινής ήγεσίας του ΚΚΕ – τής όποιας υπήρξε αποσταλμένος και ένθερμος υποστηρικτής στή Κρήτη, ό ίδιος έλεγε ότι είναι αποσταλμένος από τόν αρχηγό, δηλ. τόν Ζαχαριάδη – αλλά στή γραμμή τής Κομματικής Όργάνωσης Κρήτης (ΚΟΚ), σάμπως ή ΚΟΚ ήταν αυτοκέφαλη και μπορούσε νά έχει και νά εφαρμόζει δική της, ξεχωριστή γραμμή!!

Σ' ΟΛΗ τή μακρά διάρκεια του βιβλίου του ό Γ.Μ. καταβάλλει απεγνωσμένη προσπάθεια νά παραπλανήσει τόν αναγνώστη ρίχνοντας τήν ευθύνη τής ήττας, όχι στον πραγματικό υπεύθυνο, στήν ήγεσία δηλαδή του ΚΚΕ και τή λαθραία γραμμή της, αλλά στήν ΚΟΚ και προσωπικά στους αγωνιστές Γ. Τσιττήλο, Μ. Μακρινάκη, Μ. Σιγανό και άλλους.

Ἀπαλλάσει μόνον τόν ἑαυτό του μιά πού τόσο σκληρά ἀγωνίστηκε κατά τῶν φοβισιάρηδων καί δειλῶν αὐτῶν, ὅπως τοὺς ὀνομάζει, πού τά κομένα κεφάλια τους περιφέρονταν ἐπὶ πίνακι γιὰ νά μεταπειστούν κι' οἱ ἄλλοι «ἀντεπαναστάτες» σάν κι' αὐτούς καί νά γίνουν «ἐπαναστάτες» τύπου Γ. Μανούσακα.

ΝΑΙ, «ἐπαναστάτες» τύπου Γ.Μ.! Γιατί ὁ Γ.Μ. ἔφτασε κι' ὡς τό σημεῖο, μέσα στό φοβερό κλίμα τῆς τρομοκρατίας στά 1949, νά ἐνθαρρύνει τρομοκρατημένους ἀριστεροὺς νά πάρουν ὅπλα καί νά γίνουν ΜΑΥΔΕΣ! Πρόθεση τοῦ συγγραφέα τοῦ «ἐμφύλιου» δέν εἶναι νά συγγράψει ἱστορία, ἢ ἔστω, νά βοηθήσει στή συγγραφή της, πρόθεση του εἶναι νά συσκοτίσει τὰ πράγματα, νά σπιλώσει τοὺς καλύτερους ἀγωνιστές καί νά διακαιώσει τόν ἑαυτό του, θέτοντας ὑπὸ ἀμφισβήτηση ἐρωτηματικά, πού ἔχουν προκύψει, γιὰ τό ἄτομο του. Ἡ μέθοδος πού χρησιμοποιεῖ εἶναι παμπόνηρη, μεφιστοφελική. Πίσω ἀπὸ πυκνά προπετάσματα καπνοῦ, πού δημιουργεῖ μέ τίς ὁμορφες περιγραφές τοπίων, ἡθῶν, ἐθίμων, πίσω ἀπὸ τίς συναισθηματικές κορῶνες – δολώματα γιὰ τοὺς ἀνήξερους καί καλόπιστους – ρίχνει λάσπη ἀσταμάτητα στοὺς ἀγωνιστές.

ΕἶΝΑΙ καταπληχτική ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στό πλῆθος τῶν ψυχικῶν καί συναισθηματικῶν περιγραφῶν, παραστάσεων καί εἰκόνων πού περιέχονται στόν «ἐμφύλιο» καί τόν ψυχικό κόσμο τοῦ συγγραφέα του, ὅπως τόν γνωρίσαμε τότε. Ὁλος ὁ κόσμος τόν χαρακτηρίζει «σιφό», «ἀγέλαστο», «γκρινιάρη», «κακεντρεχή». Κανείς δέν τόν ἤθελε, δέν τόν συμπαθοῦσε. Καί δέν μπορεῖ νά ἐννοήσει κανείς ἄλλωθις αὐτή τήν «εὐφορία» τοῦ Γ.Μ. παρά, σάν χαρά καί ἱκανοποίηση πού αὐτός ζεῖ, ἐνῶ ἐκεῖνοι πέθαναν καί ἔχει τή δυνατότητα, «δημιούργησε» καί τίς προϋποθέσεις γιὰ νά τοὺς ἐκδικηθεῖ, ἐνῶ ἐκεῖνοι εἶναι νεκροί, ἀνίκανοι νά ὑπερασπιστοῦν τόν ἑαυτό τους καί τήν ἀλήθεια. Καί ἂς προσθέσουμε μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ἐδῶ, πῶς γιὰ τή «δημιουργία» αὐτῶν τῶν προϋποθέσεων χρειάστηκε καί ἡ συνεισφορά καί ὀρισμένων ἄλλων πού νόμισαν πῶς μποροῦν νά λύνουν προβλήματα τοῦ κινήματος ἀγνοώντας ἢ καί περιφρονώντας τὰ γεγονότα, τήν ἱστορία.

ΠΡΩΤΟΣ στόχος τοῦ Γ.Μ. γιὰ νά πετύχει τόν ἀντικειμενικό του σκοπό, εἶναι ἢ μέ κάθε τρόπο ἀμαύρωση τῆς μνήμης τῶν ἀγωνιστῶν Γ. Τσιτήλου καί Μ. Μακριδάκη, πρώτου καί δεύτερου γραμματέα τῆς ΚΟΚ πού σκοτώθηκαν τόν Ὀκτώβρη τοῦ 1948. Ὑστερα ἀκολουθεῖ ἡ σειρά τοῦ ἀγωνιστῆ Μ. Σιγανοῦ καί ἄλλων. Ὁ ἀναγνώστης, πού δέν γνωρίζει περισσότερα πράγματα, ἴσως θεωρεῖ τυχαία τή σειρά πού ἀκολουθεῖ ὁ Γ.Μ. ἢ

τουλάχιστον ὅτι εἶναι ἡ φυσιολογική, μιά πού οἱ ἀγωνιστές αὐτοί ἦταν τὰ κυριότερα στελέχη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή Κρήτη καί μιά πού αὐτοί – κατά τόν Γ.Μ. – ἦταν καί οἱ φορεῖς τῶν «ἀντεπαναστατικῶν» ἀντιλήψεων. Ὁ ἀναγνώστης ὁμως, πού βλέπει ἔτσι τό ζήτημα, κάνει ἄθελά του ἓνα λάθος, γιατί δέν γνωρίζει τί εἶναι αὐτό πού ΚΑΙΕΙ τόν Γ.Μ.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ τοῦ «ἐμφύλιου» γνωρίζει καλά, πῶς ἂν δέν ἀμαυρωθεῖ ἡ μνήμη τῶν ἀγωνιστῶν Τσιτήλου, Μακριδάκη, Σιγανοῦ καί ἄλλων, αὐτός δέν μπορεῖ νά ἐπιζήσει, θά πεθάνει ἀπὸ ἀσφυξία. Αὐτή ἡ ἰδέα κυριαρχεῖ πάνω στόν Γ.Μ. καί πάνω της καταστρώνει τὰ στρατηγικά καί ταχτικά του πλάνα. Ξεκινώντας λοιπόν, τή συγγραφή τοῦ λιβέλου του, στήν ἀρχή ρίχνει μικροπιτσιλιές, πού στήν πορεία ὀλοένα τίς δυναώνει, μετά ρίχνει λάσπη μέ τίς χοῦφτες κι' ὕστερα τή λάσπη τή ρίχνει μέ τό πινάκι, ὅχι γιὰ νά τοὺς σπιλώσει μονάχα, ἀλλά γιὰ νά τοὺς σκεπάσει ὀλωσδιόλου, γιὰ νά σβύσει ἐντελῶς – ὅπως πιστεύει – τήν ἀγωνιστική τους μνήμη. Εἶναι τόσο τό μῖσος του ἐναντίον τους, ὥστε φτάνει ὡς τό σημεῖο νά χαιρεκακεῖ πού ἔμειναν ἄταφα τὰ ἀκέφαλα κουφάρια τους καί τὰ ἴφαγαν τὰ ὄρνια τοῦ βουνοῦ. Φοβερό κι' ὁμως ἀληθινό, ὅσο κι' ἂν προσπαθεῖ νά τό κρύψει ὁ «ὑπερεπαναστάτης» αὐτός, πού κάποιοι τόν ὀνόμασαν καί Μακρυγιάννη!

Η ΚΑΚΟΗΘΕΙΑ του καί ὁ φθόνος του ἐναντίον τῶν ἀγωνιστῶν Γ.Τσιτήλου καί Μ. Μακριδάκη φθάνει ὡς τό ἀπίθανο σημεῖο νά προσπαθεῖ νά ἀποδόσει σ' αὐτούς τήν πατρότητα τῆς «ἐντολῆς» τοῦ σκοτωμοῦ τοῦ πατέρα Μπολούδη, ἀπὸ τό γυιό του Χρήστο! Μεγαλύτερο ψέμα δέν εἰπώθηκε ποτέ! Μόνον ἀνθρωποι σάν τόν Γ. Μ., γεμάτοι φθόνο καί μῖσος, μποροῦσαν νά γράψουν ἓνα τέτοιο πρᾶμα. Καταπονημένος καί ἔξαντλημένος ἀπὸ τίς συνεχεῖς διώξεις καί στερήσεις, μέ τεντωμένα τὰ νεῦρα του ὡς τό σημεῖο διάρρηξης, σέ μιά στιγμή πού θόλωσε τό μυαλό του ἔκανε ὁ ἀλύγιστος ἀγωνιστής Χρήστος Μπολούδης αὐτό τό μεγάλο κακό. Νά προσπαθεῖ ὥστόσο σήμερα ὁ Γ.Μ. νά ρίξει τήν εὐθύνη γιὰ τό τραγικό αὐτό συμβάν, σέ δύο πεθαμένους πρίν 30 χρόνια ἀγωνιστές, εἶναι ΑΠΥΘΜΕΝΗ ΚΑΚΟΗΘΕΙΑ! Δέν εἶναι μόνο ψέμα καί συκοφαντία, ἀλλά εἶναι ταυτόχρονα καί περιφρόνηση στή στοιχειώδη νοημοσύνη τοῦ ἀναγνώστη. Γιατί ποῖός ἦταν δυνατό νά εἰσηγηθεῖ στόν Χρήστο Μπολούδη κάτι τέτοιο, χωρίς τόν κίνδυνο νά πληρώσει αὐτός πρῶτος, μέ τό κεφάλι του, τό τόλμημα του;

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ τοῦ «ἐμφύλιου» δίνει ψεύτικα ἢ παραμορφωμένα πορτραῖτα ἀγωνιστῶν. Μερικοὺς ἀπλούς –

καλούς κατά τὰ ἄλλα – ἀγωνιστές τοὺς ἀνεβάξει ψηλά, πολύ ψηλά, ἐνῶ γιὰ ἄλλους κάνει τό ἐντελῶς ἀντίθετο καί μερικούς ἄλλους τοὺς παρασιωπᾷ. Ἡ σύγχυση αὐτῇ πού δημιουργεῖ, τοῦ δίνει ἀνεση νά κινεῖται ἐλεύθερα πρὸς ὅποια κατεύθυνση καί νά ρίχνει τὰ βέλη του ἐκεῖ πού αὐτός θέλει. Βάζει στό στόμα καί στό μυαλό ἀγωνιστῶν καί ἀπλῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ φράσεις καί ἰδέες πού οὐδέποτε εἰπώθηκαν, ἢ διανοήθηκαν, γιὰ νά δικαιολογήσει τή δική του πολιτεία. Ξοδεύει πολύ μελάνι καί χαρτί γιὰ νά δημιουργήσει τήν ἐντύπωση ἀπλότητος καί ταπεινοφροσύνης γιὰ τόν ἑαυτό του.

ΑΛΟΙΜΟΝΟ ὁμως, σέ κείνον πού μέ οποιαδήποτε «ἀπερισκεψία» του μείωνε τήν ὑψηλή προσωπικότητά του. Ἐπεφτε πάνω του σάν κεραυνός. Ἐμεινε ἀξέχαστη στή μνήμη ὅλων ἡ συμπεριφορά του πρὸς τόν ἀγωνιστή Γ. Κοδέλλα (καπετάν Γιῶργη). Ὁ Γ.Μ. «θεώρησε ἀσυγχώρητο τό «λάθος» τοῦ καπετάν Γιῶργη πού δέν τό ἀποκάλεσε «καπετάν Γιάννη» κατά τή προσφώνησή του καί ρίχτηκε πάνω του σάν τίγρης καί ἀφοῦ τόν καθίδρισε τόν διέταξε νά στέκεται πότε προσοχή καί πότε ἀνάπαυση γιὰ νά τόν ταπεινώσει.

Ο «ἀρχηγός τοῦ δημόκρατικοῦ στρατοῦ» – ἔτσι ἤθελε νά ὀνομάζει τόν ἑαυτό του καί ἀπαιτοῦσε νά τόν ἀποκαλοῦν καί οἱ ἄλλοι – χαρακτηρίζει ὑποκριτικά τόν ἑαυτό του ἀγράμματο, ἐνῶ τότε ἦταν ἐκεῖνος πού ὅλα τὰ ἤξερε, ὁ παντογνώστης. Ἡ ὑποκρισία ὁμως, τοῦ Γ.Μ. ξεπερνᾷ κάθε ὄριο, ὅταν ἀφιερώνει τόν «ἐμφύλιο» του: «*Στή διαλεχτή ἀγωνίστρια Βαγγελιώ Κλάδου καί στοὺς ἄλλους νεκροὺς τῆς ὁποιας παράταξης*». Ἄν τὰ ἄψυχα ὁστά τῆς ἀγωνίστριας Βαγγελιώς Κλάδου – σκορπισμένα στίς κακοτράχαλες μαδάρες τῶν Λευκῶν Ὀρέων – μποροῦσαν νά μιλήσουν, σίγουρα θά τοῦ πετοῦσαν στά μούτρα καί τὰ βιβλία του καί τίς ἀφιερώσεις του.

Η ΒΑΓΓΕΛΙΩ ΚΛΑΔΟΥ, μετά τόν θάνατο τοῦ Γ. Τσιτήλου, τοῦ Μ. Μακριδάκη, καθώς καί τή σύλληψη τοῦ Μ. Σιγανοῦ, ἀνάλαβε – σάν ἐκλεγμένο μέλος τοῦ Γραφείου περιοχῆς – καθήκοντα γραμματέα τῆς Κομματικῆς Ὁργάνωσης Περιοχῆς Κρήτης. Στίς τρομερὰ δύσκολες ἐκεῖνες συνθήκες, τόσο ἡ Ὁργάνωση, ὅσο καί ἡ Βαγγελιώ προσωπικά βρέθηκε ἀντιμέτωπη μέ τίς ἰντριγκες καί τίς διαλυτικές δραστηριότητες τοῦ Γ.Μ. Στά 1949 οἱ ἐνέργειες αὐτές τοῦ Γ.Μ. ἔθεσαν σέ κίνδυνο πρόσωπα καί πράγματα τῆς ὁργάνωσης. Ὅμως ἡ κατάσταση ἔφτασε στό ἀπροχώρητο τήν ἀνοιξη καί τό καλοκαίρι τοῦ ἰδίου χρόνου, ὅταν ὁ Γ. Μ. πέρασε σέ ἀνοιχτή καί πολύπλευρη δράση ἐναντίον, τόσο τῆς ὁργάνωσης, ὅσο καί τῆς Βαγγελιώς Κλάδου.

ΘΑ ΑΝΑΦΕΡΩ ἐδῶ μία ἀπὸ τίς «ἐπαναστατικές» δραστηριότητες τοῦ Γ.Μ., τότε: Στήν Ἀνατολική Κρήτη

υπήρχε ένα ακόμα μέλος της Κ.Ο.Π.Κ. και αποφασίστηκε να κληθεί να έλθει σ'αυτή Χανιά. Είχαν όλα ταχτοποιηθεί (συνδέσμοι, γιάφκες κλπ.) όταν έγινε για τελευταία φορά έλεγχος, για να βεβαιωθεί η οργάνωση ότι τίποτε το σοβαρό δεν είχε παραλειφθεί για την ασφάλεια της κίνησης του αγωνιστή αυτού. Αποκαλύφτηκε τότε, ότι ο Γ.Μ., που κατάφερε να πληροφορηθεί το γεγονός, με μία συντονισμένη ενέργεια, χάλασε όλη τη δουλειά (γιάφκες, συνδέσμους κλπ.) σε μία ολόκληρη περιφέρεια. Αν η Βαγγελιώ Κλάδου δεν προλάβαινε να είδοποίησει, ο αγωνιστής αυτός σίγουρα θα πιάνονταν, ή θα έζωντωνόνταν. Η ενέργεια αυτή του Γ.Μ. έκανε να ξεχυλίσει το ποτήρι. Η Βαγγελιώ κάλεσε άμέσως συνέλευση στην οποία πήραν μέρος οι περισσότεροι ζώντες αγωνιστές. Η συνέλευση αυτή έγινε στίς 'Αλκαμπιώτικες Μαδάρες στο τέλος του καλοκαιριού 1949.

Η ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ πληροφορήθηκε λεπτομερώς για τις ενέργειες του Γ.Μ. από

τη Βαγγελιώ και αποφασίστηκε να συλληφθεί ο Γ.Μ. και να τιμωρηθεί παραδειγματικά. Να εφαρμοστεί – είπε παλιότερη απόφαση για τον Γ.Μ. που ανέστειλε με προσωπική του επέμβαση ο Γ. Τσιτήλος. Και η Βαγγελιώ Κλάδου διευκρίνισε ότι, σ'αυτή 1947, ο Γ.Μ. για έγκληματική του ενέργεια σε βάρος του αγωνιστή γιατρού Μανώλη Σιγανού και πλαστογραφία, καθαιρέθηκε από όλα τα πόστα που κατείχε και καταδικάστηκε παμφηφεί. Σώθηκε χάρι στην προσωπική επέμβαση του Γ. Τσιτήλου. Διώχτηκε όμως, από το αντίρτικο. Ο «άρχηγός του δημοκρατικού στρατού» που πληροφορήθηκε τα συμβάντα, κατάλαβε πως τελειωσαν τα υνέματα και λάκησε. Πήγε και κρύφτηκε στή σπηλιά του Λυδικού, πήρε την «πλάκα» και τα «μολυβδοκόντυλά» του και καταπιάστηκε με τη συγγραφή του «Εμφύλιου» του και την αφίερωση του «στή διαλεχτή αγωνίστρια Βαγγελιώ Κλάδου....»

ΟΛΑ αυτά όμως, 29 χρόνια μετά το θάνατο της αγωνίστριας Βαγγελιώς

Κλάδου, ίσως ξεχάστηκαν, ίσως κανείς να μην τ'α ξέρει, μπορεί λοιπόν ο Γ.Μ. να της αφιερώσει τό λίβελό του συσκοτίζοντας περισσότερο τ'α πράματα,στοιχείο ωστόσο απαραίτητο για την επιτυχία του σκοπού του συνεπικουρούμενος από ανώνυμους και επώνυμους κριτικούς, όπως ο κ. Δ. Ραφτόπουλος.

ΣΤΗΝ παραπάνω συνέλευση η Βαγγελιώ Κλάδου κατάγγειλε κι' άλλες «επαναστατικές» δραστηριότητες του Γ.Μ. και πλάνα που κατάστρωνε, που, αν κατάφερνε να τ'α υλοποιήσει θ'α είχαν κλάψει πολλές μανάδες. Ξαναεμφανίστηκε ο Γ.Μ. με καινούριες «επαναστατικές» δραστηριότητες και μετά τό θάνατο της Βαγγελιώς. Αλλά και πάλι δεν τ'α κατάφερε παρά τή ζημία που προξένησε, όπου και όπως μπόρεσε. Και τότε, τό καλό τό παλικάρι, θυμήθηκε και τό άλλο μονοπάτι. Τό φθινόπωρο του 1952, οργάνωσε τή «σύλληψη» του, για να ρήξει τό φρούριο από τ'α μέσα!...

Χανιά 'Ιούλης 1978
ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΙΟΝΑΚΗΣ

Ο Δημήτρης Ραυτόπουλος απαντά:

Μέ τους πιστούς του 'Αλάθητου ή συζήτηση έξ όρισμού είναι αδύνατη. Δέν θ'α απαντούσα λοιπόν σ'όν κ. Γιαν. Λιονάκη αν τό άρθρο μου, που προκαλεί τήν όργή του, δημοσιευόταν μαζί μέ τή δική του γνώμη, όπως δέν απάντησα σ'όν κριτικό κ. Κ. Παπαγεωργίου, που θίχτηκε από τίς παρατηρήσεις μου πάνω στήν κριτική του για τόν «Εμφύλιο» του Γιαν. Μανούσακα και απάντησε ταυτόχρονα. 'Υστερα από 7 μήνες όμως, δέν μπορώ να εμπιστευτώ τίς απόψεις μου σ'όν μονόλογο του κ. Λιονάκη.

1. Δέν διεκδικώ τό αλάθητο, ούτε τό αναγνώρισα σ'ό Μανούσακα. 'Αμφισβήτησα μάλιστα τ'α θεωρητικά εφόδια του συγγραφέα του «Εμφύλιου» για μία μαρξιστική – λενινιστική, όπως τή θέλει, τοποθέτηση των γεγονότων και τόνιζα ότι ή μαρτυρία του «διέπεται ολόκληρη από μία κριτική της πράξης του κινήματος από τή λαϊκή σκοπιά κυρίως». Για να λέμε όμως και του στραβού τό δίκιο, σε όρισμένα σημεία του άρθρου μου θ'α όφειλα να ήμουν πιο σαφής και να αυτοπεριοριζόμουν λιγότερο στήν έκταση. 'Εγραφα: «Τό ζήτημα δέν είναι, θαρρώ, να πούμε αν ο Γ.Μ. «έχει δίκιο». Τό δίκιο του είναι σαν τ'α Λευκά 'Ορη όπου ξεψύχησε τό καταπροδομένο αντίρτικο της Κρήτης». 'Εννοούσα, όπως τό λέω σε άλλο σημείο, ότι ο Γ.Μ. δέν γράφει ούτε ιστορία, ούτε καν χρονικό, αλλά απομνημονεύματα. 'Εκείνο που κρίνεται, λοιπόν, σ'ό έργο του δέν είναι ή ιστορική μέθοδος, ή συστηματικότητα, τό ντοκουμέντάρισμα (αδύνατο άλλωστε),

ούτε ή πληρότητα των γεγονότων, ή ακρίβεια και αντικειμενικότητα όλων των λόγων, κρίσεων κλπ. Κριτήριο για τήν αποτίμηση της προσφοράς του είναι ή δύναμη και ή ήθική της προσωπικής του μαρτυρίας. Και έρχόμαστε στήν ουσία.

2. «Καταπροδομένο» είναι, κ. Λιονάκη, τό αντίρτικο της Κρήτης, ολόκληρο τό αντιστασιακό και επαναστατικό κίνημα της 'Ελλάδας, όσο κι' αν έξοργίζονται τ'α ένοχα ιερατεία μπροστά στήν αλήθεια που δέν τήν ΔΙΟΙΚΟΥΝ πιά (παρά μόνο όπου έχουν στρατόπεδα συγκεντρώσεως, φυλακές και ψυχιατρεία). Καταπροδομένα είναι, ό σοσιαλισμός και ή επανάσταση κ. Λιονάκη, μέ Μάρξ ή χωρίς Μάρξ για κριτήριο, μέ όποιο λογικό (μή θρησκευτικό) κριτήριο. Αυτά είναι τ'α Λευκά 'Ορη.

Πρόκειται για τή μεγάλη ιστορική προδοσία (πολιτική και ιδεολογική) της εποχής μας. Τ'α ιερατεία και τ'α παπαδάρια προτιμούν μία σειρά προσωπικές προδοσίες και ένα ξόρκι από «αδυναμίες, έλλείψεις και λάθη» για να έξηγησουν τήν έλληνική τραγωδία, τήν Ουγγαρία, Πολωνία, Τσεχοσλοβακία, για να έξηγήσουν ό,τι δέν μπορούν να άρνηθούν: πως συμβαίνει π.χ. ή Κίνα να ζητάει σήμερα τή συμμαχία των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ κατά της ΕΣΣΔ και ή τελευταία να στρέψει τό Βιετνάμ κατά της Κίνας. Αλλά τ'α ιερατεία και τ'α παπαδάρια τό ματεριαλισμό και τή διαλεχτική τ'α γράφουν σ'α παλιά τους τ'α παπού-

τσια. Όλα γ'αυτούς είναι μοιραία, τυχαία, μυστηρώδη. 'Ετσι, όμολογώντας τό πολύ πολύ κάτι «αδυναμίες, έλλείψεις και λάθη» ξοφλάνε όχι μόνο μέ τους νεκρούς, παρά και μέ τους ζωντανούς που μαρτύρησαν, που επαναστάτησαν, που λύγισαν.

'Αν πολλοί από τους υπευθύνους εκείνου του άγώνα είναι ανάμεσα σ'ούς νεκρούς του, αυτό σε τίποτα δέν αλλάζει τ'α παραπάνω (ό Στάλιν δέν θ'α ήταν λιγότερο έγκληματίας αν είχε σκοτωθεί από καμιά γερμανική βόμβα). Και προπαντός ό ανώνυμος αγωνιστής δέν είναι λιγότερο σεβαστός έπειδή θυσιάστηκε χωρίς δικαίωση.

3. Όσο για τό κίνημα της Κρήτης, δέν ήμουν εκεί, αλλά πως τό ξέρει ό κ. Γ.Λ. ότι δέν έχω «καμιά απολύτως γνώση της πραγματικότητας;» Μήπως όφειλα – για να έχω τό δικαίωμα να γράψω τώρα – να ήμουν τότε παρών σ'όλες τίς σκηνές που περιγράφει ό Μανούσακας; 'Ηταν ό ίδιος ό κ. Γ.Λ. μπροστά; Δέν γνώρισα, πράγματι, τ'α πρόσωπα που καταδικάζει ό Μανούσακας. Για τήν πραγματικότητα της γραφειοκρατίας και του μηχανισμού ωστόσο έχω και παραέχω γνώση και ξέρω ότι ήγέτες σαν αυτούς που περιγράφει ό Μανούσακας ή πολύ χειρότεροι, δέν είναι έφευρήματα προσωπικού πάθους, αλλά όδυνηρή πραγματικότητα.

Μπορεί βέβαια ό κ. Γ.Λ. να έχει τή γνώμη ότι για τ'α παθήματα του έλληνικού κινήματος και για τήν τραγωδία της

Κρήτης φταίει ο Μανούσακας και όχι η ήγεσία του κινήματος αυτού. "Η ότι όλα έγιναν καλά, σωστά, συνεπή και μόνο από κάτι ψιλοαδυναμίες, ψιλοελλείψεις και ψιλολάθη συσσωρεύτηκαν τόσες καταστροφές. "Ας μείνει με τό κομπολόι του.

4. Έρχεται όμως ο ίδιος να δικαιώσει το Μανούσακα, χωρίς να τό θέλει βέβαια.

Στό σφοδρό του πάθος, προστάτης αυτός της μνήμης των νεκρών αγωνιστών, δεν διστάζει να σπλώνει τη μνήμη του ζωντανού Μανούσακα, βγάζοντάς τον – τί άλλο; – προδότη. Τό σπαραγμό του Μανούσακα για τό χαμό των συναγωνιστών του, ακόμα κι' αυτών που αντιμετώπιζαν, τον κάνει ο κ. Γ.Λ. «εύφορία», χαρά και ικανοποίηση που ζει αυτός ενώ οι άλλοι είναι νεκροί. Έπωφελεύεται βέβαια, ο έντιμότατος, από τό ότι όλοι οι αναγνώστες του σημειώματός του δεν έχουν διαβάσει τό βιβλίο του Μανούσακα, ούτε τό έχουν μπροστά στα μάτια τους, για να δουν ότι όλο είναι ένας θρήνος για τους νεκρούς αγωνιστές και μία βλαστήμια σχεδόν για την δική του επίβωσή.

Τό ήθος της πολεμικής τό έχει μάθει σε καλό σχολείο, φαίνεται, ο κ. Γ.Λ. Μου υπαγορεύει ότι έπρεπε (ήθελα, δηλαδή) να γράψω, για να είναι πιο κατανοητός, λέει, «σκοτεινές μορφές σαν του Μπελογιάννη και φωτεινές σαν του Μανούσακα». Μέ θέλει, άμετι Μουχαμέτη, ύδριστη της μνήμης του Μπελογιάννη. Και παίρνει τό Μπελογιάννη μάρτυρα υπερασπίσεως. Και ύστερα μιλάει για «λασπολογία» και ΑΠΥΘΜΕΝΗ ΚΑΚΟΗΘΕΙΑ. Τί τό ήθελε τό όνομα του Μπελογιάννη στην πολεμική του; Φτάνοντας ο ίδιος στην προδοτολογία και συνεχίζοντάς την σαν καλός κομματικός, πιο φυσικό θά ήτανε να θυμηθεί τό όνομα του Πλουμπίδη ή του Βαβούδη που και μετά την εκτέλεσή τους τό κόμμα βεβαίωνε ακόμα την «προδοσία» τους και ότι ζούν και βασιλεύουν στο Σικάγο...

Φτάνουν αυτά, γιατί τό κεφάλαιο «Προδοσολογία-ύβρη, δοῦρκος» της ζωής του ελληνικού Κ.Κ. και του σταλινικού πρωτότυπου που άκολούθησε πιστά όσο κανένα άλλο κόμμα, είναι άτελεύτητο και άδυσσαλέο.

Ο Μανούσακας, τουλάχιστον, δεν χαρακτήρισε «προδότη» κανέναν από τους ανθρώπους που επικρίνει. Τώρα έρχεται ο κ. Γ.Λ. να τον βγάλει αυτόνε προδότη, λιποτάχτη, συνεργάτη του αντίπαλου. Η άμοιβή της προδοσίας του είναι φαίνεται μισός αιώνας διωγμών, καταφρόνιας και φτώχειας που συνεχίζεται, ενώ οι... μονολιθικοί «άπαράτσκοι» έχουν ξεχάσει και τί θά πει μεροκάματο. Άξιος ο μισθός σας κ. Γιάννη Λιονάκη.

Δημήτρης Ραυτόπουλος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ζαλόγγου 9, τηλ. 36.19.724

πεζο
ποίηση
κριτική

ΔΙΜΗΝΗ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ
ΕΚΔΟΣΗ

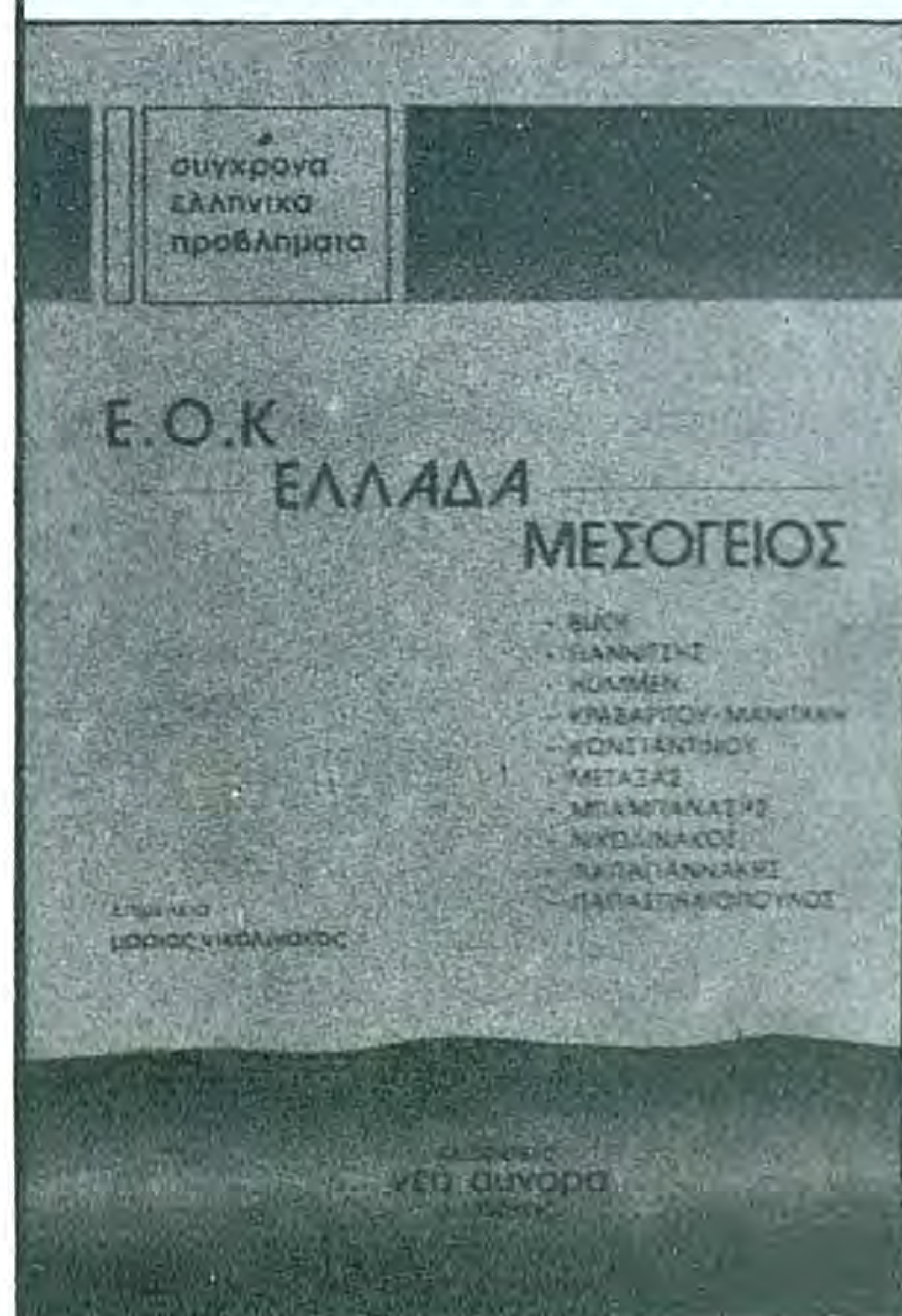
ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ

μηνιαίο περιοδικό κο-
μιξ με ελληνες και ξε-
νους σκιτσογράφους
● κυκλοφορεί κάθε 15
του μηνός ● περι-
πτερα – κεντρικά βι-
βλιοπωλεία.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Δίσκοι άντιεμπορικοί;

Άντι-εμπορικοί;

Άντι-εμπορικοί;

● Καί όμως πουλάει
μέ έκπτωση, 10%, 20%, 50%
● Όχι τιμές πολυτελείας

● ΕΛΑΤΕ ΣΤΟ ΚΟΛΩΝΑΚΙ
ΧΑΡΗΤΟΣ 38

ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΑΡΞ

του Λουί 'Αλτουσέρ

Τό κείμενο πού ακολουθεί, αποτελεί ένα εισαγωγικό σημείωμα του 'Αλτουσέρ μέ τήν ευκαιρία τής έκδοσης του βιβλίου του στά αγγλικά καί στά γερμανικά. Μπορεί νά θεωρηθεί σάν γενικός σκελετός πού προτείνεται από τόν Λουί 'Αλτουσέρ γιά τήν «ανάγνωση» του βιβλίου του «Γιά τόν Μάρξ». Δίνοντας τίς αφετηριακές συλλήψεις πού τόν οδήγησαν νά προτείνει μιά άλλη θεώρηση του συνόλου έργου του Μάρξ, ο συγγραφέας θεμελιώνει ουσιαστικά μιάν άλλη ερμηνευτική έκδοχή γιά τή μαρξιστική θεωρία/φιλοσοφία σέ μιά εποχή πού τό κομμουνιστικό κίνημα αντιμετώπιζε τά καινούρια προβλήματα πού αφορούσαν πρώτα απ' όλα αυτό τό ίδιο.

Τό Γιά τόν Μάρξ κυκλοφόρησε στή Γαλλία στά 1965. 'Όσο μονάχα ή Εισαγωγή του («Σήμερα») γράφτηκε κείνη τή χρονιά. 'Όλα τ' άλλα κεφάλαια είχαν δημοσιευτεί πιό πρίν, στό διάστημα 1960-1964, μέ τή μορφή άρθρων σέ εφημερίδες του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος. Τά συγκεντρώσα σ' αυτό τόν τόμο μέ τή μορφή πού πρωτογράφησαν, χωρίς διορθώσεις ή αλλαγές.

Γιά νά καταλάβετε αυτά τά δοκίμια καί νά τά κρίνετε, ουσιαστική προϋπόθεση είναι νά καταλάβετε ότι είναι ιδέες, κείμενα καί δημοσιεύσεις ενός κομμουνιστή φιλόσοφου, μέσα σέ μιά ειδική ιδεολογική καί θεωρητική συγκυρία. Πρέπει λοιπόν ν' αντιμετωπίσετε τά κείμενα σάν αυτό πού είναι. Είναι φιλοσοφικά δοκίμια, τά πρώτα στάδια μιās μακροπρόθεσμης διερεύνησης, προκαταρκτικά αποτελέσματα πού είναι φανερό ότι χρειάζονται διόρθωση ή διερεύνηση αυτή αφορά τή συγκεκριμένη φύση των άρχων τής έπιστήμης καί τής φιλοσοφίας πού θεμελίωσε ο Μάρξ. Παρ' όλα αυτά, τούτα τά φιλοσοφικά δοκίμια δέν προέρχονται από μιά έρευνα, απλώς λόγια καί θεωρητική. Είναι ταυτόχρονα επεμβάσεις σέ μιά καθοριστική συγκυρία.

I

'Όπως δείχνει ή Εισαγωγή, ή συγκυρία αυτή είναι πρίν απ' όλα ή θεωρητική καί ιδεολογική συγκυρία στή Γαλλία, καί πιό συγκεκριμένα ή σημερινή συγκυρία του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος καί τής γαλλικής φιλοσοφίας. Παράλληλα όμως μ' αυτή τήν ειδικά γαλλική συγκυρία, είναι καί ή σημερινή ιδεολογική καί θεωρητική συγκυρία μέσα στό διεθνές κομμουνιστικό κίνημα.

Φυσικά, τά δοκίμια πού θά διαβάσετε δέ βασίζονται στά πολιτικά στοιχεία τής συγκυρίας (τήν πολιτική των Κομμουνιστικών Κομμάτων, τή διάσπαση του διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος).

'Ασχολούνται μέ τά ιδεολογικά καί θεωρητικά προβλήματα πού υπάρχουν μέσα σέ, καί πού παράγονται από αυτή τή συγκυρία. Από όρισμένες απόψεις τά προβλήματα αυτά είναι καινούργια από άλλες απόψεις πάλι, μās κάνουν ν' ανατρέξουμε στό παρελθόν, σέ διαμάχες πού από καιρό χαρακτηρίζουν τήν Ιστορία του εργατικού κινήματος.

Μιά εξέταση των πρόσφατων στοιχείων αυτής τής συγκυρίας αποκαλύπτει ότι, από τό θάνατο του Στάλιν καί μετά, τό διεθνές κομμουνιστικό κίνημα ζει σέ μιά συγκυρία όπου δεσπόζουν δυό μεγάλα γεγονότα: ή κριτική τής «προσωπολατρίας» από τό Είκοστό Συνέδριο, καί ή ρήξη πού έγινε ανάμεσα στό Κινέζικο Κομμουνιστικό Κόμμα καί τό Σοβιετικό Κομμουνιστικό Κόμμα.

Η αποκήρυξη τής «προσωπολατρίας», οι απότομες συνθήκες καί φόρμες μέσα στις οποίες συντελέστηκε, είχαν βαθύτατο αντίκτυπο, όχι μόνο στον πολιτικό χώρο αλλά καί στον ιδεολογικό. Στά παρακάτω θά ασχοληθώ μόνο μέ τίς ιδεολογικές αντιδράσεις των κομμουνιστών διανοούμενων.

Η κριτική του σταλινικού «δογματισμού» σέ γενικές γραμμές «θιώθηκε» από τους κομμουνιστές διανοούμενους σάν «άπελευθέρωση». Αυτή ή «άπελευθέρωση» γέννησε μιά βαθιά ιδεολογική αντίθεση, μέ «φιλελεύθερες» καί «ήθικές» τάσεις, πού ανακάλυψε ξανά αυτόρρηματά τά παλιά φιλοσοφικά θέματα τής «ελευθερίας», του «άνθρώπου», του «άνθρώπινου προσώπου» καί τής «άλλοτρίωσης». Αυτή ή ιδεολογική τάση αναζήτησε θεωρητική δικαίωση στά νεανικά έργα του Μάρξ, πού πραγματικά περιέχουν όλα τά επιχειρήματά μιās φιλοσοφίας του ανθρώπου, τής άλλοτρίωσης καί τής χειραφέτησής του. Οι συνθήκες

αυτές, παράδοξα, στράφηκαν κατά τής μαρξιστικής φιλοσοφίας. Από τή δεκαετία του 1930, τά νεανικά έργα του Μάρξ έχουν γίνει δπλο των μικροαστών διανοούμενων στή μάχη τους ενάντια στο μαρξισμό: σιγά σιγά όμως, κι έπειτα μαζικά, μπαίνουν στήν ύπηρεσία μιās νέας «έρμηνειας» του μαρξισμού, πού σήμερα αναπτύσσεται άπροκάλυπτα από πολλούς κομμουνιστές διανοούμενους, «άπελευθερωμένους» από τό σταλινικό δογματισμό, από τό Είκοστό Συνέδριο. Τά θέματα του «μαρξιστικού άνθρωπισμού» καί τής «άνθρωπιστικής» έρμηνείας του έργου του Μάρξ, έπιβλήθηκαν προοδευτικά καί αναπότρεπτα στήν πρόσφατη μαρξιστική φιλοσοφία ακόμα φαί μέσα στο Σοβιετικό καί τά Δυτικά Κομμουνιστικά Κόμματα.

Αν αυτή ή ιδεολογική αντίθεση, χαρακτηριστική κυρίως των κομμουνιστών διανοούμενων, κατάφερε νά έξελιχθεί τόσο, παρά τήν κάποια αντίσταση πού συνάντησε, είναι έπειδή έπωφελήθηκε από τήν άμεση ή έμμεση ύποστήριξη κάποιων πολιτικών συνθημάτων, από τά Κομμουνιστικά Κόμματα τής ΕΣΣΔ καί τής Δύσης. Από τή μιά μεριά, γιά παράδειγμα, τό Είκοστό Δεύτερο Συνέδριο του ΚΚΣΕ διακήρυξε πώς μέ τήν εξαφάνιση τής πάλης των τάξεων, ή δικτατορία του προλεταριάτου «ξεπεράστηκε» στήν ΕΣΣΔ, πώς τό σοβιετικό κράτος δέν είναι πιά ταξικό κράτος αλλά «κράτος όλόκληρου του λαού» καί πώς ή ΕΣΣΔ έχει ξεκινήσει τήν «οικοδόμηση του κομμουνισμού», καθοδηγούμενη από τό «άνθρώπιστικό» σύνθημα, «Όλα γιά τόν Άνθρωπο». Από τήν άλλη μεριά, γιά παράδειγμα, τά Δυτικά Κομμουνιστικά Κόμματα ακολουθήσαν πολιτική ενότητας μέ τους σοσιαλιστές, τους δημοκράτες καί τους καθολικούς, καθοδηγούμενα από όρισμένα συνθήματα πού θρίσκουν σχετική άπήχηση, κι όπου τονίζεται τό «ειρηνικό πέρασμα στο σοσιαλισμό», ο «μαρξιστικός» ή «σοσιαλιστικός άνθρωπισμός», ο «διάλογος» κλπ.

Οι «άνθρωπιστικές» έρμηνείες τής μαρξιστικής θεωρίας πού έχουν αναπτυχθεί κάτω απ' αυτές τίς καθοριστικές συνθήκες, αντιπροσωπεύουν νέο φαινόμενο σέ σύγκριση μέ τήν άμέσως προηγούμενη περίοδο (τό διάστημα 1930-1956). Έχουν όμως πολλά Ιστορικά προηγούμενα στήν Ιστορία του εργατικού κινήματος. Ο Μάρξ, ο Ένγκελς καί ο Λένιν, γιά ν' αναφερθώ μόνο σ' αυτούς, πάλεψαν αδιάκοπα ενάντια στις ιδεολογικές έρμηνείες κάθε ιδεαλιστή άνθρωπιστή, πού ήταν άπειλή γιά τή μαρξιστική θεωρία. Θ' άρκεστώ έδώ νά θυμίσω τή ρήξη του Μάρξ μέ τόν άνθρωπισμό του Φόουερμπαχ, τή μάχη του Ένγκελς ενάντια στον Ντύρινγκ, τό μακρόχρονο άγώνα του Λένιν μέ τους ρώσους ποπουλιστές, κλπ. Όλο αυτό τό παρελθόν, όλη αυτή ή κληρονομιά, είναι όλοφάνερα μέρος τής σημερινής θεωρητικής καί ιδεολογικής συγκυρίας του διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος.

Γιά νά ξαναγυρίσουμε στις πρόσφατες απόψεις αυτής τής συγκυρίας, θά προσθέσω τήν παρακάτω παρατήρηση.

Στό κείμενο «Μαρξισμός καί Άνθρωπισμός», γραμμένο στά 1963, έρμήνευσα ήδη τό σημερινό πληθωρισμό των θεμάτων του μαρξιστικού ή σοσιαλιστικού «Άνθρωπισμού» σάν ιδεολογικό φαινόμενο. Δέν καταδικάζω μέ κανένα τρόπο τήν ιδεολογία σάν κοινωνική πραγματικότητα: όπως λέει ο Μάρξ, μέσα στήν ιδεολογία οι άνθρωποι «συνειδητοποιούν» τήν ταξική τους σύγκρουση καί «πολεμούν γι' αυτήν»· στις θρησκευτικές, ήθικές, νομικές, πολιτικές κλπ. μορφές τής, ή ιδεολογία αποτελεί αντικειμενική κοινωνική πραγματικότητα· ή ιδεολογική πάλη είναι όργανικό τμήμα τής ταξικής πάλης. Από τήν άλλη όμως, κρίνω τά θεωρητικά αποτελέσματα τής ιδεολογίας, πού πάντα είναι άπειλή ή έμπόδιο στήν έπιστημονική γνώση. Καί έπισημαίνω ότι ο πληθωρισμός των θεμάτων του «μαρξιστικού άνθρωπισμού» πού σφετερίζονται τή μαρξιστική θεωρία, θά πρέπει νά έρμηνευτεί σάν πιθανό Ιστορικό σύμπτωμα μιās διπλής άνικανότητας κι ενός διπλού

κινδύνου. Μιάς ανικανότητας νά σκεφτούν τό συγκεκριμένο χαρακτήρα τής μαρξιστικής θεωρίας καί, συσχετικά, ενός αντίστοιχου κινδύνου νά τή μπερδέψουν μέ τίς προμαρξιστικές ιδεολογικές έρμηνείες. Μιάς ανικανότητας νά λύσουν τά πραγματικά (κατά βάση πολιτικά καί οικονομικά) προβλήματα πού θέτει ή συγκυρία από τό Είκοστό Συνέδριο καί μετά, κι ένας κίνδυνος νά συγκαλύψουν αυτά τά προβλήματα μέ τήν πλαστή «λύση» κάποιας καθαρά ιδεολογικής φόρμουλας.

II

Ακριθώς μέσα σ' αυτή τή συγκυρία συνέλαβα καί δημοσίεψα τά κείμενα πού θά διαβάσετε. Πρέπει νά τά συσχετίσετε μ' αυτή τή συγκυρία, γιά νά εκτιμήσετε ολοκληρωμένα τή φύση καί τή λειτουργία τους: είναι φιλοσοφικά δοκίμια, πού αντικείμενό τους έχουν θεωρητικές έρευνες, καί σκοπό τους μία επέμβαση στή σημερινή θεωρητικο-ιδεολογική συγκυρία, σάν αντίδραση στίς επικίνδυνες τάσεις της.

Πολύ σχηματικά, θά έλεγα ότι αυτά τά θεωρητικά κείμενα περιέχουν μία διπλή «επέμβαση» ή, αν προτιμάτε, «επεμβαίνουν» σέ δύο μέτωπα, γιά ν' ανιχνεύσουν, σύμφωνα μέ τή θαυμασία διατύπωση του Λένιν, μία «οριοθετική γραμμή» ανάμεσα στή μαρξιστική θεωρία από τή μία μεριά, καί τίς ιδεολογικές τάσεις πού είναι ξένες στό μαρξισμό, από τήν άλλη.

Αντικειμενικός σκοπός τής πρώτης επέμβασης είναι «νά χαράξει μία οριοθετική γραμμή» ανάμεσα στή μαρξιστική θεωρία καί τίς μορφές του φιλοσοφικού (καί πολιτικού) ύποκειμενισμού πού τήν εκθέτουν ή τήν απειλούν: πάνω απ' όλα, του εμπειρισμού καί των παραλλαγών του, κλασικών καί σύγχρονων – του πραγματισμού, του θολοταρισμού, του ιστορικισμού κλπ. Ουσιαστικά στοιχεία αυτής τής πρώτης επέμβασης είναι: μία αναγνώριση τής σημασίας τής μαρξιστικής θεωρίας στήν επαναστατική ταξική πάλη, μία διάκριση των διάφορων πρακτικών, μία κατάδειξη του συγκεκριμένου χαρακτήρα τής «θεωρητικής πρακτικής», μία πρώτη διερεύνηση του επαναστατικού προσδιορισμού τής μαρξιστικής θεωρίας (μία καθολική διάκριση ανάμεσα στήν ιδεαλιστική καί τήν υλιστική διαλεκτική) κλπ.

Αυτή ή πρώτη επέμβαση εδράζεται ουσιαστικά στό πεδίο τής αντιπαράθεσης Μάρξ-Χέγκελ.

Αντικειμενικός σκοπός τής δεύτερης επέμβασης είναι «νά χαράξει μία οριοθετική γραμμή» ανάμεσα στίς πραγματικές θεωρητικές θέσεις τής μαρξιστικής επιστήμης τής ιστορίας καί τής μαρξιστικής φιλοσοφίας από τή μία, καί, από τήν άλλη, στίς προμαρξιστικές ιδεαλιστικές έννοιες πάνω στίς οποίες βασίζονται οι σύγχρονες έρμηνείες του μαρξισμού σάν «φιλοσοφία του ανθρώπου» ή «ανθρωπισμού». Ουσιαστικά στοιχεία αυτής τής δεύτερης επέμβασης είναι: ή κατάδειξη μιās «επιστημολογικής τομής» στήν ιστορία τής μαρξιστικής σκέψης, μιās βασικής διαφορής ανάμεσα στήν ιδεολογική «προβληματική» των νεανικών έργων του Μάρξ καί τήν επιστημονική «προβληματική» του Κεφαλαίου· πρώτες διερευνήσεις στό συγκεκριμένο χαρακτήρα τής θεωρητικής ανακάλυψης του Μάρξ κλπ.

Η δεύτερη αυτή επέμβαση εδράζεται ουσιαστικά στό πεδίο τής αντιπαράθεσης νεανικών έργων Μάρξ-Κεφαλαίου.

Πίσω από τίς λεπτομέρειες των επιχειρημάτων, των αναλύσεων των κειμένων καί των θεωρητικών συζητήσεων, αυτές οι δύο επεμβάσεις αποκαλύπτουν μία μεγαλύτερη αντίθεση: τήν αντίθεση πού χωρίζει τήν επιστήμη από τήν ιδεολογία ή, ακριβέστερα, πού χωρίζει μία νέα επιστήμη πού οδεύει στήν αυτοσυγκρότησή της, από τίς προεπιστημονικές θεωρητικές ιδεολογίες πού καταλαμβάνουν τό «πεδίο» μέσα στό οποίο εδραιώνεται. Τό σημείο αυτό είναι σημαντικό· αυτό πού αντιμετωπίζουμε μέσα στήν αντίθεση επιστήμης / ιδεολογιών αφορά τή σχέση «τομής» ανάμεσα στήν επιστήμη καί τή θεωρητική ιδεολογία μέσα στήν όποια τό αντικείμενο του όποιου δίνει τή γνώση, είχε «περάσει από τή σκέψη» πρίν από τή θεμελίωση τής επιστήμης. Αυτή ή τομή αφήνει ανέπαφο τόν αντικειμενικό κοινωνικό χώρο πού καταλαμβάνεται από ιδεολογίες (θρησκεία, ήθική, νομικές καί πολιτικές ιδεολογίες κλπ.). Καί σ' αυτό τό χώρο των μή θεωρητικών ιδεολογιών, υπάρχουν «χάσματα» καί «τομές», αλλά είναι πολιτικές ψ2(αποτελέσματα τής πολιτικής πρακτικής, των μεγάλων επαναστατικών γεγονότων) κι όχι «επιστημολογικές».

Αυτή ή αντίθεση επιστήμης καί ιδεολογίας, καί ή έννοια τής «επιστημολογικής τομής» πού μάς βοηθάει νά στοχαστούμε τόν ιστορικό χαρακτήρα της, αναφέρονται σέ μία θέση πού, αν καί υπάρχει πάντα στό βάθος αυτών των αναλύσεων, δέν αναπτύσσεται ποτέ καθαρά: τή θέση ότι ή ανακάλυψη του Μάρξ είναι επιστημονική ανακάλυψη χωρίς ιστορικό προηγούμενο, καί στή φύση καί στα αποτελέσματά της.

Πραγματικά, συμφωνώντας μέ τήν παράδοση όπου ανατρέχουν σταθερά οι κλασικοί του μαρξισμού, μπορούμε νά ισχυριστούμε πώς ο Μάρξ ίδρυσε μία νέα επιστήμη: τήν επιστήμη τής ιστορίας των «κοινωνικών σχηματισμών». Γιά νά γίνω περισσότερο ακριθής, θά

έλεγα ότι ο Μάρξ «άνοιξε» στήν επιστημονική γνώση μία νέα «ήπειρο», τήν ήπειρο τής ιστορίας – όπως ακριβώς ο Θαλής άνοιξε τήν «ήπειρο» των μαθηματικών στήν επιστημονική γνώση καί ο Γαλιλαίος τήν «ήπειρο» τής φυσικής επιστήμης.

Θά πρόσθετα ότι, όπως ακριβώς ή ίδρυση των μαθηματικών από τόν Θαλή «προκάλεσε» τή γέννηση τής πλατωνικής φιλοσοφίας, όπως ακριβώς ή ίδρυση τής φυσικής από τόν Γαλιλαίο «προκάλεσε» τή γέννηση τής καρτεσιανής φιλοσοφίας κλπ., έτσι καί ή ίδρυση τής επιστήμης τής ιστορίας από τόν Μάρξ «προκάλεσε» τή γέννηση μιās νέας, θεωρητικά καί πρακτικά επαναστατικής φιλοσοφίας: τής μαρξιστικής φιλοσοφίας ή διαλεκτικού υλισμού. Τό γεγονός ότι, από τή σκοπιά τής θεωρητικής της επεξεργασίας, αυτή ή ανεπανάληπτη φιλοσοφία υστερεί ακόμα σέ σχέση μέ τή μαρξιστική επιστήμη τής ιστορίας (τόν ιστορικό υλισμό), έρμηνεύεται από ιστορικοπολιτικούς λόγους καί επίσης ταυτόχρονα από θεωρητικούς: οι μεγάλες φιλοσοφικές επαναστάσεις ακολουθούν πάντα καί «παρασύρονται» από μεγάλες επιστημονικές επαναστάσεις πού «δρούν» μέσα τους, αλλά απαιτείται μακρόχρονη θεωρητική εργασία καί μακρόχρονη ιστορική ώριμανση πρίν αποκτήσουν μία σαφή καί κατάλληλη μορφή. Αν τό βάρος ρίχνεται στή μαρξιστική φιλοσοφία στα κείμενα πού θά διαβάσετε, είναι γιά ν' αποτιμήσει καί τήν πραγματικότητά της καί τό δικαίωμά της νά υπάρξει, αλλά καί τήν καθυστέρησή της, καί ν' αρχίσει νά τήν εφοδιάζει μέ μία θεωρητική μορφή ύπαρξης κάπως πιο ταιριστή στή φύση της.

III

Φυσικά στα κείμενα αυτά υπάρχουν, καί κάποιες φορές είναι εύνητο, όχι μόνο λάθη καί ανακρίβειες, αλλά καί αποσιωπήσεις – ή ήμι-αποσιωπήσεις. Ούτε ή αδυναμία νά ειπωθούν όλα μεμιάς, ούτε οι επιτακτικές πιέσεις τής συγκυρίας φτάνουν νά εξηγήσουν απόλυτα αυτές τίς αποσιωπήσεις καί τά αποτελέσματά τους. Η αλήθεια είναι πώς δέν είχα τότε τά εφόδια γιά μία κατάλληλη αντιμετώπιση όρισμένων θεμάτων, μερικά δύσκολα σημεία μου φαίνονταν σκοτεινά· κατά συνέπεια, στα κείμενά μου δέν έλαβα υπόψη όρισμένα σημαντικά προβλήματα καί πραγματικότητες, όπως θά 'πρεπε. Σάν «αυτοκριτική», θά 'θελα νά τονίσω δύο σημεία ειδικότερα.

Αν καί επισήμανα τή ζωτική ανάγκη μιās θεωρίας γιά επαναστατική πρακτική, καί επομένως απέριψα όλες τίς μορφές του εμπειρισμού, δέ συζήτησα τό πρόβλημα τής «ένωσης θεωρίας καί πρακτικής» πού έπαιξε τόσο σημαντικό ρόλο στή μαρξιστική-λενινιστική παράδοση. Μίλησα θέθαια γιά τήν ένωση θεωρίας καί πρακτικής μέσα στή «θεωρητική πρακτική», αλλά δέ μπήκα στό θέμα τής ένωσης θεωρίας καί πρακτικής μέσα στήν πολιτική πρακτική. Ας γίνω πιο συγκεκριμένος: δέν εξέτασα τή γενική μορφή τής ιστορικής ύπαρξης αυτής τής ένωσης: τή «συγχώνευση» τής μαρξιστικής θεωρίας καί του εργατικού κινήματος. Δέν εξέτασα τίς συγκεκριμένες μορφές ύπαρξης αυτής τής «συγχώνευσης» (όργάνωση τής ταξικής πάλης – συνδικάτα – κόμματα – μέσα καί μέθοδοι καθοδήγησης τής ταξικής πάλης απ' αυτές τίς οργανώσεις κλπ.). Δέν έδωσα ακριβείς ένδείξεις όσο αφορά τή λειτουργία, τή θέση καί τό ρόλο τής μαρξιστικής θεωρίας σ' αυτές τίς συγκεκριμένες μορφές ύπαρξης: πού καί πώς επεμβαίνει ή μαρξιστική θεωρία στήν ανάπτυξη τής πολιτικής πρακτικής, πού καί πώς ή πολιτική πρακτική επεμβαίνει στήν ανάπτυξη τής μαρξιστικής θεωρίας.

Η πείρα μου μ' έχει διδάξει ότι ή σιωπή μου σ' αυτά τά ζητήματα δέν έμεινε χωρίς συνέπειες γιά μερικές («θεωρητίστικες») «αναγνώσεις» των δοκιμών μου.

Παρόμοια, αν επέμεινα στό θεωρητικά επαναστατικό χαρακτήρα τής ανακάλυψης του Μάρξ, καί επισήμανα ότι ο Μάρξ ίδρυσε μία νέα επιστήμη καί μία νέα φιλοσοφία, άφησα άπροσδιόριστη τή διαφορά πού ξεχωρίζει τή φιλοσοφία από τήν επιστήμη, μία διαφορά πού έχει ωστόσο μεγάλη σημασία. Δέν έδειξα τί είναι αυτό, σάν κάτι ξεχωριστό από τήν επιστήμη, πού αποτελεί τήν καθαυτό φιλοσοφία: τήν όργανική σχέση ανάμεσα σέ κάθε φιλοσοφία, σάν θεωρητική επιστήμη έστω καί μέσα στίς θεωρητικές μορφές ύπαρξης καί τίς υπερβολές της, καί τήν πολιτική. Δέν επισήμανα τή φύση αυτής τής σχέσης πού, στή μαρξιστική φιλοσοφία, δέν έχει τίποτα κοινό μέ μία πραγματιστική σχέση. Έτσι δέν έδειξα άρκετά καθαρά τί ξεχωρίζει απ' αυτή τήν άποψη τή μαρξιστική φιλοσοφία από τίς παλιότερες φιλοσοφίες.

Η πείρα μου μ' έχει διδάξει ότι ή ήμι-αποσιώπηση σ' αυτά τά ζητήματα δέν έμεινε χωρίς συνέπειες γιά όρισμένες («θετικιστικές») «αναγνώσεις» των δοκιμών μου.

Θά ξαναγυρίσω όμως σ' αυτά τά δύο σημαντικά ζητήματα, πού συνδέονται στενάτα από θεωρητική καί πρακτική άποψη, σέ κάποιες άλλες μελέτες.

Τό βιβλίο του Λονί Άλτουσέρ «Γιά τόν Μάρξ» κυκλοφορεί σέ λίγες μέρες από τίς εκδόσεις «Γράμματα». Στήν ελληνική έκδοση του βιβλίου, περιλαμβάνεται καί μία συνέντευξη πού έδωσε ο Λ. Άλτουσέρ στήν έφημερίδα του Ιταλικού Κ.Κ. «UNITA» τό Φεβρουάριο του 1968.

Α. ΓΕΩΡΓΟΠΑΠΑΔΑΚΟΥ

ΚΑΙ ΟΜΑΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ)

ΤΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ

παιδεία

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟ

ΠΕΡΙΕΧΕΙ:

- Ερμηνεία των λέξεων και φράσεις - παραδείγματα για τη χρήση τους.
- Ετυμολογία στις περισσότερες λέξεις.
- Ορθογραφία με βάση τη νέα γραμματική.
- Κατάλογο ανώμαλων ρημάτων.
- Αρκτικόλεξα των κυριότερων υπηρεσιών, οργανισμών κτλ.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ) ΤΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ «*παιδεία*» είναι γραμμένο με βάση τη Νεοελληνική Γραμματική του Μ. Τριανταφυλλίδη, όπως αναπροσαρμόστηκε πρόσφατα από τό Κ.Ε.Μ.Ε.

ΔΕΛΤΙΟ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

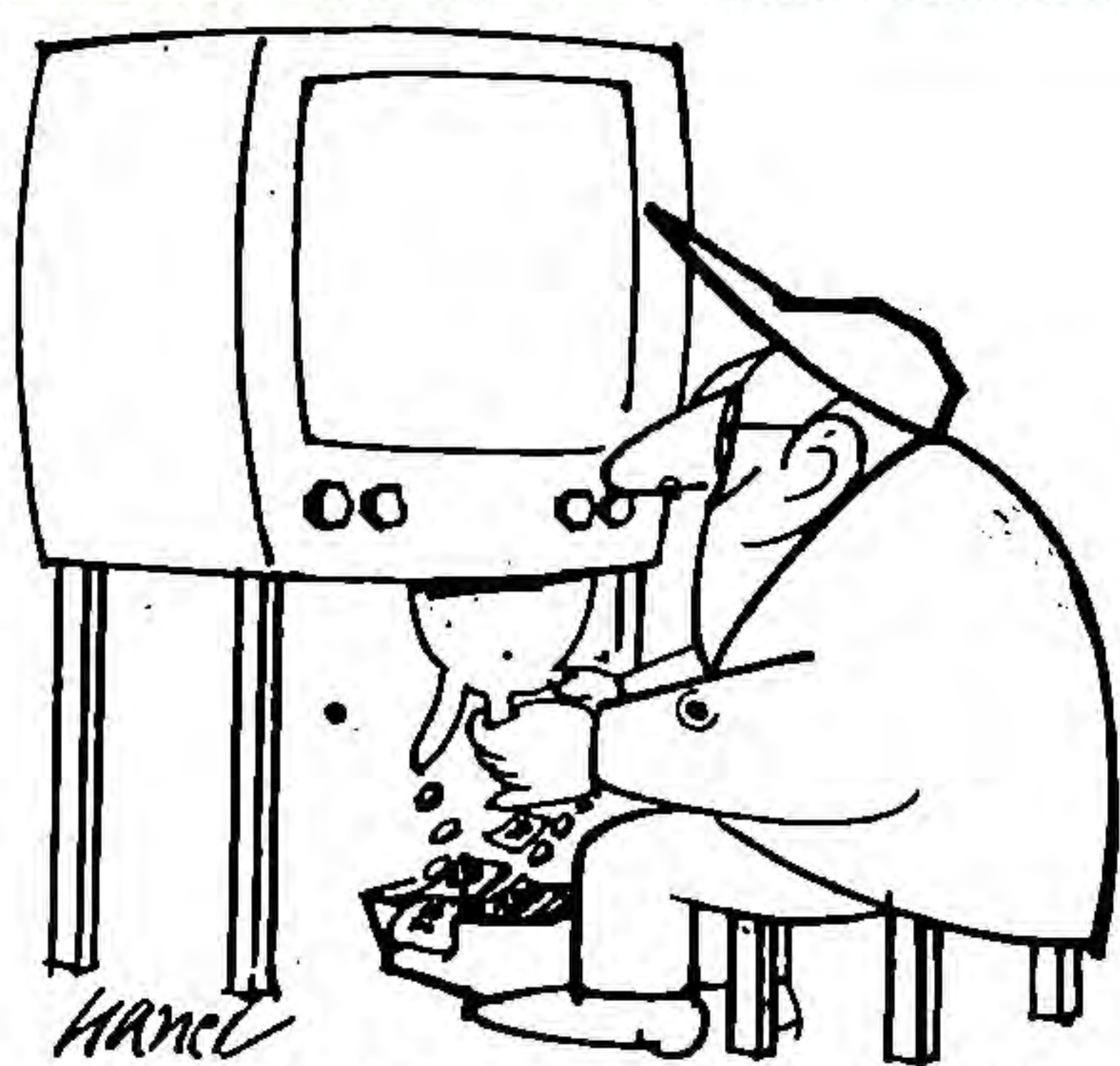
Προς τόν Έκδοτικό Όργανισμό ΜΑΛΛΙΑΡΗΣ — ΠΑΙΔΕΙΑ
Αγίου Μηνᾶ 11 — ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Παρακαλώ νά μου στείλετε: Τό Μεγάλο Λεξικό τῆς Ἑγκυκλοπαίδειας «Παῖδεια» καί ἀναλαμβάνω νά δώσω προκαταβολή 500 δραχμῶν καί τό ὑπόλοιπο νά τό ἐξοφλήσω σέ δύο συναλλαγματικές τῶν 1.000 δρχ. ἡ καθεμιά, κάθε τρεῖς μῆνες.

ΟΝΟΜΟΤΕΠΩΝΥΜΟ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΗΛ.
ΠΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Αυταρχισμού
συνέχεια:
Μονοπώλια
και
τηλεόραση

Μέ την ανάθεση σέ όμιλο επιχειρηματιών της έγχρωμης τηλεόρασης, ή κυβερνητική πολιτική απέναντι στά μέσα μαζικής ενημέρωσης κλείνει τόν κύκλο της και επισφραγίζει τή λογική της ... μονοπώλησης. Λειτουργώντας αντίθετα μέ τή δεοντολογία πού ύποτίθεται ότι διέπει τήν πληροφόρηση και τή διαμόρφωση της κοινής γνώμης σέ ένα πλουραλιστικό καθεστώς, ή κυβέρνηση συμπληρώνει τήν κρατική μονοπώληση των πληροφοριακών και ιδεολογικών άγωγών μέ τήν ιδιωτική μονοπώληση. Είναι ή ίδια πολιτική και αντίληψη σέ δυό άλληλοσυμπληρούμενα επίπεδα.

Η μονοπώληση από ιδιώτες της έγχρωμης τηλεόρασης, χωρίς τόν έλεγχο τους από άλλους πολιτικούς ή κοινωνικούς φορείς του αντιπολιτευτικού χώρου (έννοείται ότι ή κυβέρνηση, και μέ τήν πράξη ανάθεσης της «έγχρωμης» και αργότερα μετά τή λειτουργία της, δέν αισθάνεται καμιά ανάγκη νά έλέγξει τήν «ιδιωτική πρωτοβουλία») έχει επιπτώσεις πού ό καθένας μπορεί νά αντιληφθεί, άν πάρει υπόψη του ότι τό κανάλι της έγχρωμης τηλεόρασης θά έχει μιά μεγάλη άκροαματικότητα (χρώματος γάρ)... Τή στιγμή πού τό πνεύμα του αυταρχικού μονοκομματισμού της κυβένησης έχει διαπεράσει και τό τελευταίο κύτταρο του κυκλώματος πληροφόρησης - διαμόρφωσης της κοινής γνώμης, τή στιγμή πού οι δημοκρατικές δυνάμεις ζητούν νά έχουν λόγο για τό τί και τό πώς των προγραμμάτων, της ποιότητας, κλπ. του ραδιοτηλεοράσιακού κυκλώματος, ή κυβέρνηση δίνει τήν ... εναλλακτική λύση της ανεξέλεγκτης ιδιωτικοποίησης των μαζικών μέσων ενημέρωσης. Κι' αυτή ή ανεξέλεγκτη ιδιωτικοποίηση, μέ φορέα της τόν Όμιλο Λεβέντη, θά σημαίνει ένα άκόμα βήμα στον ήδη συντελούμενο εξανδραποδισμό της συνείδησης των θεατών - πολιτών.

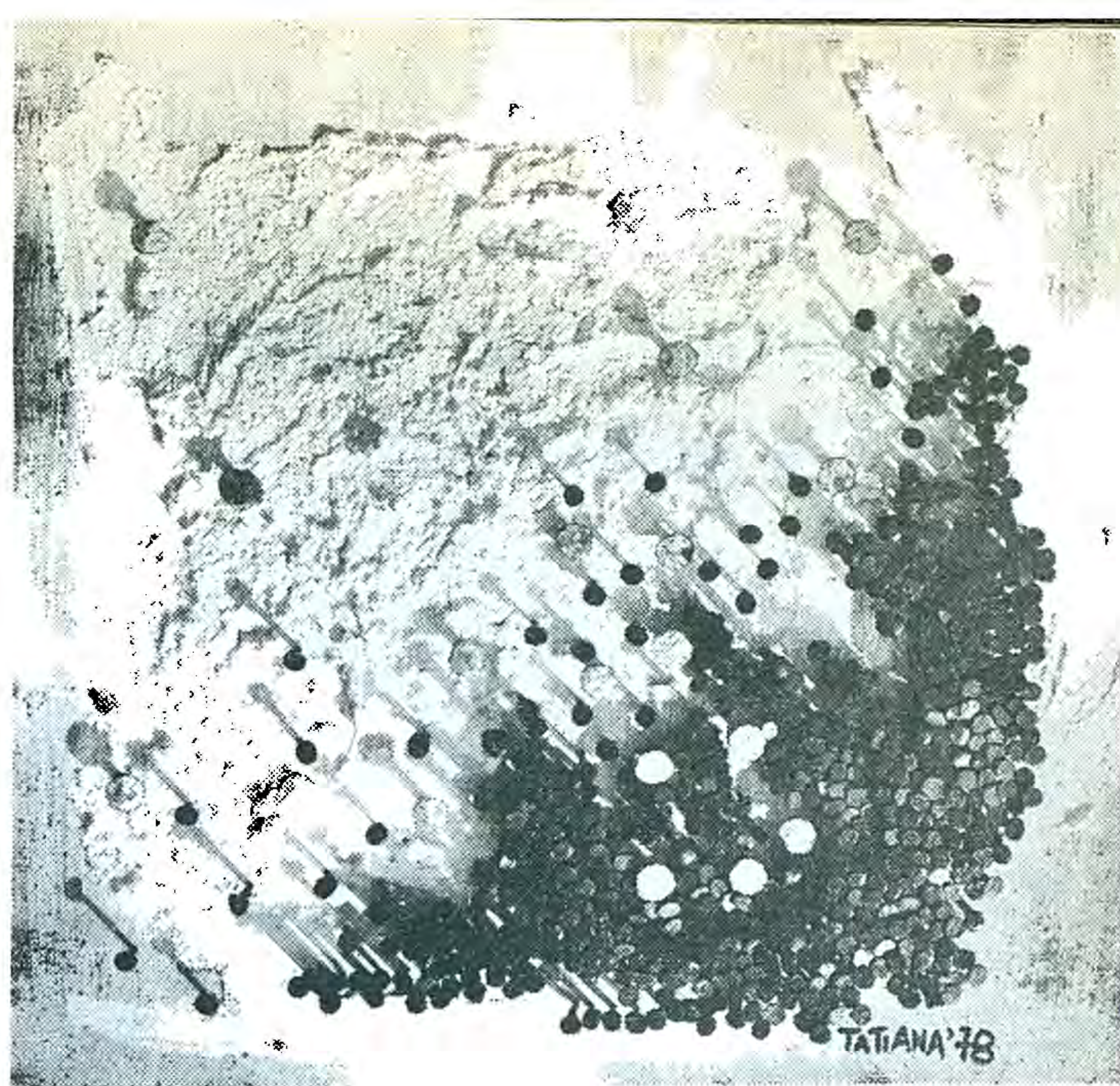
Μιά τιμητική διάκριση

Η Ένωση των Σοβιετικών Συγγραφέων απένειμε στον Έλληνα συγγραφέα ΜΗΤΣΟ ΑΛΕ-

ΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟ τό μετάλλιο «Τολστόι» σάν τιμητική διάκριση για τήν προσφορά του στή μελέτη και έκλαίευση της Ρώσικης Λογοτεχνίας. Τό μετάλλιο άπονεμήθηκε μέ τήν εύκαιρία της τρίτης έκδοσης της Ιστορίας της Ρώσικης Λογοτεχνίας, από τις Έκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ. Τό έργο κρίνεται «μνημειακό» και τονίζεται έτσι ή σημασία και ή έγκυρότητά του.

Σέ δημοσίευμα, έξ άλλου, της «Επιθεώρησης του Βιβλίου», -Κεντρικού Όργάνου της Κρατικής Έπιτροπής Τύπου της ΕΣΣΔ - ύπογραμμίζεται ή συμβολή του Μ. Άλεξανδρόπουλου, μέ μιά σειρά εκδόσεις πού κυκλοφόρησαν τά τελευταία χρόνια, στά ελληνικά, για τήν ενημέρωση του αναγνωστικού κοινού «πάνω στά αξιολογώτερα φαινόμενα της ρώσικης πνευματικής Ιστορίας».

Καρφώματα

Στίς 30 Όκτωβριου στήν Αΐθουσα ΣΥΛΛΟΓΗ (Βασ. Σοφίας 4), άνοίγει ή έκθεση της ΤΑΤΙΑΝΑΣ ΒΟΛΑΝΑΚΗ πού θά λειτουργήσει ως τίς 15 Νοεμβρίου.

Τά έργα πού θά παρουσιάσει ή ζωγράφος στήν πέμπτη άτομική της έκθεση είναι συνθέσεις πού αναπτύσσουν και άξιοποιούν τίς διαφορετικές δυνατότητες πού προσφέρει τό ύλικό πού χρησιμοποιεί αποκαλύπτοντας τίς ιδιότητές του.

Η Τατιάνα Βολανάκη δουλεύει μέ ένα ιδιότυπο ύλικό, τά καρφιά, ήδη από τό 1970, χρονιά πού πρωτοπαρουσίασε δουλειά της.

Πολύ εύστοχα, ή Ντ. Ήλιοπούλου-Ρογκάν σημειώνει στό πρόγραμμα της έκθεσης:

Disco-sound - μπουζούκι

Όταν ή λαϊκή παράδοση, τά έθνικά και τοπικά στοιχεία μιάς χώρας, δεθούν και συνδυαστούν μέ τήν πρόοδο και τίς διεθνείς κατακτήσεις, τότε μπορούμε νά έχουμε ένα, ίσως, άξιόλογο αποτέλεσμα. Άν όμως προσπαθήσουμε νά κάνουμε κάτι τέτοιο επιφανειακά και εύκαιριακά, τότε σερβίζουμε στό κοινό... φασόλια άλλά άμερικάνα... Έτσι, «δισκογραφικές εταιρείες» και «κατασκευαστές» μουσικής σκέφτηκαν νά ενώσουν τό χάσμα των πολιτισμών και των γενεών και μās σέρβιραν άλμπουμ ρόκ μέ μπινιζούκι, πού πιθανόν νά έχει και «γκράν σουξέ»!

Πάντως, καλύτερα νομίζουμε θά ήταν, όταν οι κάθε λογής συνθέτες, στερεύουν από ιδέες και δημιουργική διάθεση, νά ασχολούνται και λίγο μέ τά «οίκιακά» και γά μήν ταλαιπωρούν τή μουσική, αλλά και τό κοινό, μέ τά κατορθώματά τους.

«Καρφιά κάθε λογής - τσιμεντόκαρφα, κοσκινόπροκες, κινέζικα - από σίδερο κι' από μπρούντζο, σέ διαφορετικές διαστάσεις και κλίμακα, άλλοτε άραιά - διάσπαρτα - κι' άλλοτε σέ πιο συμπαγείς συνδυασμούς διαταγμένα πού φορές φορές όρίζουν στή σύναξή τους - μπηγμένα σέ διαφορετικά βάθη - μιάν επιφάνεια κυματιστή, άφημένα στή φυσική τους κατάσταση ή θαμμένα μέ σμάλτο σέ αποχρώσεις κυρίως του πράσινου και του μπλέ. Μέ αυτά τά «μέσα» διάλεξε νά εκφράσει τά διώματά της ή Τατιάνα και τό πετυχαίνει αυτό μέ μιά διπλή άμεσότητα: Είναι ή άπροκάλυπτη παρουσία της πρώτης ύλης κι' ή επισήμανση της αυτόδύναμα ύποβλητικής ύπόστασης του «καρφιού» πού προκαλεί στό θεατή λογής-λογής έρεθίσματα.»

Ύλικά για τίς κατασκευές

Σωστά συντονισμένη και μέ σημαντικό έπιστημονικό ένδιαφέρον ήταν ή σύνοδος της RILEM (Διεθνής Ένωση Έργαστηρίων και Ύλικων για τίς Κατασκευές) πού έγινε στίς άρχές του μήνα στό Εύγενίδειο. Η RILEM είναι ή έπιστημονική ένωση 40 χωρών και ασχολείται μέ τήν έρευνα και τήν τυποποίηση των κατασκευαστικών υλικών. Στή φετινή σύνοδο μετείχαν εκπρόσωποι από 22 χώρες και οι άνακοινώσεις και οι προτάσεις πού έγιναν ήταν ουσιαστικές και έποικοδομητικές στον τόσο κρίσιμο τομέα των υλικών για τήν κατασκευή. Ο καθηγητής Θ. Π. Τάσιος, πρόεδρος της RILEM για τό διάστημα 1977-78, συντόνισε μέ έπάρκεια τίς εργασίες της συνόδου πού τοποθετήθηκε ύποδειγματικά μέ τή συνδρομή του ύπουργείου Πολιτισμού και του Ε.Μ. Πολυτεχνείου.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΟΙ

ΤΟ Πολιτιστικό κίνημα της νεολαίας τείνει τα τελευταία χρόνια να αυτονομηθεί από την κυρίαρχη κουλτούρα και να επιβάλλει το δικό του πρόσωπο. Νέες απόψεις επεξεργάζονται και κάποιες άλλες προοπτικές ανοίγονται με τις πρωτοβουλίες και το συγκεκριμένο έργο που επιτελούν ομάδες νέων στους οργανωμένους φορείς της Νεολαίας (πολιτικές νεολαίες, φοιτητικά όργανα, συνδικάτα κλπ.).

ΤΟ ANTI πραγματοποίησε μία έρευνα στην οποία συμμετείχαν στελέχη του πολιτιστικού κινήματος της Νεολαίας. ΣΕ προηγούμενα τεύχη δημοσιεύσαμε κείμενα των: Θ. ΠΛΑΤΙΑ, Β. ΜΑΥΡΟΥΔΗ, και του Φοιτητικού Όμιλου Θεάτρου και Κινηματογράφου του Α.Π.Θ. Σήμερα, δημοσιεύουμε την άποψη του ΑΝΔΡΕΑ ΚΥΡΑΝΗ που δούλεψε στο πολιτιστικό τμήμα του ΕΜΠ.

Πολύς λόγος γίνεται στίς μέρες μας για την κακή πολιτιστική πολιτική της κυβέρνησης και την ... καλή, που θα εφαρμόζε στην θέση της ή αντιπολίτευση. Θυμίζοντας πώς κάποιος άλλος που πολύ θυμιατίζουν, δέν λανσάρισε καμιά καινούρια πολιτική οικονομία, αλλά επιχείρησε μία κριτική της πολιτικής οικονομίας, λέω πώς, έντελως σχηματικά και συνθηματολογικά φυσικά, αυτό που χρειάζεται είναι μία κριτική της πολιτιστικής πολιτικής. Όχι γιατί ή Α ή Β πολιτική δέν είναι σωστή (για ποιούς σωστή;), αλλά γιατί από την ίδια της τη φύση σαν πολιτική, δέν μπορεί παρά να δουλεύει στην κατεύθυνση του οργανωμένου και προγραμματισμένου ευνουχισμού, του οποίου είμαστε, σέ μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, καθημερινά θύματα.

Όλοι βαδίζουν με τα πόδια, αν παρατηρήσουμε όμως λίγο θα μπορούσαμε να διαπιστώσουμε πώς καθένας βαδίζει με προσωπικό χαρακτηριστικό τρόπο. Σήμερα υπάρχουν και τα αναπηρικά καροτσάκια, περισσότερο ή λιγότερο αυτόματα. Φτιάχτηκαν για ειδικές περιπτώσεις αναπήρων. Αν, τώρα, απολαμβάνουμε μία... συμπαθητική προσπάθεια να πεισθεί ο κόσμος να κινείται, όχι βαδίζοντας, αλλά με καροτσάκι, γιατί έτσι ή κίνηση είναι πιό... τακτική, καθαρή, μοντέρνα, δείχνει καλό γούστο, κλπ., είμαστε θεατές και θύματα μιάς επιχείρησης μαζικής διομηχανικής παραγωγής αναπήρων. (Δέν έχω τίποτα με την τεχνολογία, αλλά μ' αυτούς που τη χρησιμοποιούν σαν άλλοθι της προσπάθειάς τους να συντηρήσουν και έδραιώσουν μία συγκεκριμένη θέση τους στην κοινωνία).

Αίσθητήρια όργανα έχουμε μάτια, αυτιά, αίσθητήρια της αφής,

της γεύσης, έγκεφαλο, νευρικό σύστημα. Έχουμε, όμως, δλέμμα, άκοή, άφή, γεύση, σκέψη, συναίσθηση. Αν δεχόμαστε πώς θέλουμε να γίνουμε υποκείμενα της ζωής μας, της ιστορίας μας, τί σοί δλέμμα, άκοή, συναίσθηση, σκέψη έχουμε; Έχουμε αίσθήσεις καθ' εαυτές, νου καθ' εαυτόν, συνείδηση καθ' εαυτήν, κι' αν όχι ή έν μέρει, τί δυνάμεις είναι εκείνες που δοθούν στο να τείνουμε ή απομακρυνόμαστε απ' αυτήν την κατεύθυνση; Την κατεύθυνση, τελικά, της δυνητικής κοινωνίας υποκειμένων (στην κυριολεξία των όρων); Ποιές είναι εκείνες οι δυνάμεις που θα ανατρέψουν την μέχρι τα τώρα ιστορία, ιστορία που απ' την άλλη κρύβει το σπέρμα της κοινωνίας του όνειρου μας; Ποιές είναι εκείνες οι δυνάμεις που δέν γίνεται παρά να θέλουν αυτήν την ανατροπή; Πρόκειται μόνο για

συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες ή άτομα ή και για μία κάποια φωτίτσα που άργοκαίει και άλλοτε σκάει μέσα μας, σ' όλους μας;

Τό ANTI προγραμμάτισε μία έρευνα για τα πολιτιστικά προβλήματα, τα προβλήματα αυτού που λέμε πολιτιστική ζωή. 'Υπ' αριθμ. 1 πρόβλημα της πολιτιστικής ζωής βλέπω τον προγραμματισμό της από κάποιους, έτσι ώστε να εξυπηρετούνται συγκεκριμένα συμφέροντα, να αναπαράγονται συγκεκριμένες σχέσεις εξουσίας, τελικά σχέσεις παραγωγής. 'Η εξουσία προσπαθεί να προγραμματίζει την πολιτιστική ζωή μας προς την κατεύθυνση της συντήρησής της σαν τέτοιας, κάθε άλλο παρά μās θέλει παραγωγούς της ζωής μας, προοπτική που απειλεί να την καταστρέψει.

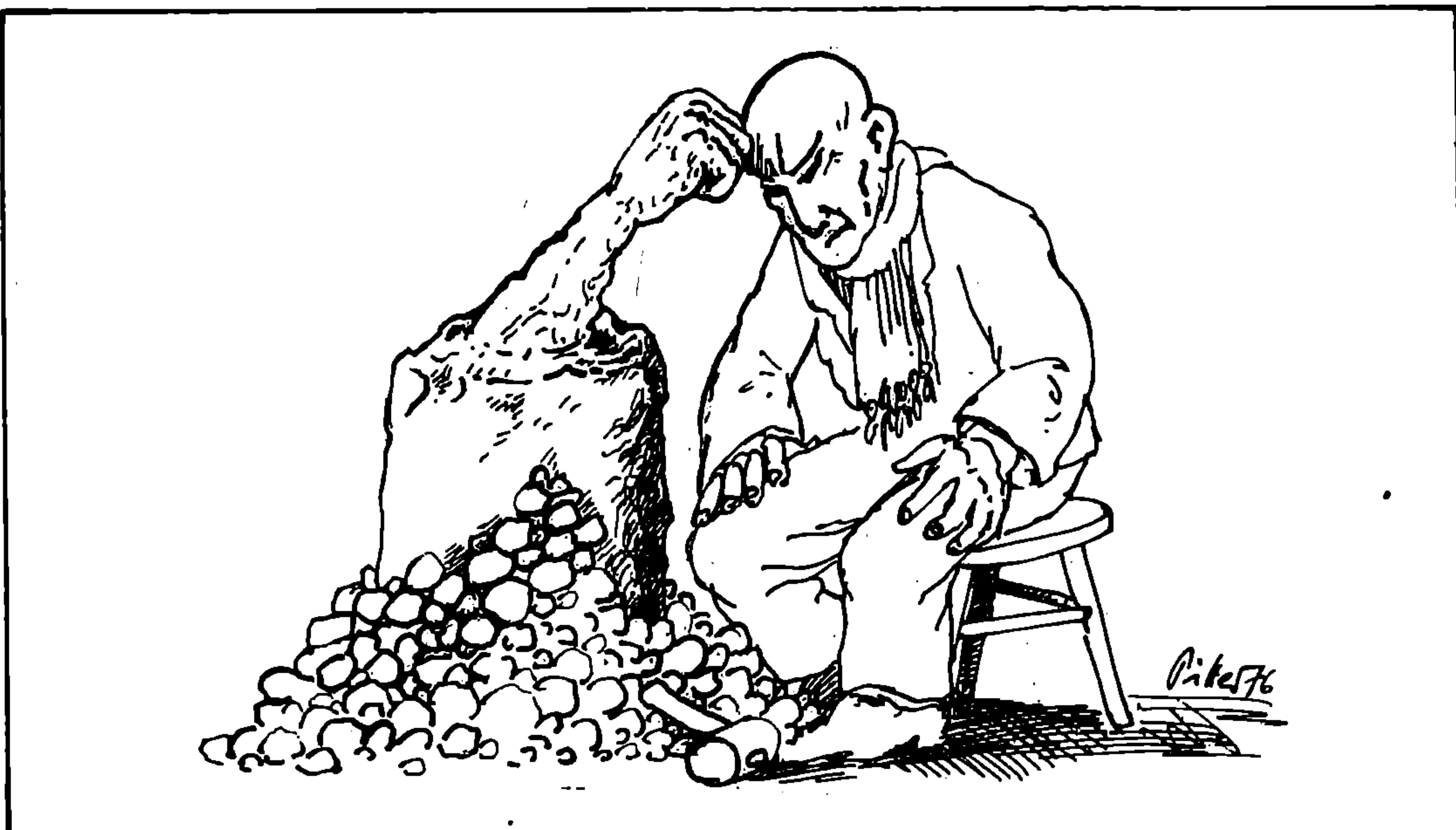
Συντηρεί ήγεμονεύοντας, κατακτώντας τη συγκατάθεσή μας, μιλώντας έν όνόματι μας. Αυτή τη συγκατάθεση δέν την κατακτά πείθοντας μόνο, εξηγώντας με λογικές διαδικασίες την πρακτική της. Κύρια επιβάλλεται γοητεύοντας, στηριγμένη σέ σχέσεις γοητείας που στήθηκαν στη διάρκεια μιάς δλόκληρης ιστορίας και οι καταβολές τους ζούν στο σήμερα μέσα μας (υπάρχει φυσικά, και μία δλόκληρη αντικειμενοποιημένη ιδεολογική παραγωγή, έννοω προϊόντα κουλτούρας συνοδευόμενα από την ερμηνεία που αυτή τους δίνει). Έτσι, για παράδειγμα, δέν ύφιστάμεθα μόνο τη λογοκρισία του κράτους, για την όποια πολλές φορές μιλάμε, αλλά και κάτι άλλο που μερικοί χαράκτηρισαν αυτολογοκρισία. Έτσι ζώντας, βλέποντας, ακούγοντας, στήνοντας-διαλύοντας σχέσεις, κλπ., κάνουμε επιλογές, δεχόμαστε και απορρίπτουμε πράγματα στη βάση του γούστου, της συνήθειας, της έλξης ή της απώθησης

κλπ., συνθήκες που δέν είμαστε σέ θέση, την ίδια τουλάχιστον στιγμή, να ερμηνέψουμε και είναι πράγματι υπό άμφισβήτηση τό κατά πόσο τότε έλέγχουμε τίς αντιδράσεις μας, τό κατά πόσο τότε μιλάμε έμεις οι ίδιοι ή κάτι άλλο ... Τί άλλο;

Η εξουσία συντηρεί προγραμματίζοντας. 'Υπάρχει, όμως, ένας κατ' έξοχήν έχθρός κάθε προγραμματισμού. Τό πραγματικά καινούριο, ή κατ' έξοχήν διαφορά με τό παλιό, τό Άλλο. Αυτό, όταν δέν προβλέπεται, προβλέπονται οι συνθήκες που θα άποκλείσουν τη γέννησή του, προβλέπεται ο θάνατος του άλλου, προβλέπεται ο ΘΑΝΑΤΟΣ. Δέν κατέχω τίς γνώσεις να μιλήσω πιό έπιστημονικά για τό θέμα. Η έμπειρία πάντως μου λέει πώς έλεγχος του μέλλοντος - από μās, ειδικά για σās - σημαίνει και έλεγχος του πόθου, της φαντασίας, της περιέργειας - ίσως και την καταστροφή τους, αυτό δηλαδή που λέμε ευνουχισμό.

Η εξουσία συντηρεί. Μιλώντας για πολιτιστική άνάπτυξη και έννοώντας διαδικασίες μέσα απ' τίς όποιες θ' άποδεχθούμε τίς άξίες και τα πρότυπα που εκείνη λανσάρει. Έτσι πολιτιστική άνάπτυξη σημαίνει εκμάθηση του... ώραίου και του... άληθινού. Λές και υπάρχει τό ώραίο, τό άληθινό. Έτσι, ένας περί ώραίου λόγος, μπορεί να είναι ο κατ' έξοχήν φασιστικός λόγος.

Τό παρελθόν είναι αίμάτινο, ΚΟΚΚΙΝΟ, πλούσιο σέ άντιθέσεις, άπειλητικό, ή μνήμη του είναι άπειλητική. Πλούσια ή έμπειρία στίς μέρες μας από έξυπνα συντονισμένες προσπάθειες να ξαναγράψουμε την ιστορία στα δικά μας χρώματα (ρετρό κλπ.) να καταστρέψουμε κάθε ιστορική σχέση με τό παρελθόν, την ιστορική μνήμη τελικά.

Συντηρεί στο μέτρο που καταφέρει να στήσει ένα μέλλον λειο, καλύπτοντας και όχι λύνοντας τις αντιθέσεις. Πώς; Κύρια διοχετεύοντας ποσότητα πληροφορίας (μέσα μαζικής πληροφόρησης, και όχι - ακόμα τουλάχιστον - έπικοινωνίας, όπως θά μās άρεσε νά ήταν) πληροφορίας που υπόσχεται λύσεις, συνταγές, για όσο γίνεται περισσότερο καθημερινά προβλήματα· πληροφορίας που έρχεται να ίσοπεδώσει κάθε ατομικότητα («προτείνει» «Ηθική και όχι ήθική ατομικότητα»), επιβάλλοντας μία κοινωνική λογική που μόνο κοινωνική δέν είναι.

Σύμπτωμα ή πλήξη, ή τεμπελιά, ή βαρεμάρα, κατάσταση που άφαιρεί τη διάθεση για ό,τιδήποτε ενεργητικό. Πώς θά την αλλάξουμε; Ένας θαρραλέος μίλησε για καινούρια βία.

Κάθε πολιτιστικό προϊόν που άρνείται σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό την κοινωνική λογική, είναι και σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό ρήγμα στο επιχειρούμενο μπετονάρισμα. Είναι ρήγμα ένα πολιτιστικό κίνημα, δυνατότητα για άρθρωση αντίλογου, αντίστασης, είναι αυτόάμυνα ή έρασιτεχνική καλλιτεχνική παραγωγή. Είναι ρήγματα, έκδηλώσεις στηριγμένες στον πόθο, τη φαντασία, τη θέληση - τόσο φώς που αίμορραγεί, ΘΕΛΩ νά αναστηθεί - Είναι ρήγμα κάθε εργασία που δοηθά τη συνειδητοποίηση και ευαισθητοποίησή μας, τελικά προσπαθεί και αλλάζει την πραγματικότητα τό ανθρώπινο άτομο. Είναι ρήγμα κάθε επανατοποθέτηση των καθημερινών προβλημάτων στη

βάση της χαράς - που δέν έχει τί, πώς, πού, - κατ' έξοχήν βάση έξεγερσης.

Οί πολιτιστικές έκδηλώσεις στη διάρκεια της δικτατορίας είχαν ένα πολύ συγκεκριμένο πολιτικό χαρακτήρα αντίθεσης στο καθεστώς (θεάματα σε συγκεκριμένους κιν/φους, θέατρα, συναντήσεις, μπουάτ, προσπάθειες για πολιτιστικές έκδηλώσεις σε σχολεία και άλλα). Στίς άρχές μετά τη μεταπολίτευση, οί πολιτιστικές έκδηλώσεις συνέχισαν νά έχουν τό χαρακτήρα κράχτη για τη μαζικοποίηση πολιτικών έκδηλώσεων. Σ' αυτή την κατεύθυνση στήθηκαν στίς σχολές, τίς γειτονίες, τούς χώρους δουλειάς, σύλλογοι πολιτιστικοί, που άνέβαζαν μουσικές, έκθέσεις, διαλέξεις. Η πορεία τους, όσο υπήρχε έντονο πολιτικό κίνημα, ήταν άνοδική, μετά στάσιμη. Αυτές οί πολιτιστικές πρωτοβουλίες δέν κατόρθωσαν νά παρέμβουν στην καθημερινή ζωή και νά στήσουν ένα μαζικό πολιτιστικό κίνημα. Θέλοντας νά αποφύγω τά αυθαίρετα συμπεράσματα για άλλους χώρους, θά αναφερθώ κύρια στο φοιτητικό χώρο, άπ' τον οποίο έχω και άμεση έμπειρία δουλειάς 3 ετών.

Τό χειμώνα του '74-'75, στήνονται πολιτιστικά τμήματα, άπό άτομα είτε έντονα πολιτικοποιημένα, είτε ένδιαφερόμενα για την κοινωνική διάσταση των φαινομένων της κουλτούρας. Μόλις περνούν μερικοί μήνες, άρχίζουν χοντρικά νά διαμορφώνονται δύο τάσεις, στά έσωτερικό αυτών των ομάδων πρωτοβουλίας. Άπ' τη μία μεριά, ή πολιτιστική δουλειά

νοείται σαν μέσον για τό πέρασμα μερικων συνθημάτων πάνω στον ίμπεριαλισμό, τό φασισμό, τούς 'Αμερικάνους κλπ., άπό την άλλη αντιμετωπίζεται σχετικά αυτόνομα σαν προσπάθεια παρέμβασης στη καθημερινή ζωή μας, στους ίδιους τούς χώρους δουλειάς μας. Μιάς παρέμβασης που δέν θά 'ναι περιορισμένη στον ... «ελεύθερο χρόνο» μας, ξεκομμένη άπ' την υπόλοιπή μας δραστηριότητα σε είδικούς χώρους. Στόχος, ο δεύτερος, μεγαλύτερος, πάνω άπ' τίς δυνάμεις μας. Σ' αυτή την πορεία, ξεκαθαρίζουμε πώς άπευθυνόμαστε στους φοιτητές και όχι στο λαό. Μερικές φορές, τά Δ. Σ. των σχολών παίζουν άρνητικό ρόλο. Παρεμβαίνουν στίς διαδικασίες, προωθούν ή άποκλείουν έκδηλώσεις, ευνοώντας στην πράξη τό χτύπημα της αυτόνομης πρωτοβουλιακής λειτουργίας, άπαράτητου στοιχείου για την επιβίωση τέτοιων φορέων. Οί οργανώσεις ελάχιστα καταφέρνουν νά προσφέρουν, είτε άπό άδυναμία έναλλακτικών προτάσεων. είτε άπό υποτίμηση των διαστάσεων του προβλήματος, είτε και σκόπιμα (ζωή νά 'χουν οί τεχνικοί της έξουσίας, είναι μπόλικι στίς μέρες μας, σ' όλους τούς χώρους). Έτσι στήνονται έκδηλώσεις που δέν κάνουν τίποτε άλλο, άπό τό νά αναπαράγουν τίς πολιτιστικές σχέσεις που υπάρχουν.

Νά γυρίσουμε λίγο πίσω. Στό πολιτιστικό κίνημα που άνέπτυξε στο παρελθόν ή 'Αριστερά. Τυχαίνει, άνήκοντας σε μία μεταγενέστερη γενιά, νά μήν έχω σχέση άλλη με τό κίνημα αυτό, παρά μόνο με την επιβίωσή του στο σήμερα. Αυτό που καθαρά βλέπω είναι πώς τό κράτος της Δεξιάς, ευτυχώς ή δυστυχώς δέ χιτίζεται ούτε στηρίζεται μόνο άπό τίς μονάδες άποκατάστασης της τάξης. Άνθίζει διακριτικά και ύπουλα στίς εικόνες των είδικων άπορρυπαντικών με τούς μπλέ και πράσινους κόκκους, στίς έλκυστικές διτρίνες, στο άφηρημένο ξεφρενο δάδισμα στους δρόμους, στο φλερτάκι της πάλευκης όδοντόκρεμας, στην άρνηση της δεσποινίδος στο ψηστήρι του άγνωστου περιθωριακού νεαρού στην 'Ομόνοια - ά, νά χαθής, βλάκα - στίς είδικές μέρες και ώρες που ο κόσμος έχει χαρές και έορτές, ψωνίζει και ψωνίζεται, στον θαυμασμό για τό άπογον του μηχανήματος ... στην καθημερινή ζωή, τελικά, όπου, όποτε οί πληγές μας σωπαίνουν, ή έξουσία μιλά, λειάινει στους ήχους του τροχού στο μέταλλο, θγάζοντας ... σπίθες. Κι' αυτή τη μακάβρια καθημερινή μελωδία, ή 'Αριστερά φαίνεται νά μήν την έχει πάρει στα σοβαρά. Την άπωθει, αλλά δέν τη καταστρέφει. Μιλά για τη λιτότητα, τό πάγωμα των μισθών, για τό πόσο καλά θά ήταν αν... 'Αλλά ... δέν είμαι κα-

θόλου σίγουρος για τό κατά πόσο στην πράξη άρνείται ή όχι νά παίζει τό ρόλο του νεροκουβαλητή που θά βοηθήσει την έξουσία νά λύσει τίς αντιφάσεις της, που τεχνικές και λίγη έξυπνάδα, ίσως νά χρειάζονται μόνο σήμερα πιά για νά λυθούν. Έτσι, τραγουδώντας ο έργατης τό «πάγωσε ή τσιμινιέρα», κάθε άλλο παρά άρνείται τον συγκεκριμένο ρόλο του, αντίθετα άποδέχεται παραπονιάρικα την άδυναμία του νά τον άρνηθεί και δένεται περισσότερο άπ'ότι πριν μαζί του. Έτσι παρατηρεί κανείς τό τραγικό φαινόμενο, φορείς της 'Αριστεράς νά καλλιεργούν στα μέλη τους την άγάπη για ό,τι πιο μίζερο και νεκρικό κουβαλάνε. Έτσι ο κωφάλαλος, καμαρώνει μαζοχιστικά άπέναντι σ' αυτούς που λαλούν κι' άκούν τη λαλιά τους.

Τί κάνουμε τώρα; Σίγουρα δέν επιχειρούμε νά συγκροτήσουμε μίαν ολοκληρωμένη (;) λογική για την πολιτιστική παρέμβαση, με τίς πλάτες άλλωστε. Τώρα δημιουργούμε ρήγματα, άποσπασματικές ένεργειες, πρωτοβουλίες, που παρεμβαίνοντας, άπελευθερώνοντας αν θέλουμε, αυξάνουν τό βαθμό συνειδητοποίησης μας, άνοίγουν προοπτικές στο γεγονός της παραγωγής της ζωής μας άπό μās τούς ίδιους.

Κυρίαρχα φαινόμενα σήμερα στο φοιτητικό χώρο, μία γυμνασιακή αντίληψη σπασικλιάστικη, είτε λούφας σε σχέση με τά μαθήματα και παραπέρα άποτελμάτωση συνοδευμένη άπό ένα έντονο φαινόμενο άποξένωσης, μοναξιάς, έλλειψης έπικοινωνίας, και μιάς παθητικής αντιμετώπισής τους, άπογοήτευση, πλήξη. Συχνά μιλώντας για έπικοινωνία, μιλάμε για κάτι που χάθηκε. Πιστεύω πώς πρέπει νά μιλάμε για κάτι που θέλουμε και ποτέ δέν υπήρξε.

Πρέπει νά φτιάξουμε γέφυρες για νά έπικοινωνήσουμε την ώρα που ... μαζεύονται μηχανές για νά καταστρέψουν και τούς λίγους χώρους έπικοινωνίας που άπομένουν, την ώρα που δέν μās άφησαν για νά μαζευόμαστε, παρά χώρους που ενώ είμαστε όλοι μαζί, δέν κάνουμε τίποτε όλοι μαζί. Σ' αυτούς τούς χώρους στους όποιους τό παιγνίδι είναι σε δίωξη παραμονεύουν οί έλπίδες μας. Νά ξανακερδίσουμε με την καθημερινή μας πολιτική πράξη - κι' όχι με Πολιτικές - τό υπέρ πάντων ανθρώπινο δικαίωμα νά αντιμετωπίζουμε τη ζωή και τά προβλήματά της με τη σοβαρότητα ενός παιδιού που χαίρεται τό παιγνίδι του. Άν έχουμε ανακαλύψει τη μίζερια, καιρός ν' ανακαλύψουμε και τη δυναμική της! Καιρός νά βρούν τη θέση τους στα δάθη του σκουπιδοτενεκέ της ίστορίας, όσοι πόθησαν νά γράψουν την ίστορία της.

- Για μία Έπαναστατική Προοπτική των Λαϊκών Αγώνων
- Για την Άντρωση του Λενινιστικού Ρεύματος

Στό φύλλο της 20 'Οχτώβρη

- Συμπεράσματα άπ' τίς Δημοτικές έκλογές.
- Η κατάσταση του φ.κ. και οί προοπτικές του μετά την ψήφιση του Νόμου-πλαίσιο.
- 60 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΚΚΕ: Άπ' την κόκκινη σημαία του Λενινισμού στο Βούρκο της ρεβιζιονιστικής άποστασίας. Γ' Περίοδος 1931-1936.
- ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ: Συνέντευξη με εκπρόσωπο του μετώπου Σαντινίστα.
- ΤΑ'Υ'ΛΑΝΔΗ: Άνάλυση της κατάστασης.
- ΤΥΝΗΣΙΑ: Τό καθεστώς Μπουργκίμπα έτοιμάζεται νά δολοφονήσει 100 έργατικά στελέχη!!

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΚΑΘΕ ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΜΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ Ρ. ΜΠΕΡΖΕ

Ἡ καθολικότητα τῆς μεγαλόπολης:

Αἷτια – ἐπιπτώσεις

Τῆς Ντόρας Ἡλιοπούλου Ρογκάν

Μέ τήν εὐκαιρία τοῦ 30οῦ Συνεδρίου τῆς Διεθνούς Ἑνώσης Τεχνοκριτῶν στήν Ἑλβετία (27/8 – 5/9/1978) καί τή δημοσίευση μιᾶς πολύ ἐνδιαφέρουσας μελέτης τοῦ Ἑλβετοῦ καθηγητῆ καί διευθυντῆ τοῦ Μουσείου Καλῶν Τεχνῶν τῆς Λωζάνης Ρ. Μπερζέ μέ τόν τίτλο «Σηματολογία», πού θίγει καίρια σημεῖα τῆς ἐπιβίωσης στίς σημερινές πόλεις, ζητήσαμε ἀπό τόν ἴδιο νά μᾶς «θέσει» μερικούς προβληματισμούς σχετικούς μέ: τή λειτουργία τῆς πόλης στίς μέρες μας, τίς προϋποθέσεις πού ὑπάρχουν γιά μιᾶ κοινωνικότητα, τίς ψυχολογικές ἐπιπτώσεις στούς πολίτες, καθώς καί τίς ἀναμεταξύ τους σχέσεις.

Ὁ Ρ. Μπερζέ, προσωπικότητα διεθνούς κύρους, διευθύνει παράλληλα πειραματικές ἐρευνες γύρω ἀπό τήν αἰσθητική τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημέρωσης· εἶναι ἐπίτιμος πρόεδρος τῆς διεθνούς Ἑνώσης Τεχνοκριτῶν, σύμβουλος τῆς Οὐνέσκο καί διευθυντής μελετῶν στό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης. Συνεργάζεται μέ τίς τηλεοράσεις πολλῶν κρατῶν καί μελετάει ἐδῶ καί πολλά χρόνια ὅ,τι ἀφορᾷ τό θίντεο. Ἐχει συγγράψει πολλά βιβλία καί δημοσιεύσει ἕνα μεγάλο ἀριθμό ἀπό μελέτες.

Στή συνέχεια ἀκολουθεῖ ἡ συνέντευξη μέ τόν Ρ. Μπερζέ.

ΕΡ: Ποιό εἶναι κατά τή γνώμη σας τό κυριότερο γνώρισμα τῆς σημερινῆς πόλης καί, μάλιστα, σέ ἀντιδιαστολή μέ τήν ἔκφραση «σύγχρονη πόλη» πού θεωρεῖται πιά τετριμμένη ἀπό τή στιγμή πού ὁ ἐπιταχυνόμενος, στίς μέρες μας, ρυθμοί ἀναθεωροῦν καθημερινά τή μορφή τῆς πόλης.

ΑΠ: Ἐνα πρῶτο κύριο χαρακτηριστικό εἶναι ἡ γενίκευση τῆς ἀνάπτυξης τῶν «μεγαλοπόλεων», σέ ὅλα τά γεωγραφικά πλάτη καί σέ ὅλες τίς κλίμακες, ἀπό τήν πιό μεγάλη πόλη μέχρι τήν πιό μικρή, σύμφωνα, βέβαια, μέ τήν ἀρχή τῶν ἀναλογιών. Συναντᾶμε ἔτσι σχεδόν παντοῦ τίς ἴδιες συγκεντρωτικές τάσεις σέ ὅτι ἀφορᾷ τόν μηχανισμό τῶν διαφόρων ἐξουσιῶν, τήν ἴδια «μορφολογία» καί «σηματολογία». Μορφολογικά π.χ. ὁ σκελετός τῆς σημερινῆς πόλης ἀποτελεῖται οὐσιαστικά ἀπό δύο τεμνόμενους ἄξονες: Ὁ ἕνας – ὁριζόντιος – περιλαμβάνει τά προάστεια στήν περιφέρεια κι' ὁ δεύτερος – κάθετος – ἀντιπροσωπεύει τό διοικητικό καί τό ἐμπορικό κέντρο. Ἀντίστοιχα, στή σηματολογία, παρατηροῦμε μιᾶ γενικευμένη, ἐντατική προσπάθεια νά υἱοθετηθεῖ ἀπό ὅλες τίς χώρες ὁ ἴδιος τρόπος σηματοδότησης. Βέβαια, τά παραδείγματα αὐτά δέν εἶναι παρὰ «μερικές» μόνο διαπιστώσεις, ἐνός πολύ γενικότερου κακοῦ: Τῆς συνωμοτικῆς, σέ χαρακτήρα, ἐκστρατείας πού γιά νά ἐξυπηρετήσῃ τό «σύστημα» ἔχει στόχο τήν «οὐδετεροποίηση» τῶν πάντων, ἔτσι ὥστε

π.χ. ὁ κάτοικος τοῦ Τόκιο, τῆς Ἀθήνας ἢ τοῦ Παρισιῦ, νά φτάνει στό σημεῖο νά μήν αἰσθάνεται κάτοικος τῶν πόλεων αὐτῶν καί νά μετατρέπεται, χωρίς ὁ ἴδιος νά τό καταλάβει, σέ ἕναν «πολεοδίαιτο»: πῶνι μιᾶς προμελετημένης «ἀγωγῆς».

ΕΡ: Ποιά εἶναι κατά τή γνώμη σας τά σοβαρότερα αἷτια γι' αὐτήν τήν κατάσταση;

ΑΠ: Ὑπάρχει μιᾶ ὀρθή συγκυρία. Ἀρχικά, τό ἔδαφος προ-λειάνθηκε ἀπό τή θέσπιση στό δυτικό κόσμο ἐνός προτύπου πού τείνει νά γίνει σέ διεθνή κλίμακα κοινή παραδοχή: Πρόκειται γιά τήν ἀλυσσιδωτή σχέση ἀνάμεσα σέ τρεῖς προτεραιότητες – τήν ἐπιστημονική, τήν τεχνολογική καί τήν οἰκονομική – πού ἀνάλογα μέ τίς ἐκάστοτε προϋποθέσεις διαδέχονται ἡ μιᾶ τήν ἄλλη μέ μιᾶ διαφορετική ἐνταση καί ταχύτητα. Ἡ κατάσταση αὐτή ἐνισχύθηκε κατ' ἀναλογία ἀπό: α) τήν ἤδη διεθνῶς παραδεγμένη ἱεράρχηση τῶν δεδομένων σύμφωνα μέ τά ὁποῖα ἕνα κράτος θεωρεῖται ἀνεπτυγμένο ἢ ὑπό-ἀνάπτυξιν. β) τήν ἀξιολόγηση τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στό ἐθνικό καί τό κατά κεφαλὴν εἰσόδημα σέ κάθε χώρα. γ) τό βαθμό τῆς διάδοσης σέ κάθε τόπο τοῦ Ἀμερικάνικου τρόπου ζωῆς-συνώνυμου τῆς «εὐημερίας» – μέ ὅλα τά συνεπακόλουθα: τήν κουλτούρα τῆς κόκα-κόλα, τίς ὑπερ-ἀγορές καί τά ξενοδοχεῖα, τό εἰκονογραφικό ρεπερτόριο, τά σήματα καί πάνω ἀπ' ὅλα τήν ἐντατική πλύση ἐγ-

κεφάλου ἀπό τά μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης.

Ἀναφέρω, χαρακτηριστικά πάνω σ' αὐτό τό σημεῖο, τήν τεράστια κατανάλωση ἀπό ἀμερικάνικα «σήριαλς» στίς τηλεοράσεις τῶν Ἀφρικανικῶν κρατῶν καί τῶν χωρῶν τῆς Λατινικῆς ἀμερικῆς, μέ ἀποτέλεσμα νά «πολώνεται» ἡ διανόηση τοῦ θεατῆ στό σημεῖο πού νά μή θεωρεῖ ἀπλῶς σάν ὑποδειγματικό αὐτόν τόν τρόπο ζωῆς, ἀλλά καί σάν τόν μόνο δυνατό νά τοῦ προσφέρει τή στοιχειώδη εὐτυχία.

ΕΡ: Μπορεῖται νά μᾶς περιγράψετε συνοπτικά μερικούς χαρακτηριστικούς τρόπους λειτουργίας τῆς σημερινῆς πόλης, καθώς καί μερικές ἀντιπροσωπευτικές ἀντιδράσεις τῶν κατοίκων τῆς;

ΑΠ: Ὅλες οἱ πόλεις στίς ὁποῖες ὁ κάτοικος ἔχει πάψει νά 'ναι ὁ συγκεκριμένος κάτοικος κι' ἔχει γίνει ἀπλῶς καί μόνο πολεοδίαιτος λειτουργοῦν μέ τόν ἴδιο τρόπο: Σύμφωνα, δηλαδή, μέ τίς ἀρχές ἐνός παντοδύναμου συστήματος πού ἀποδεικνύεται ἀκόμα πιό ἐπικίνδυνο ἀπό τή στιγμή πού δέν ἀφήνει ποτέ νά φανεῖ ἡ προέλευσή του κι' ἡ πραγματική του δύναμη. Ὑποῦλα τό σύστημα αὐτό δικτυώνεται κι' ἀπλώνει τά πλοκάμια του σέ ὅλες τίς διαδικασίες καί τοῦς τρόπους λειτουργίας μιᾶς πόλης μέχρι καί στίς παραμικρές λεπτομέρειες. Τί πιό ἀνώδυνο π.χ. σέ πρώτη ὄψη, ἀπό τά σταυροδρόμια μέ τά φανάρια γιά τήν κυκλοφορία-σήμα κατατεθέν τῆς πόλης τά τελευταῖα 50 χρόνια. Κι' ὁμως, διαπιστώνουμε, ἐδῶ, μέσ' ἀπό τόν τρόπο τῆς λειτουργίας τους – κόκκινο: στάση – πράσινο: ἐκκίνηση, τήν πιό θερμή – μιᾶ πού μέ τοῦς σηματοδότες εἶναι σέ μεγάλη κλίμακα διαδομένη, ὑποστήριξη τῆς «δυναδικῆς συμπεριφορᾶς» μέ ἕναν ὀλέθριο ἀντίχτυπο στήν ἀνθρώπινη διανόηση. Τό κακό ξεπερνᾷ ἔτσι, κατά πολύ τό ἀρνητικό – αἰσθητικό – φαινόμενο τῆς «τεχνολογικῆς χλωρίδας» πού ἀντικαθιστᾷ ὁλοένα καί περισσό-

τερο τά δέντρα καί τά λουλούδια τῆς πόλης. Ἐδῶ θίγεται καίρια τό δημιουργικό ἐνστικτο τοῦ ἀνθρώπου καί τό «εὖρος» τῆς διανόησής του πού αὐτοματοποιεῖται στά περιορισμένα ὅρια τῆς σχέσης ἀρνηση – θέση: κάτι πού ἐκδηλώνεται μέ μιᾶ πρωτοφανή ἐνταση στίς συζητήσεις στήν τηλεόραση, ὅπου οἱ μόνες δυνατές ἀπαντήσεις εἶναι ἕνα ναι ἢ ἕνα ὄχι. Σκεπτήκαμε πόση ὀπισθοδρόμηση ὑπάρχει ἐδῶ, συγκριτικά μέ τόν ἀρχαῖο ἑλληνικό τρόπο σκέψης πού θεμελιωμένος πάνω στή λογική εἶναι ἀνοιχτός σέ ὅλα τά δυνατά ἐπιχειρήματα.

Κι' ἄλλοι, ὁμως, παράγοντες συμβάλλουν στήν πνευματική καί ψυχική ἀποτελμάτωση τοῦ πολεοδίαιτου. Ἡ πόλη δέν προσφέρεται πιά γιά τίς ἐξερευνήσεις καί τίς περιπατητικές ἀναγνωρίσεις πού τόνωναν ἄλλοτε, μέ λογῆς-λογῆς ἐρεθίσματα, τή φαντασία καί τήν περιέργεια τῶν κατοίκων τῆς. Σήμερα, ἀκόμα καί γιά νά πάει κανεῖς στή δουλειά του – δηλαδή, ἀπλῶς καί μόνο γιά νά ἐξασφαλίσει τήν ἐπιβίωσή του – χρειάζεται νά ἀκολουθήσῃ μιᾶν «εἰδική» στρατηγική καί νά κινητοποιήσῃ «μέσα» καί «τρόπους» μιᾶ πού μέ τήν κυκλοφοριακή συμφόρηση ὁ χρόνος μετατρέπεται ὁλοένα καί περισσότερο σέ χρεῖμα. Τονώνεται ἔτσι στόν πολεοδίαιτο ἡ καθημερινή ρουτίνα μέ ἀποτέλεσμα νά ἀφοπλίζεται συνεχῶς ἀπό τά μέσα πού τοῦ ἐξασφάλιζαν μιᾶ στοιχειώδη ψυχική ἰσορροπία. Φτάνει, ἀκόμα στό σημεῖο νά μήν μπορεῖ νά ἀναλάβει ὁλοτέλεια – κι' αὐτό εἶναι ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς διαβίωσης στή σημερινή πόλη – οὔτε καί τήν εὐθύνη τῆς προσωπικῆς του ἀσφάλειας. Κι' αὐτό γι' αὐτό ἀκόμα κι' ὅταν διασχίζει ἕνα δρόμο, τήν προστασία τῆς σωματικῆς του ἀκεραιότητος τήν ἔχει ἀναλάβει ἡ τεχνολογία. Ἡ ριζική αὐτή ἀναθεώρηση τῆς θέσης τοῦ «πολεοδίαιτου» σέ σχέση μέ τό χώρο τῆς πόλης ἔχει σάν ἀποτέλεσμα νά

του παρέχεται μία ασφάλεια και μία προστασία «μέ πίστωση».

ΕΡ: Στην παραδοσιακή της μορφή ή πόλη γοήτευε τους κατοίκους της, διευκόλυνε την επικοινωνία ανάμεσά τους και τους μετέδιδε ένα συναίσθημα ασφάλειας μέσ' από χώρους – σύμβολα, όπως: τό Παλάτι, τό Δημαρχείο, ή Πλατεία. Μέ τί έχουν αντικατασταθεί οι χώροι αυτοί στη σημερινή πόλη;

ΑΠ: Κατ' αρχήν ο δρόμος «κατ' εξοχήν χώρος επικοινωνίας» έχει μεταβληθεί σε μία πολύμορφη παγίδα από τα μεταφορικά μέσα, τή μόλυνση, τό θόρυβο και τά όπτικά έρεθίσματα πού φορτίζουν σε έναν επικίνδυνο βαθμό τήν ανθρώπινη διάνοηση προκαλώντας της ένα «κορεσμό». Τά πάντα είναι, έδώ, προμελετημένα ώστε νά ολοκληρώνεται σταδιακά ή αυτοματοποίηση του ανθρώπου: Στενεύουν π.χ. τά πεζοδρόμια, ώστε νά «σπρώχνεται» κανείς πιο εύκολα μέσα στά μαγαζιά ένω, συγχρόνως μέ τίς άφίσεις και τήν κατάλληλη διακόσμηση, τό μάτι μας δέν βλέπει πάρα πάνω από τό επίπεδο του ίσογειου μιās οίκοδομής, τό χώρο, δηλαδή, όπου βρίσκονται τά μαγαζιά. Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό παράδειγμα τής προσπάθειας πού γίνεται για τήν ψυχική απομόνωση του ανθρώπου στη σημερινή πόλη – θά μπορούσα νά αναφέρω έναν άτέλειωτο αριθμό από άλλα – είναι ότι ο κατ' εξοχήν χώρος επικοινωνίας – ή πλατεία – έχει εξοστρακιστεί από τά πάρκιγκ, τίς σύγχρονες αυτές «πληγές» πού αποτελούν τό σήμα κατατεθέν τής κάθε πόλης, ένισχύοντας τό αίσθημα τής ανθρώπινης μοναξιάς.

Η σημερινή πόλη λειτουργώντας, όχι πιά γύρω από μιάν «άγορά» ή γύρω από μιά πλατεία, χαρακτηρίζεται από μιάν ιδιαίτερα κυνική αντίφαση. Ένώ τής παρέχονται από τήν τεχνολογία όλα τά δυνατά μέσα νά θεσπίσει μιά ουσιαστική επικοινωνία ανάμεσα στους κατοίκους, βλέπουμε – μέ έναν ύπουλο τρόπο, μιά πού τά φαινόμενα, έδώ, είναι έτσι προμελετημένα ώστε νά άπατούν – νά μεγαλώνει, αντί νά μικραίνει, τό χάσμα ανάμεσα στους κατοίκους και νά ελαττώνεται ή αντίσταση των τελευταίων αντίκρυ στον κίνδυνο τής ουδετερότητας. Λειτουργώντας μέ μιάν αντίστροφη φορά, τά σύγχρονα μέσα προσφέρουν μιά «πλαστή» επικοινωνία πού μέ τίς ψευδαισθήσεις πού δημιουργεί, δέν επιτρέπει τήν ανάπτυξη των προϋποθέσεων για μιά ουσιαστική επικοινωνία: κάτι πού αποτελεί μιά οντοπία από τή στιγμή πού προϋποθέτει τρόπους και μέσα πού δέν είναι έκετελεστικά όργανα του «συστήματος».

θέατρο

ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ από τό «Θέατρο Τέχνης»

της Άννης Θ. Κολτσιδοπούλου.

Ο «Οιδίπους Τύραννος», ή τραγωδία υπόδειγμα κατά τόν Άριστοτέλη, άπασχόλησε και άπασχολεί, φιλόλογους, φιλόσοφους, θεατρολόγους, ιστορικούς, κοινωνιολόγους, πολιτικούς, ψυχιάτρους, ψυχολόγους, αστρολόγους, κριτικούς και σκηνοθέτες. Όσο για τους έρμηνευτές του όμόνυμου ρόλου, εκείνοι είναι πού – καθώς και σ' όλους τους μεγάλους ρόλους – παίζουν τόν ρόλο του κυματοθραύστη άπ' όλες αυτές τίς άλληλοσυγκρουόμενες ή συγγενεύουσες άπόψεις, μαρξιστικές ή αντιμαρξιστικές, άκαδημαϊκές ή επαναστατικές. Αναλογίζομαι, πόσο έτοιμος, νηφάλιος κι' όχυρωμένος θά πρέπει νά 'ναι ό ήθοποιός αυτός για νά μπορεί νά δημιουργεί μέσα σ' αυτόν τόν καταιγισμό άπόψεων, πόσο ώριμος κι' ένήμερος, για νά μπορεί έστω νά τίς άπορρίψει. Πόσο μακριά θά πρέπει νά 'ναι ή προεργασία στοχασμού και πρακτικής πάνω σ' έναν τόσο πολυδουλεμένο καμβά, πάνω σε μιά τόσο «έπιχωματωμένη» επιφάνεια.

Άλλη μιά φορά, προβάλλει αυτόματα τό έρώτημα: Άπασχόλησε ποτέ κριτές και θεατές του 425 π.Χ. τό τί «έννοούσε» ό Σοφοκλής μέ τήν άριστουργηματική δραματοποίηση του οίκελου τους μύθου, μέ τήν παραβολική ή όχι σημασία του, μέ τά όρια τής μοίρας και τής έλευθερίας, μέ τήν τύχη ή τήν ανάγκη; Όλα τούτα, άπασχολούν έμάς και μαζί μ' αυτά, ή έπίγνωση του πόσο εύθόβολα σκόπευαν τότε τά μηνύματα των ποιητών και πόσο τεθλασμένα τώρα, μέσα άπ' τίς ποικίλες έπιχωματώσεις, προσχώσεις, κι' άποξηράνσεις των αιώνων. Τό προσωπικό μου δέος μεγαλώνει κάθε φορά μπρός στο φάσμα τής όδυνηρης παραπλάνησης πού υπάρχει αδιάκοπα ανάμεσα στον κλασικό κόσμο και τόν άλλο, τόν δικό μας, τόν άκατονόμαστο.

Η παράσταση του Θεάτρου Τέχνης, μās έδωσε σίγουρα μιά άπ' τίς πιο ύποβλητικές έρμηνείες άρχαίου δράματος, πού είδαμε τά τελευταία χρόνια στην Έπίδαυρο.

Ο δάσκαλος Κούν έστησε και δίδαξε ένα χορό, πού γεννιόταν συνέχεια μέσ' άπ' τόν λοιμό, τό έρεβος, τήν κατάρα, έναν χορό πού γεννούσε κι' αυτός μέ τή σειρά του λές, τά πρόσωπα του δράματος. Μέσα από μιά κίνηση άέναη, γεμάτη γωνίες και δύνες, έβγαιναν ήχοι, όσμές και σχήματα μιās άμελικτης λαϊκής στάσης, μιās έπιθετικής άναμονής και τέλος μιās σπαρακτικής γνώσης, ζυμωμένης μ' ανθρωπιά και σύνεση.

Τά σκηνικά του Διονύση Φωτόπουλου, βοήθησαν πολύ στην αίσθηση αυτή του άέναου γεννοβολήματος τής όδύνης και του σκότους. Έκείνες οι τρύπες στά ξύλινα άποσυντεθημένα τείχη τής

Θήβας, «μεσοτοιχία» μέ τό σάπιο παλάτι των Λαβδακηδών, έμοιάζαν μέ στοές άδύσσου. Τό σπαραχτικό continuum τής μουσικής του Γιάννη Χρήστου – στερνό έργο του συνθέτη – μέ τίς έλάχιστες έξάρσεις του, είχε μιά σπάνια ύποβλητική δύναμη κι' άποτελούσε άναπόσπαστο στοιχείο στην παρουσία του χορού.

Η Ίοκάστη τής Ρένης Πιττακή, μιά έξοχη παρουσία κι' έρμηνεία. Ήταν Μαρία Μαγδαληνή και Κασσιανή μαζί, πού έξώθησε άπ' τή μητέρα της τό μiasμένο γεννοβόλημα, για νά τό έπιστρέψει ή μοίρα βασιλικό πορθητή της.

Ο Οιδίποδας του Γιώργου Λαζάνη, χωρικός, άψίκορος και στακάτος, τύραννος αλλά ύπεύθυνος, σκληρός αλλά τελικά δικαίος, εισβάλλει στη σκηνή άποφασισμένος νά βοηθήσει τό λαό του. Ούτε μιά στιγμή δέν διστάζει ν' αντιμετώπισει τήν αλήθεια, όσο θανάσιμα κι' άν τόν ζυγώνει.

Μέ τό προχώρημα τής δράσης, γινόταν όλο και περισσότερο ό ήρωας πού προβάλλοντας από τά δεδομένα ενός φριχτού μύθου, άποφασίζει νά κονταροχτυπηθεί μαζί τους για νά φτάσει κάπου: Στην αυτοαναγνώριση και στην κάθαρση. Νά φτάσει στη γνώση τής ανθρώπινης κατάστασης, πού τελικά κλείνει μέσα της και τόν πυρήνα του τραγικού. Η μοίρα, ή τύχη, ή σύμπτωση, έπαιξαν τό παιγνίδι τους πριν από τήν αναγνώριση. Κι' όταν αυτή ή αναγνώριση μπαίνει στα κανάλια του ανθρώπινα μορετού, πρωταγωνιστής είναι πιά ό Οιδίποδας. Έχει όλη τήν έλευθερία έπιλογών και πράξεων. Κι' αυτή τήν έλευθερία, τήν προχωράει μέχρι τέλους. Ο Οιδίποδας του Λαζάνη προχώρησε τό τυραννικό του πείσμα ως τό τραγικό. Κι' όταν πιά γνώστης «δεινός» στέκει τυφλωμένος στη μέση τής σκηνής, έδωσε τήν έντύπωση, πώς μόλις είχε φωτίσει σε βάθος, τό έρωτικό σχεδόν έρώτημα τής Σφίγγας, λίγο πριν άφήσει πίσω του, ξανά λυτρωμένη, τήν πόλη τής Θήβας.

Από τους ύπόλοιπους ρόλους (Τειρεσίας: Βάσος Άνδρονίδης, Θεράπων: Γιώργος Άρμένης, Έξάγγελος-κορυφαίος: Άντώνης Θεοδωρακόπουλος), ξεχώρισαν ό Κρέων του Μίμη Κουγιουμτζή κι' ό κορίνθιος δοσκός του Γιάννη Μόρτζου.

Η μετάφραση του Μίνου Βολανάκη, πού μιλήθηκε άπ' όλους άψογα, καθήλωσε ένα πολυάριθμο κοινό μέ μιά γλώσσα άμεση, εύρηματική και συναρπαστική.

Μαζί μέ τήν ύποβλητικότητα τής έναρξης, τήν άνέλιξη του χορού και τής δράσης, μαζί μέ τίς κινήσεις των στιγματισμένων χειρών των Λαβδακηδών και τόν σπαραγμό τής μουσικής «μονοτονίας», θά μένει κι' ό λόγος, ένα άπ' τά στοιχεία εκείνα πού γράφονται στη μνήμη και στην ιστορία των «δεινών» Έπιδουρών.

**Η Βασιλική Παπαγιάννη
γράφει για το βιβλίο
του Άλξη Σεβαστάκη:
«Καπετάν Μπουκουβάλας –
Τό Αντάρτικο Ιππικό
της Θεσσαλίας»
Έκδ. «Διογένης», 1978**

Έμεινα να στοχάζομαι πολύ ώρα τελειώνοντας έτοτο τό βιβλίο. Καί πολύ καιρό θά μέ ακολουθεί· πάλι καί πάλι στίς σελίδες του θά σκύψω γυρεύοντας νά ξαναζωντανέψω τό μεγαλείο τής μεγάλης έποχής τής Έθνικής Αντίστασης, γυρεύοντας τό θάρρος για τό μέλλον.

Ποτάμια μέσα μου: Η περηφάνια· ή πίκρα· τό γέλιο· ή δόνη· τό θάμασμα. Μιά γνώση καί μία σοφία στάλασαν.

Είπα νά γράψω για τοῦτο τό βιβλίο, όμως τί νά 'ταν; Κριτική; Άπλά μία παρουσίαση; Άστεία άντηχοῦσαν αὐτά. Άκούς τό κόχλασμα ενός έξεγερμένου λαοῦ, άκούς τίς καμπάνες του καί τό ποδοβολητό των αλόγων – οί κά- νόνες, τά πλαίσια σαρώνονται.

Κι' είπα, ἄς δώσω ἔστω καί λιγοστά, ὅπως φτάνουν ἀπό τήν ψυχή μου, λιγοστά ἔστω ἀπό ἐκεῖνα πού μ' ἀψήλωσαν, πού μέ δόνησαν, πού μέ τρικύμισαν – γιατί αὐτό τό ἔργο εἶναι ὠκεανός καί δέν μπορεῖς εὐκολά νά τό κυκλώσεις. Θά 'ρθουν ἄλλοι, εἰδικοί – τό πιστεύω – πού θά ἐρευνήσουν τόν ἀπέραντο ἔτοτο βυθό καί θά ξεχωρίσουν τά ὅσα, τόν καθένα τους, πλουτίζουν: σεναριογράφοι· συγγραφείς· ιστορικοί· στρατιωτικοί· κτλ.

Τό βιβλίο τό ἔγραψαν δύο φωνές: Τοῦ ἀφηγητῆ Μπουκουβάλα· καπετάνιου τοῦ ἀντάρτικου ἱππικοῦ τῆς Θεσσαλίας καί τοῦ συγγραφέα Άλξη Σεβαστάκη – ὅταν ἐξόριστοι ἦταν καί οἱ δύο στή Λέρο σά χρόνια τῆς δικτατορίας.

Μά ἔχουμε, ἐδῶ, μία δημιουργία. Η ἀφήγηση τοῦ Καπετάν Μπουκουβάλα ἀνασαίνει, πάλει, ἀναβλύζει ζωή, ἀκριδῶς γιατί τήν καταγράφει ὁ συγγραφέας Άλξης Σεβαστάκης. Η ποίηση, ή ζωντάνια, οἱ εἰκόνες – κύματα – κύματα. Η τέχνη καί τό ιστορικό γεγονός συνταιριασμένα. Πρωταγωνιστής, ὅλος ὁ λαός στήν πιό ἀψηλή του ὥρα, μέ τά ἐξαισία κατορθώματά του, τό φόβο του, τήν ἐπιείκεια, τή συμπόνια, τίς πονηριές του, τή σοφία του. Πρωταγωνιστές οἱ ἡγέτες του, καί οἱ ἔχθροί, καί τ' ἄλογα.

Ο συγγραφέας ἀκούει μέσ ἀπό τίς φλέβες τοῦ Μπουκουβάλα τό δηματισμό τῆς Αντίστασης καί

τόν ἀποτυπώνει· ἀκούει τήν ψυχή τῆς.

Κάθε στιγμή συλλαμβάνει ἀπό τήν ἀφήγηση τό οὐσιαστικό, ἐκεῖνο πού ἀναδείχνει καί ζωντανεύει τίς ἀνθρώπινες πλευρές. Δέν εἶναι ή στεγνή, ἀκριδῆς ἐκθεση μαχῶν ή συνελεύσεων λ.χ. Εἶναι ή τρικυμία μιᾶς μοναδικῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς των Ἑλλήνων.

Γλώσσα λιτή, αὐστηρή, ὡς τήν ἄκρα οἰκονομία, τόσο πού ἀκούγεται ἐντός σου καθῶς στίχος δημοτικοῦ τραγουδιοῦ.

Υφος, ἀφηγητῆ καί συγγραφέα, σεμνό καί, ταυτόχρονα, περήφανο, πονεμένο – μία ἐλεγεία. Τό ὕφος, πού εἶναι τό ἴδιο τό ἦθος τοῦ ἀνθρώπου.

Στρωτά προχωρεῖ ή ἀφήγηση. Κάποτε, στό τώρα, παρεμβάλλεται μία θύμηση ἀπ' ἐκεῖνα πού, πολύ ἀργότερα συνέβησαν. Μά κι' ἔτοτο εἶναι ἓνα στοιχείο πού τήν ἐκφραση τήν πλουτίζει, τήν χλοίζει καί σέ συναρπάζει βαθύτερα.

Άφηγητής καί συγγραφέας πορεύονται σά μία καρδιά.

Πρώτα εἶναι ὁ πόλεμος τῆς Άλβανίας. Ο Μπουκουβάλας εἶναι ὁ ἴδιος ἀλβανομάχος. Πίκρα ἀπό τήν προδοσία φιλοχιτλερικών ἀξιωματικών. Ένας τέτοιος ἀξιωματικός λέει: «Θά σᾶς σπάσω τά κεφάλια. Για ἰδές μοῦτρα πού θά τολμήσουν ν' ἀντιμετωπίσουν τόν ἀήττητο γερμανικό στρατό!»

Σέ λίγο, ή γνωριμία των Ἑλλήνων μέ τό ἀληθινό πρόσωπο των «εὐγενῶν ἔχθρων».

Ο τρόμος, ή ἀρπαγή τοῦ πλοῦτου, τά στρατόπεδα, οἱ ἐκτελέσεις, διασμοί γυναικῶν, ή πείνα. Άκούς τόν ἀφηγητῆ νά λέει: «Εἶναι πολλές γυναῖκες. Φωνάζουν. Τά παιδιά μας πεινοῦν. Θέλουμε ψωμί! ψωμί! ψωμί!» Καί ὁ συνεργάτης τοῦ ἐχθροῦ ἀπό τό παράθυρο τοῦ ξενοδοχείου – εἶναι στή Λάρισα πού γίνεται ή διαδήλωση – καί ὁ συνεργάτης: «Τί ζητεῖ ὁ ὄχλος; Άρτον; Οὔτε κόκκος!»

Άρχίζουν νά ἐμφανίζονται οἱ πρώτες ὁργανώσεις των ἀποδρασμάτων τῆς Θεσσαλίας: Λεωνάριοι, ΕΣΠΟ, ΕΕΕ – λογιῶ λογιῶ φονιάδες, φιλόδοξοι, κλέφτες, ἐξαγορασμένοι σμίγουν.

Καί οἱ πρώτες ὁμάδες ἀνταρτῶν στόν Όλυμπο – «τό ἀντάρτικο πού εἶναι ή ἀνώτερη μορφή ἀγῶνα».

Δημιουργεῖται τό Ε.Α.Μ. – αὐτό τό γιγάντιο κίνημα πού «ὁ λαός τό εἶδε σάν μία σύγχρονη καί σέ πολύ ψηλότερη βάση τοποθετημένη φιλική Ἑταιρεία για

τήν ἐπανάσταση».

Οἱ πολιτικές ὁργανώσεις ἀπλώνουν ὡς καί στό πιό μικρό χωριό των Θεσσαλικῶν βουνῶν, των Θεσσαλικῶν κάμπων. «Μιά καινούρια ζωή φούσκωνε». Ο λαός ξαναδρίσκει τό ἥθικό του ἀνάστημα. Άγῶνας νά μή διαφθαρεῖ, νά μή συναδερωθεῖ μέ τόν ἐχθρό.

Φτάνουν οἱ Ἑγγλέζοι, πού ὁ καθένας ἀπό αὐτούς εἶναι κι' ἓνας κατάσκοπος, ή πράκτορας κάποιας ἐταιρείας, ή κουδαλαί δηλητηρίου, καθῶς ἐκεῖνος πού ἔπασε μέ τήν πρώτη ἀποστολή στόν Όλυμπο.

Γίνονται μάχες μέ Ἱταλούς, μέ Γερμανούς.

Καί μέ αὐτό τό, σχεδόν, ὁμαλό κύλισμα τῆς ἀφήγησης, θά μᾶς ἀποκαλυφθοῦν «μέ τέχνη καί μέ γλώσσα εὐγενική» κατορθώματα πού μοιάζουν μ' ἐκεῖνα των δημοτικῶν ἡρώων, μ' ἐκεῖνα των ἀγωνιστῶν τοῦ '21. Άκόμη καί τά ἀστεῖα, τά γέλια, τά τραγούδια, τά θροντήματα τοῦ χοροῦ – οἱ ἴδιοι, λές, ἥρωες τά συνεχίζουν ἀπό-τά πανάρχαια χρόνια, ὡς τά τώρα.

Δέν γίνεται νά ξεχάσεις εἰκόνα σάν κι' ἔτοῦτη. [Έχει γίνει μάχη μέ τούς Ἱταλούς]: «Έχουν ξαπλώσει στό χαντάκι τόν ἀντάρτη ἱπέα Σπυράκο. Σφίγγεται ή καρδιά μου. Τόν ἀγαποῦσα ξεχωριστά. Ἦταν ὀρφανό, θεόφτωχο, ἦρθε ἀντάρτης 16 χρονῶν. Άψήφιστο παλικάρο-πούλο. Στή μάχη, στίς καλαμποκιές, εἶχε διαπρέψει. Άπό Γερμανό πού σκότωσε, εἶχε πάρει ἓνα καινούριο αὐτόματο στόγιερ. Τό 'χε καμάρι.

Έσκυψα καί τοῦ χάιδεψα τό κεφάλι.

– Μή φοδᾶσαι, Σπυράκο. Νικήσαμε. Θά πᾶς στό νοσοκομεῖο καί θά γιάνεις.

Μέ κοίταζε σιωπηλά. Ὑστερα μοῦ εἶπε:

– Δῶσε μου τό λόγο σου.

– Για τί πράμα;

– Νά μοῦ φυλάξεις τό στόγιερ.

Δέν θέλω νά τό χάσω.

Βούρκωσα.

Τήν ἄλλη μέρα πέθανε.»

Εἰκόνες ὅπου ή ἀνθρωπιά, ή

συμπόνια, ἀγγίζουν τά ἀκατόρθωτα. Έτοῦτο, πάλι: «Στή μάχη τοῦ Δεμερλί, πρὸς τό χάραμα, κι' ἐνῶ ἀποχωρούσαμε, μιᾶ γυναῖκα, ἀκουμπισμένη σ' ἓναν τοῖχο, θήλαζε τό μωρό τῆς. Η κοιλιά τῆς ἀνοιγμένη ἀπό ριπή γερμανικοῦ πολυβόλου. Μισοπεθαμένη καί βύζαινε τό μωρό τῆς. Δέν εἶχαμε οὔτε ἓνα φορεῖο. Κι' ἔπρεπε ν' ἀποχωρήσουμε ἐπιπτοι καί μέ τή μεγαλύτερη ταχύτητα. Εἶπα στούς ἀντάρτες νά φτιάξουν ἓνα πρόχειρο ξυλοκρέβατο.

– Μά ἔτσι ή ἄλλιῶς πεθαίνει. Έδῶ χανόμαστε, ἄν μᾶς πάρει ή μέρα.

Τήν πήραμε. Καί πέθανε. Φροντίσαμε για τό βρέφος.»

Βέβαια, ὁ Γουντχάουζ, ὁ πράκτορας των Ἑγγλέζων, πάντα σημειώνει... Εἶναι ἀνήσυχος, ἀπό τό δυνάμωμα τοῦ Ε.Λ.Α.Σ., ἀπό τά καινούρια πράματα πού ξεσηκώνουν τούς ἀπλούς καί τούς φτωχούς.

Καί εἶναι, πάλι, καί κεῖνο τό ἔπος τῆς Μάχης τῆς Σοδειᾶς στό Θεσσαλικό κάμπο, πού «ἦταν συνηθισμένο φαινόμενο νά βλέπεις τούς ἀντάρτες, ὅπλο χιαστί, νά δίνουν ἓνα χέρι στή συγκομιδή». Χιλιάδες σώζονται ἀπό τήν πείνα, γιατί «ὁ ἰδρώτας ἀνάμιχτος μ' αἷμα ποτίζει τή θεσσαλική γῆ». Οἱ Γερμανοί δέν κατόρθωσαν ν' ἀρπάξουν τό στάρι.

Μορφές, θά περάσουν, ἀλησμόνητες. Καθῶς τοῦ Κώστα Γαμβέτα πού ἐκτελέστηκε ἀπό τούς Γερμανούς, τοῦ Άρη, τοῦ Περονόσπορου, τοῦ Καραντάου ἀκόμη πού κάθεται σέ περιστρεφόμενη πολυθρόνα κουρείου καί δίνει διαταγές, των παιδιῶν πού εἶναι «λιγίσσωμα, μιᾶ στάλα» κι' ὅμως πολεμοῦν. Μορφές πού μέ τήν ἀντρευσύνη καί τό ἦθος τους σέ κάμουν νά σηκώνεις, κι' ἔστω, ὀρθιο τό κεφάλι σου.

Άλλά ή ἀπελευθέρωση δέν θά 'ναι τό πανηγύρι τῆς λευτεριᾶς. Η κόλαση ἀνοίγει τίς πύλες τῆς για τούς ἀγωνιστές καί τούς δικούς τους. Πόσοι μαρτύρησαν, σφάχτηκαν, προπηλακίστηκαν ἀπό τίς συμμορίες τῆς δεξιᾶς, ὀργανωμένες ἀπό τούς συνεργάτες των κατακτητῶν καί ἀπό τούς ξε-

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ
ΒΙΒΛΙΑ ΔΙΣΚΟΙ ΑΦΙΣΕΣ
ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
ΕΚΠΤΩΣΗ 30%
ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ
ΚΩΛΕΤΤΗ ΚΑΙ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ
ΤΗΛ. 32.49.557

νους. Οί φυλακές καί τά νησιά δέν είχαν τόπο νά χωρέσουν τόσα παλικάρια.

Καί τοῦτο μόνο τό μέρος ἀπό τήν ἀφήγηση, ἀρκεῖ γιά νά ζωντανέψει ὄλο ἐκεῖνο τό μαρτύριο τοῦ λαοῦ:

«Ἐμεινε στά χωριά ὁ γυναικόκοσμος. [...] Στήν περιοχὴ Κοτσαρί, κάθε νύχτα οἱ συμμαχίες ἀλωνίζον. Ἐδῶ παίρνουν φριχτὴ ἔκταση οἱ διασμοί. Φωνάζουν ἀπ' τό δρόμο:

— Κατεβάτε μιά!

Τήν ἀρπάζουν. Χάνονται μέσ' στή νύχτα. Καμιά φορά, ἀπό τή φρίκη, ἡ φαμίλια ἔχει διαλέξει αὐτὴν πού θά θυσιαστεῖ. Τήν κατεβάζουν στό δρόμο γιά νά σωθοῦν οἱ ἄλλες γυναῖκες.

Ἀπ' τή συγκομιδὴ τῆς νύχτας, δέν γύριζαν ὅλες. Μερικὲς ἔμεναν ξεκοιλιασμένες, στά χαντάκια τῶν χωραφιών. Ὑστερα ἀπὸ τό ὄργιο, τίς ἀνοίγαν μέ ξιφολόγους».

Καί τούτη τῇ φρίκῃ θά εἶναι καί ὁ Μακρυγιάννης πού θά μᾶς τήν ἀνιστορίσει:

«Μοῦ λέγει ἡ παπαδιά: «Ὅταν ἦρθαν οἱ Τούρκοι, ἐμεῖς ἤμαστε μέσα εἰς τό βάλτο, 'στό νερό τόσες ψυχές, νά γλυτώσουμε· καί ἦρθαν οἱ Τούρκοι καί μᾶς πιάσανε· καί ἦταν τό σῶμα μας καταματωμένο ἀπὸ τίς ἀδδέλλες — μᾶς φάγαν· καί τὰ παιδιά πεταμένα μέσα — γιομάτο τό νερό, σάν μπακακάκια πλέγαν· κι' ἄλλα ζωντανά κι' ἄλλα τελειώσαν. Καί μ' ἔπιασαν οἱ Τούρκοι καί μέ κοιμήθηκαν τριάντα ὀχτώ· καί μ' ἀφάνισαν κι' ἔμένα καί τίς ἄλλες».

Ὅμως, τότε, ἐκεῖνο τόν ἐξευτελισμό τῶν Ἑλληνίδων νά τόν διαπράττουν Τούρκοι — Τώρα, οἱ Ἑλληνες... — αὐτό πού εἶναι πιό φοβερό, πιό φριχτό.

Καί εἶναι, συχνά, πού φέρνεις στό νοῦ σου τό Μακρυγιάννη, διαβάζοντας ἐτοῦτο τό βιβλίο. Κι' ἔτσι, καθὼς σ' ἐκείνον, ἡ ἴδια σεμνότη, ἡ ἴδια παληκαριά, ἡ ἴδια πίκρα, ἡ ἴδια ἀρετὴ καί ὁ συγκρατημένος λυγμός. Καί καθὼς γιά ἐκεῖνον, ἔτσι καί γιά τό Μπουκουδάλα, μπορεῖς νά ξαναπείς τὰ λόγια τοῦ Σεφέρη: πὼς «...εἶναι ὁ ἀτέλειωτος καί ὁ τραγικός ἀγώνας ἑνὸς ἀνθρώπου, πού μέ ὅλα τὰ ἐνστικτα τῆς ψυχῆς του ριζωμένα βαθιά μέσα σ' αὐτὸ σπλάχνα του, ἀναζητᾷ τὴν ἐλευθερία, τό δίκιο, τὴν ἀνθρωπιά».

Ὁ ἀφηγητὴς θά ἀνταμιφτεῖ γιά τοὺς ἀγῶνες του μέ ὅλες τίς βαθμίδες τῆς κόλασης. Ἀκοῦς:

«...μέ βασάνισαν, μοῦ σπᾶσαν τό χέρι, δυὸ πλευρά, πέσαν μέ τὰ δόντια σάν κανίδαλοι, μοῦ 'κοψαν ἕνα κομμάτι αὐτί. Καί σ' ἄλλες μεταγωγές, μ' ἔδεχναν ἄγρια. Στίς φυλακές Τρικάλων, πρὶν ἀπ' τὴ δίκη, μέ ἔδειραν ἄγρια, μοῦ ξύρισαν τό κεφάλι. Γνώρισα τὴν ἀπομόνωση, μῆνες ὁλόκληρους

στό σκοτάδι. Πέρασα ἀπ' τίς φυλακές Λάρισας, Τρικάλων, Αἰγίνας, Ἀθήρων, Γιούρας, Κεφαλονιάς, Καλαμίου, Ἀλικαρνασσοῦ, Κέρκυρας. Ἐμεινα ὅπως χιλιάδες ἄλλοι, ἐπὶ χρόνια, μέ τὴν ἀγωνία τῆς ἐκτέλεσης. Ἡ νύχτα ἦταν ἐφιάλτης».

Καί ὁ Μακρυγιάννης μέ ἀνάλογες τυραγνίες θά τιμηθεῖ... «...Καί ἔξι μῆνες φυλακωμένος σέ δυὸ ἀδρασκειές κάμαρη. Καί γιατί νά μὴ βλέπομε, οὔτε ν' ἀφήνουν κανένα νά μᾶς ἰδεῖ. [...] Ὅλοι θέλουν νά χαθοῦμε. Μᾶς κάνουν ἀνάκρισες ὁλονῶν, κατ' οἶκον ἔρευνα σπίτια, κατώγια, ταβάνια, κασέλες, εἰκόνες δικές σου (τοῦ Θεοῦ)».

Καί παντοῦ ἄλλοι θά συλλογίζεσαι τό Μακρυγιάννη, λές κι' ἦταν συμμαχητὴς μέ τό Μπουκουδάλα — γιατί εἶναι ἡ ἴδια μοῖρα πού δέρνει ἀκόμη τούτη τὴ χώρα.

Δέν ξέρεις ποῦ νά σταθεῖς περισσότερο. Ἀρχαῖες παραδόσεις λειτουργοῦν ἀκόμα μέσα στό λαό — ἀγωνιστὴ — πέρα ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἀθήνα, νιώθεις, νά φτάνουν ὡς σήμερα. «Σφάζουν ἀρνιά, στήνουν χορό. Κλέφτικο τραγούδι, χορός, τσάμικο, ντουφεκιές. Ξεσκᾶνε ἀπ' τό μακελιό, τὴ θλίψη. Χτές ὁ θάνατος, σήμερα ἡ χαρά. Ὅπως τὰ παλιά τὰ χρόνια. Τέτοια ρίζα ἦταν ἐκεῖνος ὁ κόσμος μας».

Πλατιές συρμές πόνου γιά κείνους πού χάθηκαν, γιά κείνους πού ζοῦν σὴν προσφυγιά· καί καλωσύνης, καί κατανόησης, μιά βαθύτατη ἐγνοια γιά τὴ ζωὴ — σέ τούτα τὰ ἐνθυμήματα. Καί μιά σοφία διάχυτη: «Οἱ πίκρες εἶναι γιά τοὺς ἀνθρώπους». Ἡ, κι' αὐτός, πάλι, ὁ λόγος τῆς αὐτογνωσίας, πὼς «πρέπει ὁ ἀνθρώπος νά εἶναι συνετός, μετρίοφρων, προπάντων στίς σχέσεις του μέ τοὺς συνανθρώπους του». Καί πὼς, «αὐτό, γιά τόν ἐπαναστάτη ἐθνικὸ ἀγωνιστὴ, ἰσχύει χίλιες φορές περισσότερο». Καί εἶναι καί μιά ἀστέρευτη πηγὴ πολιτικοῦ ἥθους, πατριωτισμοῦ, ἕνα δοξαστικό, ἕνα κάλεσμα νά διδασχεῖς — ἀφοῦ τό βαθύτερο εἶναι τῆς πατρίδας ἐκφράζει αὐτό τό ἔργο.

Μά τελειώνοντας τό κύριο ἔργο ἔχεις καί τὴν «Ἀποδελτίωση» ἑνὸς κειμένου πού εἶχε γράψει ὁ Μπουκουδάλας στίς φυλακές τό 1952-1953 — μιά δυσκολότατη ἐργασία τοῦ ἐκδότη, ἐργασία ὑπομονῆς καί εὐθύνης — ὅπου, ἐκτός ἀπὸ τό ἐνδιαφέρον πού παρουσιάζει γιά τοὺς εἰδικούς, συχνά θά βρεῖς κομμάτια πού δίνουν μέ ζωντάνια τό ἔπος τῆς Ἑθνικῆς Ἀντίστασης:

«Συχνά μέσα στό πανδαιμόνιο τῶν ριπῶν καί τῶν ἐκρήξεων, ἀκούγονταν ἡ φωνὴ κανενὸς ἀντάρτη πού τραγουδοῦσε».

Ἡ Πωλίνα Λάμψα παρουσιάζει τό βιβλίο τῆς Μαρίας Ἡλιοῦ: «La formation de la conscience nationale en republique populaire du Congo».
Ἐκδόσεις: «anthropos», Παρίσι 1977.

Τό κύριο πρόβλημα πού ἀντιμετωπίζουν οἱ χώρες πού μόλις πρὶν λίγα χρόνια ἀνεξαρτητοποιήθηκαν ἀπ' τὴν ἀποικιοκρατία, εἶναι ἡ συγκρότησή τους σάν ἔθνη. Εἰδικὰ στίς ἀφρικάνικες χώρες, ὅπου ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες ὑπῆρχαν δύο παράλληλες ἱστορίες — μιά ἐπίσημη, τῶν ἀποικιοκρατούμενων κρατῶν καί μιά ἀνεπίσημη, τῶν ἀφρικάνικων πληθυσμῶν — δημιουργήθηκε μιά ὀξυνση στηριγμένη σὴν ἰδιαιτερότητα τῶν διαφορῶν στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ, ἀντὶ νά ἀναζητηθεῖ μιά ἐνότητα· ἡ ἐθνικὴ συγκρότηση εἶναι ἕνα ἀπ' τὰ πιὸ δύσκολα ἔργα. Οἱ ἀφρικάνικοι λαοὶ ἀπ' τὴ μιά, ἔχοντας ὑποστει τὴν ἐπιρροὴ μιᾶς ξένης κουλτούρας κι' ἀπ' τὴν ἄλλη, ἔχοντας πολιτιστικές ρίζες πού δέν μποροῦν νά ἐκφράσουν πάντα τὸν σημερινὸ κόσμο, δυσκολεύονται νά βροῦν μιά ἐθνικὴ ταυτότητα. Ἡ πολλαπλότητα τῶν γλωσσῶν καί τῶν ἐθνοτήτων πού ὑπάρχουν, δέν βοηθαῖ σὴν προσπάθεια δημιουργίας μιᾶς ἐθνικῆς συνείδησης. «Ἡ δημιουργία τῆς Ἑθνικῆς συνείδησης σὴν Λαϊκὴ Δημοκρατία τοῦ Κογκό» τῆς Μ. Ἡλιοῦ, εἶναι μιά μελέτη πάνω στό πρόβλημα τῆς ἀναζήτησης τῆς ἐθνικῆς ταυτότητας μέσα ἀπ' τὴν παιδεία. Ἡ παιδεία εἶναι ἴσως ὁ πιὸ καθοριστικὸς τομέας σ' αὐτὴν πού ἔχουν ὑποστει ἀλλεπάλληλες ἱμπεριαλιστικὲς ἐπεμβάσεις. Μέσα ἀπ' τὴν

γλώσσα καί τὴν ἰδεολογία πού κυριαρχεῖ σ' ἕνα ἐκπαιδευτικὸ σύστημα, πλάθεται καί ἡ συνείδηση τῶν νέων πολιτῶν γιά τό ἐθνικὸ τους εἶναι. Στὴ Λαϊκὴ Δημοκρατία τοῦ Κογκό, ἔχουν γίνεῖ τὰ τελευταῖα χρόνια μεγάλες προσπάθειες γιά μιά ριζικὴ ἐπανάσταση σὴν παιδεία.

«Τὰ σχολεῖα τοῦ λαοῦ» πού δημιουργήθηκαν ἀπ' τό 1970 στό Κογκό, προσπαθοῦν νά ἐντάξουν τὴν ἀφρικάνικη παράδοση καί τίς ἀφρικάνικες γλώσσες στό ἐκπαιδευτικὸ σύστημα. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ βρῖσκεται ὁμως καί πάλι ἀντιμέτωπη μέ πολλὰ προβλήματα πού πηγάζουν ἀπ' τό συγκεκριμένο ἱστορικὸ παρελθόν τῆς χώρας, ἀλλὰ κι' ἀπὸ τεχνικὲς δυσκολίες πού δέν εἶναι εὐκολο νά ξεπεραστοῦν μονομιᾶς, ἔστω κι' ἂν ὑπάρχει ἕνας σωστός προσανατολισμὸς τῆς ἐκπαιδευτικῆς πολιτικῆς.

Ἡ Μαρία Ἡλιοῦ μέ τὴν ἀνάλυσή της τοῦ πολὺπλευρου προβλήματος τῆς διαμόρφωσης τῆς ἐθνικῆς συνείδησης, ἀλλὰ καί τῶν συγκεκριμένων δυσκολιῶν πού ἀντιμετωπίζει ἡ ἀναδιοργάνωση τῆς παιδείας τῆς Λ.Δ.Κ., προχωράει σημαντικὰ τὴν προβληματικὴ πού ὑπάρχει σήμερα γύρω ἀπ' τὴν ἐθνικὴ συγκρότηση νέων, σχετικὰ, ἐθνῶν. Ἡ τεράστια ἐρευνητικὴ δουλειά πού ἀποκτήθηκε γιά τὴ «Δημιουργία τῆς Ἑθνικῆς Συνείδησης σὴν Λ.Δ.Κ.», ἀλλὰ καί ἡ θεωρητικὴ ἀναζήτηση πού διαφαίνεται, δίνουν στό βιβλίο τῆς Μ.Η. διαστάσεις πού ξεπερνοῦν τὰ προβλήματα τοῦ Κογκό καί ἀγγίζουν, ὅλες τίς χώρες πού μάχονται γιά μιά ἐθνικὴ καί πολιτιστικὴ ἀνεξαρτησία.

M.P.S.

Camping Center

Κιάφας 3,

ἀπὸ Ἀκαδημίας 78

τηλ. 36.15.438

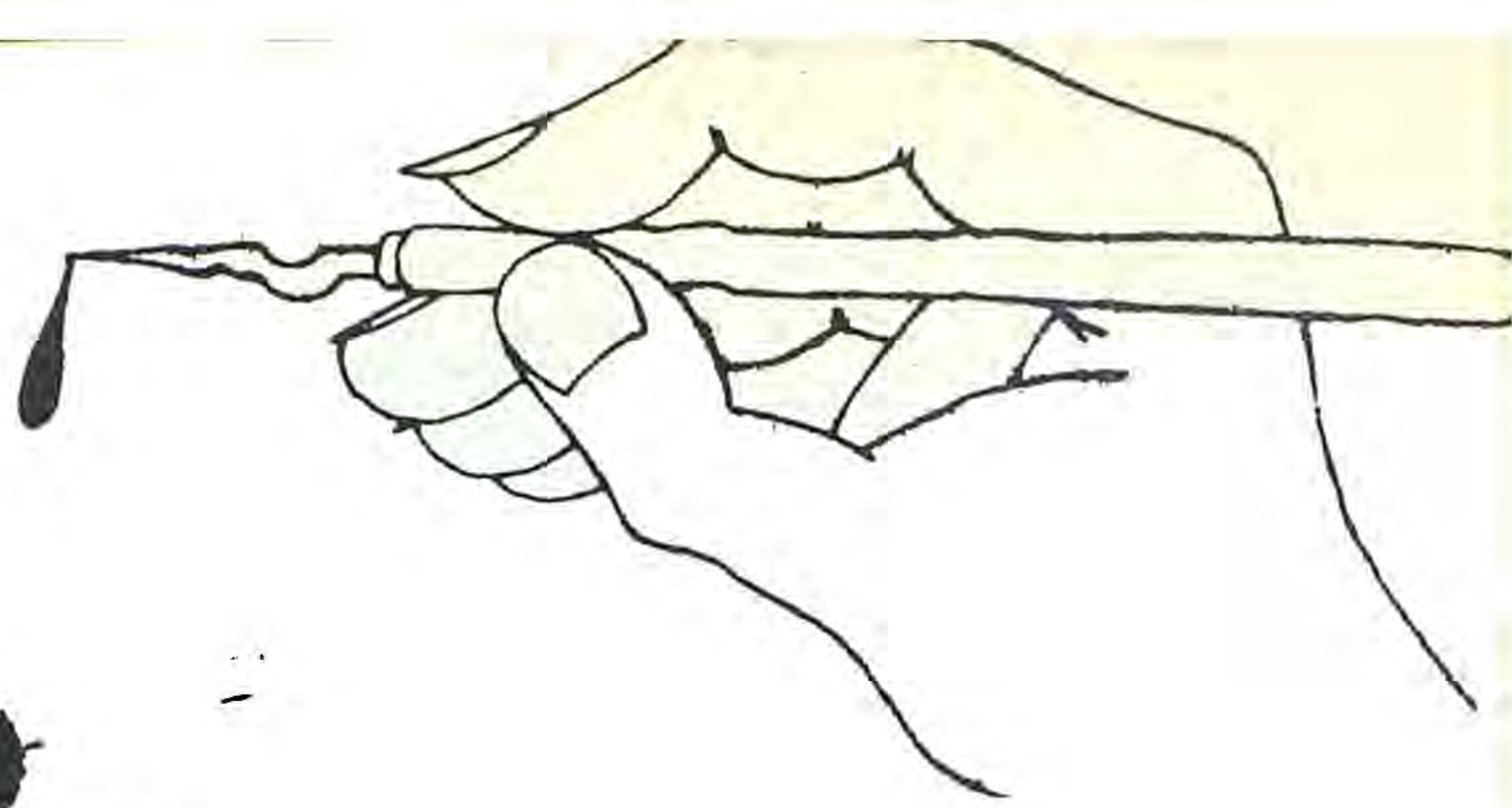

**Anoraks
Vestes**

Sleepings bags

**Σκηνές
Σακκίδια**

● Μέ αφορμή τά δημοσιεύματα του ANTI για τά 60 χρόνια του Κομμουνιστικού κινήματος στην Ελλάδα, πήραμε μερικά γράμματα από παλαιμάχους αγωνιστές που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

● Ο Λευτέρης Χασάπης, παλαιμάχος συνδικαλιστής, γράφει για την περίοδο κυρίως μετά τό 6ο Συνέδριο του ΚΚΕ:

Σχετικά μέ τό 6ο Συνέδριο του Κ.Κ.Ε. που συνήλθε στά τέλη του 1935 που δημοσιεύει τό «ANTI» τεύχος 100.

Τό κόμμα εκείνη τήν εποχή δέν ήταν νόμιμο, όπως γράφει τό «ANTI», αλλά μισοπαράνομο. Τό συνέδριο συνήλθε ολότελα παράνομα. Σ' ένα άκραιο, μοναχικό σπίτι της Κηφισιάς. Είχε ένοπλη φρουρά, μέ επικεφαλής, άν θυμμαι καλά, τό Θ. Κλάρα («ΑΡΗ»).

Δέν αναφέρεται μιά βασική απόφαση του συνεδρίου. «Τό Ένιαίο Αγροτικό Κόμμα». Τότε υπήρχε ή αντίληψη ότι τό Αγροτικό Κόμμα, λόγω της σύνθεσής του, από κληρούχους αγροτικών κτημάτων, δέν ήταν επαναστατικό και συνεπώς σύμμαχος του προλεταριάτου. Ακόμα ότι ήταν πολυπληθέστερο και μπορούσε νά υποσκελίσει τό Κόμμα του προλεταριάτου.

Μέσα σ' όλες τις πάρα πολλές ζημιές του Ζαχαριάδη, υπήρχε και μιά επιτυχία. Ίσως καταλάθος, όπως συμβαίνει καμιά φορά που πäs νά κάνεις καλό και κάνεις ζημιά. Καί τό αντίθετο.

Τήν εισήγηση του Ζαχαριάδη στη 12 Όλομέλεια, 25 - 27 Ιούνη του 1945, δέν τή σχολιάζετε καθόλου, και μένει ή έντύπωση στον αναγνώστη ότι πολύ σωστά έκανε τήν εκτίμηση, ο Ζαχαριάδης, των λαθών και των επιτυχιών του έαμικού αγώνα.

Δέν ξέρω τί νόημα δγάλατε έσεις μέσα από τόν κυκεώνα φρασσεολογίας, τά αναριχήματα και τά καταριχήματα, σάν νά παιζε τσίρκο. Για νά καλύψει, μέσα στην πολυλογία του και τά σκαμπανεβάσματά του, τήν ένοχή των Άγγλων για τό χτύπημα του έαμικού αγώνα και τή σφαγή των αγωνιστών.

«Τότες παρέσυρε τούς άφελείς Άγγλους ή ντόπια αντίδραση και

τούς έπεισε ότι τό ΕΑΜ είναι έχθρική οργάνωση γι' αυτούς και μόνον αυτοί μπορούν νά έξασφαλίσουν τά συμφέροντα των Άγγλων στην Ελλάδα».

Λές και περίμεναν οι Άγγλοι νά τούς διαφωτίσουν «τά κοπέλια τους».

Ότι δέν κατανοήσαμε τά συμφέροντα των Άγγλων στη Μεσόγειο κτλ. Ότι έπρεπε νά στηριχτούμε σέ δυό πόλους, στό βορρά και στό νότο, κι' ένα σωρό κουρουφέξαλα που δέν δγαίνει κανένα νόημα. Δέν ξέρω άν δγάλατε έσεις.

Πώς στηριζόμαστε, και μέ τί τρόπο δέν μäs λέει: Μά ο βορράς είχε τούς δικούς του μπελάδες και διαπραγματεύονταν μέ τούς ιμπεριαλιστές μέ πάρα πολύ άνισες δυνάμεις.

Ο νότος ήταν ή άδυσσος που λυσσομανούσε νά μäs καταβροχθίσει.

Μήπως δέν είχαμε δικές μας δυνάμεις νά στηριχτούμε! Άλλά τό θέμα αυτό τό έξιτορώ, λεπτομερειακά, σ' άλλα μου γραφτά.

Ότι οι Άγγλοι ήρθαν σέ μäs από ανάγκη είναι απόλυτα σωστό. Όχι όμως «από δυσπιστία, από προκατάληψη, και δηλητηριασμένοι» από τις διαβολές τάχα της ντόπιας αντίδρασης κι' από τά λαθάκια του ΕΑΜ που αφήνει νά έννοηθεί. Άλλά από ιμπεριαλιστικό μίσος κατά του λαϊκού κινήματος.

Ταυτόχρονα καταδικάζει τό κίνημα της Μέσης Ανατολής πάλι μέ βολταρίσματα από δω κι' από κει, «έπρεπε αλλά δέν έπρεπε» και τά τοιαύτα, για νά καταλήξει ότι προδοκάρανε τά έλληνόπαιδα τό κίνημα και οι καθοδηγητές του όπως ο Σαλās κι' άλλοι που τό καθοδήγησαν.

Μήπως δέν ήξερε ο Ζαχαριάδης μέ τί προδοκάτοιες κατόρθωσε ο Τσώρτσιλ νά κλείσει τά παιδιά των Έλλήνων στά συρματοπλέγματα της έρήμου!

Μäs ήρθε απ' τό Νταχάου, μάλλον μäs τόν φέρανε οι Άμερικανοί διαστικοί και λαχανιασμένοι, για νά μäs λέει μπουρδες. Μäs θάμπωνε αυτός ο άγύρτης τόσα χρόνια μέ τά παχιά του λόγια.

Και για νά τελειώνω μέ τήν

ποιότητα όρισμένων απ' αυτούς που αναφέρει τό «ANTI»:

Σχετικά μέ τό Ρούσσο, λέει ο Ίωαννίδης στη μαγνητοφωνημένη ταινία, οι μνήμες, που τή δημοσίευσε ή «ΑΥΓΗ», «ότι στο Λίβανο ο Ρούσος ο Πετρής ήθελε νά κλείσουμε συμφωνία γιατί ήθελε νά γίνει ύπουργός».

Αυτά για τόν έναν από τούς τρεις. Ο Τσίπας έξελιχτηκε πράκτορας! Τόν στείλαν στη Πελοπόννησο, σά μέλος του Π.Γ., κι' αντί νά πάει εκεί, πήγε στη βουλγαρική πρεσβεία και πήρε τό αεροπλάνο για τή Σόφια. Δέν ξέρω γιατί τόν φέραν ξανά οι Βούλγαροι στη Μακεδονία. Τόν βούτηξε ή πολιτοφυλακή του ΕΑΜ και τόν έβγαλε στο βουνό. Από όποιον τμήμα του ΕΛΑΣ κι' άν παίρναγε τόν φτύναν οι άντάρτες. Άλλά ο προστάτης κάθε προδότη Ίωαννίδης και δολοφόνος τόσων γενναίων αγωνιστών, του χάρισε τήν ποινή, δηλαδή τή ζωή, και τόν έβαλε νοσοκόμο σ' άντάρτικο νοσοκομείο.

Μέσα «στην Παλιά Κεντρική Επιτροπή», όπως αποδείχθηκε, υπήρχαν καλοί σύντροφοι, αλλά κι' ένας τουλάχιστον που αποδείχτηκε... προδότης: Ο Δ. Παπαγιάννης. Στην Ακροναυπλία και στο Λαζαρέτο τόν είχαμε απομονωμένο, αλλά ο Ίωαννίδης έδωσε και σ' αυτόν χάρη και κομματικό πόστο. Για νά αποδειχτεί τελικά τό 1952 φανερά χαφίης.

Δέν μιλάτε για τόν έρχομό του Σιάντου, που ή συμβολή του στην ανασύγκρότηση του κόμματος ήταν τεράστια. Ούτε για τόν Καραγιώργη, που ήρθε μαζί μέ τούς τρεις, που αναφέρετε, κι' αυτός από τήν Κίμωλο.

Έπίσης γι' αυτούς που δραπέτευσαν από τή Γαύδο Βαφειάδης, Στρίγκος κι' άλλοι. Τόν Πλουμπίδη και τόσους άλλους που δραπέτευσαν από νοσοκομεία, κι' αυτούς που δρέθηκαν μέ τήν κατοχή έξω. Μόνο αυτοί οι τρεις κάναν αυτά τά θαύματα: Ρούσος, Χρύσα και Καρακίτσος!

Είναι τελείως μεροληπτικό τό κείμενο αυτό. Σά νά τό γράφει ο ίδιος ο Ζαχαριάδης. Όσους αυτός συκοφάντησε και χτύπησε πολιτικά, δέν αναφέρονται ούτε τά όνόματά τους, παρ' όλο που

ήταν καθοριστική ή συμβολή τους στη συγκρότηση του κόμματος και σ' όλη τή διάρκεια της αντίστασης.

Ίσως ακόμα νά είναι έπηρεασμένη άν δέν είναι... ή σύνταξη του «ANTI» από τούς παλιούς άμαρτωλούς που προσπαθούσαν νά φορτώσουν τις δικές τους ευθύνες στο Στάλιν και γενικά στη Σ.Ε. Τό ότι δέν είναι αντικειμενική κι' άνεξάρτητη ή σύνταξη του «ANTI» φαίνεται ακόμα πιο καθαρά κι' απ' τό παρακάτω: «Τό τσάκισμα του κινήματος, είναι βέβαια ότι λιγότερη ευθύνη φέρνει ή ήγεσία του ΚΚΕ και πρέπει άλλου ν' αναζητηθούν οι λόγοι τους. Όταν κάποτε ο ιστορικός θά θελήσει νά σκύψει μέ νηφαλιότητα πάνω στά γεγονότα της περιόδου 1941 - 45, θά διαπιστώσει ότι ή τραγική άπόληξη του κινήματος δέν οφείλεται τόσο στις όποιες αδυναμίες της ήγεσίας, αλλά σέ διεθνείς συγκυρίες κι' αποφάσεις έξω και έρήμην του έλληνικού λαού».

Ένα αυθαίρετο κι' άδασάνιστο, δίχως τεκμήρια, συμπέρασμα «έρήμην του λαού». Μά ή ήγεσία του ΚΚΕ που είχε τήν ευθύνη νά ένημερώνει τό λαό και νά ενεργεί σύμφωνα μέ τή θέλησή του και τή δύναμη που του είχε δώσει, τόν άγνόησε. Όχι μόνο έρήμην του λαού, αλλά ολόκληρου του κόμματος και του άντάρτικου, έκανε τά όλέθρια παζάρια της μέ τούς έμικρέδες και τούς Άγγλους.

Μιλάτε και για τό μελλοντικό ιστορικό μέ τέτοιον τρόπο σά νά προκαθορίζετε τή γνώμη του. «Αμα σκύψει μέ νηφαλιότητα στά γεγονότα του 1941 - 45, θά διαπιστώσει ότι ή τραγική άπόληξη δέν οφείλεται τόσο στις όποιες αδυναμίες του κινήματος, αλλά σέ διεθνείς συγκυρίες κ.ά.»

Δέν μπορούμε νά προβλέψουμε από τή μιά μέρα στην άλλη τί θά συμβεί και μäs ξαφνιαζούν, κάθε τόσο, αναπάντεχα γεγονότα, και θέλουμε νά μαντέψουμε, ή νά προκαταλάβουμε και τό μελλοντικό ιστορικό.

Τό πρόβλημα δέν είναι τόσο απλό, έχει βάθος και τραγικές συνέπειες. Συνδέεται μέ δεκάδες χιλιάδες άδικοχαμένων αγωνιστών. Μέ ταλαιπωρία και κατα-

τρεγμούς εκατοντάδων χιλιάδων οικογενειών του έαμικού λαού. Θέλει έρευνα βασανιστική και έπιχειρήματα να πείθουν. Δεν λύνεται με φετφάδες μέσα από τά γραφεία του «ΑΝΤΙ». Τό ίδιο και «οί διεθνείς συγκυρίες» έχουν τις αιτίες τους. Συνδέονται με τη διεθνή κατάσταση που δημιουργήθηκε μετά τό Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Αυτές οί «συγκυρίες» έξαρτήθηκαν, κυρίως, από τό συσχετισμό των δυνάμεων κι' από τις προθέσεις των ιμπεριαλιστών, που βρέθηκαν μετά τόν πόλεμο μέ ασύγκριτα ισχυρότερες δυνάμεις από την καταστραμμένη Σ.Ε.

Δέν λύνονται μέ λίγα καλοειπωμένα, καλόχηα και καλοφτιασμένα λόγια. Άν και μαντεύω καλά, από τόν Καρακίτση προέρχονται όρισμένες άπ' αυτές τις πληροφορίες. Πάντως, αν είναι αυτός, θέλει πάντα να προβάλλει τόν έαυτό του. Κι ό Μάργαρης που έγραψε τη σφαγή των φαντάρων στό Μακρονήσι και του ζήτησε πληροφορίες για τό κάτεργο της ΣΦΑ στό Μακρονήσι του έίπε ότι «τόν ρίξανε στη θάλασσα οί άλφαμίτες κι' έχασε την άρβίλα του κι' άλλα γύρω από τόν έαυτό του». Δηλαδή όλη ή φρικτή Ιστορία της ΣΦΑ ήταν ή άρβίλα του. Δεν έχασε όμως μόνο την άρβίλα του, αλλά όλόκληρο τό χαμένο έαυτό του.

Νά μέ συγχωρείτε για τό ύφος της κριτικής μου. Άλλά πώς να τό κάνουμε! Είμαι από τούς λίγους, τούς ελάχιστους, που περισσέψανε από τη σφαγή. Όχι βέβαια ανάμεσα από τούς «μεγάλους και τρανούς». Αυτουνών δέ μάτωσε ούτε ή μύτη τους. Άλλά από τούς παρακατιανούς που ήταν συνεχώς στό κέντρο αυτό της δίνης των γεγονότων. Κι' είμαι βαθιά λαβωμένος άπ' αυτές τις έξελίξεις και τ' άποτελέσματά τους. Κι' όταν συναντώ τέτοιες, αυθαίρετες κρίσεις είναι σά να μου σγαρλίζε τις πληγές, πονώ, κι' έξοργίζομαι.

Λευτέρης Χασάπης

● *Ο φίλος Λευτέρης Χασάπης έχει λάθος βέβαια όταν γράφει: «αν και μαντεύω καλά, από τόν Καρακίτση προέρχονται όρισμένες άπ' αυτές τις πληροφορίες». Έκδοχές και άφηγήσεις έχουν γραφτεί πολλές για τά περιστατικά εκείνης της έποχής· αυτές ήταν και οί πηγές του περιοδικού.*

● ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Μέ την εύκαιρία της άποστολής του γράμματός του, ό Α.Χ. μäs έπεσήμανε δύο λάθη που παρεξέφρυσαν στην προσωπική του μαρτυρία που, μέ τίτλο «ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ '36» δημοσιεύτηκε στό τεύχος 105 (σελ. 23-24).

Στή σελίδα 24, α' στήλη, άράδα 28 από πάνω, πρέπει να διαβαστεί: «...και τό γραμματέα του

Έργατικού Κέντρου της Άθήνας του Ένωτικού Συνδικάτου, τό Βαρουξή», αντί του λανθασμένου ονόματος «Βαρνάβα».

Στήν ίδια σελίδα, θ' στήλη, άράδα 18, πρέπει να διαβαστεί: «Σέ μία ίλη ίππικού από τη Λάρισα...» αντί του λανθασμένου: «Σ' ένα σύνταγμα πεζικού...».

● Κυρίως για την περίοδο μετά τό 6ο Συνέδριο, γράφει και ό άκροναυπιώτης Δημήτρης Μιχαλίδης:

Άγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Σάν αναγνώστης σου παρακαλώ να μου επιτραπεί να γράψω λίγα διευκρινιστικά, αναφορικά με τά σχόλια που γράφτηκαν γύρω από τό 6ο συνέδριο του Κ.Κ.Ε., που έγινε τό 1935. Καί φρονώ ότι τά γεγονότα και τά περιστατικά βασικά πρέπει να τοποθετούνται και να κρίνονται σύμφωνα με τις τότε συνθήκες και όχι μέσα από τό πρίσμα των 40 χρόνων, που πέρασαν από τότε.

Κατ' άρχήν κάνω μία απαραίτητη διόρθωση του ονόματός μου, ότι δηλαδή δεν ονομάζομαι ΓΙΑΝΝΗΣ, όπως λαθεμένα έγραψε ό συντάκτης από τά λεγόμενα «έπίσημα κείμενα», αλλά ονομάζομαι ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΙΧΕΛΙΔΗΣ και προχωρώ πάρα πέρα.

1ον) Τό 6ο συνέδριο του Κ.Κ.Ε. δεν έγινε σε συνθήκες νομιμότητας, αλλά έγινε σε συνθήκες όλοκληρωτικής παρανομίας από την άρχή της προπαγανδιστικής του, τη σύγκληση και τη λήξη των εργασιών του. Διότι τό Κ.Κ.Ε., από την ψήφιση του ιδιωνύμου και μετά ήταν ήδη ουσιαστικά και τυπικά στην παρανομία και έξω από τό «ΡΙζο» και την «ΚΟΜΕΠ» του που κι' αυτά έδγαιναν με χίλια δάσανα, κανένα είδος γραφείου και πουθενά, δεν είχε. Όλα γίνονταν παράνομα.

2ον) Στό 6ο συνέδριο δεν πήραν μέρος όλες οί τοπικές οργανώσεις του Κόμματος, γιατί αυτό ήταν αδύνατο, αλλά πήραν μέρος αντιπρόσωποι από τις Δώδεκα μεγάλες περιφερειακές οργανώσεις του Κ.Κ.Ε. που φυσικά και νόμιμα είχαν εκλεγεί από τις αντίστοιχες περιφερειακές συνδιασκέψεις που έγιναν επίσης παράνομα. Ό γράφων τό παρόν και σύνεδρος, ήταν στό συνέδριο — εκπρόσωπος της περιφερειακής οργάνωσης Άνατολικής Μακεδονίας που χει έδρα τη ΚΑΒΑΛΑ — και έχει ίδια αντίληψη γιατί συμμετείχε στό τακτικό προεδρείο και στην πολιτική επιτροπή του συνεδρίου.

3ον) Τό 6ο συνέδριο έγινε τό χειμώνα του 1935, αλλά δεν έγινε μέσα στην Άθήνα. Έγινε από την πρώτη, ως την τελευταία μέρα στό Ρωσοχώρι, στη σημερινή

Δροσιά Άττικής, σε οίκημα μέσα σε δάσος.

Σωστό είναι ότι βασικό θέμα του 6ου συνεδρίου ήταν ό έπερχόμενος φασισμός που ήδη είχε εγκατασταθεί στα δόρεια σύνορα της χώρας μας ουσιαστικά και τυπικά. Καί γι' αυτόν ακριβώς τό λόγο τό Κ.Κ.Ε., από πιο μπροστά και πολύ περισσότερο μετά τό 1935, έπαιρνε τά ανάλογα μέτρα του, συνεπώς δεν είναι σωστό αυτό που γράφεται ότι τάχα βρέθηκε άπροετοίμαστο στη Δικτατορία της 4ης Αυγούστου.

Η σύλληψη του Άρχηγού και ελάχιστων παρανόμων στελεχών ήταν μέν σοβαρό χτύπημα, αλλά όχι και ανεπανόρθωτο. Τά 90% των συλληφθέντων τότε αγωνιστών ήτανε μαζικά συνδικαλιστικά στελέχη, φυσικά έκτεθειμένα στον έχθρό. Όμως τά 90% των παρανόμων στελεχών παρέμειναν στη θέση τους και αυτά συνέχισαν αδιάκοπα τόν άγώνα, ως τό τέλος του 1939. Χρειάστηκαν τέσσερα χρόνια για τόν άποκεφαλισμό του Κόμματος και ούτε αυτό θά πετύχενε ή Δικτατορία αν από προηγούμενα δεν υπήρχε στις γραμμές του ό μυστικός πράκτορας Κουτσογιάννης και ένας άκόμη που σπούδασε στό Κουϊβ στρατηγός και που δεν συνελήφθη ποτέ, όχι βέβαια από έξυπνάδα του.

Άκόμη δεν είναι σωστό ότι ή Κ.Ε. του 6ου συνεδρίου δήθεν ήταν σκάρπη, ίσα-ίσα ήταν ή πιο άποδοτική και ικανή στό Κ.Κ.Ε. και από όλες τις προηγούμενες και από τις μεταγενέστερες καθοδηγήσεις του. Η Κ.Ε. του 6ου συνεδρίου οργάνωσε τούς τεράστιους μαζικούς άγώνες του 1935-1936 που τόσο τρώμαξαν την κυρίαρχη τάξη των έκμεταλλευτών. Εκείνη πάλεψε τέσσερα

λίου, μέσα σε ελάχιστες ώρες, όλα έγιναν κυριολεκτικά λίμπα, δεν έγινε ούτε μία συγκέντρωση δέκα ατόμων και όλοι μεγάλοι και μικροί «ήγέτες», από την πρώτη στιγμή, μπήκαν μέσα στη φάκα μέ σιγουριά.

Ένώ τό 1936 τό Κ.Κ.Ε. δεν εξαφνιάστηκε και ικανοποιητικά είχε προετοιμαστεί για την αντιμετώπιση της δικτατορίας και την ίδια μέρα της 4ης Αυγούστου άντέδρασε κυρίως στην Άνατολική Μακεδονία και στη Θράκη με μαζικές πολιτικές άπεργίες. Μάλιστα στη Καβάλα μέ τούς 12.000 πειθαρχικούς καπνεργάτες είχαμε έπιτυχία έκατό τοίς έκατό και κρατήσαμε την άπεργία δύο βδομάδες κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες, γιατί νομίζαμε ότι τό ίδιο γινόταν και στις άλλες περιοχές της χώρας.

Την άπεργία εκείνη και για την όποια δεν γράφτηκε τίποτα, τη λύσαμε στις 20 Αυγούστου και μάλιστα άπ' ευθείας ή Π.Ε. του Κόμματος, γιατί ή Διοίκηση του καπνεργατικού Σωματείου «Άνεξαρτησία» μέ τό Κ. Βοτάνη Γραμματέα του, είχε συλληφθή. Έγώ ό ίδιος έγραψα στό κηρόχαρτο και έβγαλα στον πολύγραφο την προκήρυξη για τη λύση της Άπεργίας. Όστερα από δύο τρεις βδομάδες στα ψιλά γράψανε και οί Άθηναϊκές έφημερίδες «Έληξαν οί άπεργίες στη Μακεδονία και τη Θράκη». Αυτή είναι ή άλήθεια για τό πώς τό Κ.Κ.Ε. αντιμετώπισε από τη πρώτη ώρα τη Μοναρχοφασιστική Δικτατορία.

Γεγονός είναι ότι από τά 27 μέλη της Κ.Ε. του 6ου συνεδρίου, μέχρι τό τέλος του 1939 συνελήφθησαν τά 25 αγωνιζόμενα, ένας αναγκάστηκε και παραδόθηκε μόνος του και ένας δεν συνελή-

ΤΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΟΥ ΚΚΕ

χρόνια ενάντια στη μοναρχοφασιστική δικτατορία. Αυτή ανασυγκρότησε ταχώς τό Κόμμα τό 1941. Αυτή οργάνωσε τη μεγαλύτερη Έθνική μας αντίσταση και έσπησε την έαμική λαϊκή κυριαρχία σε όλη την Έλλάδα, πλην από τό άμαρτωλό τρίγωνο Όμόνοια — Σύνταγμα — Κολωνάκι».

Τέλος εκείνη ή Κ.Ε. του 6ου συνεδρίου έκανε τό πιο σημαντικό. Διαφύλαξε την ιδεολογική, την πολιτική και την οργανωτική ένότητα του Κ.Κ.Ε., άφου κανένα από τά μέλη της δεν διανοήθηκε να φύγει και δεν έφυγε στό έξωτερικό. Όλα πέσανε έδω.

Έπίσης δεν ανταποκρίνεται στην άλήθεια τό σχόλιο ότι τό Κ.Κ.Ε. δεν άντέδρασε κατά την 4η Αυγούστου. Σε άντιπαραβολή μέ την 21η Άπριλίου, μοιάζει σαν τη μέρα μέ τη νύχτα, άφου είναι γνωστό ότι την 21 Άπρι-

φθη διόλου όχι από άτσιδοσύνη, αλλά μάλλον γιατί έπαιζε τό ρόλο Μαλινόφσκι.

Μέσα στη φυλακή της Κέρκυρας, πέντε-έξι κάνανε δηλώσεις, αλλά και από αυτούς οί τέσσερεις συνέχισαν τόν άγώνα σαν έαμίτες, ό ένας ξετελέσθη και μόνον δύο δέχτηκαν να παίξουν τό παιχνίδι του Μανιαδάκη.

Αυτή ή περίπτωση ήταν λυπηρή, αλλά και βασικά άσημαντη, άφου τό Κ.Κ.Ε. δεν κούτσαινε. Άλλωστε δεν ήταν ή πρώτη φορά που από τις γραμμές του και στό άπώτερο παρελθόν και μετά την άπελευθέρωση ούκ όλίγα ήγερτικά στελέχη σιωπηρά ή και μέ ψευτοπροσχήματα πέρασαν στην αντίδραση.

Γενικά ή άποστασία δεν είναι φυτό που φυτρώνει μόνον στό δικό μας χωράφι, πολύ περισσότερο φυτρώνει στα άστικά άμπε-

Αὐτά εἶχα νά πῶ ἀπό τίς στή-

50

στόν αγώνα. Ένα γράμμα πού νά λείει τό γιατί καί τό πώς.

Έ. Ματσούκας
Όράντεα, Ρουμανίας.
Αύγουστος 1978

ΣΣ. Ήταν παράλειψή μας πού δέν σου άπαντήσαμε, φίλε Ματσούκα. Τά γρφτά σου υπάρχουν. Θά έρθει ή ώρα νά δημοσιευτούν. Καί άς είναι κάπου-κάπου τραχιά στόν τρόπο τους.

Τά έζησα αυτά πού θά πώ μέσα στην πιο άπαισία προδοσία. Καί φυσικά έγω καί όλοι μας τά πληρώσαμε καί τά πληρώνουμε μέ εκατόμβες αίματος γνήσιων πατριωτών. Όσοι ζήσαμε, ξανά καί ξανά στη σκλαβιά, είμαστε τρισεχειρότερα τώρα, από τότε πού ζούσαμε τίς σφαγές μας. Μέ τρέξιμο καί φευγιά προσφυγοποιήθηκαν εκατοντάδες χιλιάδες σέ όλα τά μέρη του πλανήτη μας.

Τήν πουύλησαν ξανά την Κολοκοτρωνέικη περφήφανη Έλλάδα καί υπάρχει ή άπειλή θερμοπυρηνικού πολέμου πού θά την εξαφανίσει σάν έθνος-κράτος.

Σχεδόν τό σύνολο αυτής μας της σφαγής καί καταστροφής — πού την θεωρώ χειρότερη από την Μικρασιατική καταστροφή — άποτέλεσε καί άποτελεί ευθύνη της σημερινής ήγεσίας του ΚΚΕ. Έπί κατοχής καί στη συνέχεια, ό πανάξιός λαϊκός Κομμουνιστής Μπρόζ Τίτο, κατάμουτρα μäs φωνάζει καί δηλώνει: «Μά καί τόν ΕΛΑΣ πουλήσατε; Καί μέ τί θά υπερασπίσει ό λαός σας τη ζωή του, την πατρίδα, τη λευτεριά; Δέν θέλω νά μέ άποκαλείτε σ. Τίτο, γιατί έγω σύντροφος του όπορτουνισμού δέν είμαι».

Καί τώρα, σήμερα, θέτω έρωτήματα για λύση πού είναι ένα είδος αίνιγματα:

Άς άπαντήσουν όλοι τους πού διεκδικούν τό ΚΚΕ καί την 60χρονη ιστορία του. Τούς γνωρίζουμε. Καί αυτοί είναι τά ήγετικά στελέχη. Καί λέγονται ΚΚΕ, ΚΚΕέσ. καί ΚΚΕ μαοιστές.

Ταυτόχρονα, άς μου επιτρέψουν, οι σεβαστοί επιστήμονες της Άνθρωπολογίας, της Ζωολογίας, της Κοινωνιολογίας, αν θέλουν νά μäs πουν, την βαρύτατη γνώμη τους στο πρώτο αίνιμά μου:

Καί είναι έτούτο τό αίνιμά μου:

Μπορεί νά υπάρξει τέτοιο φαινόμενο πού όταν καί έφόσον άποκοπει τό σωμα του ανθρώπου καί πεταχτεί τό κάτω από τό λαϊμό μέρος καί μένει ή κεφαλή μόνο, νά λειτουργεί τότε, όπως καί πρώτα;

Καί σάν νά μήν συνέβη απολύτως τίποτα νά συνεχίζει νά μιλά, νά θγάξει αναφωνήσεις, νά κάνει χαρτοπόλεμο, νά γράφει άρθρα καί νά δίνει γραμμή; Νά δίνει έντολές για έκτέλεση σ' αυτόνους

πού είναι κάτω από την Κεντρική Έπιτροπή (του πρώην καί δολοφονημένου ΚΚΕ);

Καί πιο συγκεκριμένα: Όπως άποδείχθηκε τό έτος 1958, συνήλθε ή 8η όλομέλεια μέ την έγκριση Μόσχας καί την ήγεσία του Κ. Κολιγιάννη πού ήταν άδελφωμένος μέ τόν Δ. Παρτσαλίδη. Αυτόν, άλλοτε καί μέ επανάληψη ή Κ.Διεθνής τόν πέταξε σάν πολύ επιζήμιο δεξιό όπορτουνιστή. Μά... πάλι βρέθηκε σέ ήγεσία, μά καί πάλι διαγράφεται από τίς τάξεις μας, στο Βουκουρέστι Ρουμανίας μαζί μέ λοιπούς όμοίους τους καί πρώτη φίρμα τόν Άποστολο Γκρόζο, πρώην φανατικό Ζαχαριαδικό.

Παίρνει λοιπόν άπόφαση ή 8η όλομέλεια, μά δέν την δημοσίεψαν μέχρι σήμερα. Διαλύει, εξαφανίζει άπ' τη ζωή της χώρας μας τό Κ.Κ.Ε. καί δίνει έντολή στα μέλη των Κομματικών βάσεων νά πán καί νά έγγραφούν στο κόμμα ΕΔΑ. Καί αυτοί, πειθαρχικά, μονολιθικά πήγαν καί έγιναν ΕΔΑίτες.

Μά αυτό γίνεται μόνο για τούς κομμουνιστές κάτω στη χώρα μας. Ό Χαρ. Φλωράκης, ό Λουλές, ό Κώστας χειροκροτούν καί όλόθερμα εγκρίνουν τη διάλυση του Κ.Κ.Ε. Έτσι ή κεφαλή συνέχισε νά λειτουργεί μέ την έγκριση της Μόσχας καί Φλωράκη — Λουλέδων. Έπί 10 όλόκληρα χρόνια (1958-1968) πραγματοποιεί σειρά όλομέλειες καί μάλιστα καί τό 8ο Συνέδριο. Άλλά δέν βρίσκεται ούτε ένας κομμουνιστής από την Έλλάδα. Γιάννης πίνει — Γιάννης κερνάει. Μά καί ξεσπάει δρώμικος καυγάς για τό ποιά παράταξη θά επικρατήσει. Κολιγιαννικοί, ή Παρτσαλιδικοί.

Μιλάν καί ξεφωνίζουν για 12η όλομέλεια. Μά άφού τό διαλύσαν τό Κ.Κ.Ε., για ποιές όλομέλειες καί συνέδρια έχουν δικαίωμα λόγου; Ό Κ. Κολιγιάννης μιλάει καί γράφει άρθρα έπεξηγηματικά «πώς, ναί μέν διαλήσαμε τίς κομματικές παράνομες βάσεις κάτω στη χώρα μας, μά κρατήσαμε κομματικά στηρίγματα στίς δασικές πόλεις καί έτσι, λείει, διακαιούμαστε νά λεγόμαστε Κ.Κ.Ε.».

Έρχεται μετά από 15 χρόνια ό νεοδιορισμένος Κώστας Λουλές έδώ στην Όράντεα Ρουμανίας καί σέ έρώτησή μας άπαντάει: «Ψέμματα, σäs λέγαν όλα αυτά τά χρόνια πώς είχαμε κομματικά στηρίγματα, τίποτα δέν είχαμε. Έμένα είχαν υπεύθυνο βάλει για νά συγκροτήσουμε κομματικά στηρίγματα». Μά τότες άφού είναι έτσι, σημαίνει πώς επί χρόνια καί χρόνια μäs λέγαν ψέμματα. Καί συνεπώς καί έσεις Κ. Λουλέ καί Χ. Φλωράκη έστε συνυπεύθυνοι της δολοφονίας του ήρωϊκού Κ.Κ.Ε. καί δέν δικαιούστε, ούτε νά διεκδικείτε την ιστορία

του καί νά μιλάτε για γιορτασμό περί 60χρονών του... Για κάντε την άφαίρεση άπ' την δολοφονία του μέχρι χούντας 1967. Λύστε αυτό τό αίνιγμα. Ποιά είναι ή πραγματικότητα;

Άλλο αίνιγμα: Υπάρχει επίσημο βιβλίο πού λείει πώς ή Γκεστάπο είλε στους έξόριστους στην Κίμωλο καί Φολέγανδρο, «μιά καί ήσαστε πολέμιοι της Μεταξικής Δικτατορίας, έίστε τώρα έλεύθεροι, πάτε στα σπίτια σας».

Ό Λ. Άποστόλου μιλάει για δραπέτευσή τους από τά δύο αυτά νησιά, ενώ νομιμότατα έφυγαν όλοι μέ ένα πλεούμενο καί νόμιμα έγινε ή άποδίδασή τους στο λιμάνι Πειραιά. Καί έρχεται τό αίνιγμα, ποιά είναι ή αλήθεια καί πώς μόνο άπ' αυτά τά δύο νησιά έφυγαν έλεύθερα;

Καί ένα τρίτο έρώτημα-αίνιγμα πού πρέπει νά δοθεί λύση:

Καί αυτό είναι: επί κατοχής ποιός ήταν γραμματέας του Κ.Κ.Ε. καί από πιο κομματικό σώμα είχε εκλεγεί; Καί τί έγιναν οι σύντροφοι στο χωριό Μπουκλες, περιοχή Βοϊδοντίνας Γιουγκοσλαβίας; Θά περιμένω από τό περιοδικό ΑΝΤΙ νά δώσει ή βρει την λύση τους.

Ε. Ματσούκας
Όδράντεα Ρουμανίας
Αύγουστος 1978

● Ό Άθ. Στίνας, μέ άφορμή τό άρθρο του Κ. Σκλάβου για τη στρατηγική του Σ.Ε.Κ.Ε. — Κ.Κ.Ε., γράφει:

Κύριε Διευθυντά,

Θά μου επιτρέψετε μερικές πολύ σύντομες παρατηρήσεις στο άρθρο του Κ. Σκλάβου (ΑΝΤΙ τχ. 106).

Άναφέρεται ό Σκλάβος στίς αποφάσεις της Συνδιάσκεψης του Φεβρουαρίου 1922 του ΚΚΕ, τίς βρίσκει σωστές καί σύμφωνες μέ τίς άπόψεις πού ό ίδιος ύποστήριξε τό 1928. Τό ουσιώδες περιεχόμενο αυτών των αποφάσεων είναι τό ακόλουθο: «Τό Κόμμα διατρέχον ακόμα περιόδον όργανώσεως καί προπαγάνδας έχει ανάγκη μακράς νομίμου ύπαρξεως... Η όξύτης της έπιθετικότητας του κόμματος δέν δύναται νά υπερβεί τά όρια της πολιτικής άντοχής της εργατικής τάξης καί της όλης ικανότητας του κινήματος».

Αυτό ήθελαν καί αυτό επιθυμούσαν οι τότε ήγέτες του ΚΚΕ. Έπρεπε όμως νά συμφωνήσει μαζί τους καί ή Ιστορία. Έπρεπε δηλαδή νά υπάρχουν οι κατάλληλες γι' αυτό συνθήκες, δηλαδή έπρεπε στη γλώσσα της πάλης των τάξεων νά περιορίσουν οι μάζες τη δραστηριότητά τους άπστηρά μέσα στα πλαίσια της άστικής νομιμότητας, νά μήν δίνουν άφορμές στην Άστυνομία κλπ. Η Ιστορία όμως δέν τούς έκανε τό χατήρι καί δέν τούς

έδωσε τό χρόνο πού χρειαζόνταν για νά δημιουργήσουν αυτό τό ιδεώδες κόμμα. Τόν ίδιο χρόνο άπεργίες συγκλονίζανε τη χώρα καί ή κυβέρνηση τίς αντιμετώπιζε μέ τόν χωροφύλακα, τά δικαστήρια καί τίς φυλακές. Κατόπι ή κατάρρευση του μικρασιατικού μετώπου καί οι θύελλες καί οι καταιγίδες πού αυτή ή κατάρρευση εξαπέλυσε στη χώρα. Καί μέσα σ' αυτές τίς συνθήκες πού ή Ιστορία άνεβάζει από τά βάθη στην επιφάνεια τίς πιο ριζοσπαστικές όργανώσεις, τό κόμμα του ελληνικού προλεταριάτου γίνεται σκόνη.

Αυτή την Ιστορία πού τόσο τραγικά διέψευσε τά όνειρα καί τίς έλπίδες για μιά ειρηνική περίοδο άγνοεί ό Σκλάβος, άγνοεί την πραγματικότητα πού ζούμε από τό 1914, άγνοεί την κόλαση μέσα στην όποία έχει θυθεί τό ανθρώπινο γένος ό καπιταλισμός.

Τό κριτήριο, αν είναι ή δέν είναι σωστή μιά θεωρία, μιά άποψη, μιά ιδέα, δέν είναι καί δέν μπορεί νά είναι, αν αυτές είναι ή δέν είναι σύμφωνες μ' όσα γράψανε καί είπαν ό Μάρξ καί ό Ένγκελς πριν από 150 χρόνια, αλλά αν αυτές βοηθάνε ή δέν βοηθάνε σήμερα τίς μάζες στην πάλη τους για τη χειραφέτησή τους καί για την άνατροπή ενός καθεστώτος πού άπειλεί αυτή τη βιολογική ύπαρξη του ανθρώπου είτε μέσω ενός, άσύλληπτης φρίκης, θερμοπυρηνικού πολέμου, είτε μέ τά δηλητήρια δίχως αντίδοτα πού παράγει καί πού δέν μπορεί νά μήν παραγει.

Πριν από τό 1914 τά Σοσιαλδημοκρατικά κόμματα υπερασπιζανε καί διαδίδανε στην πλειοψηφία τους, αυτή τη θεωρία για την ειρηνική, βαθμιαία, μέ δόσεις καί μέσω των εκλογών, μετατροπή της Καπιταλιστικής κοινωνίας σέ Σοσιαλιστική. Οι εργάτες άρκετά έπηρεάστηκαν άπ' αυτές τίς ιδέες. Κατόπι ήρθε ό πόλεμος, ή σφαγή των εργατών μεταξύ τους καί τέλος ή ρωσική επανάσταση καί μέ μιά μικρή καθυστέρηση ή γερμανική, άυστριακή, ούγγρική κλπ. Ό πόλεμος άνάμεσα στους λαούς, μετατρέπεται σέ πόλεμο των λαών έναντίον των εκμεταλλευτών τους. Στη Γερμανία, τόν Νοέμβριο του '18, οι μάζες άνατρέπουν τό καθεστώς καί ή έξουσία περνάει στα χέρια των εργατικών καί στρατιωτικών συμβουλίων. Ποιός ήμέρωσε τίς επαναστατημένες μάζες καί ποιός έσωσε την καπιταλιστική κοινωνία; Η Σοσιαλδημοκρατία μέ την ύπόσχεση της όμαλης δημοκρατικής πορείας κλπ. Τό ίδιο καί στην Ιταλία τόν Σεπτέμβριο του '21 καί παντού όπου οι εργαζόμενες μάζες άπλώσανε τό χέρι τους για την έξουσία.

Ξέρουμε σήμερα πού καταλήξαν αυτές οι ύποσχέσεις: Στόν Μουσολίνι, στόν Χίτλερ καί στη

δεύτερη ιμπεριαλιστική σφαγή.

Αυτός είναι ο ρόλος, ή ιστορική «άποστολή» της θεωρίας για τη δήθεν δημοκρατική και ειρηνική πορεία για το Σοσιαλισμό: Νά παραλύει, νά συγκρατεί και νά ενημερώνει τις επαναστατημένες μάζες, όταν ή 'Ιστορία δημιουργεί συνθήκες που κάνουν δυνατή την ανατροπή του Καπιταλισμού.

Τό κύριο δίδαγμα της εποχής μας είναι τό ακόλουθο: Οί λαϊκές εξεγερσεις, οί πραγματικές λαϊκές εξεγερσεις και όχι τό αντάρτικο ή τά κινήματα «δυναμικών» μειοψηφιών, είναι αυθόρμητα φαινόμενα και έχουν την κακή ή την καλή συνήθεια νά ξεσπούν, όταν κανείς δέν τις περιμένει. Καί τό κύριο καθήκον των επαναστατών είναι νά κάνουν αρχή και συνείδηση στίς μάζες ότι στην εξέγερσή τους αυτή πρέπει δίχως νά πάρουν ανάσα νά προχωρήσουν μέχρι τό τέλος, μέχρι πού όλες οί εξουσίες νά περάσουν στά χέρια τους, στά χέρια των εργατικών Συμβουλίων, οργάνων πού εκλέγονται απ' αυτές, πού ανακαλούνται απ' αυτές οποτεδήποτε, πού εξαρτώνται άμεσα απ' αυτές. 'Η ανατροπή του Καπιταλισμού, όπως και ή οίκοδόμηση της Σοσιαλιστικής Κοινωνίας είναι έργο της αυτόνομης και συνειδητής δράσης της ίδιας της μάζας και κανενός άλλου πού ενεργεί δήθεν για λογαριασμό της.

Τίς απόψεις του Σκλάβου τίς ήξερα από τό '27 - '28. Αυτή ήταν και ή πρώτη και μόνη σοβαρή πολιτική πλατφόρμα της ένιαίας αντιπολίτευσης και αυτήν υποστηρίξαν ο Μάξιμος και ο Νικολινάκος στην Περιφερειακή Συνδιάσκεψη του Πειραιά τό '28. 'Εκείνο πού δέν ήξερα και πού δέν περίμενα, είναι αυτά πού γράφει στό κεφάλαιο «'Η 'Ελλάδα στον πόλεμο '14 - '18»

Ο Σκλάβος ξεχνάει ότι τό σοσιαλιστικό κίνημα ήταν και για τούς μαρξιστές και για τούς αναρχικούς, ένα παγκόσμιο κίνημα, μιάς παγκόσμιας τάξης για μιά παγκόσμια κοινωνία. 'Η πάλη στό έσωτερικό της χώρας έναντιόν της άρχουσας τάξης και ή άλληλεγγύη μέ τις εργαζόμενες μάζες όλου του κόσμου, αυτές εί-

ναι οί δύο θεμελιώδεις αρχές του συγχρόνου κινήματος των μαζών για την κοινωνική τους χειραφέτηση.

Α. Στίνας

Ο Κώστας Σκλάβος έξ' άλλων, μέ επιστολή του επισημαίνει ένα τυπογραφικό λάθος στο άρθρο του πού δημοσιεύσαμε στο τεύχος 106.

Φίλε κ. Διευθυντά,

Παρακαλώ τούς τυχόν αναγνώστες του άρθρου μου «Σ.Ε.Κ.Ε.-ΚΚΕ» στο τχ. 106/26. 8. 78 του ΑΝΤΙ στην σ. 39, πρώτη στήλη, σειρά 5η απ' τά κάτω, νά αντικαταστήσουν τό «νά συνεπιδράσουν» μέ τό σωστό και διαλεκτικό «νά αντεπιδράσουν».

Και μέ άφορμή μιά παρατήρησή του στο ίδιο άρθρο, συνεχίζει σχολιάζοντας τά πρόσφατα γεγονότα της Περσίας:

Η ΑΣΤΙΚΟΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Στή σ. 40, στήλη πρώτη, λίγο πιά πάνω απ' τον ύπότιτλο «τό 3ο ΕΚΤΑΚΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ κλπ», χαρακτηρίζω τη ρωσική επανάσταση «σαν την τελευταία αστικοδημοκρατική επανάσταση της Ευρώπης και γενικότερα της ιστορίας».

Τήν κρίση αυτή την εξέφερα κάνοντας, την ώρα πού έγραφα, μιά πολύ συνοπτική επισκόπηση του σύγχρονου κόσμου, αλλά νά, πού τά γεγονότα στην Περσία μάς δημιουργούν την έντύπωση ότι στή χώρα αυτή βρισκόμαστε ίσως μπροστά στίς άπαρχές μιάς αστικοδημοκρατικής επανάστασης πού, έξω απ' τον ευρωπαϊκό χώρο, ακολουθεί έν τούτοις την πορεία των ευρωπαϊκών αστικοδημοκρατικών επαναστάσεων. Όπως σ' αυτές, έτσι και στην Περσία, ή αστικοδημοκρατική επανάσταση φαίνεται ότι πήρε τη μορφή μιάς παλλαϊκής εξέγερσης κάτω από συντηρητική ήγεσία - τούς θρησκευτικούς ήγέτες - πού όμως, επιδιώκοντας την κατάλυση της απόλυτης μοναρχίας, ακολουθούνται από πολιτικές δυνάμεις, μέ ριζοσπαστικότερες κοινωνικοπολιτικές επιδιώξεις (άστοί, όπαδοί της συνταγματικής βασιλείας, άστοί δημοκράτες, σοσιαλιστές και κομμουνιστές).

Όστερα απ' τό τελευταίο λουτρό αίματος στην Τεχεράνη, ένα είναι τό καυτό έρώτημα: θά μπορέσει ή παλλαϊκή εξέγερση νά επιβεβαιώσει τό χαρακτήρα της σαν αστικοδημοκρατικής επανάστασης καταλύοντας την απόλυτη μοναρχία και εξασφαλίζοντας έτσι την παραπέρα εξέλιξη της χώρας;

Δυστυχώς οί συνθήκες για την ανάπτυξη της αστικοδημοκρατικής επανάστασης είναι στον ακρότατο βαθμό αντίξοες. Στο

διεθνές επίπεδο, ο Σάχης και τό καθεστώς του έχει τη συμπαράσταση όλων των αντισοβιετικών δυνάμεων, των Η.Π.Α., του ΝΑΤΟ και της Κίνας, ενώ οί Σοβιετικοί και οί σύμμαχοι των παρακολουθούν επιφυλακτικοί, ξέροντας ότι ή ένδεχόμενη «όκτωβριανή» εξέλιξη της περσικής αστικοδημοκρατικής επανάστασης, θά μπορούσε νά προκαλέσει αναμέτρηση ανάμεσα στους δύο συνασπισμούς τοπικά ή ακόμα και σέ παγκόσμια κλίμακα, αναμέτρηση πού όπωσδήποτε δέν την επιδιώκουν, καθώς είναι κυριευμένοι απ' την έφεση για την οικονομική των ανάπτυξη.

Μέσα στη χώρα, ή παλλαϊκή εξέγερση βρίσκεται αντιμέτωπη μέ τό αυτοκρατορικό καθεστώς και τό φοβερό κατασταλτικό μηχανισμό του, πού διαθέτει όλα τά σύγχρονα μέσα μαζικής εξόντωσης.

Τό πρόσφατο λουτρό αίματος στην Τεχεράνη μάς θυμίζει την εισαγωγή του Ένγκελς στο έργο του Κ. Μάρξ «Οί ταξικοί άγώνες στη Γαλλία» και ιδιαίτερα την παρακάτω παράγραφο: «'Ας μήν έχουμε καμιά αυταπάτη· μιά πραγματική νίκη της εξέγερσης ένάντια στους στρατιωτικούς, όπως ανάμεσα σέ δύο στρατούς, είναι κάτι τό πάρα πολύ σπάνιο, άλλ' επίσης πολύ σπάνια άποβλέπανε σέ κάτι τέτοιο οί μαχητές της εξέγερσης. Γι' αυτούς επρόκειτο μόνο νά κάμψουν τά στρατιωτικά τμήματα μέ ήθικες επιδράσεις πού δέν παίζουν κανένα ή παίζουν πολύ μικρό ρόλο στον άγώνα ανάμεσα στους στρατούς δύο έμπολέμων χωρών. 'Αν αυτό επιτύχει ο στρατός άχρηστεύεται και ή εξέγερση νικά. 'Αν αυτό άποτύχει, τότε υπερισχύει, και όταν άκόμη ο στρατός είναι αριθμητικά κατώτερος, ή υπεροχή στον όπλισμό και την εκγύμναση, της ένιαίας διοίκησης, της σχεδιασμένης χρησιμοποίησης των στρατιωτικών δυνάμεων και της πειθαρχίας». Αυτά γράφει ο Ένγκελς για τούς άγώνες των όδοφραγμάτων έχοντας υπ' όψη του τίς γαλλικές επαναστάσεις του 1830, του 1848 και την Παρισινή Κομμούνα του 1870.

Στό λουτρό αίματος της Τεχεράνης, ή λαϊκή εξέγερση δέν ήταν ένοπλη, δέν ύψωσε όδοφράγματα, ήταν επαναστατική αλλά ειρηνική, προσπάθησε νά άσκήσει ήθικη επίδραση πάνω στο στρατό, αλλά δέν τό κατόρθωσε· ο στρατός την κτύπησε χωρίς ένδοιασμό, φανερώνοντας έτσι την αυτοκυριαρχία και την αυτοπεποίθηση του άπολυταρχικού καθεστώτος, πού 'ναι κι' αυτό άλλος ένας δυσμενής όρος για την έκβαση της επανάστασης.

Και ή φύση έτρεξε νά βοηθήσει τό Σάχη μέ τούς καταστρεπτικούς της σεισμούς, πού αποτέλέσανε

για τό καθεστώς ένα εύπρόσδεκτο αντίπεριπλασμό, ένάντια στην παλλαϊκή εξέγερση.

Αλλά όποια κι' άν είναι ή άμεση έκβαση των περσικών γεγονότων, ένα είναι βέβαιο: ή άμφισβήτηση του άπολυταρχικού καθεστώτος θά δεσπόσει από εδώ κι' έμπρός στην κοινωνικοπολιτική ζωή της χώρας μέ βέβαιο τελικό άποτέλεσμα στο προσεχές ή στο άπώτερο μέλλον και κάτω από ευνοϊκότερες έξωτερικές και έσωτερικές συνθήκες, την πτώση της απόλυτης μοναρχίας και την επιβολή ενός καθεστώτος άδριαστης λαϊκής κυριαρχίας.

Αθήνα, 23.9.1978

Κ. Σκλάβος

ΟΙ ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΙ ΤΟΥ ΕΛΑΣ

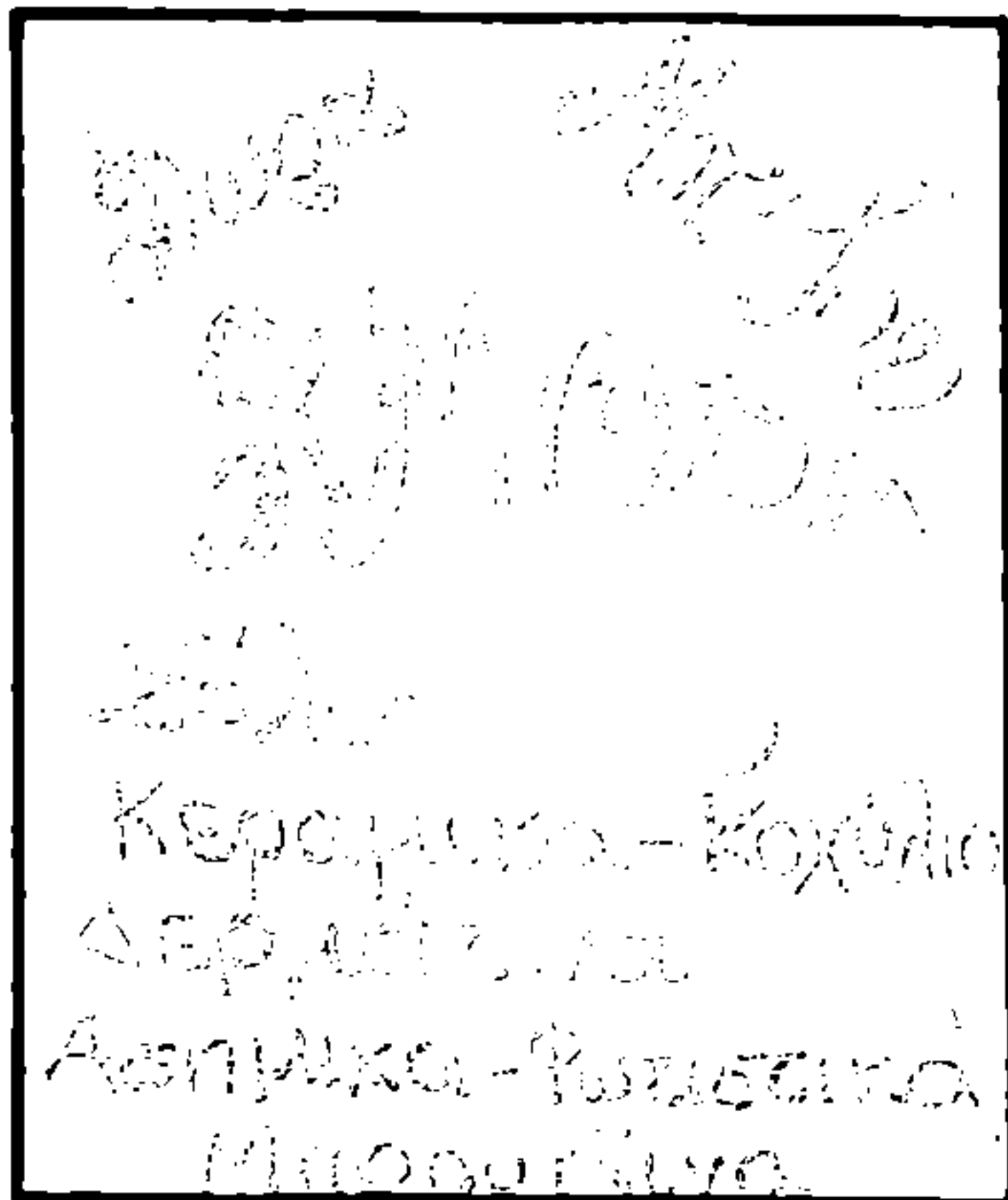
Μερικές σκέψεις του πάνω στη διαμάχη του Γ. Γούσια και του Καπετάν Κίσαβου πού δημοσιεύσαμε στα τεύχη 93 και 103, μάς στέλνει ο φίλος Θ. Καρατζάς απ' τό Κλότεν της Έλβετίας.

Αγαπητό ΑΝΤΙ

Σέ τελευταίο τεύχος σου άνοιξες τίς στήλες σου στίς προσωπικές και άτέλειωτες διαμάχες των αγωνιστών του ΕΛΑΣ.

Τί νά πεί κανείς για τό μαριγουλισμό των ήρώων εκείνης της εποχής; Ποίων καπετάνιο νά πρωτοπιστέψει; Όλοι έχουν δικίο κι' όλοι άδικο; Έμείς οί νεώτεροι δέν έχουμε τίς τρομερές έμπειρίες του τότε, όμως κουβαλάμε στην πλάτη μας την κληρονομιά της αντίστασης και τά διδάγματα από την ήττα, πέρα από τίς άναπόφευκτες συναισθηματικές φορτίσεις, πού ίσως δικαιολογημένα χαρακτηρίζουν τά ιστορικά άφηγήματα και τίς «μοναδικές αλήθειες» - πληγές των αγωνιστών. Όμως μάθαμε και μιάν άλλη, ώμη-αλήθεια, καθόλου μοναδική, ότι κάτω από την ήγεσία του ΚΚΕ, άγωνίσθηκαν και ήττήθηκαν και αυτή την ήττα πληρώ-νουμε 30 χρόνια τώρα.

Όμως ο άληθινός αγωνιστής ήταν ο άνώνυμος λαός, ή λαϊκή δάση, ή ξεκομμένη από την ήγετική όμάδα των C.T.V των Αθηνών, οί όποιοι έβλεπαν στον ΕΛΑΣ την άντανάκλαση του «έπιλεκτου» έαυτού τους και οί όποιοι διαλεκτικά (;) σκεπτόμενοι προσπάθησαν νά μειώσουν (άλλος λίγο, άλλος πολύ) τη σημασία του άγώνα πού πήρε έν-οπλη μορφή στην ύπαιθρο και στα βουνά - άκουσον! - και όχι στην πόλη κατά πώς πρόβλεπε ο δελτιοποιημένος μαρξισμός τους. Μιλάμε, επίσης για τούς έγκληματίες του Έλληνικού λαού και την κορυβαντιώσα δεξιά μέ τούς φονιάδες, τούς συνεργάτες και τούς δοσιλόγους και τίς 2000 οίκογένειες - τρωτικά του Κολωνακίου. Όμως αυτοί όλοι ήταν τό

αποτέλεσμα της πολιτικής ανεπάρεχτας και αὐτάρκειας της ήγειτικής ομάδας του ΚΚΕ, ή όποία έπέμενε νά διατηρεί γιά τόν έαυτό της τό δικαίωμα του «άλάνθαστου» και ή όποία όδήγησε ένα νικηφόρο κίνημα και έναν λαό στό καλοστημένο ίκρίωμα των Άγγλων και του Παπανδρέου. Άν στην Ιστορία (τήν άντικειμενική - όσο γίνεται) μετρά τό αίτιο και τό αποτέλεσμα, όπως αυτό διαφαίνεται σέ κάθε κρίση μέσα από την έκαστοτε μορφή ταξικής σύγκρουσης, τότε δέν μένει παρά νά σκεφτούμε ότι ό Έλληνικός λαός, σ' αυτή την Ιστορική συγκυρία, έχασε τή μάχη, άμαχητί σχεδόν. Έχασε - όχι στά βουνά όπου ίδρυσε την δική του κυδέρνηση - έχασε στό Λίβανο, στην Καζέρτα γιά νά όδηγηθεί τελικά στή συνιστάμενη : Βάρκιζα, πρόσ δόξαν των σημερινών επιδητόρων του. Οί ήγέτες του ΕΛΑΣ πειθάρχησαν! Σέ ποιόν φορέα; Σ' ένα κόμμα - ίερατείο; Σ' ένα κόμμα άνίκανο νά άφομοιώσει τό πολιτικό μήνυμα του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ; Σ' ένα κόμμα πού δρούσε πάντα μονοσήμαντα από την κορυφή; Σ' ένα κόμμα όπου ό έμπειρισμός και ή πολιτική τύφλωση μαζί μέ τά άστικά άπωθημένα άρκετών μελών του χόρευαν τό χορό του θανάτου πίσω από τίς πλάτες τους; Ποιά είναι σήμερα τό αποτέλεσμα; Νά υπάρχει ό θεσμός του «έσωτερικού έχθρου» γιά τά καλά ριζωμένος και νά άποκαλείται «συμμορίτης» από τή συμμορία της δεξιάς, ποιός; Ό άντάρτης, ό πραγματικός λαϊκός άγωνιστής πού πολέμησε μέ την ύποστήριξη ενός λαού. Σάν νά μή φτάνει αυτό, σήμερα σπιλώνεται και από τους ήγέτες του. Γιατί τί άλλο κάνετε κύριοι όταν τή λασπολογία την έέτε Ιστορία; Τότε, συμβάλλατε στή δημιουργία του Ιστορικού γίγνεσθαι, ή τωρινή σας στάση έκτός από τίς διασπάσεις της άριστεράς και τό άντιενωτικό κλίμα πού φροντίζει νά συντηρεί, άρκετά έξυπνα, επιχαίρει Ιδιαίτερα γιά τή δυνατότητα πού της δίνεται δηλ. νά παραχαράξει άκόμα περισσότερο την Ιστορία, μέσα από τίς διενέξεις σας, ώστε ή «έπίσημη έκδοχή» νά διαχέεται στό λαό μέ όλα τά μαζικά και μαγικά μέσα πλύσεις έγκεφάλου. Δόξα τώ θεώ ούτε «τίς φωτιές και τά τσεκούρια» της λείπουν, ούτε και «αί άκόρεστοι Βαρβάραι». Υπήρξατε σύμβολα μιάς Ιστορικής συγκυρίας και νομίζω ότι πρέπει νά μέινετε εκεί πού σās άνύψωσε ό Έλληνικός λαός. Είναι ή καλύτερη ύπηρεσία πού μπορείτε άκόμη νά του προσφέρετε και όχι νά άναζητάτε διέξοδο στή σωρευμένη σας πίκρα από τίς στήλες του τύπου.

Θόδωρος Καρατζάς

● Καί πάλι γιά τά δημοσιεύματα γιά τά 60 χρόνια του Κομμουνιστικού κινήματος στην Ελλάδα, ό άναγνώστης Ν. Παδιώτης, γράφει:

Άγαπητό Άντί

Σέ διαβάζω περίπου ένα χρόνο. Μέχρι σήμερα στους ΔΙΑΛΟΓΟΥΣ, διάβαζα άρκετά γράμματα, μέσα στα όποία και όρισμένα πού έβαζαν σέ άμφιστήτηση την άδέσμευτη στάση σου άπέναντι στους έπώνυμους φορείς της άριστεράς.

Χωρίς νά είμαι όπαδός αυτής της άμφιστήρησης και χωρίς προκαταλήψεις άπέναντί σου, έχω νά έπιστημάνω κάτι πού μου δημιούργησε διάφορους ένδοιασμούς. Έξηγιέμαι: Στό τεύχος σου 102 (Σελ. 34), διαβάζω: «Μέ τό χρονικό της Γ΄ Συνδιάσκεψης (σημ. 10-13 Όχτώβρη 1950) πού δημοσιεύουμε σήμερα, κλείνουμε την άναδρομή στην Ιστορία των συνεδρίων του Κ.Κ.Ε....» Ρωτάω: Ποιός σου είπε πώς ή «Ιστορία των συνεδρίων του Κ.Κ.Ε.» σταματάει μόλις στό 7ο Συνέδριο; Ένώ ό τίτλος της άναδρομής πού κάνεις λέει: «ΑΦΙΕΡΩΜΑ στα 60 χρόνια του Ε.Κ.Κ.» πώς κόβεις την άναδρομή μόλις στα 42 χρόνια (1918-1950) του Ε.Κ.Κ.; Τά υπόλοιπα 18 χρόνια τί έγιναν; Γιατί δέν γίνεται λόγος γιά τό 8ο και 9ο Συνέδριο του Κ.Κ.Ε.; Γιατί δέ συνεχίζεις την άναδρομή - ΑΦΙΕΡΩΜΑ έσύ ένα άριστερό - άδέσμευτο περιοδικό;

Εύχαριστώ
Νίκος Παδιώτης

Γιά τό σχόλιό μας (τεύχος 103, σελ. 7), ό φίλος Ν. Παδιώτης

ΓΙΑ ΤΟ ΓΙΑΤΡΟ ΤΣΙΡΩΝΗ

γράφει σέ άλλο σημείο του γράμματός του:

...Στό τεύχος σου 102 (σελ. 7) υπάρχει ΑΝΥΠΟΓΡΑΦΟ άρθρο (τονίζω τό άνυπόγραφο, ξέρεις έσύ γιατί) μέ τίτλο: «Ό «ιδιόρρυθμος» γιατρός και μέ ύποσημείωση: «Η πρώτη σελίδα της “Καθημερινής”... και του “Ριζοσπάστη”», παραθέτοντας τίς άντίστοιχες σελίδες των δύο έφημερίδων.

Ρωτάω: Τί μπορεί νά σημαίνει αυτή ή ύποσημείωση; Ποιό σκοπό άραγε έξυπηρετεί; Η συγκρατημένη άντιπαράθεση της πρώτης σελίδας δύο έφημερίδων μέ έντελώς διαφορετικό περιεχόμενο, πού άποσκοπεί;

Σχετικά μέ τό ίδιο σχόλιο, ό φίλος Κ. Σταμπουλόπουλος μάς γράφει:

Άγαπητό ΑΝΤΙ,

Γράφω πρώτη φορά στο «ΑΝΤΙ» παρ' όλο πού τό διαβάζω από τότε πού βγήκε... Ίσως γιατί ένα από τά τελευταία άρθρα σας (άνώνυμο, άρα την εύθύνη την παίρνει τό περιοδικό) μέ πέρασε από τους δισταγμούς μου. Είναι γιά τόν γιατρό Τσιρώνη. Μέ μία πρόταση θά 'ρχιζα: «...δέν είναι βασικά μία πολιτική ύπόθεση...». Συνεχίζετε όμως μέ την παράθεση μιάς πλούσιας σέ τρομοκρατία, (περισσότερο γιά μάς, παρά γιά τό γιατρό) τιμωρία από τό κράτος της Δεξιάς. Και φυσικά αυτό είναι «πολιτική». Στην ύπόθεση ύπάρχουν διώξεις έπαγγελματικές, ψυχολογικές, σωματικές γιά τό γιατρό. Και αυτό είναι πολιτική. Και τά παραπάνω έγιναν γιατί ό Τσιρώνης τά διάλεξε γιά μία όλόκληρη ζωή και αυτό είναι ΠΟΛΙΤΙΚΗ. Μήπως οί ιδιόρρυθμοι δέν δρούν μέ κάποιο τρόπο πού τους διακρίνει άπ' τά πρόβατα ή τους ταυτίζει; Έχτός άν έννοείται μέ τό ιδιόρρυθμος αυτό πού δέ έέτε καθαρά, αλλά τό λέει ό κόσμος: λίγο τρελός, παλαδούτσικος κλπ, δηλ. άνθρωπος πού κάνει φασαρία γιά την πλάκα του. (Άν όμως τέτοιοι γίνουν πολλοί και κάνουν φασαρία γιά τόν ίδιο λόγο πώς θά τους πείτε;). Μπορεί ή συμπεριφορά του νά προκαλούσε τόν περιγέλο (από ποιούς θά ήθελα νά ξέρω...) αλλά σ' αυτή μπαίνει τό γράψιμο συνθημάτων στίς ήμιπορνογραφικές διαφημίσεις; τό ότι δέν άφηνε τους γύρω νά άκούσουν την ανανιστική τηλεόραση και τό Μουντιάλ; ή τό ότι προκαλούσε τους περαστικούς γιά τή χρήση του Συντάγματος στή μετάδοση ίδεών, όποιων και άν είναι αυτών;

Η άεροπειρατεία ήταν από ιδιόρρυθμία; Η έπρεπε νά περιμένει τόν Παπανδρέου νά πει τό ΝΑΙ γιά την ένωση των άντιστασιακών ομάδων, στή δικτατορία; Άποκαλώντας τό προσωπικό θάρρος «ιδιόρρυθμία» - γιατί έτσι τελικά μου φαίνεται - παραλληλίζετε μέ την άποψη ότι τό πολιτικό θάρρος είναι τό μόνο «σοβαρό»... Και όμως τά παντοειδή φασιστίδια ή οί Σταλινίσκοι άπ' τό πρώτο άμφισθητούν και κινδυνεύουν.

Είχε ρίξει ό Τσιρώνης και κανά-δύο μπιστολιές... Δέν είναι από τά πράγματα πού μέ ένθουσιάζουν. Όμως όταν τά ύπολείματα των Μ.Α.Υδων (έλέπε ΤΕΑ, χωροφ.) ρίχνουν γιά τό Γ. Παπαδόπουλο, τό βαφτίζετε πολιτική πράξη και όχι ιδιόρρυθμία των όργάνων αυτών από τόν έμφύλιο - έστω και δοτή.

Μετά τό: «λογική» διαδοχή...

στην α-κοινωνική παράλογη συμπεριφορά του «γιατρού» παίξει τό σκοπό - άρκετά φιλολογικά έκφρασμένο - του «τούτο ποιεΐν και τό έτερο μή άφιέναι».

Ό Τσιρώνης δέν χρειαζόταν την έλληνική κοινωνία νά έπέμβει γιατί πρώτα δέν νομίζω ότι είναι άνίκανη, όπως γράφετε και μετά αυτό άφορά τή γειτονιά του πού έκφράστηκε καθαρά μετά τή «αυτοκτονία» του

Άς μήν είμαστε τόσο φτιαχτά ρομαντικοί μέ πολίτες και ομάδες τέτοιες. Έκτός κι' άν έχουμε καθορίσει την άνάγκη 2-3 πλίσεων γιά τόν κόσμο, γιατί άλλιώς τί θά του πουλάμε;

Εύχαριστώ
Σταμπουλόπουλος Κώστας
Γιατρός

●
ΣΙΩΝΙΣΤΕΣ, ΧΙΛΙΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ

Μέ άφορμή ένα δημοσίευμα του Κεντρικού Ίσραηλίτικου Συμβουλίου, ομάδα Χριστιανών, μάς γράφει:

Δημοσιεύτηκε στίς 15-9-1978 στην «Έλευθεροτυπία» «διαμαρτυρία του Κεντρικού Ίσραηλίτικου Συμβουλίου, στην όποία άρνεΐται τόν χαρακτηρισμό των Χιλιαστών σάν Σιωνιστών, και χαρακτηρίζει «πλαστά» τά «Πρωτόκολλα των Σοφών της Σιών».

Όμως: 1) Δέν μάς είπαν ΠΟΙΟΙ άποτελούσαν τό δικαστήριο της Βέρνης (1939). Όσο γιά την «ουδέτερη» Έλβετία, ύπενθυμίζω έδώ μόνο τό ότι είναι έδρα πολλών φρούτεν, όπως π.χ. της LUF (L' UNIONE UNIVERSELE FRAMASONIQUE - Παγκόσμια Έλευθεροτεκτονική Ένωση).

2) Άναφέρουν άρθρο των TIMES (12-2-1978) γιά νά «άποδείξουν» τή «πλαστότητα» των «Πρωτοκόλλων». Οί Σιωνιστές ποτέ δέν έπαψαν νά έφευρίσκουν «άποδείξεις». Από τό 1901 πού πρωτοδημοσιεύτηκαν τά Π. από τόν S. Nilus (του παραδόθηκαν από τόν ΑΙ. Νie. Souhotin), οί Σιωνιστές όλο «άποδείξεις» μάς φέρνουν, αλλά δέ μάς έξηγούν γιατί δέν έπιμένουν στίς άρχικές, αλλά έπινοούν νεώτερες. (ή άπάντηση βγαίνει μόνη της). Φέρνω παραδείγματα: Άλλες «άποδείξεις» φέρνουν οί περίφημοι TIMES στίς 18-8-1921, άλλες ό Salomon Reinach («OPINION» 26-6-1920), άλλες ό Lucifw Wol («The jewish logey and the forget protocols of the learned elders of Sion»), άλλες ό L. Fey («Vieilla France» 31-3-1921). Ό τελευταίος μάλιστα «άποκαλύπτει» ως συγγραφέα των Π. τόν Asher Ginsberg (έβρ. Achad Haan), ένώ οί TIMES της 17-2-1978 «άποκαλύπτουν» τόν M. Raslorleff.(!).

3) Κύριοι του Κ. Ίσρ. Συμβ.,

μήπως είναι ψέματα ότι ο ήγέτης σας Θ. Χέρτζλ (Hertzl) σε έγκυκλο του Σιωνιστικού Κομιτάτου του 1901 παραπονείται για ύπερξαιρέσεις που επέτρεψαν στους δεδήςλους (Gentils) να γνωρίσουν τα μυστικά των Π;

4) Η Σιωνιστική Ήγεσία πάντα δεχόνταν την αναγκαιότητα του «άντιΣΙΜΗΤΙΣΜΟΥ» (όχι αντιΣΙΩΝΙΣΜΟΥ), για τον εξαναγκασμό του Έβρ. λαού να δεχτεί τη μετανάστευση που ήθελε η ήγεσία. Ο Χέρτζλ και Βάισμαν πήγαν επανειλημμένα στη Ρωσία και σε επαφές με τον τότε Υπουργό Φόν Πλέδ τον έπεισαν για την οργάνωση Πογκρόμ διότι είχε «συμφέρον να υποστηρίξει τον άποικισμό της Παλαιστίνης, γιατί μόνον έτσι θα έλυνε το έθραϊκό πρόβλημα της Ρωσίας και ακόμα οι Έβραίοι θα σταματούσαν να βοηθούν το ανερχόμενο σοσιαλιστικό κίνημα». Ας μη μιλήσουμε στο παρόν για πολύ μεταγενέστερα Πογκρόμ (ΝΑΖΙ), γιατί τότε θα φανεί καθαρά πώς οι πρώτοι που πληρώνουν τις Σιωνιστικές πλεκτάνες είναι οι ίδιοι οι Έβραίοι.

5) Όσο για την «Σιωνιστικότητα» των Χιλιαστών, να οι όμοιοιές τους:

«Έκατομμύρια ζώντων ούδέποτε θά αποθάνωσι» σελ. 27&30 (δ πολυαγαπητός Θ. Χέρτζλ). «Τό τετελεσμένον Μυστήριο» σελ. 72. (... ή μεγάλη μαρτυρία προς τον Ιουδαϊκό λαό). «Τό τετελεσμένο Μυστήριο» - Τόμος Ζ Γραφικών Μελετών (τρυφερή Ιουδαϊκή φιλοδοξία ο Σιωνισμός, πού ΘΑ ΕΥΔΟΚΙΜΗΣΕΙ). «Τετ. Μυστ» σελ. 546. (Ο Κύριος έξηρανε την Χριστιανοσύνη και έξωογόνησε τον Σιωνισμό και τον Ιουδαϊσμό).

6) Μέ την ευκαιρία, μου λέτε κ.κ. του Κ. Ίσρ. Σ., γιατί ζητήσατε (653/16-6-78 έγγρ. Κ.Ι.Σ. & 785/28-7-78 όμοιο) και - φυσικά - πετύχατε (Δ/20222/2212/28-7-78 Δ/γή Ύπ. Σ. & 16/28 - 2 - 78 έγκ. ΕΑΣ & 66/8 - 8 - 78 όμοιο) να αφαιρεθούν «ΟΛΕΣ ΟΙ ΑΦΙΣΕΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ» από τά Έλληνικά λεωφορεία, ως δήθεν υδριστικές για τον Ιουδαϊσμό; Σάν καθημερινοί επιβάτες δεν είδαμε ποτέ παρά αντιδρασφημικές, αντιχιλιαστικές, εϊκόνες και σταυρούς. Μήπως τό Κ. Ίσρ. Σ.

τό πονάνε τά 3 τελευταία; Φιλικά Π. Θέμας και όμάδα Χριστιανών.

ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΗΣ ΚΝΕ

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Στό τχ. 105 διάβασα για τους βανδαλισμούς που γίνανε τό βράδυ της 16 Ιουλίου στον Άστακό και μάλιστα στά γραφεία του έκπολιτιστικού, έπιμορφωτικού και έξωραϊστικού Συλλόγου, που είχαν σάν σκοπό την ματαίωση των πολιτιστικών προσπαθειών.

Στά πλαίσια του 4ου Φεστιβάλ ΚΝΕ-ΟΔΗΓΗΤΗ γίνανε προσπάθειες να γίνουν και έκδηλώσεις στά μεγάλα χωριά του νομού μας. Καί μετά από πολλούς άγώνες πραγματοποιήθηκαν αρκετές. Αυτό όμως δεν άρεσε σε πολλούς και μέ προσπάθειες μεγάλες ματαίωσαν 3-4 έκδηλώσεις. Αυτά έγιναν μέ τό να έκφοβίζουν τους ιδιοκτήτες των κινηματογράφων και των καφενείων όπου είχαν προγραμματιστεί οι έκδηλώσεις. Οι έκδηλώσεις όμως γίνανε έστω και μέ κάποια καθυστέρηση. Αυτή τη ματαίωση την είδε και την κατέκρινε έντονα ο κόσμος. Δεν είδα όμως πουθενά καμιά καταγγελία της νεολαίας «Ρήγα Φεραίου» και Ν. ΠΑΣΟΚ, αυτών των νεολαιίστικων παρατάξεων για να κατακρίνουν τους αίτιους της ματαίωσης των έκδηλώσεων.

Μόνο ή ΚΝΕ ένήμερωσε τον κόσμο πάνω στο θέμα.

Και έρωτώ: «Πώς αυτές οι δύο νεολαίες δεν είδαν αυτό τό γεγονός που όπωσδήποτε είναι σημαντικό για την περιφέρειά μας;»

Γιά έναν δημοκράτη αυτή ή στάση των δύο νεολαιίστικων παρατάξεων, είναι όχι μόνο άτοπη, αλλά δίνει την έντύπωση πώς ήταν ευχαριστημένες από τη ματαίωση και σκόπιμα δεν άντέδρασαν.

Τά Φεστιβάλ της ΚΝΕ έχουν σκοπό τη σωστή ψυχαγωγία, τη μόρφωση και τον άθλητισμό.

Και έρωτώ πάλι: Μήπως αυτές οι παρατάξεις δεν έννοούν αυτές τις έκδηλώσεις σάν τη σωστή ψυχαγωγία και μόρφωση και ζητούν τον άμερικάνικο τρόπο;

Μήπως ζητούν ή παραμονή τους στο «Ρήγα» να είναι μία απόλαυση και θέλουν να ξεχυ-

θούν όμαδικά στις άκρογιαλίες και να αφήνουν την φαντασία τους ελεύθερη;

Σάσπας Νίκος
Αγρότης - Αγρίνιο

ΜΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Αγαπητό «Αντί»,

Διάβασα τη συνέντευξη του κ. Ν. Δήμου στη συντάκτιδα του «Spiegel» που αναδημοσιεύεις, καθυστερημένα λόγω... ταχυδρομείου, έπειδή όμως πιστεύω ότι τέτοιες συνεντεύξεις έχουν πάντα έπικαιρότητα, έπίτρεψέ μου να πω δυό λόγια πάνω σ' αυτό.

Θά ήθελα να σταθώ στο σημείο που ο κ. Δήμου λέει ότι «οι Έλληνες πιστεύουν πώς είναι οι φτωχοί συγγενείς της Ευρώπης και πώς τά άλλα ευρωπαϊκά κράτη τους άδικούν μόνιμα». Έστω και αν δεχθούμε ότι αυτή είναι ή στάση του Έλληνα, παραπέμπω τον κ. Δήμου να διαβάσει την Έλληνική Ιστορία και ένα πιο πρόσφατο κείμενο «Περί άντιστάσεως και δημοκρατίας. Μία κριτική θεώρηση του έλληνικού προγράμματος της Βαναρικής Ραδιοφωνίας», Μόναχο, 1976, του Ματθαίου Καρδαμάκη, και τότε πιστεύω να μπορέσει να δει ότι ή πίστις αυτή του Έλληνα στηρίζεται στην πραγματικότητα και να εύχηθεί να υπάρχει όπως κι εγώ εύχομαι σ' αυτόν να μιμηθεί τους ξένους, που φαίνεται να θαυμάζει, στην ικανότητα που έχουν να κρύβουν τις άτέλειες, μικρότητες, έλλείψεις (έθνικές και άτομικές) ακόμη και έγκλήματα, και να προβάλλουν άνυπαρκτες άρετές ή ύπαρκτες μέν αλλά σε διαφορετική κλίμακα... (σάν διαφημιστής, αυτό θά τό καταλάβει πολύ καλά, έλπίζω).

Από αυτά που λέει υπάρχουν ασφαλώς όρισμένες άλήθειες, αλλά άς μήν ξεχνάει ότι χρησιμοποιούμε τά ψήγματα άληθείας, πολλές φορές, έστω και άσυνείδητα, για να σχηματίσουμε τό βρωμερό ψέμα.

Και αν ο Έλληνας είναι όπως τον περιγράφει, τί έκανε ο «διανοούμενος» κ. Δήμου για να τον αλλάξει; Η μήπως νομίζει ότι ή άδικη, πικρή κριτική που μοιάζει μέ συκοφαντία είναι έποικοδομητική για ένα λαό; Έκτός αν χρησιμοποιεί τό κακό διαφημιστικό τρύν που άπευθύνεται στους ξένους: «Όλοι οι Έλληνες είναι κακοί εκτός από έμένα».

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία.

Μέ φιλικούς χαιρετισμούς
Μ. Παπαθανασίου

Μπολόνια
Υ.Γ. Άς σημειώσει ο κ. Δήμου ότι ξέρω πολλούς Έλληνες που δεν είναι άριστοί αλλά είναι άντιγερμανοί και άντιαμερικανοί, και που ξεπερνούν κατά πολύ τό 10% των ύπολογισμών του.

ΑΝΤΙ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601.
Τηλ: 732.713 - 732.819

● Έκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
● Υπεύθυνος Τυπογραφείου:

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ
Δημοσθένους 153
Καλλιθέα

● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ
Βασ. Αλεξάνδρου 2, Χίλτον.
Τηλ. 748.314 - 713.604
● Εκτύπωση:
Έργοστ. Γραφικών Τεχνών
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ιασιού 5, Περιστέρι.

● Κάθε ένυπόγραφο άρθρο
έκφράζει την προσωπική
άποψη του συγγραφέα του.

● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:

Έξαμ. 260 δρχ. - Έτήσια 520
Έτήσια Όργανισμών,
Τραπεζών, κ.λπ. 1.200 δρχ.
Γιά φοιτητές έκπτωση 15%.

● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
Έξάμηνη: άπλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 13
έτήσια: άπλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 25
Η.Π.Α. - Καναδάς - Άν. Ασία:
έξάμηνη: άπλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 17
έτήσια: άπλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 34
Αύστραλία - Όκεανία:
έξάμηνη: άπλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 24
έτήσια: άπλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 47

● Έμβάσματα, έπιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ δρχ. 20
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ 30 ΔΡ.

Κεντρική διάθεση:

● για τά βιβλιοπωλεία
της Αθήνας:
Στά γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732-713

● για τά βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Ν. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720,
Θεσ/νίκη

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΩΔΕΙΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ

Γενική Διεύθυνση: ΚΩΣΤΑ ΚΛΑΒΒΑ

Τμήματα: θεωρητικών, τραγουδιού, πιάνου,
κιθάρας και λοιπών οργάνων.

Άλκιδάδου 64, Πειραιάς τηλ. 4124287

Εκδόσεις Γλάρος . Μπάμπης Γραμμένος
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 . ΑΘΗΝΑ 142 . ΤΗΛ. 36.18.457

Η Σιμόν ντέ Μπωβουάρ

Προλογίζει την επίσημη ελληνική έκδοση του μνημειακού έργου της

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΦΥΛΟ

που θα κυκλοφορήσει σύντομα και αποκλειστικά από τις

Εκδόσεις Γλάρος

σέ συνεργασία με τον γαλλικό εκδοτικό οίκο

Gallimard

Η κορυφαία συγγραφέας και φεμινίστρια της εποχής μας θα δώσει για τους Έλληνες αναγνώστες του βιβλίου ένα σύντομο διάγραμμα της ιστορίας και της εξέλιξης των ιδεών για τη γυναίκα, θα σταθμίσει τους μέχρι σήμερα αγώνες για την απελευθέρωσή της και θα εκθέσει το δικό της πιστεύω για την αύριανή κοινωνία των ολοκληρωμένων ατόμων.

Μέχρι σήμερα οι εκδόσεις Γλάρος παρουσίασαν τρία από τα σημαντικότερα μυθιστορήματα της Μπωβουάρ:

1. Προδομένη γυναίκα
2. Τό αίμα των άλλων
3. Οι ωραίες εικόνες

Αμέσως μετά την έκδοση του Δεύτερου φύλου θα συνεχιστεί η ολοκλήρωση της παρουσίασης των βασικών έργων της Μπωβουάρ με επιλογή τίτλων από τα πεζογραφήματα και τα δοκίμιά της.

Κεντρική διάθεση - παραγγελίες:
Ζαλόγγου 14 - Αθήνα 142 - Τηλ. 36.36.574

ΤΟ "μαγαζί..

Διδότου και Ζωοδοχου Πηγης

εχει απ' όλα.

φτηνες τιμες!

ολόκληρη η Ελλάδα
ολόκληρος ο κόσμος

ΤΟ ΒΗΜΑ

κάθε πρωί
στα χέρια σας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΠΕΤΡΟΥ ΑΝΤΑΙΟΥ

Συμβολή στην 'Ιστορία της ΕΠΟΝ

» Τόμος Α 1	250
» Α 2	250
» Β	■
» Γ	■

ΤΑΚΗ ΑΔΑΜΟΥ

Τό λαϊκό τραγούδι της 'Αντίστασης 200

ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

Η ΑΛΛΑΓΗ

Προβλήματα ένότητας της άριστερας 80

ΑΣΠΑΣΙΑ ΠΑΠΑΝΗΛΙΟΥ

ΕΠΙΒΙΩΣΗ Ι

Βασικός οδηγός διατροφής 150

ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΟΥΤΣΟΥΚΗ

'Εμείς οι εξωγήινοι (ιπτάμενοι δίσκοι) 250

ΔΙΟΝΥΣΗ ΓΡΗΓΟΡΑΤΟΥ

Πουκάμισα έκστρατειας (Διηγήματα) 100

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗ

Τό χαμένο κουμπί (Μυθιστόρημα) 200

ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΤΖΗ

Τό διπλό βιβλίο (Μυθιστόρημα) 160

ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΤΖΗ

Σπουδές, (Διηγήματα) 120

ΒΑΣΙΛΗ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

'Ο άνθρωπος μέ τό άδειο 120

ΒΑΣΙΛΗ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

ΚΡΟΥΠ ΕΛΛΑΣ 120

ΛΕΙΑ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΑΡΑΒΙΑ

'Ο δρόμος του θυμωμένου ποταμού 120

ΛΕΙΑ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΑΡΑΒΙΑ

Καλοκαίρι 120

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΘΕΟΤΟΚΗ

'Αγάπη Παράνομη 80

ΛΟΥΚΑ ΔΑΡΑΚΗ

Τά πρώτα χρόνια 100

ΑΡΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Ποιήματα (1941-1974) 180

ΠΩΛ ΝΟΡ

Τό λιθαράκι μου (1967-1974) 160

ΡΟΥΣΣΟΣ Σ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ

'Ασφάλεια του καθεστώτος, Πολιτικοί κρατούμενοι,
'Εκτοπίσεις και Τάξεις στην 'Ελλάδα (1920-1974) ■

Μ. ΠΑΠΑΔΟΛΑΜΠΑΚΗ

Οι Δικτάτορες των πόλεων 150

Μ. ΠΑΠΑΔΟΛΑΜΠΑΚΗ

Γιά μία κοινοτική δομή και μία αυτοδιαχείριση του
χώρου 200

ΠΑΝΤΑΖΗ ΤΕΡΛΕΞΗ

Πολιτική συμμετοχή
στό σύγχρονο Κράτος 200

ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

ΟΙ ΤΑΙΝΙΕΣ ΠΟΡΝΟ:

'Απελευθέρωση ή πρόσθετη καταπίεση; 150

ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΕΤΣΙΝΗ

'Επιστημονικοτεχνική και βιομηχανική επανάσταση 150

Α. Π. ΔΕΛΜΟΥΖΟΥ

Δημοτικισμός και Παιδεία 80

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 3 ΑΘΗΝΑ
Τ.Τ. 142 ΤΗΛ. 360.3234

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΗΓΟΡΗ

για ένα καλό βιβλίο

'Αριστοφάνη, Νεφέλες. Εισαγωγή, κείμενο, μετάφραση, σχόλια.

Γιαναρᾶ Χρ., 'Αλήθεια και ένότητα της 'Εκκλησίας.

- 'Η νεοελληνική ταυτότητα.

- Τό προνόμιο της άπελπισίας (σημειώσεις για μία κριτική άναμέτρηση μέ τό άδιέξοδο του δυτικού ή καταναλωτικού πολιτισμού).

- Πείνα και δίψα (3η έκδοση).

Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλου, Δαιμόνιο μεσημβρινό.

'Εντεκα κείμενα για τόν Παπαδιαμάντη.

Φουρνιέ Αλ. 'Ο μεγάλος Μώλν.

Πολυχρονόπουλου Π., Εισαγωγή στη Φιλοσοφία της άγωγής.

Μαριανού Σ., 'Ερμηνευτική και μεθοδολογικές προσεγγίσεις των κειμένων της αρχαίας 'Ελληνικής γραμματείας.

Πάνου Σ., Πολιτική και ιδεολογία (παιδεία και ιδεολογία - ιδεολογία και αναγκαιότητα - πολιτική συνείδηση και ιδεολογία - τέχνη και ιδεολογία - δημοκρατία και σοσιαλισμός)

- Ποιητική του χώρου (προαισθητικές κατηγορίες και τό νόημα της τέχνης - για μία φαινομενολογία του ώραιου - διαλεκτική του τραγικού - μία έκδοχή για την τέχνη κ.ά)

Φλήντ Γκ., (Μετ. 'Α. Σακελλαρίου). 'Ο Πλάτων και ή εποχή του.

Λέ Καρρέ Τζών, Μία μικρή πόλη στη Γερμανία (μυθιστόρημα κατασκοπείας και πολιτικής φαντασίας).

Ντάρρελ Α., 'Αλεξανδρινό Κουαρτέτο (ή περίφημη τετραλογία μέ δημιουργική μετάφραση του Αϊμ. Χουρμούζιου).

Χάξλεϋ Α., Γενναῖος νέος κόσμος (τό περίφημο μυθιστόρημα έπιστημονικής φαντασίας).

Χορκαίμερ Μάξ, 'Υλισμός και μεταφυσική.

Μπράντμπουρ Ρ., Φαρενάιτ 451 - Κάψτε τά βιβλία.

Σολωμού Δ., 'Απαντα, Εισαγωγή, κείμενα, μεταφράσεις, γλωσσάριο Ν. Τωμαδάκη.

Ρούκουνα 'Εμμ., 'Εξωτερική πολιτική 1914-1923.

Δημητροκάλλη Γ., Οι δικογχοι χριστιανικοί ναοί (μελέτη αρχιτεκτονική).

Παλιούρα Αθ., 'Ο Ζωγράφος Γεώργιος Κλότζας και αι μικρογραφίαι του κώδικος αυτού (μελέτη ιστορική μέ εικόνες)

Στόουνς, Εισαγωγή στη παιδαγωγική Ψυχολογία.

ΤΥΠΩΝΟΝΤΑΙ

Γκαμπιέλ Μαρσέλ: 'Ο προβληματικός άνθρωπος

Χόρχε Ούσκατέσκου: Συνοπτική ιστορία και θεωρία του πολιτισμού.

σολωνος 71

τηλ: 3629684-3625476

αθηνα 143